

TAMPEREEN YLIOPISTO

Jorma Pärssinen

WALDORF-KOULUN HALLINNON KOLMIJÄSENTEINEN
TOIMINTAJÄRJESTELMÄ JA SEN TOTEUTUSMAHDOLLISUUDET
SUOMEN STEINER-KOULUISSA VUOSINA 1955–2014

Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö

Historian pro gradu-tutkielma

Helmikuu 2014

*Intellektuaalisessa intuitiossa on elämän avain.*¹

Novalis

---

¹ Teoksesta *Fragmentteja*, Otava 1984, käänös Vesa Oittinen

Tampereen yliopisto
Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö

JORMA PÄRSSINEN: Waldorf-koulun hallinnon kolmijäsenteinen toimintajärjestelmä ja sen toteutusmahdollisuudet Suomen steinerkouluissa vuosina 1955–2014

Pro gradu-tutkielma, 108 s., 83 liitesivua

Historia

Helmikuu 2014

Tämän laadullisen fenomenologis-hermeneuttisen tutkimuksen tavoitteena oli selvittää laajasti ja syvällisesti vuonna 1919 Stuttgartiin 12-vuotiseksi yhtenäiskouluksi perustetun Waldorf-koulun hallintoa, sekä sen toteutusta ja toteutusmahdollisuuksia maamme steinerkouluissa, joista ensimmäinen - Helsingin Rudolf Steiner -koulu - perustettiin vuonna 1955. Tutkimukseni tarkoitus oli lisätä tietoa steinerkoulusta.

Otsikon mukaisesti tutkimukseni muodostui kahdesta pääalueesta. Ensiksi tarkastelin Rudolf Steinerin filosofis-yhteiskunnallista ajattelua, jonka pohjalta kehitettiin hallinto tehtailija Emil Moltin perustamaan Waldorf-kouluun. Toisena kokonaisuutena selvitin Waldorf-koulun hallinnon toteutusta ja toteuttamismahdollisuuksia Suomen steinerkouluissa ensiksi vuosien 1955–1995 välisenä aikana, ja sitten vuoden 1998 jälkeen. Vuosina 1977, 1991 ja 1995 steinerkoulusta säädetyn lainsäädännön puitteissa Suomen steinerkoulujen oli mahdollista toteuttaa Waldorf-koulussa kehitettyä hallintomallia, mutta vuoden 1998 perusopetus- ja lukiolain sekä muun koulujen toimintaa säätelevän lainsäädännön valossa Waldorf-koulun kolmijäsenteisen hallintomallin toteuttaminen sen alkuperäisten ideoiden muodossa ei enää näytä olevan mahdollista. Esimerkiksi perusopetus- ja lukiolain määräys, jonka mukaan kouluissa tulee olla niiden toiminnasta vastaava rehtori, haastaa steinerkoulun hallinnon sen perusteitaan myöten. Muun lainsäädännön vaikutus steinerkouluorganisaatioon on vähäisempi, mutta osoittautuu sitä useassa kohtaa ainakin välillisesti muuttavaksi. Lainsäädännön perusteella kouluihin tulee lisää toimijoita, ja esimerkiksi yksityisyyden suojaa koskeva lainsäädäntö estää opettajakuntia käsittelemästä sellaisia asioita, jotka aiemmin ovat steinerkouluissa kuuluneet niiden tehtäviin.

En kuitenkaan ole avannut maamme kaikkien 26 steinerkoulun toimintaa, vaan olen valinnut niiden joukosta neljä, Jyväskylän steinerkoulun, Tampereen Rudolf Steiner -koulun, Helsingin Rudolf Steiner -koulun, sekä Kuopion steinerkoulu Virkkulan, joiden hallintoa tutkin Aarne Mäkelän (2007) perusopetuksen rehtorin tehtäviä koskevan väitöstutkimuksen muodostamassa viitekehyksessä. Olen pyrkinyt selvittämään, miten valitsemieni neljän koulun johtosäännöissä on sovitettu yhteen hallinnon traditio ja lainsäädännöstä tulevat muutospaineet.

Tutkimukseni keskeisen lähdemateriaalin ovat muodostaneet Rudolf Steinerin teokset *Mein Lebensgang*, *Die Philosophie der Freiheit* ja *Die Kernpunkte der Sozialen Frage*, ja niitä sekä Waldorf-koulun hallintoa koskeva kirjallisuus ja tutkimuskirjallisuus, ja Suomen steinerkoulujen osalta asiakirjalähteet – lait, asetukset, tilastotiedot sekä viranomaismääräykset – yhdessä neljän esimerkkikoulun johtosääntöjen kanssa. Kosketuspinnan saamiseksi koulujen arkeen haastattelin steinerkoululiikkeen piirissä toimivia ja toimineita opettajia ja talous-hallinnon edustajia.

Tutkimukseni mukaan steinerkoulun hallinnon kolmijäsenteinen toimintajärjestelmä vaatii toimiakseen ensinnäkin opettajilta perusteellisen perehtymisen steinerkoulun syvärakenteeseen ja pedagogiikan perusteisiin, mutta myös niiden kriittistä itsearviointia, ja että koulun tavoitteellinen toiminta eli johtamisen kulttuuri on aktiivista. Kolmijäsenteiseen toimintajärjestelmään sisältyy omat haasteensa ja heikot kohtansa. Myös Suomessa sen piirissä esiintyy esimerkiksi

dogmaattisuutta, piilojohtamista ja epävirallista valtaa, eikä opettajien keskinäinen tasa-arvo, joka on yksi steinerkoulun keskeisistä arvoista, näytä aina toteutuvan. Myös koulun rakenteissa ja rutiineissa esiintyy epäselvyyttä mm. koulujen vähäisen henkilöstöjohtamisen vuoksi, eikä steinerkoulu opettajien yhteisenä asiana näytä kaikilta osin toteutuneen. Tutkimuksessani käy myös ilmi, että lukujen valossa opiskelijamääriltään pienten lukioden vaikutus koulun toimintaan on merkittävä. Mikäli nämä pienet steinerlukiot olisivat itsenäisiä kouluja, ne olisivat käytännössä vailla toimintaedellytyksiä. Pienen lukion vuoksi steinerkoulun toimintaa joudutaan usein muualta supistamaan, ja sen lisäksi lukiota subventoidaan perusopetuksen valtionosuuksilla. Tilanne näyttää synnyttävän ainakin jossakin määrin opettajiston keskuuteen jännitteitä, jotka voivat heijastua koko koulun toimintaan. Tässä esiintyy koulukohtaista vaihtelua.

Tutkimukseni osoittaa, että esimerkeiksi valitsemani koulut ovat reagoineet lainsäädännön määräyksiin. Jokaisessa neljässä koulussa toimivat YT-toimikunta (tai neuvottelukunta) sekä työsuojelutoimikunta, mutta esimerkiksi opettajarekrytoinnin osalta koulujen käytänteet vaihtelevat. Ainoastaan Jyväskylän steinerkoulussa on siihen luotu uudentyyppinen käytäntö, yksityisyyden suojaa koskevan lainsäädännön tiukennuksista johtuen. Kouluun on perustettu rekrytointiryhmä, jossa ovat edustettuina sekä juridinen työnantaja että opettajakunta. Ratkaisussa on tulkintani mukaan uudella tavalla huomioitu sekä steinerkoulun hallinnon erityispiirteet että lainsäädännön vaatimukset. Tampereen steinerkoulu ja Kuopion steinerkoulu noudattavat toiminnassaan edelleen steinerkoulun traditiota, jonka mukaan opettajakunta valitsee opettajat kouluun. Helsingin steinerkoulussa on otettu askel kohti rehtoriutta siinä mielessä, että rehtori palkkaa opettajat, tosin opettajakunnan esityksestä. Rehtorikysymys osoittautuikin johtosääntöjen perusteella vaikeaksi asiaksi ratkaista. Kahden koulun johtosäännöt mainitsevat vuosirehtorin ”lain tarkoittamaksi rehtoriksi”, ja kahdessa koulussa on rehtorin toimielin, mutta rehtoreiden toimenkuva on nimikkeestä huolimatta samankaltainen kuin vuosirehtorillakin. Syvempi analyysini osoittaa, että yhdenkään tutkimuskohteenani olevan koulun rehtori, tai vuosirehtori, ei tehtäviensä ja vastuidensa osalta ole täysivaltainen rehtori. Lain kirjain ei siten täyty.

Koska steinerkoulujen opetuksenjärjestämisluvat edellyttävät steinerkouluilta steinerpedagogiikan toteuttamista, ja koska steinerpedagogiikan kehitystyölle on olemassa tarve, kolmijäsenäinen toimintajärjestelmä on mahdollista ainakin sen ydintoimintojen säilyttää. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että alkuperäisen tarkoituksen mukaisesti steinerkoulun opettajakunnan tulisi keskittää voimavarojaan pedagogiikkaan ja sen kehitystyöhön. Yleisen koulun puolella pedagogiikan johtamisen alueeseen sisältyvä pedagogiikan kehitystyö on rehtorille kuuluva tehtävä, mutta käytännössä rehtoreiden aika ei siihen yleisen koulun puolella riitä. Vastaavasti tulkintani mukaan rehtorin toimielin olisi mahdollista sovittaa steinerkouluun sillä edellytyksellä, että rehtori tuntisi steinerkoulun syvärakenteen ja hallitsisi samalla modernin johtamisen taidot.

Tulkintani mukaan tutkimuksessani mukana olevat koulut ovat olleet varovaisia uudistamaan organisaatioitaan. Uuden lainsäädännön ja kolmijäsenäisen toimintajärjestelmän yhteensovittamisessa on pääosin pitäydytty vanhaan ja sovitettu siihen lainsäädännön edellyttämät välttämättömät muutokset. Vastuu rehtorin toimielimen ja kolmijäsenäisen hallinnon yhdistämistä koskevien uusien ja luovien ratkaisujen kehittamisestä on viime kädessä kouluilla, koska jokainen koulu muodostaa oman oppivan ja dynaamisen organisaationsa.

1.	JOHDANTO	1
1.1	TUTKIMUSTEEMAN ESITTELY JA TUTKIMUSKYSYMYS	1
1.2	TUTKIMUSMENETELMÄ JA LÄHTEET	5
2.	RUDOLF STEINER JA HÄNEN FILOSOFIS-YHTEISKUNNALLISEN AJATTELUNSA PÄÄKOHDAT	7
2.1	RUDOLF STEINERIN ELÄMÄSTÄ JA ELÄMÄNTYÖSTÄ.....	7
2.2	VAPAUDEN FILOSOFIA.....	11
2.3	YHTEISKUNNALLISEN KOLMIJÄSENYYKSEN LIIKE	14
2.3.1	<i>Steinerin yhteiskunnallinen toiminta .....</i>	<i>14</i>
3.	VAPAASTA HENGENELÄMÄSTÄ VAPAAKSI WALDORF-KOULUKSI	16
3.1	HALLINNON MUOTOUTUMINEN.....	18
3.2	OPETTAJAKUNNAN ITSEHALLINTO	19
3.2.1	<i>Huomioita pedagogisen osion toiminnasta .....</i>	<i>20</i>
3.2.2	<i>Mitä Steiner odotti opettajilta? .....</i>	<i>22</i>
3.3	KOULUYHDISTYKSEN JA JOHTOKUNNAN TEHTÄVÄT JA VASTUUT	22
4.	STEINERKOULU SUOMESSA	23
4.1	HELSINGIN RUDOLF STEINER -KOULU.....	23
4.2	LAKI JA ASETUS STEINERKOULUSTA 1977	25
4.3	YLEISEN KOULULAITOKSEN KEHITYS 1990-LUVULLA	29
4.4	LAKI PERUSOPETUSLAIN MUUTTAMISESTA 1991.....	29
4.4.1	<i>Uusien steinerkoulujen lukioiden aseman järjestäminen.....</i>	<i>31</i>
4.5	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ	32
5.	STEINERKOULUJEN NEULANSILMÄ	33
5.1	UUDET KOULUJEN TOIMINTAA KOSKEVAT LAIT	33
5.1.1	<i>Steinerkoulun erityinen koulutustehtävä .....</i>	<i>33</i>
5.1.2	<i>Opettajistoa koskevat määräykset ja sopimukset .....</i>	<i>34</i>
5.1.3	<i>Opetuksen laajuus ja sen taloudellinen pohja .....</i>	<i>38</i>
5.1.4	<i>Työsuojelu .....</i>	<i>42</i>
5.1.5	<i>Yhteistoiminta.....</i>	<i>43</i>
5.1.6	<i>Yksityisyyden suoja .....</i>	<i>44</i>
5.1.7	<i>Laki oppilaiden kolmiportaisen tuen järjestämisestä.....</i>	<i>46</i>
5.1.8	<i>Itsearviointi ja sen hyödyntäminen .....</i>	<i>46</i>
6.	REHTORIN TEHTÄVÄT JA STEINERKOULUN HALLINTO	47
6.1	JYVÄSKYLÄN STEINERKOULU	49
6.1.1	<i>Hallitus .....</i>	<i>50</i>
6.1.2	<i>Johtokunta .....</i>	<i>52</i>
6.1.3	<i>Rehtori.....</i>	<i>54</i>
6.1.4	<i>Opettajakunta.....</i>	<i>55</i>
6.1.5	<i>Työsuojelu ja yhteistoiminta .....</i>	<i>57</i>
6.1.6	<i>Huomioita .....</i>	<i>58</i>
6.2	TAMPEREEN RUDOLF STEINER -KOULU.....	58
6.2.1	<i>Johtokunta .....</i>	<i>58</i>
6.2.2	<i>Opettajakunta.....</i>	<i>60</i>
6.2.3	<i>Vuosirehtori.....</i>	<i>63</i>
6.2.4	<i>Työvaliokunta.....</i>	<i>65</i>
6.2.5	<i>Huomioita .....</i>	<i>65</i>

6.3	HELSINGIN RUDOLF STEINER -KOULU.....	65
6.3.1	<i>Johtokunta (suomenkielinen osasto) .....</i>	66
6.3.2	<i>Rehtori.....</i>	67
6.3.3	<i>Opettajakunta.....</i>	69
6.3.4	<i>Huomioita .....</i>	70
6.4	KUOPION STEINERKOULU VIRKKULA	71
6.4.1	<i>Yhdistys ja hallitus.....</i>	71
6.4.2	<i>Johtokunta .....</i>	71
6.4.3	<i>Rehtori/vuosirehtori.....</i>	72
6.4.4	<i>Opettajakunta.....</i>	74
6.4.5	<i>Lisätietoa ja huomioita steinerkoulu Virkkulasta.....</i>	75
6.5	KOKEMUKSIA STEINERKOULUN KÄYTÄNTEISTÄ	76
6.6	NÄKÖKULMIA EDELLISEEN	81
6.7	OPETTAJAKUNTA- JA REHTORIKYSYMYS VIELÄ KERRAN	82
6.7.1	<i>Opettajakunta koulun sydämenä.....</i>	83
6.7.2	<i>Rehtori.....</i>	86
7.	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	90
8.	TUTKIMUKSEN ARVIOINTI JA JATKOTUTKIMUSAIHEET.....	95
9.	LÄHTEET JA KIRJALLISUUS	99
I.	Arkistolähteet	99
II.	Painetut lähteet	99
III.	Haastattelut	103
IV.	Kirjallisuus	104
V.	Muut Internet-lähteet.....	108

1. Johdanto

1.1 Tutkimusteeman esittely ja tutkimuskysymys

Suomessa toimii tällä hetkellä 26 steinerkoulu.² Ne ovat voittoa tavoittelemattomien yleishyödyllisten kannatusyhdistysten ylläpitämiä yksityisiä kouluja. Steinerkoulut kuuluvat vuoden 1998 perusopetus- ja lukiolain piiriin, ja ne saavat muiden koulujen tavoin valtiolta toimintaansa oppilaskohtaiset valtionosuudet. Niillä on siten virallinen asema maamme koulujärjestelmässä. Steinerkouluissa annetaan perusopetusta ja useimmissa myös lukio-opetusta. Ne noudattavat sekä Rudolf Steinerein kehittämän lapsen kehityopsykologian että valtakunnallisten opetussuunnitelmien perusteiden mukaan laadittua steinerkoulujen omaa opetussuunnitelmaa. Steinerkouluissa toimivat samat hallintoelimet kuin muissakin kouluissa: kannatusyhdistys ja sen hallitus, koulun johtokunta, rehtori tai vuosirehtori, opettajakunta sekä oppilaskunta. Tutuista termeistä huolimatta steinerkouluilla on kuitenkin yleisestä koulusta poikkeava hallintokulttuuri.

Aarne Mäkelä toteaa väitöstutkimuksessaan, että organisaation ydin on sen piilossa oleva syvärakenne, johon kuuluvat yhteisön arvot, normit ja oletukset.³ Steinerkoulut pyrkivät hallinnossaan toteuttamaan tehtailija Emil Moltin vuonna 1919 perustamassa Waldorf-koulussa kehitettyä hallinnon kolmijäsenteistä toimintajärjestelmää, joka perustuu Rudolf Steinerein yhteiskunnalliseen ajatteluun. Steinerille yhteiskunnallinen kysymys näyttäytyi kolmena kysymyksenä, jotka hän kirjoitti auki teoksessaan *Die Kernpunkte der Soziale Frage* (1919). Siinä Steiner tarkasteli yhteiskuntaa kolmena suhteellisen itsenäisenä, mutta monin säikein toisiinsa kietoutuneena alueena: vapaana henkisenä elämänä (kulttuuri), taloutena ja oikeudellis-poliittisena elämänä.⁴ Koulun hän näki laitoksena, joka itsessään kuuluu kulttuurin alueelle. Alduino Mazzone osoittaa, miten steinerkoulun sisällä talous, oikeudellis-poliittinen elämä ja vapaa henkinen elämä jaettiin hallinnon eri toimijoille: opettajakunnan vastuualueeksi tuli vapaata henkistä elämää edustava pedagogiikka, sen kehittäminen sekä siihen liittyvä hallinto, kouluyhdistykselle ylläpitäjänä säilytettiin vastuu koulun taloudesta, ja johtokunnalle oikeudellis-poliittinen alueen hoitaminen.⁵ Stefan Leber huomauttaa, että vaikka koulun ytimenä on pedagogiikka, hallinto tarkoitettiin samanarvoisten toimijoiden rinnakkaiseksi yhteistoiminnaksi.⁶

---

² Steinerkasvatuksen liitto 2013

³ Mäkelä 2007, 67. Aarne Mäkelän etnografinen väitöstutkimus käsittelee peruskoulun rehtorin työtehtäviä.

⁴ Steiner, GA 23, 1976, 28–51

⁵ Mazzone 1997, 13. Alduino Mazzone on väitellyt tohtoriksi vuonna 1999 aiheenaan Waldorf-koulun opettajakoulutus.

⁶ Leber, 1991, 144. Stefan Leber on steinerpedagogi ja toiminut Stuttgartin steinerpedagogiikan seminaarin dosenttina.

Hallinnon kolmijäsenteisyyden ja koulun itsehallinnon – siinä määrin kuin se lainsäädännön puitteissa on mahdollista – lisäksi steinerkoulun alkuperäiseen syvärakenteeseen kuuluu Annette Robertin väitöstutkimuksen mukaan steinerkoulun rehtorittomuus sekä opettajakunnan toiminta demokraattis-republikaaniselta pohjalta.⁷ Steinerpedagogiikan ulkopuolisessa koulunjohtamistutkimuksessa tämän tyyppistä organisaatiota kutsutaan kollegiaaliseksi.⁸ Opettajien tasavalta perustuu Wenzel Götten väitöstutkimuksen mukaan Rudolf Steinerin filosofisen pääteoksen *Die Philosophie der Freiheit* sisältämään ihmisen eettisen autonomian ajatukseen.⁹

Erich Gabert ja Hans Rudolf Niederhäuser kuitenkin huomauttavat, että steinerkoulua ei tarkoitettu ihanteelliseksi ja täydelliseksi koulumuodoksi, vaan yhdeksi käytännön esimerkiksi siitä, miten kouluorganismi voidaan rakentaa siinä mukana olevien ihmisten toimesta ja heidän kykyjensä varassa: “The Waldorf School was not created as an ideal, completely thought-out school program; rather, in an exemplary way, Steiner showed in detail how a school organism – and schools in general – must necessarily arise from the capacities of the people involved, and from the conditions of the time and place according to the needs of an independent cultural life.”¹⁰

Pyrin tässä tutkimuksessa tarkastelemaan laajasti ja syvällisesti 12-vuotiseksi yhtenäiskouluksi perustetun Waldorf-koulun hallintoa, sekä sen toteutusta ja toteutusmahdollisuuksia maamme steinerkouluissa, joista ensimmäinen - Helsingin Rudolf Steiner -koulu - perustettiin vuonna 1955. Tutkimukseni tarkoitus on lisätä tietoa steinerkoulusta. Koska Waldorf-koulun hallinto perustuu Rudolf Steinerin filosofis-yhteiskunnalliseen ajatteluun, tarkastelen ensiksi sitä, jonka jälkeen selvitän sen pohjalta muodostettua Stuttgartin Waldorf-koulun hallinnon kolmijäsenteistä toimintajärjestelmää. Tarkoitukseni on avata sitä, miten steinerkoulun hallinto tarkoitettiin toimimaan. Seuraavaksi tutkin hallinnon toteutusta Suomen steinerkouluissa, ja samalla selvitän vuosien 1977, 1991 ja 1995 steinerkouluja koskevaa lainsäädäntöä. Steinerkoulujen oli mahdollista em. lakien pohjalta toteuttaa omaa hallintomalliaan. Kolmanneksi keskityn analysoimaan, miten vuoden 1998 perusopetus- ja lukiolaki, sekä muu koulujen toimintaa säätelevä lainsäädäntö vaikuttavat maamme steinerkoulujen toimintaan. Näiden kolmen pääalueen avaamisen kautta pyrin selvittämään, mitä uusin lainsäädäntö merkitsee steinerkouluille ja millaisten muutospaineiden

---

⁷ Robert 1999, 153–154

⁸ Bush 2007, 396

⁹ Götte 2006, 384–385

¹⁰ Steiner, GA Bd 300 a-c 2010, 11. Erich Gabert (1899-1968) aloitti opettajana Stuttgartin Waldorf-koulussa Rudolf Steinerin aikana vuonna 1924. Myös Hans Rudolf Niederhäuser (1914-1983) oli opettaja ja steinerpedagogi.

keskellä steinerkoulun hallinnon traditio on, koska lainsäädäntö esimerkiksi edellyttää, että kouluissa tulee olla niiden toiminnasta vastaava rehtori.

Tutkimuksessani en kuitenkaan käy läpi kaikkien Suomen 26 steinerkoulun toimintaa, vaan selvitän koulujen tekemiä ratkaisuja neljän esimerkkitapauksen kautta, joiksi olen valinnut Helsingin Rudolf Steiner -koulun, Jyväskylän steinerkoulun, Tampereen Rudolf Steiner -koulun ja Kuopion steinerkoulu Virkkulan. Päästäkseni syvemmälle koulujen käytäntöön, olen liittänyt tutkimukseeni myös talouden ja vuosittaisen koulusuunnittelun näkökulman. Koska lainsäädäntö edellyttää kouluilta rehtorin toimielintä, olen sisällyttänyt tutkimukseeni keskeisiltä osin myös modernien koulunjohtamiskäsitysten ja luovan organisaation johtamisen tarkasteluja. Johtamisen osalta tutkimukseni sivuaa Filip Häyrysen pro gradu-tutkimusta.¹¹

Häyrysen tutkimuksen mukaan kaikilla maamme steinerkoulujen opettajilla ei ole steinerkoulun hallinnosta eikä sen perusteista tarkkaa tietoa tai ymmärrystä, ja tietynlaista yhteisöllistä hallinnointitapaa on vain toteutettu ilman sen perusteiden kyseenalaistamista ja pohdintaa. Häyrysen tutkimuksessa ilmenee myös, että steinerkoulun itsehallinto ja sen kolmijäsenteinen toimintajärjestelmä on koettu käytännössä haasteelliseksi toteuttaa.¹² Eri opettajasukupolvien kokemukset steinerkoulun hallintomallin toimivuudesta ovat kuitenkin erilaiset. Esimerkiksi Ulla Ahmavaara toteaa haastattelussaan että ”steinerkoulun vanha hallintomalli on ollut toimiva”.¹³ Tällä tutkimuksella pyrin selvittämään hallinnon käytänteiden lisäksi sitä, miksi maamme steinerkouluissa kolmijäsenteinen hallinto nykyään koetaan haastavaksi ja mitä eri opettajasukupolvien välissä on tapahtunut.

Hallinto ei ole itseään varten, vaan sen avulla asioita hoidetaan tavoitteellisesti eli asioita johdetaan. Aikuiskasvatustieteen tri Siv Their avaa johtamisen käsitettä seuraavasti: ”Johtajuus ja johtaja merkitsevät ”johtamista”, mikä ilmaisee toimintaa, pyrkimystä liikkeeseen jotakin kohti tai muutosta johonkin suuntaan.”¹⁴ Autonomisen koulun rehtorittoman ja demokraattis-republikaanisesti toimivan opettajakunnan katsottiin muodostavan parhaan kasvualustan opettajakunnan vastuulliselle ja aloitteelliselle opetus- ja kasvatustyölle.¹⁵ Tähän viittaa teoksessaan

---

¹¹ Häyrynen 2012. Filip Häyrynen on Espoon steinerkoulun rehtori.

¹² Häyrynen 2012, 86, 51–58

¹³ Ahmavaara 9.10.2013. Ulla Ahmavaara on steinerpedagogi ja toiminut mm. Snellman-korkeakoulun rehtorina ja lehtorina. Hän on nykyään eläkkeellä.

¹⁴ Their 1994, 25

¹⁵ Leber 1991, 188

myös steinerpedagogi Jarno Paalasmaa.¹⁶ Steinerkoulujen tehtäviin sisältyy myös pedagogiikan edelleen kehittäminen, jota tutkimukseni myös sivuaa. Kysymykseni sen suhteen on, missä määrin kollegiaalinen järjestelmä on tuottanut uusia pedagogisia innovaatioita eli missä määrin steinerkoulun muoto on mahdollistanut koulun tarkoituksen?

Steinerkoulun itsehallinnosta on tehty Keski-Euroopassa kaksi merkittävää väitöstutkimusta.¹⁷ Lisäksi Englannissa on vuonna 2005 tehty Englannin opetusministeriölle maan steinerkoulujen toiminnasta laaja ja perusteellinen yliopistollinen tutkimusraportti.¹⁸ Sen mukaan Englannin steinerkouluissa opettajakunnan päätöksenteossa esiintyy hitautta ja tehottomuutta, opettajien keskuudessa esiintyy piilojohtamista ja epävirallista valtaa, eikä tasa-arvo opettajiston keskuudessa toteudu.¹⁹ Missä määrin tämän tyyppiset ilmiöt esiintyvät Suomen steinerkouluissa, ja mistä ne mahdollisesti johtuvat, ovat yksi tämän tutkimuksen aihealueista. Raportissa nähdään steinerkoulun hallinnossa esiintyvien haasteiden lisäksi myös myönteisiä ja moderneja piirteitä: “However, it is important to recognise that the collegial approach of Steiner education is in keeping with some important trends in the maintained sector, such as the interest in developing more distributed and flexible styles of leadership.”²⁰

Rudolf Steinerin filosofisen ajattelun yhteys sekä steinerkouluun että saksalaiseen idealismiin, jonka Mansikka väitöstutkimuksessaan osoittaa, avaa tutkimukselleni vielä historian filosofisen ulottuvuuden.²¹ Steinerkoulun voi historian filosofisessa kontekstissa nähdä pyrkimyksenä toteuttaa vapaa teko. Tutkimuksessani tarkastelen, missä määrin se on steinerkoululiikkeen historiassa toteutunut.

Steinerkoulu on maassamme merkittävin reformipedagogiikkaa toteuttava koulumuoto. Se on osa virallista koulujärjestelmäämme, ja se toteuttaa julkista tehtävää verovaroin. Koulun toiminnan tulee sen vuoksi olla läpinäkyvää. Tämä tutkimus täyttää osaltaan sitä tehtävää. Tutkimusteemani on Suomessa uusi, ja uutta on myös se, että se toteutetaan historian tutkimuksen kontekstissa.

---

¹⁶ Paalasmaa 2009, 66

¹⁷ Annette Robert (1999) tutkimus käsittelee eurooppalaisten koulujen itsehallintoa Waldorf-koulun esimerkin valossa ja Wenzel Götten (2000) steinerkoulun autonomisesta hallinnosta saatuja kokemuksia.

¹⁸ Woods, Ashley and Woods 2005

¹⁹ Woods, Ashley and Woods 2005, 100

²⁰ Woods, Ashley and Woods 2005, 7

²¹ Jan-Erik Mansikka, Helsingin yliopisto 2007

1.2 Tutkimusmenetelmä ja lähteet

Tämä laadullinen fenomenologis-hermeneuttinen tutkimus lähtee liikkeelle esiymmärryksestä ja etenee spiraalissa pyrkimyksenä ymmärtää syvemmin ilmiöiden merkitys. Esiymmärrys tarkoittaa sitä, miten kohde ymmärretään ennestään, ja ilmiöiden merkityksen ymmärtämisessä on aina kyse tutkijan tekemästä tulkinnasta.²² Kohteen mukaiseen tulkintaan pyrkivä tutkimukseni rakentuu laajan ja asiaa eri puolilta lähestyvän lähdeaineiston varaan. Jokainen aihepiiri on suhteessa kokonaisuuteen. Syvenevässä spiraalissa pyrkimykseni on reflektoiden ymmärtää asiasisältöjä ja -yhteyksiä. Reflektoinnin kautta historioitsija lähestyy historian tutkija ja filosofi R.G. Collingwoodin mukaan filosofia, jolloin historia voi osaltaan lisätä myös ihmisen itseymmärrystä.²³

Lähden tutkimuksessani liikkeelle Rudolf Steinerin ajattelun kehityksestä, josta etenen hänen filosofis-yhteiskunnallisen ajattelunsa kautta Stuttgartin Waldorf-koulun rakenteeseen. Steinerin ajattelun avaamisessa käytän lähteinäni kirjallisuutta, josta keskeisiä ovat Steinerin omaelämäkerta *Mein Lebensgang*, hänen filosofinen pääteoksensa *Die Philosophie der Freiheit* sekä *Die Kernpunkte der Sozialen Frage*, jossa hän kirjoitti auki keskeiset yhteiskunnalliset näkemyksensä. Liitän tarkasteluihini myös ko. alueita koskevaa tutkimuskirjallisuutta ja kirjallisuutta. Suomen steinerkoulujen osalta asiakirjalähteet – lait, asetukset sekä viranomaismääräykset – muodostavat tutkimukseni keskeisen lähdemateriaalin yhdessä esimerkkitapauksiksi valitsemieni neljän koulun johtosääntöjen kanssa, joita analysoin Aarne Mäkelän peruskoulun rehtorin tehtäviä koskevan väitöstutkimuksen viitekehyksessä.

Empiirisen tason tutkimukseeni tuovat steinerkouluissa toimivien ja toimineiden opettajien ja taloushallinnon edustajien avoimet haastattelut. Osa heistä esiintyy nimellään ja osa on halunnut säilyttää anonymiteetin. Katson, että hermeneuttisella kehällä heidän välittämänsä tieto monipuolistaa steinerkoulujen hallinnon toiminnan ja toimivuuden kuvaa. Heidän välittämänsä tietoon olen suhtautunut ymmärtävästi, mutta samalla kriittisesti. Katson, että haastattelujen sisällöt tulee tulkita ja ymmärtää haastateltavien ajatus- ja kokemusmaailmaa vasten. En ole kuitenkaan tässä tutkimuksessa voinut ryhtyä niitä avaamaan. Haastattelemani henkilöt ovat tarkastaneet ja hyväksyneet haastatteluista tekemäni ja hallussani olevat tiivistelmät. Lisäksi lähetin jokaiselle Suomen steinerkoulun rehtorille/vuosirehtorille myös 17 kysymystä käsittävän kyselyn, mutta siihen vastattiin vain kahdesta koulusta. Vastausprosentti saattaa olla linjassa sen kanssa, että

---

²² Tuomi ja Sarajärvi 2009, 34–35

²³ Collingwood 1994, 8–9

läheskään kaikilta maamme steinerkoulujen kotisivuilta ei löydy koulutoimintaan liittyviä julkisia asiakirjoja, kuten esimerkiksi kannatusyhdistyksen sääntöjä, koulun johtosääntöä tai opetussuunnitelmaa. Kaikkia asioita ei ole haluttu tai pidetty tarpeellisena laittaa julkisuuteen, tai kotisivuja ei näiltä osin ole ehditty/huomattu päivittää. Yksityiset steinerkoulut hoitavat julkista palvelutehtävää julkisin varoin, joten toiminnan tulisi olla myös läpinäkyvää kaikilta keskeisiltä osiltaan.

Vaikka spiraali kiertyy takaisin, se ei kuitenkaan päädy lähtöpisteeseen, vaan on astetta syvemmällä tasolla. Edellisten tarkastelujen jälkeen avaan tutkimukseni loppuvaiheessa vielä kerran steinerkoulun hallintoa erityisesti opettajakunnan osalta ja pyrin syventämään ja fokusoimaan sen toimintaan liittyviä seikkoja. Tässä yhteydessä katson perustelluksi avata tutkimuskirjallisuuden kautta myös modernia johtamista, vaikka esimerkiksi steinerpedagogi ja steinerkoulun opettajien kouluttaja Martyn Rawsonin mukaan steinerkoulut tulisi ensisijaisesti nähdä demokraattisen hallinnon elävänä esimerkkinä.²⁴ Näihin tarkasteluihin olen liittänyt syväjohtamisen osalta myös haastattelutietoa. Koska steinerkoulujen toimintaa läpivalaisevia tutkimuksia on vähän, olen liittänyt tarkasteluihini myös luovan organisaation johtamista käsittelevää tutkimuskirjallisuutta löytääkseni steinerkoululle vertailukohtia.

Tutkimuksellani on myös autoetnografisia piirteitä. Steinerkoulun syvärakenne, arvot ja steinerkouluja koskeva lainsäädäntö ovat olleet minulle työni kautta tuttuja, joten aihetta koskeva esiymmärrykseni on siten lähtökohtaisesti varsin laaja. Syy siihen, miksi päädyin tutkimaan jo tuntemaani aihetta on se, että globaalin steinerkoululiikkeen sisällä hallinnosta on käyty varsin laajaa keskustelua, ja Suomenkin steinerkouluissa aihe on haasteellisuutensa vuoksi ajankohtainen. Aihe kiinnostaa minua myös henkilökohtaisesti, koska olen työssäni nähnyt, miten antoisa kolmijäsenäinen toimintajärjestelmä parhaimmillaan voi olla, mutta olen kokenut myös sen erityisesti vuoden 1998 jälkeen lisääntyneen vaativuuden. Fenomenologis-hermeneuttisen tutkimukseni avulla pyrin nostamaan steinerkoulun hallinnosta tietoisiksi ne alueet, jotka steinerkoulujen arkirutiinit ja tottumukset ovat ehkä häivyttäneet taka-alalle ja huomaamattomiksi, ja ehkä myös sen, mikä on opettajiston ja henkilökunnan keskuudessa jo koettu, mutta arjen työn keskellä ei ehkä vielä ole tietoisesti ajateltu.²⁵ Vaikka en enää steinerkoulussa opettajana toimikaan, katson siitä huolimatta olevani eettisesti sitoutunut tutkimuskohteena olevaan koulumuotoon.

---

²⁴ Rawson 2011, 2. Martyn Rawson on steinerpedagogi ja hän on toiminut kouluttajana mm. Plymouthin yliopiston ja Kielin Waldorf-seminaarin maisteri-ohjelmissa.

²⁵ Tuomi ja Sarajärvi 2009, 35

2. Rudolf Steiner ja hänen filosofis-yhteiskunnallisen ajattelunsa pääkohdat

2.1 Rudolf Steinerin elämästä ja elämäntyöstä

Rudolf Steiner syntyi vuonna 1861 Kraljevecissa silloisen Itävallan Unkarin puoleisella alueella. Kraljevec sijaitsee nykyään Kroatiassa. Teollistuva Itävalta panosti tuolloin rautateiden rakentamiseen, ja rautateillä oli suuri merkitys myös Steinerin perheelle, sillä isä Johann toimi tuolloin sähköttäjänä Südbahn-rautatieyhtiössä. Steinerin varhaislapsuutta ympäröivät luonto ja ajan modernein tekniikka.²⁶

Rudolf Steinerin ollessa kahdeksannella ikävuodella perhe muutti pieneen unkarilaiskylään, Neudörfliin, jossa Steiner aloitti koulunkäynnin pienessä kyläkoulussa. Tuossa iässä hänelle avautui tämän näkyvän aistimaailman rinnalle toinen, henkinen, maailma. Hän oli siten kahden maailman kansalainen: ”Erotin toisistaan asiat ja olemukset, ”jotka näkee” ja sellaiset, joita ”ei näe”.²⁷ Kyse ei ollut hänen omaelämäkertansa mukaan mielikuvitusmaailmasta, vaan aistein havaitsemattomasta todellisuudesta. Yleensä ihmisille tämä aistein havaittava fenomenaalinen maailma on ainoa todellisuus, mutta esimerkiksi filosofi Platonille todellisen tiedon kohteena olivat näkyvän maailman takana olevat ideat, jotka ihminen näkee ajattelullaan.²⁸ ”Kahden maailman kansalaisuus” vaikutti ratkaisevalla tavalla Steinerin elämään ja antoi sille suunnan.

Neudörflin kyläkoulussa Steiner sai yhdeksänvuotiaana käsiinsä geometrian oppikirjan eräältä apuopettajalta. Geometria sai hänet innostuksen valtaan, koska hän saattoi sen parissa kokea voivansa elää ilman aistivaikutelmia puhtaasti sisäisesti havaituissa muodoissa. Elämäkerrassaan Steiner rinnasti geometriasta saamansa sisäiset kokemukset sieluntilaan, joka oli hänelle henkisten olentojen ja tapahtumien näyttämö: ”Täynnä intoa aloin perehtyä asiaan. Sieluni oli viikkokausia täynnä yhtenevyyksiä, kolmioiden yhteisiä piirteitä, neliöitä, monikulmioita; pohdin pääni puhki kysymystä, missä yhdensuuntaiset suorat oikein kohtaavat; Pythagoraan lause lumosi minut... Tunsin sisäistä onnea saadessani tajuta jotakin puhtaasti hengessäni. [...] Tietenkään en lapsena ymmärtänyt sitä selvästi, mutta tunsin, että tietoa henkisestä maailmasta on kannettava itsessään samalla tavalla kuin geometriaa.”²⁹

---

²⁶ Semmering-rata, jonka läheisyydessä Steiner lapsuudessa asui, on nykyään UNESCON maailman perintökohdelistalla.

²⁷ Steiner, tb 13, 1975, 17

²⁸ Platon, 1981, 247–251

²⁹ Steiner, tb 13, 1975, 16

Ollessaan Wiener-Neustadtin reaalikoulun kolmannella ja neljännellä luokalla Steinerin täytti tietty hänen elämäntehtäväänsä liittyvä tunne, mistä hän kirjoittaa omaelämäkerrassaan: ”Sanoin itselleni, että henkisen maailman kokemisesta sielun kautta voi päästä selvyyteen vasta sitten, kun ajattelu saa sellaisen muodon, että se kykenee tavoittamaan luonnonilmiöiden olemuksen.”³⁰ Hänelle näytti selkiintyneen suunta, jota kohti kulkea.

Puhtaan järjen kritiikkiä, jossa Immanuel Kant tarkastelee inhimillistä tietoisuutta ja tiedon rajoja, Steiner tutki kouluaikana palavalla innostuksella. Hän liimasi sen sivuja historian kirjansa väliin, ja luki niitä tylsiksi kokemillaan reaalikoulun historian tunneilla. Kant näyttää vaikuttaneen Steineriin inspiroivasti ja samalla siten, että hänen tietty oppositioasemansa Kantiin nähden vahvistui. Siinä missä Kant rajasi ”olion sinänsä” inhimillisen tiedon ulkopuoliseksi, uskonnon piiriin kuuluvalla alueella, Steiner pyrki kouluttamaan ajatteluaan sellaiseksi, että se voisi tavoittaa ilmiöiden olemuksen: ”Minulla oli tunne, että ajattelusta voitaisiin kouluttaa voima, joka todellisesti ottaisi sisäänsä maailman oliot ja tapahtumat. Aines, joka jäisi ajattelun ulkopuolelle, ja jota vain pohdittaisiin, oli minusta sietämätön ajatus”.³¹

Syksyllä 1879 Rudolf Steiner muutti Itävalta-Unkarin pääkaupunkiin Wieniin, jossa hän aloitti opinnot teknillisessä korkeakoulussa. Pääaineikseen hän valitsi biologian, kemian, fysiikan ja matematiikan. Lisäksi hän alkoi opiskella filosofiaa ja kirjallisuutta Wienin yliopistossa. Luonnontieteellisten aineiden opiskelulla oli kaiken aikaa ollut Steinerille aivan tietty tarkoitus: hän oli suurella vaivalla koettanut löytää luonnon ilmiöille käsitteitä löytääkseen niiden kautta käsitteitä ihmisen ”minälle”. Tämä tie ei kuitenkaan osoittautunut oikeaksi, vaan hän ymmärsi ihmisen ”minän” toiminnan tiedostamisen ainoaksi lähtökohdaksi. Tässä häntä auttoi erityisesti saksalaisen idealismin edustaja J.G. Fichte (1762–1814), jonka ajattelu vaikutti suuresti Steineriin. Oma toimintaansa refleктоivan minuuden kautta hänelle avautui myös ihmisen minän ja hengen välinen yhteys.³²

Luonnon ja hengen välisen vastakohtaisuuden ratkaisemiseksi Rudolf Steinerille aukeni varhaisella aikuisiällä uusi mahdollisuus. Professori Karl Julius Schröer ehdotti Steineria J. W. Goethen luonnontieteellisten teosten julkaisijaksi. Steiner sai tehtävän ja muutti syksyllä 1890 Weimariin,

---

³⁰ Steiner, tb 13, 1975, 28

³¹ Steiner, tb 13 1975, 28–29

³² Steiner, tb 13 1975, 42

jossa hän perehtyi perusteellisesti runoilija Goethen unohdettuun ja vähemmän tunnettuun puoleen, hänen luonnontieteellisiin kirjoituksiinsa ja tutkimuksiinsa.³³

J. W. Goetheen kehittämän fenomenologisen luonnontutkimustavan kautta Steinerille avautui silta nähdä dualistinen maailma, jonka osapuolet ovat aine ja henki, ykseytenä. Steiner oivalsi Goethen tutkiessaan, että Goethe ei atomisoinut tutkittavia kohteita, vaan hän tarkasteli ilmiöitä kokonaisuuksina, holistisesti. Goethe pyrki löytämään havainnoista niiden puhtaat alkuilmiöt. Holistinen alkuilmiö sisältää Raimo Raskin mukaan myös ilmiön merkityksen, mikä tarkoittaa sitä, että aistittavan yhteydestä on löydettävissä havainnon ideaalinen sisältö.³⁴ Se ei kuitenkaan Steinerille riittänyt, vaan hän koki tärkeäksi luoda myös tämän tarkastelutavan tietoteoreettiset perusteet. Vuonna 1886 julkaistiin hänen teoksensa *Grundlinien einer Erkenntnistheorie der Goetheschen Weltanschauung – mit besonderer Hinsicht auf Schiller*. Steiner kiteytti Goethen kautta löytämänsä näkökulman seuraavasti: ”Das Gewahrwerden der Idee in der Wirklichkeit ist die wahre Kommunion des Menschen. Das Denken hat den Ideen gegenüber dieselbe Bedeutung wie das Auge dem Licht, das Ohr dem Ton gegenüber. Es ist Organ der Auffassung.”³⁵

Rudolf Steiner väitteli vuonna 1891 Rostockin yliopistossa filosofian tohtoriksi aiheenaan Fichten tietoteoria ja tietoteorian peruskysymykset (*Die Grundfrage der Erkenntnistheorie mit besonderer Rücksicht auf Fichtes Wissenschaftslehre*). Väitöskirja julkaistiin seuraavana vuonna kirjana nimellä *Wahrheit und Wissenschaft*, ja pari vuotta myöhemmin Steiner julkaisi filosofisen pääteoksensa *Die Philosophie der Freiheit*, jossa hän laajensi väitöskirjansa teemoja erityisesti ihmisen eettisen toiminnan tarkastelujen osalta.

Väitöskirjassaan Steiner tutkii ihmisen tietotoimintaa, joka muodostuu annetusta maailmasta (havainto) ja ajattelusta. Ihmiselle on Steinerin mukaan ominaista olioiden ajatteleva tarkastelu, jossa annettu maailma läpäistään käsitteillä ja ideoilla. Steiner tuo esille, miten ajattelu jäsentää havaintojen maailman, ja toteaa, että ajattelu tietotapahtuman (ymmärtämisen) hetkellä tuottaa oman sisältönsä. Siten syntyy ymmärtäminen, ja mikäli ymmärtämistä ei synny, asia on Steinerin mukaan vain ajateltava uudelleen.³⁶ Steiner katsookin, että ihmisen tietotoiminta on jatkuvaa eläytymistä todellisuuden perusteisiin.³⁷ Mielenkiintoisella tavalla Collingwoodin luonnehdinta

---

³³ Hemleben, 1988, 36–37. Johannes Hemleben (1899–1984) oli antroposofi ja kristiyhteisön pappi.

³⁴ Rask, 1999. Raimo Rask on toiminut Snellman-korkeakoulun lehtorina. Hän on nykyään eläkkeellä.

³⁵ Steiner, tb 13, 1975, 115

³⁶ Steiner, Totuus ja tiede, s.a., 41–43

³⁷ Steiner, Totuus ja tiede, s.a., 63

historioitsijan tutkimusmenetelmästä on samansuuntainen. Collingwoodin mukaan historioitsijan on mahdollista löytää historiallisesta dokumentista vastaus kysymyksiinsä ajattelemalla sen sisältöä: "...document is a thing existing here and now, of such kind that the historian, by thinking about it, can get answers to the questions he asks about past events".³⁸ Mansikka luonnehtii Steinerin tietoteoreettisia tarkasteluja inhimillisen ajattelun fenomenologiseksi kuvailuksi, ajattelun fenomenologiaksi.³⁹

Kesällä 1897 Steiner muutti Weimarista Berliiniin, elämään sykkivään Saksan pääkaupunkiin, jossa hän etsiytyi erilaisten originellien ja anarkistisesti ajattelevien ihmisten seuraan.⁴⁰ Steiner mm. julkaisi vuosina 1897–1900 Berliinissä yhdessä Otto Erich Hartlebenin kanssa arvostettua *Magazin für Litteratur* -lehteä, sekä Saksan näyttämöseuran äänenkannattajaa *Dramaturgische Blätter* -lehteä. Vuosina 1899–1904 Steiner toimi Berliinissä myös Wilhelm Liebknechtin perustamassa työväen iltakoulussa opettajana.⁴¹

1900-luvun vaihteen jälkeen Rudolf Steiner päätyi saattamaan oman henkisen kokemusmaailmansa sisällöt tieteellisen ajattelun muotoon. Hän perusti antroposofisen hengentieteen, jonka tutkimustavan ja -asenteen hän katsoi pohjaavan luonnontieteellisen ajattelun eksaktiuteen.⁴² Hengentieteen hän arvioi luonnontieteellisen tiedon täydentäjäksi ja ajalle välttämättömäksi tiedon alueeksi.⁴³

Antroposofia-termiä olivat aiemmin käyttäneet filosofi Immanuel Hermann Fichte sekä Robert Zimmermann, joka oli Steinerin Wienin aikainen opettaja.⁴⁴ Reijo Wilenius kirjoittaa, miten Fichte katsoi ihmisen kuuluvan varsinaiselta olemukseltaan yliaistiseen maailmaan, jonka käsittäminen johtaa antropologian kohottamiseen antroposofiaksi.⁴⁵ Steinerille antroposofinen hengentiede tarkoitti ”ihmisen tietoisuutta omasta ihmisyydestään”.⁴⁶

---

³⁸ Collingwood 1994, 10

³⁹ Mansikka 2007, 142

⁴⁰ Hemleben, 1988, 66

⁴¹ Gut 2011, 32. Taja Gut on toimittaja, julkaisija ja kääntäjä. Vuodesta 1999 lähtien hän on ollut osa-aikaisesti Steinerin teosten julkaisutyössä.

⁴² Steiner, tb 601, 1979, 29–30

⁴³ Steiner, 1977, 16

⁴⁴ Hemleben, 1988, 72

⁴⁵ Wilenius, 1995, 73–74. Filofofian tohtori Reijo Wilenius on filosofian emeritusprofessori. Hän on toiminut myös steinerkoulun opettajana Helsingin Rudolf Steiner -koulussa.

⁴⁶ Steiner, Bibl. -Nr.257, 1983, 76

Steiner korosti toistuvasti eri yhteyksissä antroposofisen liikkeen toiminnan yleisinhimillistä luonnetta, jolle kaikki lahkolaisuus on vierasta. Stuttgartissa vuonna 1923 pitämässään esitelmäsarjassa hän totesi: ”Antroposofia voi perustaa vain jotakin yleisinhimillistä. Tämä on sen olemuksessa. Ja joka nykyään ottaen huomioon myös sellaiset tosiseikat, käsittelee antroposofista liikettä vielä lahkona, se voi tehdä sen vain joko epähuomiossa tai pahasta tahdosta. Juuri Waldorf-koulussa on täällä Stuttgartissa annettu todiste, että antroposofia on yleinen ihmiskunnallinen asia.”⁴⁷

Antroposofisen hengentieteen käytännön sovellutuksia ovat mm. laajennettu lääketiede, pedagogiikka, erityispedagogiikka ja biodynaaminen maanviljely. Steinerin suunnitteleman puisen Goetheanumin rakentaminen aloitettiin vuonna 1913 Dornachiin Sveitsiin. Se edusti uudentyyppistä orgaanista arkkitehtuuria. Ensimmäisen Goetheanumin tuhouduttua tulipalossa vuonna 1922 Steiner suunnitteli sen tilalle betonisen Goetheanumin, joka rakennettiin vuosina 1925–28. Vuodenvaihteessa 1923–24 Dornachissa perustettiin Yleinen Antroposofinen seura, ja vuoden 1924 aikana perustettiin myös Vapaa hengentieteellinen korkeakoulu, jonka tarkoituksena on henkisen tutkimuksen harjoittaminen. Goetheanum toimii sen keskuksena. Elämänsä aikana Steiner kirjoitti 41 teosta ja piti yli 6000 esitelmää. Steiner kuoli vuonna 1925.

2.2 Vapauden filosofia

Vuonna 1894 julkaistu *Die Philosophie der Freiheit*, sisältää Steinerin tietoteorian lisäksi myös hänen etiikkansa. Teos muodostaa pohjan hänen koko myöhemmälle elämätyölleen. Steinerin käyttämä aiheen käsittelytapa oli kuitenkin saksalaisesta idealismista poikkeava, mihin viittaa myös teoksen alaotsikko: ”sielullisia tarkasteluja luonnontieteellisen menetelmän mukaisesti”. Kyse on tarkasta, ajattelevasta havainnoinnista. Steiner ei vyörytä lukijalleen filosofista käsitearsenaalia, vaan hän haastaa lukijansa itse pohtimaan asioita. Menetelmä on samankaltainen kuin mitä esimerkiksi Aristoteles käytti filosofikouluissaan.⁴⁸

Steiner pyrki filosofisessa pääteoksessaan osoittamaan, että inhimillisen vapauden kysymys on tiedon ja tietämisen kysymys, jonka ymmärtäminen edellyttää ajattelun luonteen ymmärtämistä.⁴⁹ Steiner tarkastelee aluksi inhimillistä tietoa, joka muodostuu havainnon ja ajattelun varassa.

⁴⁷ Steiner, Bibl. -Nr.257, 1983, 16–17

⁴⁸ Hadot 2010, 98. Filosofi Pierre Hadotin mukaan Aristoteles ei siirtänyt kuulijoidensa mieleen teoreettista määräsäilytystä, vaan harjoitti yhdessä heidän kanssaan tutkimusta.

⁴⁹ Steiner, tb 627 1977, 21

Havaintojen maailma on annettu maailma, joka muodostaa vain osan todellisuudesta. Kun ihminen ajattelullaan liittää havaintoon sitä vastaavan käsitteen, syntyy täysi todellisuus: ”Meidän henkisuumiillinen olemuksemme toimii siten, että se kokee kaikki ilmiöt kahdelta taholta: havainnon ja ajattelun taholta.[...] Maailman tiedostaminen on havainnon ja käsitteen yhtymistä. Vasta kun olion havaintoon liittyä sen käsite, meillä on koko olio.”⁵⁰

Käsitteet eivät ole Steinerille vain havaintokohteiden varjomaisia heijastumia ihmismielessä, vaan havaintokohteiden olemuksellisia, sisällöllisiä, henkisiä vastineita.⁵¹ Ajattelun sisältö on hänelle itseensä nojaavaa henkistä elämää, jonka ihmisen tietoisuus tavoittaa intuition (oivalluksen) kautta. Intuitio on hänelle henkinen tapahtuma. Steiner kirjoittaa: ”Intuitio on puhtaasti henkisessä tapahtuva henkisen sisällön tietoinen kokeminen. Vain intuition avulla voimme tajuta ajattelun sellaisena kuin se on.”⁵²

Tässä kuvattu ajatteluprosessi ei ole Steinerille kuivan käsitteellistä abstraktiota, vaan elävää, orgaanista ajattelua, jonka ihminen voi aktiivisella ajatusponnistuksella saavuttaa. Abstraktia käsitteellistä ajattelua hän luonnehtii elävän ajattelun kuolleeksi vastakuvaksi. Elävälle ajattelulle on Steinerin mukaan ominaista sisäinen intensiteetti ja rikkaus, ja myös tunne ja tahto esiintyvät sen piirissä varsinaisessa todellisuudessaan.⁵³

Tiedon muodostumisen tarkastelu johtaa Steinerilla lopulta puhtaaseen ajatteluun, joka on hänelle myös vapaan eettisen toiminnan lähde. Steiner palasi edellä kuvattuun prosessiin kolmekymmentä vuotta *Die Philosophie der Freiheit* -teoksen kirjoittamisen jälkeen: ”Ajattelu merkitsee nykyihmiselle ilmiöiden passiivista seuraamista ja mielikuvien muodostamista niiden säännönmukaisuuksista tai epäsäännönmukaisuuksista. Ajatusten annetaan tietystä määrin astua ilmiöiden luo, niiden annetaan passiivisesti olla läsnä ihmisen sielussa. Sitä vastoin olen Vapauden filosofiassani painottanut aktiivista elementtiä ihmisen ajattelussa, olen painottanut, miten tahto työntyy ajatuselementtiin, miten voi tulla tietoiseksi omasta sisäisestä toiminnasta niin sanotussa puhtaassa ajattelussa samalla kun olen osoittanut, että tästä puhtaasta ajattelusta virtaa kaikki se, mikä voi olla todellisuudessa moraalisia virikkeitä. Niin että olen siis yrittänyt osoittaa tahdon

---

⁵⁰ Steiner, tb 627 1977, 70,73

⁵¹ Steiner, tb 627, 1977, 115–116

⁵² Steiner, tb 627 1977, 116

⁵³ Steiner, tb 627 1977, 113–114

työntymisessä passiiviseen ajatusmaailmaan, jonka kautta passiivinen ajatusmaailma herää johonkin, mitä ihminen sisäisesti toimiessaan aktiivisesti suorittaa.”⁵⁴

Vapaa henki on Steinerille ihmisluonnon puhtain ilmentymä. Se on ihmisolemuksessa reaalisen aineksena olemassa ja pyrkii kehkeytymään ihmisessä esiin. Yleensä se ilmenee ihmisessä epätäydellisin muodoin. Elämässä on erilaisilla lainalaisuuksilla ja normeilla oma oikeutuksensa, mutta vapaa henki on ihmisen korkein kehitysvaihe: ”Luonto tekee ihmisestä pelkän luonnonolennon, yhteiskunta tekee hänestä lainmukaisesti toimivan yhteiskunnan jäsenen, vapaan olennon hän voi ainoastaan itse tehdä itsestään.”⁵⁵ Vapauden peruskysymys voidaan kiteyttää siten, että niin kauan kuin ihminen ei tiedosta niitä tekijöitä, jotka hänessä ja häneen vaikuttavat, ihminen on epävapaa. Vapaus alkaa siitä, kun ihminen alkaa toimia tietoisien ajatteluprosessin kautta syntyneen oman oivalluksen (intuition) mukaan. Tiivistäen voi sanoa, että Steinerin mukaan ihmisen vapaa toiminta on mahdollista ihmisen aktiivisen ja tietoisien ajattelun kautta.

Yksilöllistä eettistä toimintaa Steiner kutsui eettiseksi individualismiksi. Eettiseen individualismiin hän liittää myös sellaiset käsitteet kuin ”moraalinen fantasia” ja ”moraalinen tekniikka”.⁵⁶ Götte osoittaa, miten eettinen individualismi muodostuu steinerkoulun perustaksi. Ihmisen on mahdollista ensinnäkin oivaltaa moraalisesta intuition kautta jonkin asian idea ja toisaalla hänen edessään on todellisuus, jossa idea voidaan toteuttaa. Idean ja todellisuuden välimaastossa ihmisen on mahdollista kehittää sellaiset ominaisuudet kuin moraalisesta fantasia ja moraalisesta tekniikka. Moraalinen fantasia merkitsee kykyä mielikuvituksessaan käydä todellisuutta läpi ja etsiä todellisuuteen sopivia ratkaisuja, ja moraalisesta tekniikka puolestaan merkitsee kykyä luovalla tavalla välittää moraalisesta idea todellisuuteen.⁵⁷ Reijo Wilenius tuo moraalisesta fantasian askelen lähemmäksi opettajan työn käytäntöä: ”Steiner nimitti toiminnalliseksi ja moraalisesti mielikuvitukseksi sitä, että opettajalla on mielikuvitusta kuvitella, mitä toimintoja tähän tiettyyn tilanteeseen sopii, miten minä aloitan tämän tunnin ja mitä näkökulmia otan esiin.”⁵⁸

Steinerin eettisen individualismin kautta myös hänen yhteiskunnallisen toimintansa ja sen pohjalta perustetun steinerkoulun voi asettaa historian filosofiseen kontekstiin. Historian filosofia ei ole abstraktia pohdiskelua, vaan reflektion avulla tapahtuvaa historian tapahtumien sisäisen mielen –

---

⁵⁴ Steiner, Bibl. -Nr.257 1983, 51–52

⁵⁵ Steiner, tb 627 1977, 134

⁵⁶ Steiner, tb 627 1977, 127, 152–153

⁵⁷ Götte 2006, 384–385

⁵⁸ Steinerkasvatus 3/2013

arkielämää syvemmän merkityksen – etsintää. Mitä historia on? Mikä on sen idea? Mikä merkitys historialla on? Collingwoodin mukaan esimerkiksi Giambattista Vico (1668–1744) näki historian kehitystapahtumana, ja Immanuel Kantille (1724–1804) historia oli ihmiskunnan kehitystä kohti rationaalisuutta.⁵⁹ Saksalaisen romantiikan airut G.E. Lessing (1729–1781) puolestaan tarkasteli teoksessaan *Die Erziehung des Menschengeschlechts* historiaa kouluna, jota ihmiskunta käy. Saksalaisen idealismin aikana historia alettiin nähdä vapauden kehityksenä yhdessä moraalisen järjen kehityksen kanssa. Vapaus tarkoittaa objektiivisen idealismin edustaja G.W.F. Hegelin (1770–1831) mukaan hengen tietoisuutta vapaudestaan.⁶⁰ Steinerkoulun voi tässä viitekehyksessä nähdä konkreettisenä pyrkimyksenä ilmentää inhimillisen vapauden ja vastuun kehitystä.

2.3 Yhteiskunnallisen kolmijäsennyksen liike

2.3.1 Steinerin yhteiskunnallinen toiminta

Ensimmäinen maailmansota muutti Euroopan valtiollista karttaa radikaalilla tavalla: kolme keisarikuntaa lakkasi olemasta, valtioiden rajoja piirrettiin uudelleen ja uusia valtioita perustettiin. Muutosten ja osin jopa sosiaalisen kaaoksen tilassa olevaan Saksaan kohdistui sodan loppuvaiheessa poliittisia paineita kahdesta suunnasta: 1) USA:sta, jonka presidentti Woodrow Wilson ajoi Euroopassa voimakkaasti läpi 14 kohdan ohjelmaansa, ja 2) ensi askeleitaan ottavasta Neuvosto-Venäjästä, jonka kommunistisen vallankumouksen esimerkki vaikutti esikuvan tavoin erityisesti Saksan ja Suomen kommunistien keskuudessa. Saksa oli käymistilassa ja etsi suuntaansa.

Ensimmäinen maailmansota oli ihmiskunnan historiassa ja eritoten Euroopassa monella tapaa katastrofaalinen. Schmelzer kirjoittaa, miten Steiner oli osallistunut erityisesti vuosien 1917–19 välisenä aikana aktiivisesti Saksassa käytyyn yhteiskunnalliseen keskusteluun, koska ensimmäisen maailmansodan katastrofi oli saanut hänet monen muun aikalaisensa tavoin etsimään yhteiskunnallista muutosta.⁶¹

Teoksessaan *Die Kernpunkte der Sozialen Frage* Steiner kirjoitti auki sosiaalisen elämän kolmijäsennyksen ajatuksensa yhteiskunnallisen kehityksen eurooppalaisiksi suuntaviivoiksi,

---

⁵⁹ Collingwood 1994, 63–71, 99

⁶⁰ Saarinen 1999, 264.

⁶¹ Schmelzer 1991, 62–64. Albert Schmelzer on steinerpedagogi ja Mannheimin Vapaan Korkeakoulun dosentti.

jatkaen siinä Montesquieun ja Ranskan suuren vallankumouksen viitoittamaa tietä. Vallan kolmijako-oppi, josta on tullut modernin valtion peruskivi, sekä Ranskan suuren vallankumouksen ihanteet vapaudesta, veljeydestä ja tasa-arvosta, olivat Steinerin yhteiskunnallisen kolmijäsennysajatuksen taustalla. Steiner suuntasi yhteiskuntakritiikkinsä imperialistisen ajan yhtenäisvaltioihin, jotka ajoivat omia kansallisia etujaan, ja joissa kulttuuri, talous ja oikeuselämä oli alistettu palvelemaan valtioiden tarpeita. Steiner piti yhtenäisvaltiorakennetta syynä ensimmäisen maailmansodan katastrofiin.⁶²

Yhteiskunnallinen kysymys oli jakautunut Steinerille kolmeksi kysymykseksi. Hän tarkasteli yhteiskuntaa kolmena toimintajärjestelmänä, joita ovat vapaa henkinen elämä (kulttuuri), talouselämä sekä oikeudellis-poliittinen (valtiollinen) elämä. Vapaa henkinen elämä eli kulttuuri tarkoittaa kaikkea sitä, mikä ihmisyyksilön henkisistä (taide, tiede, koulutus, maailmankatsomukset jne.) ja ruumiillista kyvyistä virtaa ja jäsentyy yhteiskuntaan. Talouselämään sisältyy kaikki se, mikä koskee tavaroiden tuotantoa, välitystä ja kulutusta. Talouden tehtävä on tyydyttää ihmisen tarpeita, ei vain fyysisiä vaan myös sosiaalisia ja kulttuurisia tarpeita. Talouden välityksellä ihminen järjestää aineelliset suhteensa maailmaan. Oikeudellis-poliittinen (valtiollinen) elämä säätelee ihmisten keskinäisiä suhteita toisiinsa lainsäädännön, sopimusten ja normien kautta.⁶³ Steiner tarkastelee oikeuselämää siten julkisoikeuden kannalta.

Steiner katsoi, että nämä alueet eivät voi täysipainoisesti toteuttaa tehtäväänsä ja tarkoitustaan, jos ne ovat alisteisessa suhteessa toisiinsa. Yhteiskunnan tasapainoinen ykseys voi muodostua näiden kolmen toimintajärjestelmän suhteellisen itsenäisestä asemasta yhteiskunnassa. Siten Steiner päätyi liittämään nämä kolme aluetta Ranskan suuren vallankumouksen kolmeen ihanteeseen. Henkiseen elämän ideaali on vapaus, oikeuselämän ihanteena on tasa-arvo ja talouteen liittyy veljeys.⁶⁴ Steiner itse korosti, että yhteiskunnallinen kolmijäsennys voi yhteiskunnassa toteutettuna tarjota ihmisille sosiaalisesti tyydyttävän suunnan, mutta painotti samalla, että sosiaalinen kysymys tulee jokaisessa historian vaiheessa ratkaista uudelleen.⁶⁵

Kolmijäsennyksen liike sai osakseen varsin laajan huomion erityisesti eteläisessä Saksassa. Steiner esitelmöi aiheesta tuhansille ihmisille useissa eri tilaisuuksissa. Saksan poliittisen oikeiston piirissä esiintyi aluksi kiinnostusta Steinerin *Die Philosophie der Freiheit* -teoksessa esittämää eettistä

---

⁶² Steiner, GA 23 1976, 95-107

⁶³ Steiner, GA 23 1976, 28-51

⁶⁴ Steiner, GA 23 1976, 46-47

⁶⁵ Steiner, GA 23 1976, 7

individualismia kohtaan, ja toisaalta SPD:n Stuttgartin alueen paikallinen lehti Schwäbische Tagwacht kirjoitti 6.5.1919, että Rudolf Steiner on piirtänyt tarkasti proletariaatin tahdon yhteiskunnan kolmijäsennyksessään. Vain viikkoa myöhemmin 12.5. lehden linja oli jo toinen: lehti korosti työväenliikkeen marxilaisia juuria, ja totesi että ”tri Steiner haluaa tehdä työväenliikkeestä kulttuuriliikkeen”. Oikeistolaisessa Süddeutsche Zeitung puolestaan oireellisesti irtisanouduttiin Steinerin ”yhtenäisyyttä rikkirepivästä” eettisestä individualismista: oikeistosta alkoi nousta äänenpainoja sen puolesta, että ihmisen oikeaa eettisyyttä on olla osa kokonaisuutta, kansaa.⁶⁶

Rudolf Steinerille yhteiskunnallinen kolmijäsennys ei ollut teoreettinen yhteiskuntamalli, vaan luonnos yhteiskunnasta, jonka ytimenä oli vapaa hengenelämä. Teoreettista mallia edustivat sekä bolsevikkien hallitsema Neuvosto-Venäjä että Wilsonin 14. kohdan ohjelma. Schmelzer arvioi kolmijäsennyksen edustaneen Saksan reaalipoliittisessa tilanteessa poliittisen ohjelman sijasta ennemminkin idealistis-eettistä aloitetta. Schmelzerin mukaan Steiner katsoi, että vuosien 1917–1919 yhteiskunnallinen kampanja tulisikin nähdä tulevaisuuden siementen istuttamisena.⁶⁷ Yhteiskunnallisen kolmijäsennyksen tilalle tuli Emil Moltin aloitteesta yhden instituution tie, koulu, jonka pedagogiseksi johtajaksi hän pyysi Rudolf Steinerin.

3. Vapaasta hengenelämästä vapaaksi Waldorf-kouluksi

Mazzone näkee ensimmäisen Waldorf-koulun jatkumona Keski-Euroopassa 1800-luvulla virinneille koulun uudistusajatuksille.⁶⁸ Leberin mukaan reformistisissa ajatuksissa esiintyi pyrkimys irrottaa koulutoiminta kirkon ja valtion yhteydestä.⁶⁹ Steiner kirjoittaa: ”Kulttuurielämä on valtion avulla kypsynyt vapauteen, mutta se ei pysty tätä vapautta toteuttamaan ilman täyttä itsehallintoa.[...] Kasvatus- ja opetustoimi, johon itse asiassa kaikki henkinen elämä pohjaa, on saatettava siinä työskentelevien hallintaan.”⁷⁰ Steiner katsoi, että koulun ja sosiaalisen järjestelmän välinen suhde on terveellä pohjalla silloin, kun valtio ja talouselämä ottavat itsenäisen hengenelämän kasvattamat ihmiset vastaan, sen sijaan että valtio ja talouselämä määräisivät ihmisten kehityksestä omien tarpeidensa mukaan.⁷¹ Steinerille syy käsitellä aihetta tuolloin oli

---

⁶⁶ Schmelzer 1991, 202–203

⁶⁷ Schmelzer 1991, 262, 268

⁶⁸ Mazzone 1995, 8

⁶⁹ Leber 1991, 33–41

⁷⁰ Steiner, GA 23 1976, 3–4

⁷¹ Steiner, GA 24 1961, 36–38

Saksan valtiollinen tilanne, jonka jälleenrakentaminen vaati hänen näkemyksensä mukaan valtiosta emansipoituneen koululaitoksen.⁷²

Koululaitoksen vapauttaminen valtion hallinnasta ei toteutunut, eikä täysin vapaata koulua ollut mahdollista perustaa. Vaikka koulun opetussuunnitelma pyrittiin muodostamaan niin pitkälle kuin mahdollista kasvavan ihmisen sisäisistä kehityopsykologisista lainalaisuuksista käsin, Steiner teki valtiovallan kanssa kuitenkin kompromissin siinä, että 3., 6. ja 8. luokan päättyessä oppilailla tuli olla saavutettuna samat oppitavoitteet kuin valtiovallan koulusta, ja toiseksi viranomaisten tuli myös hyväksyä koulun opetushenkilöstö: opettajilta ei vaadittu opettajankelpoisuutta, mutta heidän tuli viranomaisten mukaan olla sellaisia, jotka he saattoivat hyväksyä tietojen ja moraalin perusteella.⁷³ Näillä reunaehdoilla Stuttgartin Waldorf-koulu, joka oli tytöille ja pojille tarkoitettu 12-vuotinen yhtenäiskoulu, avattiin 7.9.1919, ja sen opetustoiminta alkoi 16.9.1919. Koulussa oli kahdeksan luokkaa, 12 opettajaa ja 256 oppilasta. Steiner otti itse ensimmäisen Waldorf-koulun opettajille pitämässään esitelmässä 20.8.1919 esille, miten koulua perustettaessa on ollut välttämätöntä tehdä kompromisseja, ja miten täysin vapaata tekoa ei ole ollut mahdollista tehdä: ”Aber wir haben es nötig, Kompromisse zu schließen. Kompromisse sind notwendig, denn wir sind noch nicht so weit, um eine wirkliche freie Tat zu vollbringen.”⁷⁴

Vuoteen 1933 mennessä Saksassa oli kymmenen Waldorf-koulua, ja niissä oli yhteensä noin 3200 oppilasta.⁷⁵ Kansallissosialismin aikana koulujen toiminta Saksassa kuitenkin vaikeutui, ja kävi lopulta mahdottomaksi. Vapaan Waldorf-koulun opetus- ja kasvatusihanteet eivät olleet kansallissosialismin vaatimusten mukaisia.⁷⁶ Hitlerin hallinto edusti äärimmilleen vietyä yhtenäisvaltioajatusta, jossa ei pelkästään tyydytty ohjaamaan kulttuuria, taloutta ja oikeuselämää vallitsevan ideologian tavoitteiden mukaisesti, vaan jossa ihmisiä suunnitelmallisen alistamisen lisäksi lopulta myös järjestelmällisesti tuhottiin. Stuttgartin koulun toimilupa peruutettiin 11.3.1938, ja Dresdenin koulu sai pitkitetyksi olemassaoloaan toukokuuhun 1941 saakka, mutta sitten sekin lakkautettiin.⁷⁷

---

⁷² Steiner, GA 24, 1982, 43

⁷³ Leber 1991, 66–67

⁷⁴ Steiner, tb 617 1979, 214

⁷⁵ Götte 2006, 245, 409

⁷⁶ Leber 1991, 157

⁷⁷ Leber 1991, 160

Toisen maailmansodan jälkeen steinerkouluja alettiin perustaa uudelleen nopeaan tahtiin. Yksittäisen instituution tie kehittyi nopeasti globaaliksi koululiikkeeksi: steinerkouluja on tällä hetkellä yhteensä yli 1000.⁷⁸

3.1 Hallinnon muotoutuminen

Waldorf-koulun organisaatiosta ei Robertin mukaan ollut olemassa valmista mallia, teoriaa, jota olisi vain koulua perustettaessa lähdetty toteuttamaan, vaan se rakentui hyvin käytäntölähtöisesti.⁷⁹ Leber kirjoittaa, että koulun organisaatio muotoutui vähitellen, ja eteneminen kohti sosiaalisia rakenteita eteni pienin askelin.⁸⁰ Koulun alkuvaihe oli Götten mukaan dynaaminen, kehitykselle avoin ja koulu pystyi reagoimaan ulkoisiin muutoksiin menettämättä omaa luonnettaan, ja lisäksi siinä oli oppivan organisaation piirteitä.⁸¹ Götte myös huomauttaa, että vasta vuonna 1922 Oxfordissa pitämässään esitelmässään - kolme vuotta Waldorf-koulun perustamisen jälkeen - Steiner ensimmäisen kerran tarkasteli Stuttgartin koulun organisaatiota luonnehtien sitä eläväksi organismiksi: "When we speak of organisation today we commonly imply that something is to be organised, to be arranged. But in speaking of the organisation of the Waldorf School I do not and cannot mean it in this sense, for really one can only organise something which has a mechanical nature. One can organise the arrangements in a factory where the parts are bound into a whole by the ideas which one has put into it. The whole exists and one must accept it as an organism. It must be studied. One must learn to know its arrangements as an organism, as an organisation."⁸²

Rudolf Steinerilla oli Götten mukaan keskeinen rooli koulun hallinnon ja pedagogiikan kehittämistyössä. Steiner oli koulun pedagoginen johtaja ja toiminnan henkinen moottori. Syksystä 1919 vuoteen 1924 saakka hän koulutti opettajat tehtäviinsä ja samalla loi yhdessä koulun opettajiston kanssa koulun toimintaperiaatteita. Tavoitteena oli, että organisaatio ei kuivettuisi ja fiksoituisi, vaan pysyisi joustavana ja elävänä. Oppiva organisaatio saavutti Steinerin johdolla sellaisen muodon, että sillä on ollut steinerkoulujen keskuudessa erityinen asema. Stuttgartin koulu on vaikuttanut moniin kouluihin tasapainottavana esikuvana silloin, kun ne ovat kamppailleet vaikeuksiensa kanssa.⁸³

---

⁷⁸ Steinerkasvatuksen liitto ry 2013

⁷⁹ Robert 1999, 142

⁸⁰ Leber 1991, 188–189

⁸¹ Götte 2006, 177–178

⁸² Steiner, GA Bd. 305 2013, 88–89

⁸³ Götte 2006, 385–386, 390

3.2 Opettajakunnan itsehallinto

Autonomisen kulttuurilaitoksen eli Waldorf-koulun ytimen muodosti opettajakunta, jonka Steiner samaisti koulun kanssa: "Die Lehrerschaft [...] ist als Körperschaft der Inbegriff der Schule. Die Konferenz ist Instrument der Willensbildung."⁸⁴ Opettajakunnan vastuualueeksi asetettiin koulun substanssikysymykset eli pedagogiikka ja sen kehittäminen. Opettajakunnan tehtäväksi tuli myös valita opettajat kouluun. Leber huomauttaa, että opettajavalintojen kohdalla sekä opettajakunnan että kouluyhdistyksen tuli kuitenkin tehdä yhteistyötä: opettajakunta valitsi opettajat, ja johtokunta solmi työsopimuksen osittain omalla päätöksellään, osittain toimeksiannosta.⁸⁵

Opettajakunnan johtaminen rakentui kollegiaalisuuden periaatteelle.⁸⁶ Steiner piti tärkeänä sitä, että koulu toimisi tasavaltaisesti, ilman rehtoria: "Siksi meidän ei tulisi järjestää koulua hallitsemisen vaan hallinnoimisen mielessä ja hallinnoida sitä republikaanisesti. Todellisessa opettajatasavallassa meillä ei tule olemaan lepötyynyjä, rehtorin kansliasta tulevia määräyksiä, vaan meidän on [itsessämme] kannettava siihen se, mikä tekee täyden vastuun kantamisen mahdolliseksi, mikä antaa jokaiselle meistä täyden vastuun tehtävistämme. Jokaisen täytyy olla itse täysin vastuullinen."⁸⁷ Pari vuotta myöhemmin Steiner määritteli opettajakunnan toimivan demokraattis-republikaanisesti: "Dann müsste sehr scharf betont werden die Freiheit des Lehrerkollegiums, die republikanisch-demokratische Einrichtung des Lehrerkollegiums, um zu beweisen, dass man sogar in den begrenzten Möglichkeiten, die man hatte, ein freies Geistesleben sich denken kann."⁸⁸ Demokraattis-republikaanisen hallinnon toteuttaminen oli Markku Niinivirran mukaan mahdollista siksi, että kaikki Waldorf-koulun opettajat tunsivat Vapauden filosofian ydinsisällön ja pyrkivät työskentelemään sen pohjalta.⁸⁹

Republikaanisuus ja demokraattisuus ovat olleet steinerkoululiikkeessä pitkälinen keskustelun ja jopa väittelyn aihe, sillä ne ovat kaksi erityyppistä toiminta-ajatusta. Kouluyhteisössä kummallakin on oma sijansa. Demokraattisuuden perusajatus on ihmisten samanarvoisuus, kokemustaustasta riippumatta. Republikaanisuutta eli tasavaltaisuutta puolestaan voi lähestyä ajatuksella, jonka mukaan jokainen on oman työnsä asiantuntija ja johtaja. Steinerkoulun opettajuuteen liittyvä

---

⁸⁴ Leber 1991, 132 ("Opettajakunta [...] merkitsee samaa kuin koulu. Opettajainkokous on tahdonmuodostuksen väline."Käännös Sirpa Turunen-Viljanmaa).

⁸⁵ Leber 1991, 141

⁸⁶ Robert 1999, 150

⁸⁷ Steiner, tb 617 1979, 215

⁸⁸ Steiner, GA 300 a-c 2010, 265

⁸⁹ Niinivirta 3.12.2013. Markku Niinivirta toimii Snellman-korkeakoulun lehtorina.

kontemplatiivinen harjoittelu, johon Niederhauser, ym.⁹⁰ viittaa, on tarkoitettu vahvistamaan kumpaakin elementtiä. Kontemplatiivisuus vaikuttaa ylösrakentavasti yhteisöön, ja sen avulla opettaja voi syventää suhdettaan omaan työskentelyynsä.

Opettajainkokousten rakenne muotoutui kolmeksi toisiaan ajallisesti seuraaviksi osioiksi, joita olivat pedagoginen kokous, yleinen kokous ja koulunjohtamiskokous⁹¹:

Pedagogisen kokouksen tarkoitus oli toimia jatkuvana koulunsisäisenä seminaarina⁹². Viikoittaisissa opettajainkokouksissa tapahtuvan työskentelyn tavoitteena on syventää opettajien tietoa pedagogiikasta ja metodis-didaktisista kysymyksistä pedagogiikan tutkimisen ja opettajien keskinäisen kokemuksenvaihdon kautta. Myös oppilaista käytävät keskustelut sisältyivät tähän osioon.

Hallintokokouksen tehtävänä oli huolehtia koulun erilaisista käytännön teknisluontoisista tehtävistä ja aktiviteeteista, sekä informaation jakamisesta. Hallintokokous oli koulun tehtävien kokoamistilaisuus. Leber huomauttaa, että tämän osion toiminnan tuli Steinerin mukaan olla huolellista ja täsmällistä, ja että siihen oli opettajien lisäksi myös koulun toiminnanjohtajan, vahtimestarin sekä tarpeen tullen myös muiden henkilöiden ja oppilaiden mahdollista osallistua.⁹³

Koulunjohtamiskokous merkitsi opettajien tasavallan itsehallintoa, jossa opettajakunta yhdessä hoiti niitä tehtäviä, jotka kuuluvat kouluissa rehtorin toimivaltaan. Tässä osiossa opettajakunnan tehtäviin kuului arvioida koulun pedagogista toimintaa ja sen kehittämistä, käsitellä taloudellisia kysymyksiä, tehdä päätöksiä opettajavalinnoista ja tässä osiossa opettajakunnan oli mahdollista päättää myös opettajan työsuhteen irtisanomisesta. Päätökset voidaan tehdä äänestyksen avulla, mutta ensisijaisesti ne pyritään tekemään yksimielisesti.

3.2.1 Huomioita pedagogisen osion toiminnasta

---

⁹⁰ Niederhauser, von Kügelgen, Leber, Tautz, McAlice, Zimmermann 1990, 73–81. Kirjan kirjoittajat ovat kokeneita steinerpedagogeja ja Waldorf-pedagogiikan kouluttajia.

⁹¹ Leber 1991, 199–208, Robert 1999, 151–152.

⁹² Steiner käytti käsitettä ”korkeakoulu”, minkä näen määrittelevän tätä osiota laadullisesti. (..Schulkonferenzen sind eigentlich die fortlaufende lebendige Hochschule für das Lehrerkollegium. Sie sind das fortdauernde Seminar.) Steiner GA 307 2010, 234

⁹³ Leber 1991, 222

Pedagogisen kokouksen toimintaan liittyen Rawson ottaa steinerkoulun autonomiaa ja demokraattista hallintoa käsittelevässä artikkelissaan esille oppilaiden kasvatuksellisten tarpeiden tunnistamisen.⁹⁴ Steinerkoulun opettajilla on oman havaintokyvyn lisäksi käytössään nk. ”The Waldorf body of knowledge”, joka muodostuu Steinerin teksteistä, steinerpedagogiikkaa käsittelevästä hengentieteellisestä kirjallisuudesta ja steinerkoulujen käytännön perinteistä. Antavatko ne sellaisenaan vastauksia opettajien opetus- ja kasvatustyöhön, vai muodostavatko ne pohjan opettajan omalle luomiskyvylle? Itse näen, että ne voivat joissakin tilanteissa olla suoraan apu opettajan työhön, mutta myös sen, miten niistä muodostuu yhdessä havainnointikyvyn harjoitusten ja kontemplatiivisen harjoittelun kautta syväoppimisen prosessi, joka johtaa ensinnäkin siihen, että opettaja alkaa itse oivaltaa ja löytää avaimia opetus- ja kasvatustyönsä toteuttamiseen ja kehittämiseen, ja toiseksi hän oppii syvemmällä tasolla itsessään tunnistamaan oman työnsä kehitysprosessia⁹⁵. Steinerkoulujen piirissä luottamus opettajan itseohjautuvuuteen on tässä kohtaa suuri, koska lähtökohtana on Steinerin tietoteorian mukaisesti havainto ja ajattelu, ja viime kädessä intuitio (oivallus).

Rawsonin mukaan steinerkouluissa tulisi harjoittaa tämän syväoppimisen ja Steinerin hengentieteen tietopohjan reflektointia.⁹⁶ Palaan tutkimuksessani tähän kysymykseen vielä uudelleen, mutta tässä yhteydessä tydyn toteamaan, että tulkintani mukaan itsearviointin puuttuminen voi vaikuttaa opettajakunnan hallinnolliseen toimintaan ja pedagogiikan kehitystyöhön. Jos koulun toiminta perustuu hieman kärjistäen ilmaistuna vain siihen, mitä tohtori Steiner on sanonut, pedagogiikasta muodostuu helposti oppijärjestelmä, ja innovatiivisuus on vähäistä. Itsearviointin vähäisyyden tai jopa puuttumisen vuoksi pedagogiikan mittatikuksi on mahdollista muodostua joidenkin opettajien käsitys oikeasta pedagogiikasta, jolloin toiminnan on mahdollista saada dogmaattisia piirteitä. Ihmisen luonnollinen reaktio dogmaattisuutta kohtaan on sen hylkiminen, mikä voi äärimmillään johtaa siihenkin, että opettajisto alkaa torjua myös hengentieteen pedagogiikkaa koskevia tutkimustuloksia. Seurauksena on steinerkoulun hajaannuksen tila. Väitän, että Steinerin hengentieteellisen tiedon tietopohjan reflektointin tutkimisen kautta opettajien suhde sekä steinerpedagogiikkaan että Steineriin voi muodostua uudella

---

⁹⁴ Rawson 2011, 12

⁹⁵ Leber, Kranich, Smit, Zimmermann ja Schubert 1990, 42–53. Tri Ernst-Michael Kranich (1929–2007) oli biologi, Stuttgartin steinerpedagogisen seminaarin dosentti ja steinerpedagogi. Norjalainen Jörgen Smit (1916–1991) ja tri Heinz Zimmermann (1937–2011) olivat steinerpedagogeja ja toimivat opettajain kouluttajina mm. Dornachissa, Sveitsissä. Tri Ernst Schubert on matemaatikko. Hän on toiminut luennoitsijana ja kouluttajana mm. eri maiden yliopistoissa.

⁹⁶ Rawson 2010, 27

tasolla vapaaksi, suvereeniksi, jolloin myös opettajien keskinäisen tasa-arvon ja yhteistyön on mahdollista uudella tasolla aidosti toteutua.

3.2.2 Mitä Steiner odotti opettajilta?

Opettajarekrytoinnin kriteeriksi Steiner oli asettanut sen, että kouluun valittavilla henkilöillä olisi muodollisen kelpoisuuden sijasta aktiivinen ja kannustava suhde oppilaisiin. Tätä kutsutaan myös pedagogiseksi rakkaudeksi.⁹⁷ Steiner odotti Leberin mukaan myös, että opettajat eläisivät ajan hermolla, ja että he olisivat tietoisia maailman – myös poliittisen elämän ja talouden – tapahtumista.⁹⁸ Asia oli Steinerille tärkeä. Hän tarkasteli aihetta 20.8.1919 ensimmäisen Waldorf-koulun avajaispuheessa. Tarkastelu sisältää steinerkoulun opettajuuden keskeiset elementit: tietoisuuden merkittävästä tehtävästä, henkisen liikkuvuuden ja kiinnostuksen kaikkea inhimillistä kohtaan.⁹⁹ Steiner palasi näihin teemoihin vielä opettajaseminaarin loppusanoissa, jolloin hän kokosi opettajan tehtävät neljään periaatteeseen. Ensinnäkin opettajan tulee olla kaikessa, niin pienessä kuin suuressa asiassa aina aloitteellinen. Toiseksi opettajan on oltava ihminen, jonka mielenkiinto ihmistä ja maailmaa kohtaan on ehtymätön. Kolmanneksi opettajan on oltava ihminen, joka ei sisimmässään tee kompromissia epätoden kanssa. Neljäntenä asiana hän muistutti, että opettaja ei saa kuivua eikä hapantua.¹⁰⁰ Steinerkoulun opettajuuteen sisältyy siten pyrkimys aitoon inhimillisyyteen ja korkeaan eettisyyteen.

3.3 Kouluyhdistyksen ja johtokunnan tehtävät ja vastuut

Aluksi koulu oli oikeudellisesti ja taloudellisesti osa Waldorf-Astoria tupakkatehdasta. Se merkitsi sitä, että tehtaalla oli määräysvalta koulun asioihin ja tehdas oli opettajakunnan työnantaja. Tilanne korjautui, kun syksyllä 1920 perustettiin yhdistys ”Vapaa Waldorf-koulu ry – Stuttgartin yhtenäinen kansa- ja ylempi koulu”, jonka tavoitteena oli Stuttgartin vapaan Waldorf-koulun ylläpitäminen, laajentaminen ja aatteellinen sekä taloudellinen tukeminen, sekä todella vapaan hengenelämän edistämiseksi suoritettujen ponnistusten tukeminen. Kyse oli siten yleishyödyllisestä yhdistyksestä, jonka varsinaisia jäseniä olivat Max Marx, Rudolf Steiner, Emil Molt, Emil Leinhas, E. A. Karl Stockmeyer, Eugen Benkendörf sekä Herbert Hahn. Vanhemmat, opettajat ja kummit olivat yhdistyksen ylimääräisiä jäseniä. Vuodesta 1923 lähtien sen varsinaisina jäseninä saattoivat olla myös vanhemmat, joiden lapset olivat koulun oppilaita, sekä opettajat ottaessaan vastaan toimensa.

⁹⁷ Katso esimerkiksi Skinnari 2004

⁹⁸ Leber 1991, 70

⁹⁹ Steiner, tb 617, 1979, 216–217

¹⁰⁰ Steiner, GA 294, 1996, 201–203

Kouluyhdistyksellä tuli Saksan yhdistyslain mukaan olla jäsenkokous ja johtokunta. Muutoin sen rakenne oli vapaa.¹⁰¹

Kouluyhdistys toimi hallintoelimenä viranomaisiin päin, ja se hoiti myös yhteydenpidon koulun ulkopuolisiin tahoihin, koska sillä oli lain nojalla virallinen asema. Sen vastuualueena oli sääntöjen mukaan kuitenkin Waldorf-koulun ylläpitäminen. Yhdistyksen käytännön toimijana oli johtokunta, jonka tehtävänä oli huolehtia ja vastata koulun kaikista ei-pedagogisista asioista. Johtokunta valitsi kouluun myös toiminnanjohtajan¹⁰². Hänen tehtävänä oli valmistella johtokunnan kokoukset, osallistua niihin ja laatia niistä pöytäkirja. Toiminnanjohtajan oli mahdollista osallistua myös opettajainkokouksiin.¹⁰³

4. Steinerkoulu Suomessa

4.1 Helsingin Rudolf Steiner -koulu

Vuonna 1955 toimintansa aloittaneen Helsingin Rudolf Steiner -koulun perustamisajatus oli Eira Hernbergin mukaan lähtöisin suomalaisten antroposofien keskuudesta, ja sen kantajina olivat Maija Juvas ja Kaisu Virkkunen, jotka kumpikin olivat koulutukseltaan opettajia.¹⁰⁴ Hernbergin mukaan jo 1940-luvun lopulta lähtien kouluhankkeen puuhaihminen ja Stuttgartin Waldorf-koulun välille oli muodostunut side, sillä Stuttgartin Waldorf-koulun opettaja Rudolf Grosse, josta 1960-luvulla tuli myös Yleisen antroposofisen seuran puheenjohtaja, sekä Herbert Hahn, joka oli Stuttgartin Waldorf-koulun opettaja ja kouluyhdistyksen yksi perustajajäsenistä, kävivät Suomessa usean vuoden ajan esitelmöimässä steinerpedagogiikasta.¹⁰⁵ Helsingin steinerkoulun perustamisella on siten yhtymäkohta Englannin steinerkoulujen perustamisen 1920- ja 1930 -luvuilla toteutuneeseen ensimmäiseen aaltoon, jolle oli ominaista kiinnostus uutta pedagogiikkaa ja Stuttgartin Waldorf-koulun alkuperäisiä ideoita kohtaan.¹⁰⁶

Steinerkoulu istui lähtökohdiltaan hyvin suomalaiseen koulutus- ja kasvatusperinteeseen, sillä professori Juha Hämäläisen mukaan maamme koulujärjestelmällä oli 1800-luvulla ollut vahva hegeliläinen vire, jota edustivat J. W. Snellman sekä erityisesti Z. J. Cleve, joka kehitti suomalaista

---

¹⁰¹ Leber 1991, 128–134

¹⁰² Suomen steinerkouluissa yhdistyksen alaisena työntekijänä toimii yleensä talouspäällikkö.

¹⁰³ Leber 1991, 182–184

¹⁰⁴ Hernberg 1999, 240–243. FT Eira Hernberg on maisteri Kaisu Virkkusen elämäkerran kirjoittaja.

¹⁰⁵ Hernberg 1999, 244–245

¹⁰⁶ Woods, Ashley and Woods 2005, 19

koulutoimintaa hegeliläisen filosofian pohjalta.¹⁰⁷ Suomen kansakoulun isänä tunnetun Uno Cygnaeuksen mukaan lapsessa tuli kasvattaa päätä, kättä ja sydäntä.¹⁰⁸ Kansakoulut sisälsivät tiedollisen opetuksen lisäksi myös kädentaidollisten ja taideaineiden opetusta. Kuten professori Martti Kuikka kirjoittaa, kansakouluissa huomioitiin jossakin määrin myös eri-ikäisten oppijoiden kehitysvaiheet ja kehityspiirteet, mikä näkyi erikseen ala- ja yläkansakoululle laadituissa yleissivistykseen tähtäävissä opetussuunnitelmissa.¹⁰⁹

Helsingin Rudolf Steiner -koulu aloitti toimintansa kaksikielisenä kouluna. Kielirajan ylittäminen sopi hyvin koulun yleisinhimillisyyttä korostavalle luonteelle, mutta vielä 1950-luvun Suomessa se oli Hernbergin mukaan harvinaista.¹¹⁰ Koulussa oli kansakoulua vastaavat luokat, ja vuonna 1959 steinerkoulun oppikouluaste sai perustamisluvan. Oppikouluaste muodostui aluksi siten, että siinä oli viisiluokkainen keskikoulu ja neljäloukainen lukio, mutta 8.5.1964 koulu sai luvan muuttaa keskikouluasteen kuusiluokkaiseksi ja lukion kolmiloukkaiseksi.¹¹¹ Helsingin steinerkoulu noudatti toiminnassaan kuitenkin Waldorf-koulun toiminta-ajatusta, joten se oli Suomen ensimmäinen yhtenäiskoulu, jossa kansakoulu ja oppikoulu oli sulautettu yhdeksi kouluksi. Sen vuoksi moni on pitänyt steinerkoulua peruskoulun edelläkävijänä.¹¹²

Hallintonsa osalta Helsingin Rudolf Steiner -koulu pyrki toteuttamaan Stuttgartin Waldorf-koulussa kehitettyä kolmijäsenteistä toimintajärjestelmää siinä määrin kuin se oli mahdollista. Koulun hallinnosta määrättiin kahteen otteeseen asetuksella.¹¹³ Kummallakin asetuksella mahdollistettiin Helsingin steinerkoululle oikeus poikkeusmenettelyyn yksityisoppikouluasetuksen (23/51) määräyksestä. Asetusten mukaan steinerkoulu voi ohjesäännöllä järjestää hallintonsa siten, että sekä suomen- että ruotsinkielisen jaoston opettajakunnat voivat valita vuodeksi kerrallaan luottamustoimisen rehtorin, ja että rehtorin sijasta opettajakuntaa saattoi johtokunnassa edustaa yksi opettajakunnan keskuudestaan valitsema jäsen. Opettajakunnan edustaja johtokunnassa ei siten ollut johtokunnan varsinainen jäsen, vaan hän edusti opettajakuntaa johtokunnassa. Samalla koulun oli asetuksen nojalla mahdollista antaa osa rehtorille ja johtokunnalle kuuluvista tehtävistä opettajakunnalle. Helsingin Rudolf Steiner -koulussa oli rehtori, mutta pyrkimyksenä oli siten vähentää hänen rooliaan koulun hallinnossa.

---

¹⁰⁷ Hämäläinen 2007, 175–187.

¹⁰⁸ Rautakilpi 2007, 181–205

¹⁰⁹ Kuikka, 1993, 87–88

¹¹⁰ Hernberg 1999, 259

¹¹¹ Suomen yksityisten oppikoulujen digitaalinen matrikkeli 1872–1977.

¹¹² YLE Elävä arkisto, Raportti steinerkoulusta, 30.1.1972

¹¹³ Suomen asetuskokoelma 1960 N:o 240, 1966 N:o 340

Vaikka Suomen steinerkoulujen piirissä toimineet henkilöt olivat hankkineet steinerpedagogisen ja hallinnollisen tietämyksensä Keski-Euroopasta, on Suomen ja Keski-Euroopan – ja sieltä erityisesti Stuttgartin – steinerkoulujen hallinnollisessa rakenteessa nähtävissä jonkin verran eroavaisuuksia. Helsingin steinerkoulussa hallinnon toimijoiden tehtäväkuvat ja vastuut poikkesivat jonkin verran Stuttgartin koulun käytänteistä, vaikka perusjako hallinnon toimijoiden kesken olikin sama. Ahmavaara toteaa, että ”opettajakunta on meillä Suomessa selkeästi pitäytynyt pedagogiselle vastuualueelleen, ja jättänyt taloudellisista asioista huolehtimisen vanhemmille”.¹¹⁴ Opettajat eivät osallistuneet kannatusyhdistyksen hallituksen työskentelyyn, ja johtokunnassa opettajat edustavat opettajakuntaa (vrt. Asetus N:o 340). He eivät ole itsenäisinä päätöksen tekijöinä johtokunnan työssä mukana. Ahmavaara arvelee, että näissä linjauksissa todennäköisesti Kaisu Virkkusella on ollut keskeinen rooli.¹¹⁵ Avoimeksi sen sijaan jää, onko linjaus Kaisu Virkkusesta lähtöisin.

Toinen ero Saksaan Ahmavaaran mukaan on ollut siinä, että ”Saksassa kouluun tulevat vanhemmat ovat joutuneet Suomea enemmän hiertämään antroposofian kanssa. Meillä vanhemmat on jätetty vapaiksi antroposofian suhteen. Tästä on ollut seurauksena se, että steinerkouluista on Suomessa tullut enemmän koko kansan kouluja. Samalla niillä on mahdollisuus ikään kuin liueta yleiseen elämään. Ne voivat ”maallistua”, so. menettää jotakin olemuksestaan”.¹¹⁶

Suomen koulujärjestelmä oli 1960-luvulle tultaessa jäänyt tri Jyrki Hilpelän mukaan kehityksessä jälkeen, jonka vuoksi maahamme valmisteltiin uutta koulumuotoa, peruskoulua. Sen tarkoituksena oli yhtenäiskouluna tarjota kaikille ikäluokille samanlaiset mahdollisuudet sivistyksen hankkimiseen. Tasa-arvo oli peruskoulun avainsana. Kouluhallituksen silloinen pääjohtaja Reino Oittinen uskoi, että peruskoulujärjestelmään siirtyminen palvelisi sekä yksilöiden että kansakunnan etua.¹¹⁷ Steinerkoululla oli jo monivuotinen kokemus yhtenäiskoulumuodosta, ja sen katsottiinkin voivan antaa virikkeitä peruskoulujärjestelmän kehittämiseksi.¹¹⁸

4.2 Laki ja asetus steinerkoulusta 1977

Suomeen perustettiin 1970-luvun alussa kaksi steinerkoulua lisää: Lahden Rudolf Steiner -koulu (1970) ja Tampereen Rudolf Steiner -koulu (1971). Juridisesti ne olivat yksityisopetusryhmiä.

---

¹¹⁴ Ahmavaara 9.10.2013

¹¹⁵ *ibid.*

¹¹⁶ *ibid.*

¹¹⁷ Hilpelä 2007, 662.

¹¹⁸ Yle Elävä arkisto, 30.1.1972/2013

Suomessa ei ole vuoden 1921 oppivelvollisuuslain mukaan koulupakkoa, joten yksityisopetusryhmien perustaminen oli mahdollista. Toisin kuin mitä tapahtui vuonna 1920 Stuttgartissa¹¹⁹, ne tekivät yhdessä vuonna 1953 perustetun Steinerpedagogiikan seura ry:n kanssa työtä asemansa virallistamiseksi. Lopulta eduskunta säati lain steinerkoulusta 27.5.1977, jonka piiriin tulivat kaikki kolme steinerkoulua. Steinerkoululain mukaan valtioneuvosto voi myöntää suomalaiselle yhdistykselle luvan perustaa Steiner-koulun, mutta niitä voi olla lain mukaan maassamme enintään kolme. Perustamisluvan saaminen edellytti, että koulu on tarpeellinen maan yleisen kasvatus- ja opetustoimen kehittämisen kannalta tarpeellinen, ja että koulun sijaintikunta osallistuu riittävästi koulun toiminnan avustamiseen.¹²⁰

Lain suojassa kaikki kolme koulua saivat mahdollisuuden toteuttaa kasvavan lapsen ja nuoren ikäkausiset kehitysvaiheet huomioivaa steinerpedagogiikkaa. Lain mukaan steinerkoulun ”yhdeksännen luokan oppimäärän suorittaminen tuottaa oppilaille samat edut ja oikeudet kuin peruskoulun oppimäärän suorittaminen”, ja erillisen 13. luokan ”oppimäärän suorittaminen tuottaa samat edut ja oikeudet kuin valtion lukion oppimäärän suorittaminen”. Kolmannentoista luokan päätteeksi opiskelijoiden oli mahdollista kirjoittaa ylioppilaiksi.

Koulun toimintaa viranomaisista valvoivat kouluhallitus, asianomainen lääninhallitus ja viime kädessä opetusministeriö.¹²¹ Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että esimerkiksi opettajakunnan toiminnan lainmukaisuudesta ei vastannut kannatusyhdistyksen hallitus, vaan opettajakunta oli tuossa vaiheessa toiminnastaan vastuussa opetusviranomaisille. Kouluhallitus suoritti myös tarkastuskäyntejä steinerkouluihin.

Edellä mainitulla asetuksella määrättiin myös steinerkoulun hallinnosta. Koulussa tuli olla koulun ylläpitäjän asettama johtokunta ja opettajakunta, johon kuuluivat kaikki kelpoisuusehdot täyttävät opettajat. Asetus määräsi myös, että koulussa tulee olla ohjesääntö, jolla määrätään hallintoelinten kokoonpano, niiden asettamistapa, tehtävät ja päätösvaltaisuus.¹²² Näin yleishyödyllisen yhdistyksen ylläpitämän koulun hallitus saattoi delegoida, mihin myös Steiner-koulun kansainvälisen opetussuunnitelman kirjoittajat Martyn Rawson ja Tobias Richter viittaavat, koulun

---

¹¹⁹ Vuonna 1920 laaditussa Waldorf-koulun esitteessä mainittiin, että koulu pyrkii olemaan täysin vapaa koulu valtiosta: ”Die Waldorfschule will eine freie Schule sein, das heißt, sie will gänzlich frei vom Staate sein und unterwirft sich nur, soweit es die Gesetze nicht anders zulassen, der Aufsicht der staatlichen Schulbehörden.“ (Götte, 2006, 230)

¹²⁰ Suomen asetuskokoelma N:o 417, 1977, 3§

¹²¹ Asetus Steiner-koulusta N:o 625, 1977, 7§, 11§–12§, 23§

¹²² Asetus Steiner-koulusta N:o 625, 3§–6§

päivittäisen toiminnan hallinnon koulun johto- ja opettajakunnalle.¹²³ Steinerkouluilta ei edellytetty rehtorin toimielintä, joka yksityisoppikoululain nojalla toimineessa Helsingin Rudolf Steiner –koulussa oli ollut. Vuoden 1977 laki ja asetus mahdollistivat siten steinerkoulun hallinnon demokraattis-republikaanisen kolmijäseniteisen toimintajärjestelmän toteuttamisen.

Asetuksella N:o 625 1977 määrättiin myös opettajan kelpoisuuksista. Muodollisesti kelpoisia opettajia steinerkouluihin olivat Suomessa opettajakoulutuksen saaneet luokanopettajat ja aineenopettajat, ulkomailla Steiner–koulujen opettajakoulutuslaitoksissa koulutuksensa saaneet opettajat, joilla oli kouluhallituksen riittäviksi katsomat opinnot, sekä kummassakin tapauksessa riittävä perehtyneisyys Steiner–koulun opettajan tehtävään.¹²⁴ Asetus sisälsi myös määräyksen, jonka mukaan ”sen estämättä, mitä edellä 21 ja 22 §:ssä on säädetty, Steiner–koulun perustamisvuonna opettajan kelpoisuuden toteaa Steinerpedagogiikan Seura ry”.¹²⁵ Kolmessa steinerkoulussa niiden perustamisvuonna (1977) kelpoisuuden toteaminen oli asetuksen nojalla steinerkoululiikkeen omissa käsissä, mikä oli ainutlaatuinen tilanne steinerkoulujen historiassa. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että ne opettajat, joilta puuttui laissa säädetty kelpoisuus, voitiin todeta kelpoisiksi omaan tehtäväänsä. Asetus helpotti koulujen tilannetta, sillä Suomessa ei vielä tuolloin ollut esimerkiksi steinerkoulujen omaa luokanopettajakoulutusta, ja opettajarekrytointi oli tapahtunut sen periaatteen mukaisesti, että henkilön sopivuus tehtävään oli asetettu muodollisen kelpoisuuden edelle.

Koulut järjestivät toimintansa ja organisaationsa ohjesäännöillään seuraavien peruseriaatteiden mukaisesti, jotka pääpiirteissään ovat edelleen käytössä.¹²⁶ Koulun ylläpitäjänä toimii kouluyhdistys. Kouluyhdistyksellä tulee olla hallitus. Hallitus toimii koulun johtokuntana silloin, kun siihen lisätään 2–3 opettajajäsentä, jotka opettajakunta valitsee tehtävään vuodeksi kerrallaan. Johtokunnan tehtävänä on ohjata ja valvoa koulun taloutta ja omaisuutta koulun tarkoitusta vastaavalla tavalla. Sen tehtäviin kuuluu myös edustaa koulua suhteessa viranomaisiin toimivaltaansa kuuluvissa asioissa. Opettajakunta puolestaan johtaa, ohjaa ja valvoo koulun kasvatus- ja opetustyötä, ja sen tehtäviin kuuluu myös huolehtia mm. viranomaisyhteyksistä toimivaltaansa kuuluvissa asioissa.

---

¹²³ Rawson ja Richter 2004, 34

¹²⁴ Suomen asetuskokoelma N:o 625, 1977, 21§

¹²⁵ Suomen asetuskokoelma N:o 625, 41 §

¹²⁶ Steinerkasvatuksen liitto ry, Kouluyhteisön rakenne

Opettajakunnan varapuheenjohtaja hoiti käytännössä monia niitä käytännön tehtäviä, jotka julkisen koululaitoksen puolella kuuluvat rehtorille/koulun johtajalle. Hän huolehti mm. yhteydenpidosta viranomaisiin ja koulun vuosisuunnitelman laatimisesta. Varapuheenjohtajasta on sittemmin käytetty myös nimitystä vuosirehtori, joka nimensä mukaisesti on valittu vuodeksi kerrallaan tehtäväänsä. Käytännössä sama henkilö saattoi kuitenkin hoitaa kyseistä tehtävää useita vuosia. Myös opettajakunnan puheenjohtaja ja sihteeri valittiin vuodeksi kerrallaan tehtäviinsä. Puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja sihteerin tehtäviin oli mahdollista valita jokainen opettaja vuorollaan. Paalasmaan mukaan kyse on tiimijohtamisesta, jossa asioita tehdään yhdessä tasavertaiselta pohjalta.¹²⁷ Tampereen Rudolf Steiner -koulussa tiimijohtamisen lisäksi esiintyi 1970- ja 1980-luvuilla myös arvovalta- ja asiantuntijajohtajuutta.¹²⁸

Koska Suomessa ei vielä ollut tuolloin steinerkoulun luokanopettajakoulutusta, uusien opettajien perehdyttäminen steinerpedagogiikkaan ja steinerkoulun toimintaan jäi opettajakuntien harteille. Opettajakunnissa tapahtuneen työn lisäksi esimerkiksi Tampereen Rudolf Steiner -koulun perustaja Kaisu Virkkunen aloitti 1970-luvun lopulla kaikille kiinnostuneille avoimen steinerpedagogiikan perusteisiin perehdyttävän kaksivuotisen Goetheanistisen viikonloppuseminaarin. Tampereen steinerkoulun ja maamme steinerkoulujen opettajista moni on saanut steinerpedagogisen peruskoulutuksensa sen kautta, ja moni on myös opettanut seminaarissa, joka toimii edelleen.¹²⁹ Lahdessa puolestaan sai 1970-luvulla alkunsa koulun vanhemmille suunnattu Lahden steinerpedagoginen työpiiri, jossa on käännetty mm. steinerpedagogiikkaa käsitteleviä tekstejä.¹³⁰ Helsingissä toimi 1970-luvulla Inhimillisen kasvun seminaari, joka voidaan nähdä pohjana vuonna 1980 toimintansa aloittaneelle Snellman–korkeakoululle.¹³¹ Snellman–korkeakoulun perustamisessa emeritusprofessori Reijo Wileniusella oli keskeinen rooli.

Vaikka steinerkoululaki määritteli steinerkoulun opetuksen suhteessa peruskoulun ja lukion oppimäärän suorittamiseen, steinerkoulut kuitenkin toteuttivat steinerkoulun alkuperäistä ideaa, jonka mukaan steinerkoulu on 12-vuotinen luokanopettajavaiheeksi (luokat 1–8) ja aineenopettajavaiheeksi (luokat 9–12) jakautuva yhtenäiskoulu, jossa myös aineenopettajavaiheen luokka–asteiden opetussuunnitelma oli pyritty laatimaan ikäkautisen kehityspsykologian mukaisesti. Opinnot sisälsivät kaikille taideaineita ja käytännöllisiä oppiaineita teoreettisten

---

¹²⁷ Paalasmaa 2009, 67

¹²⁸ Hernberg 1999, 366

¹²⁹ Steinerkasvatuksen liitto ry 2013

¹³⁰ Lahden Rudolf Steiner-koulu 2013

¹³¹ Yle, Elävä arkisto 23. 4 1988/2013

aineiden lisäksi. Steinerkoulu tarjosi siten opiskelijoille perinteisen lukio- tai ammattikoulutuksen sijasta monimuotoista nuorisasteen¹³² koulutusta. Kaikille 12. luokan päättäneille jaettiin steinerkoulun päättötodistus. Koulun erillinen 13. luokka tähtäsi yo-kirjoituksiin, jolloin se oli luonteeltaan perinteistä lukio-opiskelua. Tämä on syynä siihen, miksi steinerkoulu on muuttunut käytännössä 13-vuotiseksi kouluksi. Yhtenäiskoulumuotoa korostaneen ja toteuttamaan pyrkineen koulun opettajakunnalla oli pohja muodostua eheäksi kokonaisuudeksi yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

4.3 Yleisen koululaitoksen kehitys 1990-luvulla

Suomen yhteiskunta muuttui lamavuosien 1991–94 aikana. Neuvostoliitto lakkautettiin vuonna 1991 ja kylmä sota päättyi. Hilpelä kirjoittaa, miten talouden uusliberalismi valtasi Suomessa alaa ja se antoi suunnan poliittiselle ajattelulle. Yhteiskunnan eri tasoilla alettiin puhua kilpailukyvyistä, toiminnan tehostamisesta ja tuotteiden laadun parantamisesta. Tämä ajattelu ulottui koulutukseen saakka, jonka tarkoitus oli huolehtia valtion, yksilöiden ja yritysten kilpailukyvyistä ja sen ylläpitämisestä. Vuoden 1994 Peruskoulun opetussuunnitelman perusteissa näkyy vahvasti uusliberalistisen ajattelun vaikutus. Koulu määriteltiin (POPS 1994) oppimiskeskukseksi, jonka tuli tuottaa joustavia ja laadukkaita koulutuspalveluita. Oppilaita alettiin pitää koulun asiakkaina ja opettaja puolestaan esiteltiin sivussa pysyväksi oppimisympäristöjen suunnittelijaksi. Koulussa alkoi myös yrittäjyyskasvatus, jonka tuli tukea oppilaan kasvua sisäiseen yrittäjyyteen.¹³³

4.4 Laki perusopetuslain muuttamisesta 1991

Heti 1980-luvun alusta alkaen Suomeen alettiin perustaa vanhempien aloitteesta uusia steinerkouluja Helsinkiin (Elias-koulu), Turkuun, Jyväskylään, Ouluun, Espooseen, Poriin, Rovaniemelle, Karjalohjalle, Vantaalle, Tammisaareen, Seinäjoelle ja Vaasaan. Näiden steinerkoulujen perustaminen rinnastuu Englannin steinerkoulujen perustamisen kolmanteen aaltoon, jossa moni vanhempi katsoi niiden olevan vaihtoehto yleiselle koululaitokselle.¹³⁴ Perustaminen tapahtui dynaamisesti ja oppivan organisaation piirteitä sisältäen. Juridisesti koulut olivat yksityisopetusryhmiä, sillä steinerkoulujen määrän kolmeen rajannut steinerkoululaki ei mahdollistanut uusien koulujen virallista perustamista.

---

¹³² Ahonen 2012, 158–160. Professori Sirkka Ahonen tarkastelee kirjoituksessaan 1970-luvulla keskustelun kohteena ollutta nuorisastekoulutusta.

¹³³ Hilpelä 2007, 664–667

¹³⁴ Woods, Ashley and Woods 2005, 19

Yksityisopetusryhmät olivat hallinnollisesti ja toiminnallisesti tiiviitä sosiaalisia yhteisöjä, ja ne toimivat vanhempien tekemän varainhankinnan ja koulumaksujen varassa, mikä tarkoitti käytännössä mittavia talkooponnisteluja lasten ja koulun hyväksi. Valtiovalta ei tukenut yksityisopetusryhmiä, ja kunnat suhtautuivat niihin varauksellisesti. Poikkeuksena oli suomenkielinen Etelä-Pohjanmaa, jossa Ilmajoen kunnanvaltuusto teki päätöksen 18.12.1989 maksaa peruskoulun oppilaille tarkoitetun kuntaosuuden Etelä-Pohjanmaan steinerkoululle.¹³⁵ Ilmajoen tekemän päätöksen jälkeen myös muut lähikunnat, joista Seinäjoen steinerkoulussa oli oppilaita, tekivät saman päätöksen.

Lähes koko vuosikymmenen ajan steinerkoululiike pyrki Steinerpedagogiikan Seura ry:n kautta vaikuttamaan lainsäätäjiin yksityisopetustyhmiä aseman virallistamiseksi. Steinerpedagogiikan seuran puheenjohtajana toimi tuolloin Helsingin Rudolf Steiner -koulun opettaja Aijami Wilenius. Vuosina 1987–90 opetusministerinä toimineen Cristoffer Taxellin aikana asia eteni. Koululiikkeen alkuperäinen tavoite, steinerkoulujen lukumäärän kolmeen rajanneen steinerkoululain avaaminen, ei toteutunut, vaan uudet steinerkoulut liitettiin osaksi peruskoulujärjestelmää, kun ne vuonna 1991 saivat virallisen aseman peruskoulua korvaavina kouluina. Ilmajoen kunnan päätös vaikutti ratkaisevasti lainlaatisprosessiin, sillä kunta oli ennen valtiota hyväksynyt uuden steinerkoulun osaksi koulujärjestelmäänsä.

Laki (169/1991) salli uusien steinerkoulujen noudattaa omaa opetussuunnitelmaa ja toteuttaa omaa hallintomallia, sen mukaan kuin koulun ohjesäännössä ja opetussuunnitelmassa määrättiin. Steinerkoulut saivat edelleenkin toimia ilman johtajaa tai rehtoria. Koulujen talouden pohja vakiintui, ja samalla niiden ”talouselämä” muuttui valtiolta tulevan rahan hallinnoinniksi. Lain 80a§:ssä lueteltiin tarkemmin ne kohdat, joissa uudet steinerkoulut peruskoulua korvaavina kouluina saivat luvan poiketa vuoden 1983 lain nojalla toimineista peruskoulua korvaavista kouluista. Valtiovalta piti opetusluvan myöntämisen edellytyksenä edelleen sitä, että koulu on hyödyksi maan opetus- ja kasvatustoiminnan kehittämiseksi. Uutta toimiluvan saamiseksi oli se, että koulun opetuksen tuli perustua kansainvälisesti tunnettuun kasvatustieteelliseen järjestelmään.¹³⁶

Maininta ”kansainvälinen kasvatustieteellinen järjestelmä” avasi mahdollisuuden myös mm. freinet – ja montessoripedagogiikkaan perustuvien koulujen perustamisen Suomeen, sen sijaan kristilliset koulut jäivät vielä tuolloin lain ulkopuolelle. Tästä seurasi hovioikeudenneuvos Paavo Hiltusen

¹³⁵ Ilmajoen kunta 1989, Valtuustopäätös 283§

¹³⁶ Laki peruskoululain muuttamisesta 169/1991, 77a§

johdolla tapahtunut eräiden kristillisten tahojen voimakas hyökkäys steinerkouluja vastaan.¹³⁷ Sen tarkoituksena oli osoittaa steinerkoulut maailmankatsomuskouluiksi. Hyökkäys ei kuitenkaan tuottanut kyseisten tahojen toivomaa lopputulosta.

Lakimuutosprosessi asettuu historiallisesti mielenkiintoiseen kontekstiin: Kaksisataa vuotta Ranskan suuren vallankumouksen ihmisoikeuksien julistuksesta Euroopassa puhalsivat muutoksen tuulet. Saksassa Berliinin muurin murtuessa vuonna 1989 elettiin hetkellisesti vapauden, veljeyden ja tasa-arvon huumaa. Samaan aikaan, kun Euroopassa kylmän sodan aikaiset henkiset ja fyysiset muurit murtuivat, Suomessa alettiin vapauttaa koululaitosta kouluhallinnon ohjauksesta. Peruskoulun vieminen läpi maassamme oli vahvistanut maan yleistä hallinnollista keskitystä.¹³⁸ Wileniuksen mukaan opettajien tehtävät kouluissa olivat 1970-luvun alkupuolella kouluhallinnon tarkkaan säätämät.¹³⁹ Opettajien vapauttaminen kontrollista merkitsi isoa askelta maamme koululaitoksen kehittymiselle. Vapaus lisäsi opettajien omavastuuta ja omaa luovaa toimintaa arjen koulutyössä. Samalla uudet steinerkoulut saivat niiden perusopetusvaiheen osalta virallisen koulun aseman.

4.4.1 Uusien steinerkoulujen lukioiden aseman järjestäminen

Vuoden 1991 lain voimaantulon jälkeen Suomessa oli 14 uutta steinerkoulua: Espoossa, Helsingissä, Jyväskylässä, Kuopiossa, Lappeenrannassa, Oulussa, Porissa, Rovaniemellä, Sammatissa, Seinäjoella, Tammisaaressa, Turussa, Vaasassa ja Vantaalla. Kyseisillä peruskoulua korvaavilla yksityisillä kouluilla oli lupa antaa vain luokille 1—9 peruskoulua korvaavaa opetusta, lukiota vastaaville 10—13 luokille niillä ei ollut opetuslupaa. Osaan kouluista oli jo perustettu lukioasteita yksityisopetusryhminä. Ne olivat hakeneet lukioilleen virallista perustamislupaa, mikä lain mukaan oli mahdollista. Lukioiden perustamisen määrällisestä säätelystä oli luovuttu, mutta yksittäishakemusten tuli saada opetusministeriön hyväksyntä. Käytännössä kaikki yksityiset lukiohakemukset oli evätty, koska uusien lukioiden perustamista ei pidetty taloudellisesti tarkoituksenmukaisena.¹⁴⁰ 1990-luvun alun vaikea lama vaikutti osaltaan valtiovallan tekemiin päätöksiin: rahaa ei ollut ja Suomi velkaantui nopeaa vauhtia.

---

¹³⁷ Hiltunen 1990

¹³⁸ Ahonen 2012, 154

¹³⁹ Steinerkasvatus 3 /2013: 10–14

¹⁴⁰ HE 26/1996

Koska uusia lukioita ei ollut mahdollista perustaa, opetusministeriössä päädyttiin ratkaisuun, jossa uusiin steinerkouluihin oli mahdollista perustaa vanhojen steinerkoulujen erillisiä toimintayksiköitä lukio-opetusta varten. Se tapahtui muuttamalla steinerkoululakia. Hallituksen esitys eduskunnalle sisälsi seuraavaa:

Nykyisestä 14 steinerpedagogiikkaan perustuvasta yksityisestä peruskoulua korvaavasta koulusta voidaan hakeutua vaihtoehtoisesti päivälukioon, aikuislukioon tai Steiner-koulun lukiota vastaaville luokille. Tarkoituksena on lisätä oppilaiden valintamahdollisuuksia siten, että ne oppilaat, jotka haluavat jatkaa opintojaan Steiner-koulussa, voivat tehdä sen samalla paikkakunnalla, jossa he ovat saaneet peruskouluopetuksen. Järjestely toteutettaisiin uusia oppilaitoksia kuitenkin perustamatta siten, että tarvittaessa niille paikkakunnille, joissa nyt toimii steinerpedagogiikkaan perustuva yksityinen peruskoulua korvaava koulu, voitaisiin 10–13 luokkien opetusta varten perustaa Helsingin, Lahden tai Tampereen Rudolf Steiner -koulun toimintayksikkö (lain 1 §:n 3 momentti).¹⁴¹

Uusien steinerkoulujen lukioasteiden aseman virallistaminen merkitsisi käytännössä sitä, että uuden steinerkoulun kannatusyhdistyksen tuli lukioasteen perustamisen osalta solmia yhteistyösopimus valitsemansa vanhan steinerkoulun kannatusyhdistyksen kanssa. Uudet toimintayksiköt asetettiin juridisesti vanhan steinerkoulun alaisuuteen,¹⁴² mutta uudet steinerkoulut vastasivat kuitenkin itse toimintayksiköiden opetuksesta, taloudesta ja kaikesta käytännön toiminnasta, mikä käy ilmi esimerkiksi Espoon steinerkoulun toimintayksikkösopimuksesta.¹⁴³ Lakiuudistuksella ei puututtu steinerkoulun hallintoon. Laki Steiner-koulusta annetun lain muuttamisesta tuli voimaan 1.7.1996.

4.5 Yhteenveto ja johtopäätöksiä

Uusien koulujen perustaminen oli steinerkoululiikkeeltä mittava ponnistus. Uudet steinerkoulut saivat lakien nojalla virallisen perusopetus- ja lukioasteen. Lait mahdollistivat myös steinerkoulun hallinnon kolmijäsenetisen toimintajärjestelmän jatkumisen, eikä kouluilta edellytetty rehtorin toimielintä.

---

¹⁴¹ HE 26/1996

¹⁴² Laki Steiner-koulusta annetun lain muuttamisesta 1154/1996

¹⁴³ Espoon steinerkoulun kannatusyhdistys ry./Tampereen Steiner-kouluyhdistys ry. 2009

Laeilla tuli olemaan kuitenkin välillisesti vaikutuksia koulun hallinnolliseen toimintaan. Nk. kolmen vanhan steinerkoulun lukiomallilla on ollut suora vaikutus monen uuden koulun talouteen, sillä opiskelijamääriltään pienet lukiot suurine kurssimäärineen ovat olleet monelle uudelle steinerkoululle raskaita kantaa. Kouluissa, joissa ei ole virallisen johtamisen elintä, ja joiden opettajakunnat toimivat demokraattis-republikaaniselta pohjalta tiiminä, tällaisen kysymyksen ratkaiseminen jälkikäteen ei ole helppo tehtävä.

Toinen haaste oli uusien opettajien perehdyttäminen steinerpedagogiikkaan ja steinerkoulun syvärakenteeseen. Koska koulutusta oli niukalti tarjolla, perehdytys jäi pitkälti koulujen itsensä tehtäväksi. Ratkaisun toimivuus ja hedelmällisyys ovat olleet riippuvaisia steinerpedagogiikkaa edustaneiden opettajien asiantuntemuksesta, ammattitaidosta, sekä kouluissa toimineiden opettajien moraalisen fantasian ja moraalisen tekniikan taidoista. Ongelmalliseksi tilanne on muodostunut silloin, jos opettajakunnissa on esiintynyt haluttomuutta perehtyä steinerpedagogiikkaan ja steinerkoulun syvärakenteeseen. Oppiva organisaatio on ollut näissä tilanteissa koetuksella ja samalla demokraattis-republikaaninen toimintajärjestelmä on osoittanut haavoittuvaisuutensa.

5. Steinerkoulujen neulansilmä

5.1 Uudet koulujen toimintaa koskevat lait

Vain pari vuotta edellisestä lakimuutoksesta Paavo Lipposen hallitus jätti eduskunnalle esityksen koulutusta koskevan koko lainsäädännön uudistamiseksi. Uusilla laeilla haluttiin yhtenäistää maamme moninaista koululainsäädäntöä. Myös steinerkouluja koskeva lainsäädäntö kumottiin, jolloin kaikki steinerkoulut olivat vuodesta 1998 lähtien perusopetus- ja lukiolain piirissä.

5.1.1 Steinerkoulun erityinen koulutustehtävä

Perusopetus- ja lukiolain mukaan valtioneuvosto voi myöntää rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle luvan opetuksen järjestämiseen. Sen tulee perustua erityiseen koulutus- tai sivistystarpeeseen. Steinerkoulut pyrkivät tarjoamaan monipuolisen teoreettisia, taiteellisia ja kädentaidollisia oppiaineita sisältävän yleissivistävän koulutuksen oppilailleen. Lyhyesti sen voi kiteyttää ajatukseen, jonka mukaan koulussa tulee steinerpedagogisin menetelmin ja lapsen kehityspsykologia huomioiden kasvattaa ja kehittää ajattelua, toiminnallisuutta (tahtoa) ja tunne-

elämää.¹⁴⁴ Oppiaineet eivät ole steinerkoulussa vain oppimista varten, vaan niillä on myös kasvatuksellinen tehtävä. Steinerkoulut kategorisoituvat toimilupansa osalta siten, että ne tarjoavat erityiseen kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvaa opetusta.¹⁴⁵ Siten niillä on erityinen koulutustehtävä maamme koulujen joukossa. Tästä johtuen steinerkoulun voi katsoa muodostavan hallinnon kannalta katsottuna ja opettajakunnan tehtävän huomioiden luovan asiantuntijaorganisaation.

5.1.2 Opettajistoa koskevat määräykset ja sopimukset

Maamme nykylainsäädännön mukaan steinerkoulujen ei ole opettajia rekrytoidessaan mahdollista toimia siten kuin vuonna 1919 Stuttgartin Waldorf-koulua perustamisen yhteydessä toimittiin, vaan opettajien ensisijaisena valintakriteerinä on muodollinen kelpoisuus. Kelpoisten opettajien valitsemisen lisäksi koulujen tulee järjestää toimintansa siten, että niissä on riittävä määrä työsopimussuhteisia opettajia, joiden lisäksi koulussa voi olla ”tuntiopettajia, koulunkäyntiavustajia ja muuta henkilöstöä”.¹⁴⁶

Työsuhteista määrätään työsopimuslailla. Sen mukaan rekisteröidyn työnantajan eli koulun kannatusyhdistyksen tulee noudattaa työsopimuksissaan yleissitovan työehtosopimuksen vähimmäismääräyksiä.¹⁴⁷ Steinerkouluja koskee Yksityisen opetusalan työehtosopimus, jossa työsopimussuhteisille opettajille on määrätty opetusvelvollisuudet.¹⁴⁸ Opetusvelvollisuuden mukainen työsuhde on täysiaikainen. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että steinerkoulujen tulee järjestää toimintansa siten, että ne voivat tarjota työntekijöilleen eli luokanopettajille, jotka muodostavat steinerkoulun rungon, sekä keskeisille aineenopettajille täysiaikaisia työsuhteita. Lisäksi kouluissa voi olla joko päätoimisia tai sivutoimisia tuntiopettajia. Päätoimisen ja sivutoimisen tuntiopettajan ero on siinä, että sivutoimisella opettajalla ei ole samanlaista vastuuta koulusta kuin päätoimisella opettajalla eikä hänelle makseta palkkaa kesäkuukausien ajalta. Maamme säädökset luovat siten puitteet sille, miten opettajakunta voi muodostua.

Leber kirjoittaa teoksessaan, miten Keski-Euroopassa on etsitty mallia, jossa opettajien vapaa aloiteoikeus voisi ulottua työsopimussuhteeseen saakka:

---

¹⁴⁴ Steiner, tb 617 1979, Rawson ja Richter 2004

¹⁴⁵ Jyväskylän seudun steinerkoulun kannatusyhdistys 2004, opetuksen järjestämislupa

¹⁴⁶ PL 1998/628, 37§, LL 1998/629, 30§

¹⁴⁷ Työsopimuslaki 2001/55, 2. luku, 7§

¹⁴⁸ Sivistystyönantajat, Yksityistä opetusalaa koskeva työehtosopimus 1.3.2012–31.3.2014

Ensimmäisen mallin mukaan opettajat voisivat toimia itsenäisinä ammatinharjoittajina tai vapaina yhteistyökumppaneina, jotka laskuttaisivat kouluyhdistystä palveluistaan. Toinen vaihtoehto olisi se, että opettajat perustaisivat koulun sisälle opettajayhdistyksen, joka tekisi yhteistyötä kouluyhdistyksen kanssa. Kolmannen mallin mukaan opettajat vertautuisivat itsenäisiin käsityöläisiin, jossa siihen kutsutut henkilöt muodostaisivat juridisesti katsottuna vapaitten osakkaitten yhdistyksen. Tässä tapauksessa kaikki osakkaat olisivat yhdenvertaisessa asemassa, ja he vastaisivat kaikki yhdessä kokonaisuudesta. Tällä mallilla olisi Leberin mukaan se vaikutus, että opettajakunnan jokaisella päätöksellä olisi taloudellisia vaikutuksia, jolloin yhteistyön merkitys kouluyhdistyksen kanssa korostuisi entisestään.¹⁴⁹

Suomen työlainsäädäntö ei tunne sellaista mallia, jossa työnantajalla on työnantaja työssä. Juridisella työnantajalla eli kannatusyhdistyksellä on lakisääteiset velvoitteet ja esimerkiksi direktio-oikeus työntekijöihin nähden. Opettajat ovat kouluyhdistyksen työntekijöitä. Tämä saattaa opettajiston keskuudessa helposti hämartyä, koska opettajakunnalla on steinerkoulussa erityinen rooli. Tilanne johtaa helposti opettajakunnan ylivalta-asemaan koulun hallinnossa. Toinen ääripää kouluissa on se, että yksityinen työnantaja saattaa tulkita asemansa siten, että se voi vapaasti päättää opettajien työsuhteiden ehdoista. Mikäli yksityinen työnantaja päätyy koettamaan nk. kepillä jättä, ainoaksi ratkaisuksi jää - elleivät työmarkkinajärjestöt keskenään ratkaise asiaa, tai asianosaiset sitä keskenään sovi - päätöksen hakeminen käräjäoikeudesta, sillä ennakkopäätöstä tämän tyyppisestä asiasta ei Petri Kääriäisen mukaan Suomessa ole.¹⁵⁰

Opettajakunnan aseman lisäksi myös steinerkoulujen palkanmuodostusta on Leberin mukaan pohdittu eri puolilla maailmaa ja sille on etsitty erilaisia koulukohtaisia ratkaisuja, koska kelpoisuuteen ja tehtyihin työtunteihin perustuvaa palkkausta ei ole pidetty steinerkouluun sopivana. Palkkauksen tulisi steinerkoulussa huomioida yksilöllisyyden ja tasa-arvoisuuden periaatteet. Sen vuoksi kouluissa on päädytty erilaisiin ratkaisuihin. Yksi vaihtoehto on tasapalkkausjärjestelmä, jossa jokaiselle opettajalle maksetaan samaa palkkaa. Näin voidaan palkkauksessa toteuttaa tasa-arvoisuuden periaate. Yksilölliset erot on huomioitu maksamalla pieniä palkanlisiä lapsista, asunnosta, iän mukaan jne. Kouluissa on toteutettu myös tarvepalkkaus, jossa kouluyhdistys maksaa jokaiselle opettajalle juuri hänen tarpeidensa ja toiveidensa mukaisen palkan, eikä kukaan ei tiedä toistensa tuloja. Kolmantena vaihtoehtona on kokeiltu järjestelmää, jossa

---

¹⁴⁹ Leber, 1991, 137–141

¹⁵⁰ Kääriäinen 15.11.2013. Petri Kääriäinen toimii Jyväskylän kaupungin pääluottamusmiehenä (OAJ) sekä OAJ:n tulo- ja palkkapolitiittisen toimikunnan puheenjohtajana.

opettajille on maksettu vain pienehkö rahasumma palkkana, ja samalla kouluyhdistys on kustantanut opettajille asunnot ja muut välttämättömät tarpeet.¹⁵¹

Myös Suomen steinerkouluissa on pohdittu ja kokeiltu sosiaalisen palkkauksen muotoja.¹⁵² Myös koulujen tiukka talous on ollut vaikuttamassa palkkauksen muotoihin maamme steinerkouluissa. Etenkin koulujen perustamis- ja kehittämisvaiheissa rahan riittävyyden kanssa on painittu. Esimerkiksi Jyväskylän steinerkoulu päätyi taloudellisista syistä opettajakunnan esityksestä noudattamaan omaa tasapalkkaan perustuvaa työsopimusta.¹⁵³ Järjestelmä otettiin käyttöön siinä vaiheessa, kun koulu oli perustamassa lukiovaihetta, ja sitä toteutettiin noin kaksikymmentä vuotta. Koulun talouden kannalta ratkaisu oli hyvä ja perusteltu, sillä sitä kautta koulun talous kesti lukiotoiminnan järjestämisen ja kehittämisen.

Sopimus ei täyttänyt työsopimuslain vähimmäismääräystä, jonka mukaan työsopimuksissa tulee täyttyä yleissitovan työehtosopimuksen minimiehdot. Jyväskylän steinerkoulun työsopimuksen mukaan kaikille opettajille maksettiin koulutuksesta riippumatta samaa tuntipalkkaa. Käytäntö oli edullinen vastavalmistuneille opettajille, mutta kokeneiden ja muodollisesti kelpoisten ja opettajien kohdalla palkkataso oli vain noin 70 % Yksityisen opetusalan työehtosopimuksen mukaisesta tuntipalkasta. ”Järjestelmän voittajia taloudellisessa mielessä olivat mielestäni ne opettajat, joilla ei ollut muodollista kelpoisuutta.”¹⁵⁴ Näin ollen koulun kaikki opettajat maksoivat omasta pussistaan ”kymmenykset steinerlukiolle”. Oma työsopimus toimi myös siten, että se ei työnhakijalle antanut vaihtoehtoa: ”Rekrytointitilanteessa opettajilla ei ollut valinnan mahdollisuutta: ehtoihin oli suostuttava tai sitten ei saanut työtä.”¹⁵⁵

Järjestelmästä luovuttiin vuoden 2012 alussa, mutta se olisi pitänyt reflektoiden arvioida jo paljon aiemmin. Itsearviointin suorittamiselle olisi ollut kaksi syytä. Ensimmäkin palkkauksen taso muodostui monen opettajan kohdalla pitkäaikaisen työsuhteen esteeksi. Tämä tuli erityisesti esille kaksoiskelpoisten opettajien kohdalla. Toinen syy on se, että käytäntö ei uhrauksista huolimatta kuitenkaan antanut riittävästi ilmaa lukion siipien alle: sen opiskelijamäärät ovat tähän saakka pysyneet pieninä. Laajat resurssit eivät siten ole vaikuttaneet lukion vetovoimaisuuteen. Tämän

---

¹⁵¹ Leber 1991, 172–176

¹⁵² Esimerkiksi Tampereen Rudolf Steiner- koulussa toteutettiin 1980-luvulla pienimuotoista sosiaalisen palkkauksen muotoa. Sille oli veroviranomaisen hyväksyntä. Myös Etelä-Pohjanmaan steinerkoulussa oli käytössä tasapalkkajärjestelmä, mutta siitä luovuttiin jo 2000-luvun alussa.

¹⁵³ H7, työsopimus

¹⁵⁴ H7, 19.10.2013

¹⁵⁵ *ibid.*

tyyppiset opettajakuntajohtoisesti kehitetyt järjestelmät, joita ei ajallaan lakkauteta, muodostuvat monella tapaa myös pulmallisiksi. Ensinnäkään uusia opettajia ei voi loputtomiin edellyttää osallistumaan talkoisiin, ja toiseksi koulun on vaikea saada uudet opettajat pysymään koulussa. Alhainen palkkaustaso vaikuttaa myös henkilöstön motivaatioon, jaksamiseen ja eläkekertymään. Yleissitovan työehtosopimuksen vastainen työsopimus on lisäksi riski ylläpitäjälle. Tämä on - ilman kritiikkiä - esimerkki siitä, mitä on tapahtunut, kun opettajakunnan asema on ollut kouluorganisaatiossa vahva.

Suomessa opettajien palkkauksen perusteet perustuvat kelpoisuuksiin ja opetusvelvollisuuksiin. Saman kelpoisuuden omaavat opettajat saavat samaa palkkaa samasta työstä, eikä siinä ole eroja sukupuolten välillä. Henkilökohtaiset erot voivat ainakin hetkellisesti johtua erilaisista kokemuksellisista, jotka kuitenkin tasoittuvat ajan myötä.¹⁵⁶

Kunnallisista kouluista saadun palautteen perusteella nykyinen järjestelmä ei kuitenkaan enää vastaa kouluissa tehtävän työn kuvaa. Tämän vuoksi opettajien työsuhteen ehtoja ollaan muuttamassa siten, että ne vastaisivat paremmin opettajien tekemää työtä. Tavoitteena on tehdä kaikki opettajan tekemä työ läpinäkyväksi, jolloin myös työn hallinta paranisi. Vuosityöajassa opettaja saisi palkkaa kaikesta tekemästään työstä ja siihen siirtyminen mahdollistaisi kouluille myös opettajien yksilölliset tilanteet paremmin huomioivan vuosisuunnitelman tekemisen.¹⁵⁷ Vuosityöaika saattaisi toimia nykyistä palkkausjärjestelmää parempana lähtökohtana myös steinerkoulun opettajien tehtävien ja työn kuvan mukaisen palkkauksen kehittämiseksi.

Työsuhteissa on työsopimuslain mukaan enintään neljän kuukauden mittainen koeaika.¹⁵⁸ Koeajan puitteissa työsopimus voidaan purkaa irtisanomisaikaa noudattamatta. Purkamisella on kuitenkin rajoituksia: se ei saa tapahtua epäasiallisilla eikä työsopimuslain 2. luvun 2§:n 1 kohdassa tarkoitetuilla perusteilla.¹⁵⁹

Koska steinerkouluilla on erityistä pedagogiikkaa toteuttavina kouluina erityinen koulutustehtävä, niiden tulee huolehtia uusien opettajien perehdyttämisestä steinerpedagogiikkaan, ellei koulun ole mahdollista palkata steinerpedagogisen opettajakoulutuksen saanutta henkilöä. Suomessa voi

---

¹⁵⁶ Sivistystyönantajat, Yksityistä opetusalaan koskeva työehtosopimus 1.3.2012–31.3.2014 Oppilaitoskohtaiset määräykset

¹⁵⁷ Opettaja *elehti* 11.5.2012, 6

¹⁵⁸ Työsopimuslaki 2001/55, 4§

¹⁵⁹ Sivistystyönantajat, Yksityistä opetusalaan koskeva työehtosopimus 1.3.2012–31.3.2014, 3§

opiskella steinerkoulun luokanopettajan tutkinnon Helsingissä sijaitsevassa Snellman-korkeakoulussa. Opinnot ovat laajuudeltaan 280 opintopistettä, ja ne antavat Opetushallituksen määräyksen 40/011/2010 mukaisesti kelpoisuuden steinerkoulun luokanopettajan tehtävään.¹⁶⁰ Kelpoisuus on pätevä vain steinerkouluissa; steinerkoulun luokanopettajakoulutuksen saanut ei ole muodollisesti kelpoinen yleisen koululaitoksen puolella. Sen sijaan yliopistollinen luokanopettajakoulutuksen saanut on kelpoinen opettaja myös steinerkoulussa.¹⁶¹ Snellman-korkeakoulussa ei ole mahdollista opiskella aineenopettajaksi. Näin ollen steinerkoulujen tai steinerkoululiikkeen tulee huolehtia opettajien steinerpedagogiikkaan perehdyttämisestä niiden opettajien osalta, joille sekä koulumuoto että sen pedagogiikka ovat uusi asia.

Perehdytys on tärkeä osa koulun toimintaa ja toimivuutta. Esimerkiksi Espoon steinerkoulun talouspäällikkö Liisa Kutinlahden mukaan perehdytys tulisi kouluissa nähdä ensisijaisesti työsopimuskysymyksenä, jolloin työnantaja ja opettaja sopivat perehdytyskoulutuksesta: työnantaja huolehtii perehdytyskoulutuksen järjestämisestä ja työntekijä sitoutuu ottamaan vastaan tarjotun koulutuksen.¹⁶² Perehdytyskoulutuksen substanssipuolesta vastuu olisi luonnollisesti pedagogisella toimijalla.

5.1.3 Opetuksen laajuus ja sen taloudellinen pohja

Perusopetus on laajuudeltaan yhdeksänvuotinen ja lukio kolmevuotinen. Koulutaival ekaluokkalaisesta ylioppilaskirjoitukseen kestää siten 12 vuotta. Perusopetuksen ja lukio-opetuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista, ainejaosta, ja oppilaan- ja opinto-ohjauksesta päättää lain mukaan Valtioneuvosto. Perus- ja lukio-opetuksen tavoitteista määrätään kummastakin erikseen asetuksella. Opetussuunnitelmien valtakunnalliset perusteet koskevat siten myös steinerkouluja, ja vuoden 2004 valtakunnallisten opetussuunnitelmien yleissivistystä korostaviin perusteisiin steinerkoulujen on ollut helppo yhtyä.

Steinerkoulussa oppilaille tulee luokilla 1–9 tarjota opetusta perusopetuksen vähimmäistuntimäärä 222 h ja heidän tulee saavuttaa perusopetuksen oppitavoitteet, mutta steinerkouluissa ”opetussuunnitelmassa oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt voidaan jakaa eri vuosiluokille poiketen

---

¹⁶⁰ Snellman-korkeakoulu, 2013, luokanopettajan tutkinto

¹⁶¹ Asetus 986/1998

¹⁶² Kutinlahti 5.12.2013

opetussuunnitelman perusteissa määritellyistä tuntijaon nivelkohtien välisistä osioista”.¹⁶³ Lukion vähimmäiskurssimäärä on 75 kurssia, johon sisältyvät pakolliset kurssit (47–51 kurssia, riippuen siitä, valitseeko opiskelija lyhyen vai pitkän matematiikan), sekä vähintään 10 syventävää kurssia.¹⁶⁴ Koska Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt steinerkouluille luvan steinerpedagogiikkaan perustuvan lukiokoulutuksen antamiseen, steinerkoulut voivat tarjota opiskelijoille lukion pakollisten ja syventävien kurssien lisäksi erityisen koulutustehtävän mukaisia kursseja, joilla opiskelijan tulee täydentää opintonsa lukion vähimmäiskurssimäärään.

Perus- ja lukio-opetus ovat Suomessa maksuttomia. Tämä koskee myös steinerkouluja. Lukiossa opiskelijoilta voidaan kuitenkin periä maksuja asetuksen 1323/2001 6§:n mukaisesti koulutarvikkeista ja materiaaleista maksuja ainoastaan todellisten hankinta- ja tuotantokustannusten mukaisesti. Steinerkoulut toimivat muiden koulujen tapaan oppilaskohtaisten valtionosuuksien varassa, jonka perushinta vuonna 2013 perusopetuksen osalta on noin 7500 euroa/oppilas/vuosi ja lukion yksikköhinta on noin 6700 euroa/opiskelija/vuosi.¹⁶⁵ Steinerkouluille ei yleensä makseta kuntaosuuksia. Moni koulu pyrkii edelleen järjestämään varainhankintaa, mutta sillä on kouluissa kuitenkin ensisijaisesti sosiaalisen tehtävän luonne.

Koulutoiminta tulee siten käytännössä suhteuttaa valtiolta tulevaan rahaan, minkä tulisi näkyä koulun tuntikehyksessä eli koulussa annettavan opetuksen viikoittaisessa kokonaistuntimäärässä.¹⁶⁶ Suuntaa antava tuntikehysratkaisu löytyy siten, että koulun koko oppilasmäärä kerrotaan kertomella 1,5–1,7, mikä merkitsee 1,5–1,7 tuntia oppilasta kohden.¹⁶⁷ Mikäli koulussa on esimerkiksi 200 oppilasta, taloudellisesti kestävä tuntikehys on kokoluokkaa 300–340 tuntia, koulusta ja sen kulurakenteesta riippuen. Tuntikehyksen tulee sisältää kaiken koulussa annettavan opetuksen. Esimerkiksi 300 tunnin tuntikehyksessä tulisi olla sisällä oppilaille annettava perusopetuksen minimituntimäärä, opiskelijoille annettavat lukion vähimmäiskurssit sekä koko koulun tuki- ja erityisopetus.

Kasvatuksellisenä ja opetuksellisenä kokonaiskaarena perusopetuksen ja lukio-opetuksen yhteenlaskettu 12-vuotisuus vastaa Waldorf-koulun 12-vuotista yhtenäiskouluajatusta. Koska Suomen steinerkoulujen lukiot toimivat käytännössä nelivuotisina, koulutuksen pituus on 13-

---

¹⁶³ Opetushallitus, Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, 304,274–276

¹⁶⁴ Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013, lukiokoulutus, tuntijakotaulukko

¹⁶⁵ Opetushallitus, opetus- ja kulttuuritoimen rahoitus 2013, 16, 23

¹⁶⁶ Tästä käytetään myös käsitettä vuosiviikkotunti, mikä tarkoittaa sitä, että viikkotunti opetetaan läpi vuoden.

¹⁶⁷ HE 35/1995

vuotinen. Julkisen koulun puolella lukion voi suorittaa 2–4 vuodessa, joten steinerkoulut eivät tässä kohtaa tee poikkeusta. Opetus- ja kulttuuriministeriön kaavailut kehittää lukioden toimintaa rahoitusta ja opetusta tehostamalla siihen suuntaan, että yhä useampi valmistuisi lukioista kolmessa vuodessa, asettanee kehittämispaineita myös steinerkouluille.¹⁶⁸

Kuten tässä tutkimuksessa toin jo aiemmin esille, steinerkouluilla on ollut tendenssi laajaan koulutus- ja kurssitarjontaan. Tampereen steinerkoulun lukion vuosien 2013–2017 opinto-oppaan mukaan lukion kurssien kokonaismäärä on 192 kurssia, josta pakollisia ja syventäviä kursseja on 140.¹⁶⁹ Tampereen steinerlukiossa opiskelijoiden tulee suorittaa pakolliset 47–51 kurssia, 10 syventävää kurssia ja erityisen koulutustehtävän mukaisista kursseista (29) on suoritettava vähintään 18 kurssia. Nuorella on siellä myös käytössä vähennysoikeus, mutta ei niihin oppiaineisiin, jotka hän aikoo kirjoittaa ylioppilaskirjoituksissa pakollisina kursseina. Kuopion steinerlukiossa on 14 erityisen koulutustehtävän mukaista kurssia¹⁷⁰, jolloin saadaan täyteen lukion vähimmäiskurssimäärä. Koulu ilmoittaa kotisivuillaan, että lukuvuonna 2013–2014 kaikkia lukiokoulutuksen kurssirakenteen kursseja ei järjestetä. Tulkitsen tämän tarkoittavan pyrkimystä laajentaa kurssitarjontaa heti, kun koulun taloudellinen tilanne sen sallii. En ryhdy tässä analysoimaan, missä määrin steinerlukioden opetus on opiskelijalähtöistä ja missä määrin opettajakeskeistä, mutta kurssitarjonnan suunnittelussa tulisi löytää tasapaino opiskelijoiden omien suunnitelmien ja kiinnostuksen kohteiden, opettajien pedagogisin perustein ehdottamien kurssien sekä koulun talouden välillä. Oppiaineet ovat osa steinerpedagogiikkaa, joka kurssien sijasta on kuitenkin ensisijaisesti nähtävä opetusmetodina.¹⁷¹

Kun edellä olevan liittää koulujen oppilas- ja opiskelijamääriin, voi nähdä, että tässä formaatissa toteutettuna steinerlukioden kysyntä ja tarjonta eivät kohtaa. Kuten alla oleva tilasto osoittaa, maamme 1990-luvulla perustettujen steinerlukioden toimintayksikköjen opiskelijamäärät ovat pienet. Valtiovallan vuoden 1995 linjaus, jolla uusien lukioden perustamisen sijasta luotiin toimintayksikköjärjestelmä, näyttää uusien steinerlukioden opiskelijamäärien valossa siten oikealta.

---

¹⁶⁸ Opetus- ja kulttuuriministeriö, Rakennepoliittinen ohjelma 2013

¹⁶⁹ Tampereen Rudolf Steiner -koulu 2013, lukion opinto-opas 2013–17, liite, luokkien 10. –13. tuntijako

¹⁷⁰ Kuopion steinerkoulu Virkkula 2013, lukio-opas, 13

¹⁷¹ Rawson ja Richter, Steinerkoulun kansainvälinen opetussuunnitelma 2004, 14

Steinerkoulujen oppilasmääriä:

Steinerkoulu	Perusopetus		Lukio		Lukio	
	Oppilaita		Opiskelijoita		Aloittaneita	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011
HRSK ¹⁷²	622	616	377	381	105	115
Oulu	143	161	52	50	8	11
Vaasa	137	126	38	40	15	11
Jyväskylä	191	196	50	36	16	3
Kuopio	164	144	45	49	17	17
Lappeenranta	161	166	50	51	19	18
Pori	178	185	36	44	8	16
Turku	207	207	42	39	10	9
Lahti	194	199	76	70	26	14
Tampere	505	494	148	156	50	47

Lähde: Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013

Pienen lukion valtionosuudet eivät riitä sen perustoiminnan ylläpitämiseen, jolloin perusopetuksen valtionosuuksia käytetään lukion rahoittamiseen. Ratkaisua perustellaan steinerkoulun yhtenäiskoulurakenteella. Koulu voi tällöin joutua supistamaan perusopetuksen tuntimäärät valtakunnallisen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaiseen minimiin, erityisopetuksen ja tukituntien määrää voidaan koulun kokonaisedun vastaisesti supistaa, ryhmäjakoja poistaa ja ryhmäkokoja kasvattaa. Alle 40 opiskelijan lukiossa on joka tapauksessa järkevää luopua steinerlukioden yhdestä erityispiirteestä, luokkamuotoisuudesta. Kaikista näistä toimenpiteistä huolimatta tilanne voi silti olla se, että lukio-opetusta ei voida täysipainoisesti järjestää, vaan joudutaan kurssitarjonnan supistamisen lisäksi ohjaamaan opiskelijoita ottamaan kursseja esimerkiksi iltalukioista. Opetus- ja kurssitarjonta muodostuvat silloin niukkuuden jakamiseksi. Mikäli koulut näkevät lukio-opetuksen tärkeäksi osaksi koulun toimintaa, niiden on ensisijaisesti löydettävä keinot lukuidensa opiskelijamäärien kasvattamiseen. Muuta keinoa ei käytännössä ole.

Haasteet eivät nähtävästi koske vain taloudellisissa vaikeuksissa painivia pieniä lukioita, sillä Ilkka Kaakkolammin mukaan jokainen hänen tuntemansa maamme steinerkoulu on lukionsa kanssa

¹⁷² Lukion opiskelijamäärässä ei ole eritelty koulun kahden toimintayksikön opiskelijamääriä.

vaikeuksissa.¹⁷³ Kysymys kiertyy siten steinerlukioiden nk. katu-uskottavuuden ympärille. Taulukon lukujen perusteella moni oppilas valitsee steinerkoulun perusasteen käytyään jatko-opintopaikakseen muun kuin steinerkoulun lukion. Maamme steinerkouluilla näyttää oleva edessään kaksi tehtäväaluetta. Ensinnäkin niiden tulisi kehittää koulussa annettavaa steinerpedagogista opetusta, ja toiseksi niiden tulisi ratkaista kysymys, miten koulujen taloudelle raskas lukio hallitusti kevennetään koulun talouden puitteisiin¹⁷⁴. Jälkimmäinen ei ole helppo tehtävä organisaatiossa, jossa opettajakunnalla on vahva asema koulun hallinnossa, ja jossa piilovaikuttaminen ja piilojohtaminen ovat usein arkipäivää.

5.1.4 Työsuojelu

Steinerkoulujen voi katsoa olevan työhyvinvointia koskevissa kysymyksissä edellä kävijän asemassa humanin lähtökohtansa vuoksi. Kuten tässä tutkimuksessa on aiemmin tullut esille, steinerkoulujen toiminta voi kuitenkin saada dogmaattisia piirteitä. Ongelmia syntyy erityisesti silloin, kun steinerkoulun nk. aatteellinen viitekehys asetetaan kouluissa lainsäädännön yläpuolelle. Tämän tyyppisistä ilmiöistä on Riina Länsikallion mukaan olemassa esimerkkejä.¹⁷⁵

Ihmisten kokemukset ovat todellisia, silloin kun kyse on esimerkiksi työntekijän häirinnästä tai epäasiallisesta kohtelusta työyhteisössä, ja ne tulee ottaa vakavasti. Lain mukaan tämän tyyppisten asioiden käsittely kuuluu lähiesimiehelle, työsuojeluvaltuutetulle ja työterveyshuollolle. Laki työsuojelun yhteistoiminnasta velvoittaa, että työpaikalla, jossa säännöllisesti työskentelee vähintään kymmenen työntekijää, työntekijöiden on valittava keskuudestaan työsuojeluvaltuutettu ja kaksi varavaltuutettua edustajikseen sekä yhteistoimintaa varten että yhteydenpitoon työsuojeluviranomaisten kanssa.¹⁷⁶ Työsuojelupäällikkö ei edusta työntekijöitä, vaan hän toimii työpaikan työsuojeluyhteistoiminnassa työnantajan edustajana.¹⁷⁷ Lisäksi laki velvoittaa, että vähintään 20 työntekijän työyhteisössä on perustettava kahdeksi kalenterivuodeksi kerrallaan työsuojelutoimikunta, jossa ovat edustettuina sekä työnantaja että työntekijät.¹⁷⁸ Steinerkoulujen tulee järjestää toimintansa lain edellyttämällä tavalla, mikä lisää kouluun uuden toimijan ja kouluissa tehtävää työtä. Samalla se heikentää opettajakunnan perinteistä roolia koulun

¹⁷³ Kaakkolammi 18.11.2013. Ilkka Kaakkolammi toimii Tampereen Rudolf Steiner -koulussa talouspäällikkönä.

¹⁷⁴ Tässä ei ole kysymys siitä, että talouselämä vaikuttaisi koulussa annetun opetuksen sisältöihin.

¹⁷⁵ Länsikallio 4/2012. Riina Länsikallio on aiemmin työskennellyt Uudenmaanläänin työsuojelupiirin tarkastajana.

Nykyään hän toimii OAJ:n työelämäasiamiehenä.

¹⁷⁶ Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta 2006/44 29§

¹⁷⁷ TTK Työsuojelupäällikkö

¹⁷⁸ Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta 2006/44 38§

kokonaisuudessa, koska ennen tämän lain voimaan tuloa opettajakunnat ovat usein käsitelleet työsuojelua koskevia asioita.

Työsuojelun yhteistoiminnan tehtävät ovat moninaiset, kuten esimerkiksi työn ergonomian, väkivallan uhan ja sen torjunnan sekä työn henkisen kuormittavuuden kartoitus, jolloin valittujen henkilöiden tulee asianmukaisesti perehtyä ja kouluttautua tehtäviinsä, ja hoitaa niitä luottamustehtävän edellyttämällä tavalla.

5.1.5 Yhteistoiminta

Laki yhteistoiminnasta yrityksissä (30.3.2007/334) on heikosti tunnettu, kuten työ- ja elinkeinoministeriön teettämä tutkimus osoittaa.¹⁷⁹ Yhteistoimintalaki liitetään yleensä yritysten yt-neuvotteluihin tai irtisanomisiin. Yhteistoiminta-asiamies Helena Lamponen huomauttaa, että yhteistoimintalaki ei ole irtisanomislaki, vaan paljon enemmän.¹⁸⁰

Yhteistoimintalakia tulee soveltaa yrityksissä, joiden työsuhteessa olevien työntekijöiden määrä säännöllisesti on vähintään kaksikymmentä henkilöä. Yhteistoiminnalla tarkoitetaan aktiivista ja jatkuvaa keskustelua ja vuorovaikutusta työnantajan ja henkilöstön sekä esimiesten ja työntekijöiden välillä. Lain kautta henkilöstöllä on mahdollisuus osallistua yrityksen – tässä tapauksessa koulun – kehittämiseen, ja vaikuttaa päätöksiin, jotka koskevat heidän työtään, työolojaan ja asemaansa yrityksessä. Lisäksi moni muu laki, kuten esimerkiksi tasa-arvolaki, työsuojelun yhteistoimintaa koskeva laki, työterveyshuoltolaki ja työelämän tietosuojalaki, edellyttävät työpaikan yhteistoimintamenettelyä.¹⁸¹ Työyhteisön tulisi yhteistoiminnassa keskustella esimerkiksi työterveyshuollon järjestämisestä ja laatia sekä henkilökuntaa että oppilaita ja opiskelijoita koskeva tasa-arvosuunnitelma. Yhteistoiminnassa tulisi määritellä myös työ säännöt, joilla määritellään esimerkiksi, miten tehdään työsopimus, ilmoitetaan sairauspoissaolot, anotaan sairausloma¹⁸², käytetään työterveyshuoltopalveluita jne. Yhteistoiminnassa sovitaan myös nk.

---

¹⁷⁹ Eklund, Keinänen, Miettinen, Vääänen 2010. Tutkimuksen mukaan noin 50 % henkilöstön edustajista tuntee lain sisällön huonosti, ja noin 40 % työnantajista tunsi lain sisällön välttävästi tai heikosti, ja vastaavasti hyvin lain tunsi työnantajien edustajista 19 % ja henkilöstön edustajista 2 %.

¹⁸⁰ Kauppalehti 30.9.2013

¹⁸¹ Laki yhteistoiminnasta yrityksissä 30.3.2007/334, 2§, 5§, 19§

¹⁸² Usein sairausloman hakemisesta ei ole sovittu menettelyä. Käytäntö useimmiten on se, että työntekijä toimittaa rehtorille lääkärintodistuksen sairauslomasta, mikä ei kuitenkaan ole synonyymi sairausloman hakemiselle. Sairausloman hakeminen ei työntekijän kannalta ole merkityksetön. ”Muuna aikana, kun opetustyö on lomien johdosta keskeytynyt oppilaitoksessa, päiväraha tai muu 5. kohdassa tarkoitettu korvaus suoritetaan työnantajalle, kun toimihenkilö on ollut oikeutettu päivärahaan tai muuhun korvaukseen, mutta toimihenkilö ei ole hakenut

pelisäännöt henkilökunnan rekrytoinnille, uusien työntekijöiden perehdytykselle, työpaikan kameravalvonnalle, internetin käytölle, mahdollisille huumetesteille jne.

Edellä mainittuja asioita on ennen lain voimaan tuloa hoidettu steinerkoulun omissa hallintoelimissä, mutta nyt niitä tulee käsitellä YT-työryhmässä (tai neuvottelukunnassa), mikäli sen perustamisen kriteerit täyttyvät. Neuvottelukunnasta on tehtävä erikseen sopimus, johon kirjataan neuvottelukunnassa käsiteltävät asiat, neuvottelukunnan toimikauden pituus ja kokoonpano; sen henkilöjäsenien toimikausi on kaksi vuotta, ellei muuta ole sovittu.¹⁸³ Yhteistoiminnassa käsiteltävien asioiden siirtäminen pois koulun omista hallintoelimistä lisää kouluun uuden toimijan ja samalla muuttaa steinerkouluorganisaation rakennetta.

Henkilöstöryhmien edustajana yhteistoiminnassa voi toimia joko luottamusmies tai luottamusvaltuutettu.¹⁸⁴ Useimmiten luottamusvaltuutettu valitaan silloin, kun työpaikalla ei ole valtakunnallista työehtosopimusta, tai jos työehtosopimuksessa ei ole luottamusmiestä koskevia määräyksiä. Yhteistoiminnassa luottamusmiehen tehtävänä on edistää työehtosopimuksen noudattamista, nopeuttaa erimielisyyksien selvittämistä tarkoituksenmukaisesti ja oikeudenmukaisesti, edistää paikallista sopimista ja parantaa informaation kulkua sekä henkilöstön osallistumismahdollisuuksia.¹⁸⁵ Luottamusmies on opettajien ammattiyhdistyksen jäsenen valitsema toimija, ja mikäli hän asianmukaisesti kouluttautuu tehtävään, hän on yksi ammattiosaja lisää koulun kokonaisuudessa.

5.1.6 Yksityisyyden suoja

Yksityisyyden suoja koskevat lait ovat viime vuosien aikana huomattavasti kiristyneet.¹⁸⁶ Esimerkiksi kunnissa henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS) käsittely tapahtuu kouluissa opettajan ja mahdollisesti erityisopettajan sekä huoltajien toimesta, jolloin tietosuojavaltuutetun mukaan tarvetta lautakuntakäsittelylle ei enää ole.¹⁸⁷ Aiemmin steinerkoulun hallintoelimistä opettajakunta on käsitellyt oppilasasiat, mutta enää se ei ole

---

työkyvyttömyyden johdosta vapaata” (Sivistystyönantajat, Yksityistä opetusalaa koskeva työehtosopimus 1.3.2012–31.3.2014, 21).

¹⁸³ Laki yhteistoiminnasta yrityksissä 30.3.2007/334, 9§

¹⁸⁴ Laki yhteistoiminnasta yrityksissä 30.3.2007/334, 8§

¹⁸⁵ Mali 2012

¹⁸⁶ Laki yksityisyyden suojasta työelämässä 2004/759

¹⁸⁷ Tietosuojavaltuutettu 2004

mahdollista. Laki siirtää opettajakunnalle aiemmin kuuluneita tehtäviä pois opettajainkokouksista. Kaikki opettajat eivät enää voi saada tietää kaikkia asioita.

Problemaattisempi asia on opetushenkilöstön rekrytointi, jota yksityisyyden suojaa koskeva lainsäädäntö soveltuvien osin myös koskee. Lain mukaan työnantaja saa käsitellä vain välittömästi työntekijän työsuhteen kannalta tarpeellisia henkilötietoja. Steinerkoulun juridisena työnantajana toimii rekisteröity yhdistys. Vaikka opettajakunnilla ei ole juridisen työnantajan asemaa eikä vastuuta, opettajakunnat kuitenkin edelleen hoitavat työnantajatehtävää uutta pedagogista henkilöstöä rekrytoitaessa, steinerkoulun alkuperäisen ajatuksen mukaisesti. Tämä käy ilmi esimerkiksi tässä tutkimuksessa kolmen steinerkoulun johtosäännöistä. Kyseisistä kouluista kahdessa johtokunnan rooliksi jää joko vahvistaa valinta tai palauttaa se opettajakunnalle uuteen käsittelyyn. Johtokunnan on periaatteessa mahdollista tehdä myös opettajakunnan esityksestä poikkeava valinta, mutta sitä kuitenkin harvoin käytännössä tapahtuu.

Kuten Hallituksen esityksessä 86/1997 mainitaan, koulut ovat aiempaa enemmän itse vastuussa toiminnastaan. Kouluille se merkitsee tavoitetta entistä vastuullisempaan ja huolellisempaan asioiden hoitamiseen. Virheellisin tai asiattomin perustein tehdyistä päätöksistä on viime kädessä vastuussa opetuksen järjestäjän virallinen edustaja, kannatusyhdistyksen puheenjohtaja, eikä opettajakunta. Aluehallintovirasto voi puuttua steinerkoulun toimintaan ainoastaan kantelun perusteella. Mikäli AVI havaitsee tutkittuaan asiaa, että koulu ei ole toiminnassaan noudattanut lainsäädäntöä, sen tulee kehottaa koulutuksen järjestäjää noudattamaan sitä. Koulun tekemää päätöstä AVI ei voi muuttaa. Siihen voi hakea muutosta vain oikeusteitse.¹⁸⁸

Näistä syistä johtuen esimerkiksi Jyväskylän steinerkoulussa on perustettu erillinen rekrytointitoimikunta.¹⁸⁹ Siihen kuuluvat vakituisina jäseninä rehtori, apulaisrehtori ja talouspäällikkö. Toimikuntaa voidaan tarpeen mukaan täydentää sillä tarkoituksella, että opettajavalinnoissa tulee hyödynnettyä ko. opettajaryhmän asiantuntemus. Ryhmä siivilöi hakijoiden joukosta henkilön, joka täyttää kelpoisuusehdot ja on ryhmän arvion mukaan sopivin avoinna olevaan tehtävään, ja opettajakuntaa kuultuaan tekee hänestä esityksen kannatusyhdistyksen hallitukselle, joka tekee asiassa päätöksen.

---

¹⁸⁸ Laki valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta 21.8.1998/634, 6§

¹⁸⁹ Johtosääntö 2013, 13

5.1.7 Laki oppilaiden kolmiportaisen tuen järjestämisestä

Laki (2010/642) sisältää sen, että kouluissa tulee antaa oppilaille heidän tarvitsemaansa tukea.¹⁹⁰ Opetushallitus ohjeistaa tuen järjestämisestä erillisessä oppaassa, jota seuraa tässä luvussa.¹⁹¹ Ohjeistuksen mukaan oppilaalle tulee antaa tukiovetusta, mikäli hän on tilapäisesti jäänyt opinnoissaan jälkeen. Jos oppilaalla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, hänelle tulee antaa erityisopetusta muun opetuksen ohessa. Oppilaan opetuksessa tehdään silloin oppilaan vaikeaksi kokemia asioita toisin kuin normaalissa opetuksessa. Nämä muodostavat kolmiportaisen tuen ensimmäisen – yleisen tuen – tason. Seuraavassa vaiheessa tehdään päätös tehostetun tuen antamisesta. Tehostettua tukea annetaan silloin, kun oppilaan tuen tarve on säännöllinen tai hänellä on samanaikaisesti useita tukimuotoja. Silloin oppilaasta tehdään pedagoginen arvio, ja hänelle laaditaan oma oppimissuunnitelma yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa. Tässä vaiheessa oppilaan kanssa tehdään tarvittavia asioita enemmän toisin kuin normaaliopetuksessa. Oppimissuunnitelman toteutumista seurataan ja sitä tarkistetaan tarvittaessa. Kolmannessa vaiheessa erityisen tuen antamiseksi opetuksen järjestäjän tulee tehdä kirjallinen päätös. Oppilaasta tehdään silloin pedagoginen selvitys ja hänelle laaditaan henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Tässä vaiheessa opetusta annetaan oppilaalle intensiivisesti toisin kuin normaalissa opetuksessa. Kolmiportaisen tuen järjestäminen on Outi Laakson pro gradu-tutkimuksen mukaan lisännyt opettajien työmäärää kouluissa.¹⁹² Siihen sisältyy palaverieja, suunnitelmien laatimista, raportointia, seuranta, ja usein myös käytännön opetustyötä.

5.1.8 Itsearviointi ja sen hyödyntäminen

Steinerkouluilla, kuten kaikilla muillakin oppilaitoksilla, on käytössä lakisääteinen väline hahmottaa organisaation muutos- ja kehittämistarpeet: itsearviointi. Puolustusvoimien kapteeni Juha Soutolahden kokemuksen mukaan toimintojen kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen itsearvioinnin kautta on mahdollista tunnistaa ne alueet, joita organisaatiossa tulisi kehittää.¹⁹³ Näyttää siltä, että koulujen kehitystyössä tämä mahdollisuus jätetään helposti hyödyntämättä.¹⁹⁴ Oikeiden kysymysten kautta koulu voisi päästä oppivana organisaationa aidosti liikkeelle, ja sitä kautta löytää aidosti uusia näkökulmia kouluorganisaation kehitystyöhön.

¹⁹⁰ Laki perusopetuslain muuttamisesta 2010/642

¹⁹¹ Opetushallitus, Oppilas- ja opiskelijahuollon opas

¹⁹² Laakso 2012, 47–48

¹⁹³ Soutolahti 2.12.2013

¹⁹⁴ Wilhelms 3.12.2013. Pipsa Wilhelms totesi, että itsearvioinnin toteuttamisen suhteen koululla on parannettavaa.

6. Rehtorin tehtävät ja steinerkoulun hallinto

Rehtorin toimielin näyttää olevan haaste steinerkouluille. Esimerkiksi pieni Porvoon Fredrika-koulu korostaa kotisivuillaan koulun ja opettajakunnan kollegiaalisuutta, eikä niillä ole lainkaan mainintaa rehtorista.¹⁹⁵ Myös Vantaan seudun steinerkoulun kotisivuilla steinerkoulun hallinnon kolmijäsenäinen toimintajärjestelmä asetetaan nykyisen lain vaatimuksen edelle.¹⁹⁶ Paalasmaa huomauttaa, että rehtorittomassa koulussa opettajat ovat yhdenvertaisia muodollisen asemansa osalta; ei ole näkyvää hierarkiaa, ei esimiestä, ei alaista.¹⁹⁷ Rehtoriton koulu edustaa kollektiivisen johtamisen tapaa, josta 1990-luvulla Theirin mukaan käytettiin käsitettä yhteisjohtaminen. Siinä ”monet niistä toiminnoista, jotka aiemmin tulivat vain johtajan osaksi, ovat yhä suuremmassa määrin kaikkien työntekijöiden omien vastualueiden luonnollisia osia. Viime kädessä jokainen on oman työnsä johtaja”. Their toteaa myös, että johtamisteknisesti itsejohtamisen lähtökohtana on, että kaikki työntekijät tuntevat hyvin organisaation filosofian, visiot sekä tavoitteet. Sosiaaliseen johtajuuteen sisältyy myös pedagoginen käsite: oppiminen ja jatkuva pätevyyden kehittäminen.¹⁹⁸ Theirin esille nostamat asiat näyttävät toteutuneen Stuttgartin Waldorf-koulussa.

Mitä rehtorit sitten tekevät? Mäkelän väitöstutkimuksen mukaan peruskoulun rehtorin neljä tehtäväaluetta ovat hallinto- ja talousjohtaminen, yhteistyöverkostojen johtaminen, henkilöstöjohtaminen sekä pedagoginen johtaminen.¹⁹⁹ Nämä pääalueet jakautuvat ylä- ja alaluokkiin. Mäkelän tutkimus koskee kunnallisen perusopetuksen rehtorin tehtäviä. Vaikka useimmissa steinerkouluissa onkin perusopetuksen luokkien lisäksi myös lukio, käytän tutkimuksessani viitekehyksenä Mäkelän tutkimusta, koska se jäsentää keskeisiltä osiltaan rehtorin tehtävän pääalueet, sekä niiden ylä- ja alaluokat. Talous ja oppilashallinto muodostavat koulun toiminnan rungon, mutta koulun henkilöstö on sen tärkein voimavara.²⁰⁰ Alla olevissa taulukoissa olevat prosenttiluvut ilmaisevat rehtorin tehtäväalueiden työllistävyyden:

---

¹⁹⁵ Fredrika-koulu Porvoo 2013

¹⁹⁶ Vantaan seudun steinerkoulu 2013

¹⁹⁷ Paalasmaa 2009, 66–67

¹⁹⁸ Their 1994, 19–20

¹⁹⁹ Mäkelä 2007, 194

²⁰⁰ Mäkelä 2007, 156

Hallinto- ja talousjohtaminen 33 %

työaikajärjestelyt 15 %	päätöksenteko ja kokouskäytänteet 33 %	lait, johtosäännöt ja virkaehtosopimukset 35 %	taloussuunnittelu ja oppilashallinto 17 %
työjärjestykset ja työajat 6 %	rehtorikokous 7 % ²⁰¹	asiakirjojen hoitaminen 20 %	oppilashuolto 4 %
tuntikehyksen suunnittelu 3 %	pedagoginen sivistystoimenjohtaja 15 %	henkilökunnan palkkausasiat 3 %	käyttötalous 13 %
tulevan vuoden tekninen suunnittelu 6 %	johtokunta 5 %	virka- ja toimiasiat 12 %	
	henkilökuntakokous 6 %		

Lähde: Mäkelä 2007

Yhteistyöverkoston johtaminen 31 %

tiedotustoiminta 16 %	suhdetoiminta 56 %	oppimisympäristöt 28 %
ulkoinen ja sisäinen tiedottaminen 16 %	AIP-toiminta 4 %	onnettomuudet ja vahingot 2 %
	ATK-tukipalvelut 6 %	koulutilat 11 %
	huoltajayhteistyö 11 %	koulun ulkopuolinen käyttö 5 %
	niveltäminen 2 %	kiinteistönhoito ja -kunnostus 6 %
	vanhempainilta 2 %	kaluston hankinta 4 %
	vierailijat 3 %	
	verkostotyö 28 %	

Lähde: Mäkelä 2007

Pedagoginen johtaminen 14 %

kehittämis- ja opetussuunnitelmatyö 32 %	opetusjärjestelyt 68 %
erityisopetuksen kehittämishanke 4 %	erityisopetussuunnittelu ja -järjestely 11 %
koulun itsearviointi 14 %	opetustoiminta 17 %
kehittäminen 3 %	tilaisuudet ja juhlat 9 %
opetussuunnitelma 11 %	poissaolot ja sijaisjärjestelyt 31 %

Lähde: Mäkelä 2007

²⁰¹ Steinerkoululiikkeellä on omat rehtorikokoukset Steinerkasvatuksen liiton puitteissa.

Henkilöstöjohtaminen 22 %

uudistuva johtajuus 27 %	henkilöstön hyvinvointi 26 %	rekrytointi 9 %	henkilöstökoulutus ja perehdyttämisen organisointi 38 %
jaettu johtajuusapulaisrehtori 11 %	kannustaminen 18 %	henkilöstöhaastattelut 9 %	koulutus 12 %
kehittämisryhmä 3 %	henkilöstötilaisuudet 8 %		oma kouluttautuminen ja reflektio 13 %
Ad hoc-johtaminen 13 %			perehdyttäminen ja säännöt 13 %

Lähde: Mäkelä 2007

6.1 Jyväskylän steinerkoulu

Jyväskylän steinerkoulun johtosääntöä ja hallintoa on uudistettu voimakkaasti viimeisen puolentoista vuoden aikana. Uudistustyötä on tehty asiantuntijoiden avustuksella.²⁰² Kouluun on viime keväänä valittu avoimen sisäisen haun kautta rehtori ja apulaisrehtori. Kannatusyhdistyksen puheenjohtaja Pipsa Wilhelms valottaa uudistuksen ja muutosten taustaa:

*Hallinnon ja johtosäännön uudistustyöhön meillä ryhdyttiin siksi, että opettajat eivät ole koulussamme olleet keskenään tasa-arvoisia, eikä opettajakunnalla ole ollut kykyä kriittisesti arvioida omaa toimintaansa. Sen vuoksi lähdettiin luomaan rakenteita, joilla voidaan vaikuttaa toimintaan tervehdyttävästi. Osa opettajista on vastustanut uudistuksia, mutta se on ollut mielestäni enemmänkin periaatteellista, varsinaisia asiaargumentteja ei juuri ole esitetty. Uuden johtosäännön myötä koulun hallinnon voimasuhteet ovat paperilla tasapainoisesti. Hallitus toimii hyvin, mutta opettajakunta ei ota omaa toiminta-alueitaan haltuunsa. Ammatillisista asioista voidaan keskustella, mutta vapaa henkinen elämä ei toteudu: opettajakunnalta puuttuu innovatiivisuus. Yksi huolenaihe edelleen on opettajakunnan toiminnan epädemokraattisuus. Vanhat kokeneet opettajat katsovat olevansa oikeutettuja kantamaan uusia opettajia suurempaa vastuuta koulun kokonaisuudesta.*²⁰³

²⁰² Wilhelms 24.9. 2013

²⁰³ *ibid.*

Jyväskylän steinerkoulun johtosäännössä koulun sisäiset vastuualueet määritellään seuraavasti: ”Koulun toimielinten tehtävien jaossa noudatetaan periaatetta, jonka mukaan kannatusyhdistyksen hallitukselle ja koulun johtokunnalle kuuluvat hallintoa ja taloutta koskevat ja siihen liittyvät asiat. Opettajakunnalle kuuluvat kasvatusta ja opetusta koskevat ja niihin liittyvät asiat.”²⁰⁴ Tehtävät muodostavat kaksi poolia, vaikka hallinnon toimijoita on kolme. Kolmijäsenteisyys ei tule tekstin muotoilusta täysin ilmi.

6.1.1 Hallitus

Lain mukaan ”koulutuksen järjestämisestä ja kehittämisestä vastaa johtokunta...[...] Rekisteröidyn yhteisön tai säätiön järjestämässä koulutuksessa johtokunnan asettaa mainittu yhteisö tai säätiö. Johtokuntana voi toimia myös yhteisön tai säätiön hallitus.[...] Johtokuntaan voidaan valita jäseniksi opiskelijoiden, opettajien ja muun henkilöstön edustajia.”²⁰⁵

Steinerkoulun kolmijäsenteisen toimintajärjestelmän mukaan hallituksen tehtävänä on ylläpitää koulua ja vastata koulun taloudesta. Hallitus ei siten ole operatiivinen toimija, vaan se on yleensä siirtänyt käytännön hallinnon johtosäännöllä johtokunnalle ja opettajakunnalle.

Jyväskylän steinerkoulussa hallituksen tehtäviin kuuluu talousvastuu, mutta se toimii myös aktiivisena hallintoelimenä. Osa sen tehtävistä, kuten rehtorin valinta, tulee laista. Jyväskylän steinerkoulussa hallitus ja sen puheenjohtaja on profiloitu – lakiin perustuen – työnantajan edustajaksi koulussa.²⁰⁶ Hallituksella on koulun johtosäännön mukaan laaja päätäntä- ja nimitysvalta myös niissä asioissa, jotka steinerkoulussa perinteisesti ovat kuuluneet johtokunnalle. Mikäli hallitus toimii johtokuntana, mikä lain mukaan on täysin mahdollista, steinerkoulun kolmijäsenteisen toimintajärjestelmän mukaan siinä kuuluisi olla mukana myös ”opiskelijoiden, opettajien ja muun henkilöstön edustajia”. Jyväskylän steinerkoulussa ei johtosäännön mukaan kuitenkaan toimita näin. Hallituksen näin vahva asema merkitsee johtokunnan roolin kaventumista koulun sisällä. Kannatusyhdistyksen puheenjohtaja Pipsa Wilhelmsin mukaan tilanne on hallituksessa tiedostettu.²⁰⁷

---

²⁰⁴ Jyväskylän steinerkoulu, Johtosääntö 2013, 2. luku

²⁰⁵ Laki valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta 21.8.1998/634, 2§

²⁰⁶ Johtosääntö 2013, 3

²⁰⁷ Wilhelms 3.12.2013

Käytännössä Jyväskylän steinerkoulun taloutta hoitaa hallituksen alaisuudessa toimiva talouspäällikkö, joka toimii myös työyhteisön työsuojelupäällikkönä.

Hallituksen tehtävät:²⁰⁸

hallinto- ja talousjohtaminen	yhteistyöverkostojen johtaminen	henkilöstöjohtaminen	pedagoginen johtaminen
<i>työaikajärjestelyt</i>	<i>tiedotustoiminta</i>	<i>uudistuva johtajuus</i>	<i>kehittämisen- ja opetussuunnitelmatyö</i>
vahvistaa koulun työajat	nimittää tiedotustoimikunnan jäsenet	vahvistaa johtoryhmän jäsenet lukuvuosittain	vahvistaa opetussuunnitelman
hallitus päättää koulun tuntikehyksestä	<i>suhdetoiminta</i>	vahvistaa koulun johtokunnan jäsenet kalenterivuodeksi kerrallaan	
<i>päätöksenteko ja kokouskäytänteet</i>	huolehtii vanhempainyhteistyöstä	<i>henkilöstön hyvinvointi</i>	
hallituksen kokoukset	huolehtii ja vastaa omalta osaltaan viranomaisyhteistyöstä	vahvistaa YT-neuvottelukunnan jäsenet	
<i>lait, johtosäännöt ja virkaehtosopimukset</i>	<i>oppimisympäristöt</i>	hallitus hyväksyy työsuojelutoimikunnan muut jäsenet opettajakunnan ja muun henkilökunnan esityksestä	
toimii palkatun henkilökunnan työnantajana	vastaa koulutiloista ja kalustehankinnoista	<i>rekrytointi</i>	
päättää henkilökunnan työsuhteista joko rehtorin tai rekrytointitoimikunnan ehdotuksesta	nimittää tilatoimikunnan jäsenet	nimittää rekrytointitoimikunnan	

²⁰⁸ Johtosääntö 2013, 3

ottaa rehtorin määräaikaiseen tai toistaiseksi voimassa olevaan työsuhteeseen		<i>henkilöstökoulutus ja perehdyttämisen organisointi</i>	
nimittää apulaisrehtorin			
valitsee talouspäällikön			
nimittää työsuojelupäällikön			
hyväksyy johtosäännön			
<i>taloussuunnittelu</i>			
vastaa koulun taloudesta ja ylläpitää koulua (budjetti)			
päättää henkilökunnan työsuhteiden ehdoista			

6.1.2 Johtokunta

Jyväskylän Rudolf Steiner -koulun johtokunnan alueena on vastata opetuksen ja koulutuksen järjestämiseen ja kehittämiseen sekä hallintoon liittyvistä kysymyksistä. Johtokuntaan kuuluvat opettajakunnasta puheenjohtaja ja opettajakunnan keskuudestaan valitsema jäsen. Koulun muu ammattiryhmä on edustettuna johtokunnassa yhdellä sen jäsenellä. Kannatusyhdistyksen hallituksen jäsenistä puolet jäsenistä kuuluu johtokuntaan. Toiminta on organisoitu siten, että kannatusyhdistyksen puheenjohtajana toimii johtokunnan puheenjohtaja, sihteerinä on koulun talouspäällikkö ja esittelijänä rehtori.²⁰⁹

Steinerkoulun alkuperäisen idean mukaan johtokunnan tuli huolehtia koulun yhteisten asioiden hoitamisen ja sopimusten alueesta, mutta kuten alla oleva taulukko osoittaa, johtokunnan rooli koulun hallinnossa on huomattavasti vähäisempi kuin hallituksen.

Johtokunnan tehtävät:²¹⁰

hallinto- ja	yhteistyöverkostojen	henkilöstöjohtaminen	pedagoginen
--------------	----------------------	----------------------	-------------

²⁰⁹ Johtosääntö 2013, 4

²¹⁰ *ibid.*

talousjohtaminen	johtaminen		johtaminen
työaikajärjestelyt	oppimisympäristöt	koulutus	kehittämis- ja opetussuunnitelmatyö
hyväksyy vuosisuunnitelman ja sen muutokset	hyväksyy vuosittaisen tilasuunnitelman	käsittelee ja päättää yksittäisten opettajien koulutushakemukset	hyväksyy opetussuunnitelman
päättää esityksestä koulun työajoista kannatusyhdistyksen hallitukselle			huolehtii ja päättää koulun kehittämiseen kuuluvista asioista, niiden arvioinnista ja arviointien keskeisten tulosten julkistamisesta
taloussuunnittelu			päättää esityksestä koulun järjestyssäännöistä kannatusyhdistyksen hallitukselle
valmistelee yhteistyössä opettajakunnan kanssa esityksen koulun toimintamäärärahan käytöstä ja päättää sen jälkeen toimintamäärärahan käytöstä hyväksytyn talousarvion puitteissa			opetustoiminta
			ottaa kouluun oppilaat ja opiskelijat
			vastaa koulun stipendi-, lahja- ja muista rahastoista
			päättää leirikoulu- ja retkiavustuksista
			päättää oppilailta perittävien maksujen suuruudesta

6.1.3 Rehtori

Rehtori on johtosäännön mukaan lain edellyttämä toimielin, jolla on itsenäinen päätösvalta oman toimivaltaansa kuuluviin asioihin. Rehtorin tehtävään valitun tulee täyttää kelpoisuusehdot.²¹¹ Apulaisrehtori toimii tarvittaessa rehtorin sijaisena. Myös apulaisrehtorilla tulee olla vaadittava kelpoisuus. Kuten alla oleva taulukko osoittaa, rehtorin tehtävät keskittyvät pedagogisessa johtamisen alueella pitkälti oppilasasioihin yksityisyyden suojaa koskevista laeista johtuen. Toinen painopistealue on hallinto- ja talousjohtaminen, jonka sisältämät tehtävät ovat pääasiassa rutiiniluonteisia. Talousasiat eivät sisälly Jyväskylän steinerkoulussa rehtorin toimenkuvaan. Vaikka rehtori toimii opettajien lähiesimiehenä, merkille pantavaa on, että hänelle ei ole osoitettu henkilöstöjohtamisen tehtäviä, ellei sellaiseksi katsota lähiesimiesasemaa.

Rehtorin tehtävät:²¹²

hallinto- ja talousjohtaminen	yhteistyöverkoston johtaminen	henkilöstöjohtaminen	pedagoginen johtaminen
<i>työaikajärjestelyt</i>	<i>suhdetoiminta</i>		<i>opetustoiminta</i>
laatii vuosisuunnitelman yhteistyössä opettajakunnan kanssa	yhteydenpito viranomaisiin		antaa johtokunnalle selvityksen kouluun hakevista oppilaista
<i>virka- ja toimiasiat</i>	yhteydenpito muihin ulkopuolisiin tahoihin		tekee johtokunnalle esityksen kouluun otettavista oppilaista
opettajien lähiesimies			allekirjoittaa päättö- ja erotodistukset
<i>asiakirjojen hoitaminen</i>			päätää opiskelijan opinto-ohjelman muuttamisesta
laatii vuosikertomuksen			päätää lukiokurssien suorittamisesta tenttimällä
tilastotiedot yhdessä johtokunnan kanssa			päätää opiskelijoiden opintojen hyväksilukemisesta
asiakirjojen arkistointi yhdessä talouspäällikön kanssa			valvoo, että opiskelijoilla on suoritettuna vaaditut

²¹¹ Johtosääntö 2013, 5

²¹² Johtosääntö 2013, 5–6

kanssa			opinnot päättötodistuksen saamiseksi
antaa opetushenkilöstön työtodistukset			valvoo, että yo-tutkintoon ilmoittautuvat ovat suorittaneet vaadittavan määrän opintoja
vastaa kriisisuunnitelman ajantasaisuudesta			valvoo, että yo-kokelaat suorittavat tutkintoon kuuluvat kokeet säädettyssä ajassa
vastaa turvallisuuteen liittyvien asiakirjojen ajantasaisuudesta			hoitaa kurinpidon PL 36, LL 26 §, LL 24§ 4.mom.
päätöksenteko ja kokouskäytänteet			erityisopetus- ja tehostetun tuen päätös (PL 17§)
esittelijä johtokunnan kokouksissa			poissaolot ja sijaisjärjestelyt
pedagogisten asioiden esittelijä hallituksessa			vastaa sijaisjärjestelyistä
YT-neuvottelukunnan ja rekrytointitoimikunnan jäsen			
oppilashuoltoryhmä			

Rehtorin työn tukena koulussa toimii johtoryhmä, jonka tehtävänä on valmistella esityksiä, välittää tietoa ja koordinoida hallinnon sujumista eri toimielinten välillä. Johtosääntö ei anna johtoryhmälle itsenäistä päätösvaltaa koulun asioissa, mikä estää erillisen valtahierarkian muodostumisen koulun sisälle. Ryhmään kuuluvat rehtori, opettajakunnan puheenjohtaja ja talouspäällikkö. Tarvittaessa se voi täydentää kokoonpanoaan asian niin vaatiessa. Rehtori tekee johtoryhmän kokoonpanosta lukuvuosittain esityksen kannatusyhdistyksen hallitukselle vahvistettavaksi. Ryhmä kokoontuu säännöllisesti joko rehtorin tai talouspäällikön kokoon kutsumana.²¹³

6.1.4 Opettajakunta

Opettajakunnan jäseniä Jyväskylän steinerkoulussa koulussa ovat kaikki koulussa säännöllisesti

²¹³ Johtosääntö 2013, 5

opetusta antavat opettajat. Äänivaltaisia opettajankokouksissa ovat luokanopettajat, aineenopettajat ja päätoimiset tuntiopettajat. Opettajakunta valitsee keskuudestaan kolmeksi vuodeksi kerrallaan opettajakunnan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja sihteerin.²¹⁴

Kuten alla olevasta taulukosta käy ilmi, opettajakunnan tehtävät keskittyvät pedagogisen johtamisen innovatiiviselle alueelle. Opettajakunnalla olisi johtosäännön mukaan tilaa tutkia ja kehittää pedagogiikkaa. Lisäksi pedagogiikan keskeiset suhdetoiminnan alueet – vanhempainillat ja julkiset pedagogiikkaa esittelevät tilaisuudet – kuuluvat opettajakunnalle. Huomionarvoista on myös se, että opettajakunnalle kuuluu opetushenkilöstön perehdyttäminen sekä koulun käytänteisiin että steinerpedagogiikkaan. Orientaatio eli toimenpide, jolla uusi työntekijä ohjataan koulun toimintakulttuuriin, on opettajakuntajohtoisena erityisen haasteellinen tehtävä, koska rehtorijohtoisien yleisen koulun puolellakin sen säännöistä keskustellaan varsin usein.²¹⁵

Käytännössä orientaatio tapahtuu Jyväskylän steinerkoulussa siten, että uutta opettajaa ohjaa tehtävään erikseen valittu ohjaava opettaja.²¹⁶ Koulussa ei kuitenkaan ole yhdessä sovittu ohjauksen sisältöjä ja pelisääntöjä, vaan jokainen opettaja tekee sen omalla tavallaan edustaen ensisijaisesti omaa tulkintaansa steinerkoulusta ja -pedagogiikasta. Tämä olisikin yksi alue, joka koulussa tulisi ottaa itsearvioinnin kohteeksi. Prosessissa tulisi luonnollisesti avoimesti kuunnella myös ohjausta saaneita opettajia.

Opettajakunnan tehtävät:²¹⁷

hallinto- ja talousjohtaminen	yhteistyöverkostojen johtaminen	henkilöstöjohtaminen	pedagoginen johtaminen
<i>työaikajärjestelyt</i>	<i>suhdetoiminta</i>	<i>henkilöstökoulutus- ja perehdyttämisen organisointi</i>	<i>koulun kehittäminen</i>
tekee esityksen työ- ja loma-ajoista	vanhempainillat	vastaa sekä koulun käytänteisiin että steinerpedagogiikkaan perehdyttämisestä	johtaa opetus- ja kasvatustyötä

²¹⁴ Johtosääntö 2013, 6

²¹⁵ Mäkelä 2007, 155

²¹⁶ Wilhelms 3.12.2013

²¹⁷ Johtosääntö 2013, 8–9

antaa lausunnon vuosisuunnitelmasta	pedagogiikan esitelmät ja näyttelyt	laatii opettajien täydennyskoulutussuunnitelman	kehittää kasvat- ja opetusmenetelmiä
virka- ja toimiasiat	oppimisympäristöt	jaettu johtajuus	pedagogisen toiminnan arviointi ja itsearviointi
tekee pyynnöstä esityksen rehtorin ja opettajakunnan pj:n valinnasta	tilasuunnitelma yhteistyössä muiden työntekijäryhmien kanssa	päätää opettajakunnan tehtävien työnjaosta	opetussuunnitelman ja sen muutosten laatiminen
		valitsee opettajaedustajan johtokuntaan	tarvittaessa muutosesityksiä johtosäännöstä
			laatii esityksen järjestyssäännöistä yhdessä oppilaskuntien kanssa
			opetustoiminta
			päätää uusista opetusmateriaaleista
			tekee johtokunnalle esityksen stipendien jakamisesta
			erityisopetussuunnittelu
			päätää tuki- ja erityisopetuksen järjestämisen tavoista

6.1.5 Työsuojelu ja yhteistoiminta

Jyväskylän Rudolf Steiner -koulussa toimii lakisääteinen työsuojelutoimikunta sekä erikseen valittu YT-valtuuskunta. Siihen kuuluvat vakituksina jäseninä kannatusyhdistyksen puheenjohtaja, rehtori, talouspäällikkö, luottamusmies, työsuojeluvaltuutettu, ohjaustoiminnan koordinaattori, sekä aineenopettajien ja luokanopettajien edustaja. Lisäksi sen tulee lakisääteisten tehtävien lisäksi huolehtia ”koulun perehdytyskansion, kriisisuunnitelman ja muiden koulun toiminnan kannalta keskeisten asiakirjojen ajantasaisuudesta, sekä niiden asian mukaisesta arkistoinnista.”²¹⁸

²¹⁸ Johtosääntö 2013, 5. luku.

6.1.6 Huomioita

Kouluyhteisössä jokaisen toimijan vastuut on määritelty selkeästi ja johdonmukaisesti. Myös juridisen työnantajan rooli on selkeä. Steinerkoulun kolmijäsenäinen toimintajärjestelmä ei kuitenkaan kaikilta osin tule uudistuksessa täysin esille. Vaikka hallitus ja sen puheenjohtaja edustavat työnantajaa, roolin ei tarvitse olla korostunut. Hallitus voisi pitää itsellään vain ne asiat, jotka tulevat suoraan laista, ja siirtää johtokunnalle loput. Opettajakunnalla puolestaan näyttäisi johtosäännön perusteella olevan riittävästi aikaa ja tilaa steinerkoulun opettajakunnan päätehtävään eli pedagogiikkaan ja sen kehittämiseen. Alue on kuitenkin haasteellinen kollegiaalisesti toteuttaa. Palaan vielä tämän tutkimuksen puitteissa tähän teemaan ja samalla syventäen sitä.

Vaikka kouluun on valittu rehtori, hänen päätäntävaltansa asioihin on rajallinen. Huolimatta siitä, että rehtori toimii opetushenkilöstön esimiehenä, opettajakunnalla on enemmän vastuuta henkilöstöjohtamisesta kuin rehtorilla. Jyväskylän steinerkoulussa rehtori ei näytä Mäkelän tutkimuksen viitekehyksen valossa olevan täysivaltainen rehtori. Oppilaskunnista Jyväskylän steinerkoulun johtosäännössä ei ole lainkaan mainintaa, vaikka oppilaskuntatoimintaa koulussa kuitenkin on. Tältäkin osin johtosääntö kaipaisi tarkistuksen.

6.2 Tampereen Rudolf Steiner -koulu

Tampereen Rudolf Steiner -koulussa steinerkoulun kolmijäsenäinen toimintajärjestelmä on johtosäännön tasolla selkeästi toteutettu: kannatusyhdistys on koulun ylläpitäjä, joka sääntöjen mukaan omistaa koulun toimiluvan ja puitteet, ja vastaa koulutoiminnan edellytyksistä. Kannatusyhdistyksen hallitus ei kokouksissaan käsittele käytännön koulutoimintaan liittyviä taloudellis-hallinnollisia asioita.²¹⁹ Niistä huolehtii ja vastaa johtokunta, ja opettajakunta vastaa pedagogiikasta. Ylläpitäjä on siten delegoinut hallinnoinnin johtokunnalle ja opettajakunnalle.

6.2.1 Johtokunta

Johtokunta on Tampereen Rudolf Steiner -koulussa käytännön toimija sekä koulujen hallintoa koskevan lain että steinerkoulun kolmijäsenäisen toimintajärjestelmän tarkoittamalla tavalla. Johtokunta edustaa oikeudellis-poliittista – sopimuksellista ja yhteisten asioiden hoitamisen –

---

²¹⁹ Tampereen Rudolf Steiner -koulu 2013, hallituksen pöytäkirjat

aluetta koulussa. Se muodostuu kannatusyhdistyksen hallituksen keskuudestaan valitsemasta 4–12 jäsenestä ja kolmesta opettajajäsenestä, jotka opettajakunta valitsee keskuudestaan vuodeksi kerrallaan.²²⁰

Johtokunnan tehtävät:²²¹

Johtokunta johtaa, ohjaa ja valvoo koulun toimintaa talouteen ja hallintoon kuuluvissa asioissa, ja sen tehtävänä on edustaa koulua viranomaisiin ja muihin tahoihin niissä asioissa, jotka eivät kuulu opettajakunnan yksinomaiseen toimivaltaan.

hallinto- ja talousjohtaminen	yhteistyöverkoston johtaminen	henkilöstöjohtaminen	pedagoginen johtaminen
<i>työaikajärjestelyt</i>	<i>suhdetoiminta</i>	<i>koulutus</i>	<i>kehittämisen- ja opetussuunnitelmatyö</i>
hyväksyy vuosisuunnitelman	edustaa koulua viranomaisiin ja muihin koulun ulkopuolisiin tahoihin johtokunnan toimivaltaan kuuluvissa asioissa	päätää koulutusmäärärahoista	hyväksyy opetussuunnitelman
<i>virka- ja toimiasiat</i>	tekee tarvittavat sopimukset yhteistyötahojen kanssa (esimerkiksi kouluterveydenhuolto)	<i>rekrytointi</i>	arvioi koulutusta ja sen vaikuttavuutta
määrää lukuvuodeksi kerrallaan vuosirehtorin ja apulaisrehtorin tehtävänsä opettajakunnan esityksen pohjalta		ottaa työsuhteeseen muun henkilökunnan kuin opettajat ja huolehtii työnantajatehtävistä	<i>opetusasiat</i>
päätää opettajien ja muun henkilökunnan työsuhteen luonne			päätää PL 17§ 2.mom mukaisesta oppilaan ottamisesta erityisopetukseen

²²⁰ Tampereen Rudolf Steiner -koulu, Johtosääntö 2008, 5§

²²¹ Tampereen Rudolf Steiner -koulu, Johtosääntö 2008, 6§

antaa opettajakunnalle pyydettyä lausunnon pedagogisen henkilön työsuhteen irtisanomisesta tai purkamisesta			
käyttötalous ja taloussuunnittelu			
ilmoittaa tiedot valtionosuuden saamista varten			
hakee perustamiskustannuksia varten myönnettävää valtionosuutta			
hoitaa stipendi- ja lahjarahastoa sekä muita rahastoja			
tekee talousarvioesityksen hallitukselle			
päätää opettajien palkkauksen perusteet ja palkat			

Huomionarvoista on, että johtokunta päättää oppilaan ottamisesta erityisopetukseen.²²² Tämän ratkaisun taustalla on Pirkko Helakankaan mukaan se, että johtokunta hallintoelimenä voidaan rinnastaa kunnan opetuslautakuntaan. Hänen mukaan johtokunnassa päätökset on tehty opettajakunnan esitysten pohjalta siten, että oppilastietoja ei ole kokouksissa lainkaan avattu tai käsitelty, vaan asiat on käsitelty vain numeerisina esityksinä.²²³

6.2.2 Opettajakunta

Tampereen Rudolf Steiner -koulussa opettajakuntaan kuuluvat ”kaikki luokanopettajat ja esiluokan opettajat sekä yli vuoden työsuhteessa olleet muut päätoimiset opettajat”.²²⁴ Lauseessa muotoilu

²²² Perusopetuslaki 21.8.1998/628, 17§

²²³ Helakangas 7.10.2013. Pirkko Helakangas toimi Tampereen Rudolf Steiner -koulussa pitkään ensin luokanopettajana ja sitten erityisopettajana. Nykyään hän on eläkkeellä.

²²⁴ Johtosääntö 2008, 7§

”yli vuoden työsuhteessa olleet muut päätoimiset opettajat” herättää ihmetystä. Tarkoittaako se mahdollisesti sitä, että Tampereen steinerkouluun opettajat palkataan aina ensin vuoden määräajaksi (esimerkiksi sijaiseksi), ja vasta sen jälkeen heidän työsuhteensa vakinaistetaan? Tämä on mahdollista tulkita myös siten, että sillä kierretään neljän kuukauden koeaika-menettely.

Opettajakunnan tehtävät: ²²⁵

hallinto- ja talousjohtaminen	yhteistyöverkostojen johtaminen	henkilöstöjohtaminen	pedagoginen johtaminen
<i>työaikajärjestelyt</i>	<i>suhdetoiminta</i>	<i>koulutus</i>	<i>koulun kehittäminen</i>
esittää johtokunnalle vuosisuunnitelman	vanhempainillat	huolehtii henkilöstön täydennyskoulutus- esityksistä johtokunnalle	ohjaa koulun kasvatus- ja opetustyötä
päätää työ- ja loma- ajoista	julkiset esitelmät ja tilaisuudet	<i>rekrytointi</i>	kehittää kasvatus- ja opetusmenetelmiä
<i>virka- ja toimiasiat</i>	<i>oppimisympäristöt</i>	ottaa pedagogisen henkilökunnan palvelus- suhteen ehtojen mukaisesti ja päättää heidän työsuhteidensa irtisanomisesta johtokuntaa kuultuaan	esittää johtokunnalle opetussuunnitelman
esitys pedagogisen henkilöstön työsuhteen luonteesta	tilasuunnitelma yhteistyössä muiden työntekijäryhmien kanssa	<i>uudistuva johtajuus</i>	pedagogisen toiminnan arviointi
määrää opettajien aineet ja mahd. ylitunnit		valitsee opettajajäsenet johtokuntaan	pedagogisen työn itsearviointi
määrää luokanopettajat ja luokanvalvojat			johtosäännön muutosesitykset
myöntää anomuksesta määräaikaiset			päätää järjestyssäännöistä

²²⁵ Johtosääntö, 8§

vapautukset tehtävistä			(oppilaskuntien kanssa)
			yhteistyö oppilaskunnan kanssa
			päätää pedagogisesta arvioinnista
			opetustoiminta
			päätää oppikirjoista
			päätää oppilaiden ottamisesta kouluun
			päätää kouluuntulon aikaistamisesta tai myöhentämisestä
			päätää oppilaiden oppiaineiden muutoksista
			päätää erityisistä opetusjärjestelyistä PL 18§, LL 13§
			päätää korvaavan opetuksen järjestämisestä PA 5§
			hyväksyy HOJKS:n PL 17§ 2. mom.
			päätää opiskelijan opinto-ohjelman muuttamisesta
			päätää opintojen hyväksilukemisesta
			päätää lukiokurssien suorittamisen tavoista
			päätää opintososiaalisista eduista PL 31§, 32§
			myöntää hakemuksesta luvan oppilaiden poissaoloon
			päätös PL 36§, LL 26§ mukaisesta kurinpidosta
			päätää stipendien ja apurahojen jaosta

Kuten taulukosta voi nähdä, opettajakunnan tehtävien painopiste on pedagogisen johtamisen alueella. Opettajakunta hoitaa Tampereen steinerkoulussa lisäksi useita niitä oppilasasioihin liittyviä tehtäviä, joista rehtori huolehtii Jyväskylän steinerkoulussa. Opettajakunnalla on myös laajat työnantajatehtävät. Koulu pyrkii siten toteuttamaan Stuttgartin Waldorf-koulussa kehitettyä käytäntöä, jonka mukaan opettajakunta toimii koulun rehtorina. On selvää, että kyseiset tehtävät kuormittavat opettajakuntaa hallintoelimenä. Ottaen huomioon suuren työyhteisön, näin suuren määrän hallinnollisia tehtäviä ja kouluille säilytetyn pedagogiikan kehittämistehtävän, on kysyttävä, miten opettajakunta selviää. Kaakkolammin mukaan lähes 100 ihmisen työyhteisössä päätöksentekojärjestelmä ei käytännössä pysty toteuttamaan jaetun rehtoriuden ajatusta.²²⁶

Opettajakunnan oikeus irtisanoa tai purkaa opettajien työsuhde herättää kysymyksiä. Työsopimuslaissa määritellään työntekijän irtisanomisen ja työsuhteen purkamisen lailliset perusteet.²²⁷ Koska steinerkoulun järjestelmä on suljettu, kukaan ulkopuolinen ei voi tietää, miten esimerkiksi työntekijän oikeusturva toteutuu. Vastuu koulun menettelyjen lainmukaisuudesta ei viime kädessä ole vuosirehtorilla eikä opettajakunnalla, vaan kannatusyhdistyksen hallituksella, ja sen puheenjohtajalla. Tässäkin AVI voi kantelumenettelyn kautta selvittää, onko prosessi tapahtunut säädösten mukaisesti. Sellaisissa tilanteissa, joissa työsopimuksen purkamisen perustelut ovat virheelliset tai työsuhteen irtisanomisen syyt pätemättömät, työntekijän ainoa mahdollisuus saada oikeutta on viedä asia oikeusteitse eteenpäin, sillä valitusoikeutta päätökseen ei ole. Kaakkolammi kuitenkin huomauttaa, että Tampereen Rudolf Steiner -koulun johtosääntö ei näiltä osin ole ajan tasalla. Esimerkiksi irtisanomismahdollisuutta ei ole kertaakaan käytetty johtosäännön voimassaoloaikana. Koulu toimii monessa asiassa koulun sisäisen toimintakäsikirjan pohjalta.²²⁸

6.2.3 Vuosirehtori

Vuosirehtori on Tampereen Rudolf Steiner -koulun johtosäännön mukaan ”lain tarkoittama rehtori”.²²⁹ Vuosirehtorin kelpoisuusvaatimuksista ei ole mainintaa. Kuten alla oleva taulukko osoittaa, vuosirehtorin hallinnolliset tehtävät ovat vähäisemmät kuin opettajakunnalla. Hänen tehtäviinsä kuuluu huolehtia oppilasasioista, rutiiniluonteisista hallinnollisista asioista, viranomaisyhteydenpidosta sekä perehdyttämisestä. Hän toimii myös opettajainkokousten

---

²²⁶ Kaakkolammi 18.11.2013

²²⁷ Työsopimuslaki 2001/55, 2001, 7. ja 8. luku

²²⁸ Kaakkolammi 18.11.2013

²²⁹ Johtosääntö 2008, 10§

puheenjohtajana. Talousasiat eivät sisälly vuosirehtorin tehtäviin, vaan niitä koulussa hoitaa talouspäällikkö. Opettajakunta valitsee vuosirehtorin tehtävänsä vuodeksi kerrallaan, joten vuosirehtori toimii opettajakunnan mandaatilla ja luottamuksen varassa.

Vuosirehtorin tehtävät:²³⁰

hallinto- ja talousjohtaminen	yhteistyöverkostojen johtaminen	henkilöstöjohtaminen	pedagoginen johtaminen
<i>työaikajärjestelyt</i>	<i>suhdetoiminta</i>	<i>perehdytys</i>	<i>opetustoiminta</i>
laatii vuosisuunnitelman yhdessä opettajakunnan kanssa	viranomaisyhteydet opettajakunnan toimivaltaan kuuluvissa asioissa	huolehtii pedagogisen henkilöstön perehdyttämisestä	valvoo, että lukiolaisilla on riittävät opinnot päättötodistuksen saamiseksi
laatii työjärjestykset	yhteydenpito muihin ulkopuolisiin tahoihin		valvoo, että yo-kokelaat suorittavat yo-tutkintoon kuuluvat kokeet säädettyssä ajassa
<i>asiakirjojen hoitaminen</i>	<i>tiedotustoiminta</i>		allekirjoittaa päättötodistukset
huolehtii tilastotietojen toimittamisen	tiedottaminen johtokunnan ja opettajakunnan välillä		valvoo, että yo-tutkintoon ilmoittautuneet ovat suorittaneet vaaditut opinnot
laatii vuosikertomuksen yhdessä opettajakunnan kanssa			<i>poissaolot ja sijaisjärjestelyt</i>
huolehtii opetustoiminnan arkistoinnin			huolehtii sijaisjärjestelyt jaostojen puheenjohtajien kanssa
antaa opetushenkilöstön työtodistukset			ottaa tarvittaessa sivutoimisen tuntiopettajan
vastaa opettajien nimikirjan pidosta			
<i>päätöksenteko ja kokouskäytänteet</i>			
johtokunta			

²³⁰ ibid.

opettajakunnan pj.			
työvaliokunta			

6.2.4 Työvaliokunta

Tampereen Rudolf Steiner -koulussa toimii koulun erilaisten tehtävien koordinointia, asioiden toimeenpanoa ja valmistelua varten työvaliokunta, joka toimii johtokunnan ja opettajakunnan mandaatilla. Työvaliokunnan vastuulla on käytännön koulutyön ylläpitäminen ja kehittäminen. Sen jäseniä ovat vuosirehtorit, jaostojen puheenjohtajat (3), opettajakunnan sihteeri ja tarvittaessa myös muut opettajakunnan valitsevat jäsenet. Mukana voivat olla asian edellyttäessä myös iltapäivähoidon ja päiväkodin, toimistohenkilökunnan jne. edustajat. Työvaliokunta toimii johtosäännön mukaan yhdessä talouspäällikön ja luottamusmiehen kanssa yt-lain mukaisena yhteistoimintaelimenä.²³¹

6.2.5 Huomioita

Tampereen steinerkoulussa hallinnon kolmijäsenteisyys ja vastuualueet ovat selkeät. Johtokunta muodostuu johtosäännön mukaan kuitenkin vain opettajista ja hallituksen jäsenistä. Oppilaskunta ei ole johtokunnassa edustettuna, kuten ei muu henkilöstökään. Tampereen steinerkoulussa johtosääntö sisältää vanhentuneen tiedon yhteistoimintaryhmästä. Johtosäännön mukaan koulussa kokouksia valmisteleva työvaliokunta toimisi YT-ryhmänä. Jo noin viiden vuoden ajan tehtävää on hoitanut henkilöstöryhmä ja koulussa toimii myös työsuojelutoimikunta, josta ei ole johtosäännössä mainintaa.²³² Vuosirehtori ei johtosäännön maininnasta huolimatta ole analyysini perusteella lain vaatima rehtori.

Tampereen steinerkoulun johtosäännössä on oppilaskunnasta oma luku. Oppilaskunta voi asettaa edustajansa koulun vanhempainyhdistyksen hallitukseen.²³³ Äänioikeutta oppilaskunnan edustajalla vanhempainyhdistyksen hallituksessa ei ole.²³⁴

6.3 Helsingin Rudolf Steiner -koulu

²³¹ Johtosääntö 2008, 11§

²³² Kaakkolampi 18.11.2013

²³³ Vanhempainyhdistys ja koulun kannatusyhdistys ovat kaksi erillistä yhdistystä.

²³⁴ Tampereen Rudolf Steiner -koulu vanhempainyhdistyksen säännöt 2013

Myös Helsingin Rudolf Steiner -koulun yhteinen kannatusyhdistyksen hallitus keskittyy ylläpitäjän rooliin: se vastaa johtosäännön mukaan koko koulun taloudesta ja pitää yllä koulun puitteita. Ylläpitäjän edustajana hallitus nimittää johtokunnan esityksestä tehtäviinsä perusopetus- ja lukiolaissa tarkoitetut rehtorit ja apulaisrehtorit. Helsingin steinerkoulussa on huomioitu työsuojelua ja yhteistoimintaa koskeva lainsäädäntö. Helsingin koulussa hallitus nimittää myös työsuojelupäälliköt ja johtokuntien yhteisestä esityksestä työsuojelutoimikunnan jäsenet ja johtokuntien yhteisestä esityksestä osastojen ja HTP-henkilöstön²³⁵ edustajat YT-neuvottelukuntaan. Lisäksi hallitus määrittää talouspäällikön ja muun HTP-henkilöstön tehtävät ja valtuudet.²³⁶

Helsingin Rudolf Steiner -koulun johtosääntöön on tehty uusimmasta lainsäädännöstä tulevat uudistukset, mutta samalla koulussa on pyritty säilyttämään steinerkoululle ominainen kolmijäsenenteinen toimintajärjestelmä. Johtosääntö on pelkistetty ja koulun toimijoiden vastuut sen pohjalta ovat selkeät.

Helsingin suuren kaksikielisen koulun koulutuksen järjestämisestä vastaa hallitus. Käytännössä koulutuksen kehittämisestä sekä hallinnosta vastaavat kummankin osaston johto- ja opettajakunnat. Erillisessä toimintayksikössä on myös johtoryhmä, joka käyttää lainsäädännön ja johtosäännön mukaista päätösvaltaa.²³⁷

6.3.1 Johtokunta (suomenkielinen osasto)

Helsingin Rudolf Steiner -koulun suomenkielisen osaston johtokunta muodostuu kannatusyhdistyksen nimeämistä ehdokkaista (6), opettajakunnan nimeämistä ehdokkaista (2), oppilaskunnan nimeämästä ehdokkaasta ja muun henkilöstön nimeämästä ehdokkaasta, ja hallitus nimittää heidät johtokuntaan.²³⁸ Helsingin steinerkoulun hallinnossa huomioidaan siten myös muu henkilökunta ja luokkien 9–13 opiskelijat, minkä näen erittäin tärkeäksi koko kouluyhteisön kannalta. Yhteisten asioiden hoitaminen edellyttää kaikkien osallisten huomioimista.

Johtokunta ohjaa, johtaa ja valvoo koulun toimintaa talous- ja taloushallinnon asioissa.

---

²³⁵ HTP tarkoittaa hallinto- ja tukipalveluhenkilöstöä.

²³⁶ Helsingin Rudolf Steiner -koulu, Johtosääntö 2008, 6§

²³⁷ Johtosääntö 2008, 5§

²³⁸ Johtosääntö 2008, 2. luku, 4§

hallinto- ja talousjohtaminen	yhteistyöverkostojen johtaminen	henkilöstöjohtaminen	pedagoginen johtaminen
<i>työaikajärjestelyt</i>	<i>suhdetoiminta</i>	<i>koulutus</i>	<i>kehittämisen- ja opetussuunnitelmatyö</i>
hyväksyy vuosisuunnitelman	edustaa koulua viranomaisiin ja muihin koulun ulkopuolisiin tahoihin johtokunnan toimivaltaan kuuluvissa asioissa	päätää koulutusmäärärahoista	hyväksyy opetussuunnitelman
<i>virka- ja toimiasiat</i>			
määrää opettajakunnan esityksestä opettajien lukumäärän			<i>opetusasiat</i>
<i>käyttötalous ja taloussuunnittelu</i>			päätää PL 17§ 2.mom mukaisesta oppilaan ottamisesta erityisopetukseen
hyväksyy osaston talousarvion ja antaa sen hallitukselle vahvistettavaksi			ilmoittaa oppilaat heidän asuinkuntiinsa
vahvistaa opettajien palkkauksen perusteet ja palkat lakeja ja sopimuksia noudattaen			

6.3.2 Rehtori

Helsingin Rudolf Steiner -koulu on tutkimukseni kohteina olevista kouluista toinen, jossa toimii rehtori. Rehtori valitaan johtosäännön mukaan opettajakunnan esityksen pohjalta 5–7 vuodeksi tehtävänsä.²⁴⁰ Kuten alla oleva taulukko osoittaa, rehtorin päätehtäväalueet johtosäännön mukaan ovat opetustoimintaan liittyvä päätöksenteko sekä hallintoasiat. Talousasiat eivät johtosäännön

²³⁹ Johtosääntö 2008, 5. luku, 11§

²⁴⁰ Johtosääntö 2008, 5. luku, 12§

mukaan sisälly rehtorin tehtäviin, kuten ei myöskään henkilöstöjohtaminen. Rehtori-nimikkeestä huolimatta rehtorius ei näytä täysimääräisesti toteutuvan Helsingin Rudolf Steiner -koulussakaan.

Rehtorin tehtävät: ²⁴¹

hallinto- ja talousjohtaminen	yhteistyöverkostojen johtaminen	henkilöstöjohtaminen	pedagoginen johtaminen
<i>työaikajärjestelyt</i>	<i>suhdetoiminta</i>		<i>koulun kehittäminen</i>
<i>virka- ja toimiasiat</i>	edustaa koulua viranomaisiin ja muihin koulun ulkopuolisiin tahoihin		opetussuunnitelmaan sis. hankkeiden käynnistäminen
palkkaa opettajat opettajakunnan esityksestä			<i>opetustoiminta</i>
<i>asiakirjojen hoitaminen</i>			allekirjoittaa ero- ja päättötodistukset
vuosikertomus yhdessä opettajakunnan kanssa			päätää opiskelijan opinto- ohjelman muuttamisesta
opettajien nimikirjanpito			päätää lukiokurssien suorittamisen tavoista
opettajien työtodistukset			päätää opiskelijoiden opintojen hyväksilukemisesta
asiakirjojen arkistointi			valvoo opiskelijoiden kurssimäärät
tilastotiedot			valvoo yo-tutkintoon sisältyvien kokeiden suorittamisen säädetyssä ajassa
<i>päätöksenteko ja kokouskäytänteet</i>			hoitaa kurinpidon PL 36, LL 26 §
esittelijä johtokunnan kokouksissa			päätää kirjallisen varoituksen antamisesta

²⁴¹ Johtosääntö 2008, 5. luku, 16§

			päätää opiskeluoikeuden pidättämisestä LL 26§ 4. mom.
			erityisopetuspäätös (PL 17§)
			hyväksyy HOJKS:n (PL 17§)
			päätää erityisistä opetusjärjestelyistä PL 18§, LL 13§
			päätää korvaavan opetuksen järjestämisestä PA 5§
			päätää opintososiaalisista eduista PL 31§, 32§
			<i>poissaolot ja sijaisjärjestelyt</i>
			järjestää sijaisuudet

6.3.3 Opettajakunta

Helsingin Rudolf Steiner -koulun suomenkielisen osaston opettajakuntaan kuuluvat ”päätoimisesti opetusta antavat luokanopettajat, aineopettajat, osa-aika eläköityneet, apulaisrehtori(t) ja rehtori(t)”.²⁴² Tämän määritelmän mukaan sivutoimiset tuntiopettajat, joilla ei yleisesti ole velvoitetta vastuunkantoon koulusta, jäävät opettajakunnan ulkopuolelle. Opettajakunnalla on myös Helsingin Rudolf Steiner -koulussa laajat opetustoimintaa ja virka- ja toimiasioita koskevat tehtävät.

Opettajakunnan tehtävät:²⁴³

hallinto- ja talousjohtaminen	yhteistyöverkoston johtaminen	henkilöstöjohtaminen	pedagoginen johtaminen
<i>työaikajärjestelyt</i>	<i>suhdetoiminta</i>	<i>koulutus</i>	<i>koulun kehittäminen</i>
laatii esityksen vuosisuunnitelmasta	vanhempainillat	täydennyskoulutuskysymykset	johtaa opetus- ja kasvatustyötä

²⁴² Johtosääntö 2008, 5. luku, 12§

²⁴³ Johtosääntö 2008, 5. luku, 13§

päättää työ- ja loma-ajat	julkiset esitelmät ja tilaisuudet	jaettu johtajuus	pedagogiikan kehitystyö
virka- ja toimiasiat		valitsee opettajaedustajat johtokuntaan	laatii esityksen opetussuunnitelmasta
määrää luokanopettajat ja luokanvalvojat			esitykset johtokunnalle koulun kehittämisestä ja opetustoiminnan määrärahoista
myöntää pedagogiselle henkilöstölle tarvittaessa pidemmät vapautukset työstä			päättää pedagogisen toiminnan arvioinnista
määrää opettajien aineet			opetustoiminta
henkilöstön määrää koskevat esitykset johtokunnalle			päättää oppikirjoista
nimittää ohjaavan opettajan oppilaskuntaan			päätös oppilaiden ottamisesta kouluun
tekee opettajarekrytointiin liittyvät esitykset rehtorille			päättää koulunkäynnin aloittamisen aikaistamisesta ja myöhäistämisestä
			myöntää hakemuksesta poissaololuvat
			päättää tuki- ja erityisopetuksen järjestämisestä
			päättää stipendien ja apurahojen jaosta

6.3.4 Huomioita

Helsingin Rudolf Steiner -koulun suomenkielisen osaston toimintaorganisaatio toteuttaa selkeästi kolmijäseneteisen toimintajärjestelmän ideaa. Siinä on huomioitu myös muu kouluja koskeva lainsäädäntö. Tehdyt ratkaisut näyttävät kuitenkin siltä kuin lainsäädännön suuntaan olisi tehty välttämättömät myönnytykset, ja muutoin jatkettu siten kuin ennenkin. Uusia ja luovia ratkaisuja koulun johtosääntö ei sisällä. Koulussa toimivat YT-neuvottelukunta ja työsuojelutoimikunta. Pidän tärkeänä sitä, että Helsingin Rudolf Steiner -koulussa on organisatorisella tasolla huomioitu myös

muu henkilökunta, ja lisäksi oppilaskunta. Tällaisessa toimintaympäristössä luokkien 9–13 opiskelijoilla on mahdollisuus mielekkääseen ja aktiiviseen keskusteluun ja vaikuttamiseen kouluyhteisön sisällä. Aktiiviset opiskelijat ovat yleensä valveutuneita, ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen harjoittelu on hyvää oppia elämää varten.

6.4 Kuopion steinerkoulu Virkkula

6.4.1 Yhdistys ja hallitus

Kuopion steinerkoulun kannatusyhdistyksen sääntöjen mukaan yhdistyksen varsinaisena jäsenenä on mahdollista olla jokaisen täysi-ikäisen henkilön, ”joka sitoutuu noudattamaan yhdistyksen sääntöjä ja jonka yhdistys hyväksyy”. Yhdistyksen varsinaisena jäsenenä voi siten olla myös periaatteessa koulun ulkopuolinen henkilö.²⁴⁴

Kuopion steinerkoulun kannatusyhdistyksen hallitus ei sääntöjen mukaan ole koulutoiminnassa aktiivinen toimija, vaan keskittyy koulun ylläpitämiseen. Hallitus huolehtii normaalista yhdistystoiminnasta, ja sen lisäksi sen tehtävänä on määritellä yhdistyksen kokousten päätösten mukaisesti yhdistyksen toiminnalle suunta- ja kehitysinjat.²⁴⁵ Hallitus siis määrittelee yhdistyksen päätösten mukaisesti suunta- ja kehitysinjat, mutta valmistelee hallitus yhdistyksen kokoukselle esityksen, vai tulee esitys kokouksessa yhdistyksen jäseniltä? Miten tämä käytännössä toimii?

6.4.2 Johtokunta

Virkkulan johtosäännön 4§:ssä todetaan, että ”koulun opetustoiminnasta ja sen kehittämisestä sekä koulun hallinnosta vastaavat koulun johtokunta ja opettajakunta sekä rehtori / vuosirehtori ja apulaisrehtori”. Lause on siten muotoiltu, että toimijoiden vastuut eivät käy siitä yksiselitteisesti selville, vaan kaikki vastaavat kaikesta.

Kuopion steinerkoulun johtokunnan kokoonpano määritellään johtosäännössä seuraavasti: ”Johtokuntaan kuuluu vähintään kuusi ja enintään kymmenen jäsentä. Varajäseniä on kaksi. Varajäsenillä on oikeus osallistua johtokunnan kokouksiin, mutta heillä ei ole kokouksissa puhevaltaa elleivät he ole varsinaisten jäsenten sijaisina. Vähintään puolet syyskokouksessa

---

²⁴⁴ Kuopion steinerpedagogiikan kannatusyhdistyksen säännöt, 3§

²⁴⁵ Kuopion steinerpedagogiikan kannatusyhdistyksen säännöt, 8§, 10§

valituista johtokunnan jäsenistä tulee olla koulussa olevien oppilaiden huoltajia.”²⁴⁶ Opettajakunnan edustajina johtokunnassa toimivat opettajakunnan nimeämät henkilöt. Päiväkodin edustajana toimii päiväkodin johtokunnan nimeämä henkilö. Yhdistyksen palkkaamalla työntekijöillä on puhe- mutta ei äänioikeutta johtokunnan kokouksissa.²⁴⁷ Oppilaskunta ei ole johtokunnassa edustettuna.

Johtokunta on käytännön toimija. Johtosäännön mukaan ”johtokunta vastaa koulun toiminnan edellytyksistä ja taloudesta yhdessä rehtorin / vuosirehtorin ja apulaisrehtorin kanssa”. Kuopion steinerkoulussa ei ole talouspäällikköä, vaan hallintosihteeri, mikä osaltaan selittää koulun linjauksen rehtorin osalta.²⁴⁸

Johtokunnan perustehtävä on sama kuin tässä tutkimuksessa esillä olleissa steinerkouluissa. Se ohjaa ja valvoo koulun toimintaa ja taloutta koulun tarkoitusta vastaavalla tavalla. Työnantajatehtävässä johtokunta haastattelee rehtorin tehtävää hakeneet henkilöt yhdessä opettajakunnan nimeämien kolmen henkilön kanssa. Johtosääntö ei määrittele, osallistuuko myös vuosirehtori rehtorin paikkaa hakeneiden haastatteluun. Haastattelun lisäksi johtokunta myös valitsee koulun rehtorin tai vuosirehtorin sekä apulaisrehtorin tehtävänsä. Sen tehtäviin kuuluu perustaa tarvittavat opettajantoimet, ja se tekee päätöksen avoinna olleiden opettajan paikkojen täyttämisestä sekä päättää ”toimihenkilön ottamisesta työsuhteeseen”. Lisäksi johtokunta tekee päätöksen opetushenkilöstöön kuuluvan ja toimihenkilön työsuhteen päättämisestä.²⁴⁹

Hallinnollisina asioina johtokunta hyväksyy opettajakunnan valmisteleman opetussuunnitelman ja sen muutokset sekä opetussuunnitelmaan perustuvan koulun vuosittaisen työsuunnitelman. Se valmistelee johtosäännön sekä sitä täydentävän toimintaohjeen rehtorin/vuosirehtorin kanssa. Johtokunta myös hyväksyy toimintaohjeen. Sen tehtäviin kuuluu lisäksi koulun järjestyssäännön ja koulun kerhojen sääntöjen vahvistaminen. Johtokunta tekee myös ”sopimukset kouluruokailun ja kouluterveydenhoidon järjestämiseksi”.²⁵⁰

6.4.3 Rehtori/vuosirehtori

---

²⁴⁶ Kuopion steinerkoulu Virkkula, Johtosääntö 2008, 6§.

²⁴⁷ Johtosääntö 2008, 6§

²⁴⁸ Johtosääntö 2008, 5§, 20§

²⁴⁹ Johtosääntö 2008, 7§

²⁵⁰ *ibid.*

Koulussa voi johtosäännön mukaan toimia joko rehtori tai vuosirehtori. Kummallakin on samat tehtävät ja sama asema koulun organisaatiossa. Hän toimii koko työyhteisön esimiehenä ja samalla työsuojelupäällikkönä. Rehtorin/vuosirehtori ”on vastuussa koulun toiminnasta ja taloudesta”.²⁵¹ Tarkistin asian kannatusyhdistyksen puheenjohtaja Sam Siltavuorelta, ja hänen mukaan hallitus vastaa koulun taloudesta ja vuosirehtorin tehtävänä on tarkistaa ja hyväksyy laskut.²⁵² Käytännössä vuosirehtori/rehtori ei vastaa taloudesta.

Rehtorin/vuosirehtorin tehtävät:²⁵³

hallinto- ja talousjohtaminen	yhteistyöverkostojen johtaminen	henkilöstöjohtaminen	pedagoginen johtaminen
<i>työaikajärjestelyt</i>	<i>suhdetoiminta</i>	<i>perehdytys</i>	<i>opetustoiminta</i>
laatii vuosisuunnitelma-ehdotuksen	hoitaa viranomaisyhteydet	vastaa perehdytyksen järjestämisestä	ilmoittaa oppilaiden kurinpidolliset rangaistukset huoltajalle
<i>virka- ja toimiasiat</i>		<i>rekrytointi</i>	valvoo, että yo-tutkintoon ilmoittautuneilla on vaadittava määrä opintoja
toimii työyhteisön esimiehenä		valmisteleo rekrytointiin liittyvät toimenpiteet	allekirjoittaa ero- ja päättötodistukset
<i>asiakirjojen hoitaminen</i>			valvoo, että opiskelijoilla on päättötodistusta varten riittävät opinnot
oppilaitos- ja opettajarekisteri			valvoo, että kokelaat suorittavat yo-tutkinnon kokeet säädetyssä ajassa
tilastointi			vastaa yo-kirjoitusten käytännön järjestelyistä
arkistointi			huolehtii oppilashuollon asioihin liittyvistä ilmoituksista ja anomuksista sekä niiden toimittamisesta asianomaisille virastoille
antaa opetushenkilöstön			<i>poissaolot ja</i>

²⁵¹ Johtosääntö 2008, 12§

²⁵² Siltavuori 22.11.2013

²⁵³ Johtosääntö 2008, 12§

työtodistukset			sijaisjärjestelyt
päätöksenteko ja kokouskäytänteet			myöntää lyhyet vapautukset työn hoitamisesta
hallitus			sijaisten järjestäminen
käyttötalous			kehitystyö
(tarkistaa ja hyväksyy laskut)			valmistelee johtosäännön ja sen muutokset johtokunnan pj:n kanssa
			Vastaa koulutuksen arvioinnin käytännön suorittamisesta (PL 21§ 2.mom., LL 16§)

6.4.4 Opettajakunta

Opettajakunnan muodostavat johtosäännön mukaan ”koulussa opetusta antavat opettajat ja tuntiopettajat sekä rehtori”. Äänivalta kokouksissa on luokanopettajilla, aineenopettajilla ja päätoimisilla tuntiopettajilla.²⁵⁴

Opettajakunnan tehtävät:²⁵⁵

hallinto- ja talousjohtaminen	yhteistyöverkostojen johtaminen	henkilöstöjohtaminen	pedagoginen johtaminen
virka- ja toimiasiat	suhdetoiminta	rekrytointi	kehittämistyö
tekee esityksen vuosirehtorista ja apulaisrehtorista	vanhempainillat	haastattelee opettajanpaikkaa hakeneet	johtaa opetus- ja kasvatustyötä
esitys johtokunnalle opettajavalinnasta			pedagogisen toiminnan arviointi
esitys toimien perustamiseksi			opetussuunnitelman valmistelu
käyttötalous			laatii järjestyssäännöt
sitoutuu koulun talouteen			opetustoiminta
			ottaa oppilaat kouluun
			ottaa opiskelijat lukioon

²⁵⁴ Johtosääntö 2008, 8§

²⁵⁵ Johtosääntö 2008, 11§

			esitys oppilaan siirtämisestä erityisopetukseen PL17§
			päättää tuki- ja erityisopetuksen järjestämisestä
			vapautuspäätös oppiaineiden opiskelusta PL 18§
			päättää LL 13§ opetusjärjestelyistä
			päätös PL 36§, LL 26§ mukaisesta kurinpidosta
			myöntää hakemuksesta oppilaiden poissaololuvat

Opettajakunnan tehtävien painopiste on, aivan kuten Tampereen Rudolf Steiner -koulussa, selkeästi pedagogisen johtamisen alueella. Sen piiriin kuuluvista asioista nousee esille opettajakunnan rooli erityisopetukseen siirrossa. Johtosäännön mukaan opettajakunta ”tekee esityksen oppilaan siirtämisestä erityisopetukseen”. Kun asia on formuloitu näin, merkinnee se asian opettajakuntakäsittelyä, mikä tietosuojavaltuutetun kannanoton mukaan ei ole mahdollista. Johtosäännön perusteella jää myös epäselväksi, kenelle esitys tehdään.

6.4.5 Lisätietoa ja huomioita steinerkoulu Virkkulasta

Kuopion steinerkoulu Virkkulan kannatusyhdistyksen säännöt poikkeavat muista tässä tutkimuksessa mukana olevista kouluista siinä, että niistä puuttuu ajankohta, jolloin ne on hyväksytty koulun toimielimissä. Lisäksi yhdistyksen sääntöjen mukaan myös koulun ulkopuolisten henkilöiden on mahdollista olla jäsenenä koulun johtokunnassa. Kolmijäsennyksen idea toteutuu koulun asiakirjojen mukaan jossakin määrin Kuopion steinerkoulun hallinnossa, mutta toimijoiden tehtävät ja vastuut eivät kaikilta osin ole selvät. Kuva, joka koulun organisaatiosta asiakirjojen pohjalta muodostui, osoittautui kuitenkin paikkansapitämättömäksi, koska kannatusyhdistyksen puheenjohtaja Sam Siltavuoren mukaan johtokunta ei koulussa toimi lainkaan, ja hallitus hoitaa työnantajaroolissa koulun asioita.²⁵⁶ Opettajakunta on edustettuna hallituksen kokouksissa. Koulun toisena hallintoelimenä toimii siten opettajakunta. Todellisuudessa steinerkoulun kolmijäsenteinen

²⁵⁶ Siltavuori 22.11.2013

toimintajärjestelmä ei siten toteudu Kuopion steinerkoulun hallinnossa, eikä johtosääntö ole ajan tasalla.

Kuopion steinerkoulussa on ryhdytty toteuttamaan rehtorijohtoista järjestelmää. Koska rehtorin ja vuosirehtorin tehtävät ovat samat, epäselväksi jää, mikä käytännön ero vuosirehtorilla ja rehtorilla on. Johtosäännön mukaan koulussa ei ole YT-toimikuntaa eikä työsuojelutoimikuntaa, mutta tiedusteltuani asiaa vuosirehtori Anne Kosuselta, hän kertoi, että koulussa toimii molemmat toimikunnat.²⁵⁷ Kannatusyhdistyksen puheenjohtaja Sam Siltavuorella ei ollut kummastakaan toimikunnasta täsmällisempää kerrottavaa.²⁵⁸

Oppilaskunta voi johtosäännön mukaan osallistua koulun toimintaan tekemällä aloitteita opettajakunnalle ja johtokunnalle esimerkiksi viihtyvyyden lisäämiseksi ja turvallisuuden parantamiseksi koulussa. Lisäksi se voi antaa lausuntoja järjestyssäännöistä ja muista koulun toimintaa koskevista asioista.²⁵⁹ Johtokunnan puuttuessa oppilaskunnan vaikutuskanavat jäävät opettajakunnan varaan.

6.5 Kokemuksia steinerkoulun käytänteistä

Syvennän hermeneuttisella kehällä steinerkoulun hallinnon toimintaa ja toimivuutta tuomalla siihen haastattelemieni henkilöiden kokemuksia²⁶⁰ sen käytännöistä.

Steinerkoulujen opettajakunnissa on pyrkimys aitoon yhdessä tekemisen kulttuuriin, joka voi muodostua vain koulun syvärakenteen ja steinerpedagogiikan sisältöjen tuntemisen pohjalta. Yhteisöllisyyttä voidaan vaalia koulun sisäisen avoimen ja rehellisen, mutta samalla rakentavan vuorovaikutuksen, tietoisuuskeskustelun (kehityskeskustelun) avulla.²⁶¹ Vaikka steinerkoulun opettajan työssä itsekasvatuksen tulisi olla keskeisellä sijalla, arkielämä osoittaa usein kuitenkin toista, ja lisäksi yhteisön yhtenäisyyden rakentamisessa nk. henkilökemioilla näyttää alla olevien suuri merkitys:

---

²⁵⁷ Kosunen 22.11.2013

²⁵⁸ Siltavuori 22.11.2013

²⁵⁹ Johtosääntö 2008, 6. luku, 26§

²⁶⁰ Kaikki kommentit eivät liitty tutkimuskohteinani olleisiin kouluihin, vaan haasteltavieni joukossa oli myös muiden koulujen entisiä ja nykyisiä opettajia.

²⁶¹ Leber 1991, 87

*Vanha hallintomalli ei toimi. Syynä on se, että vanhemmilla ei ole riittävästi tietoa steinerpedagogiikasta. Tämä aiheuttaa sen, että vanhemmilla voi olla sokea luottamus johtokunnassa toimiviin opettajaedustajiin erityisesti pedagogiikan kautta talouteen kytkeytyvissä kysymyksissä (tuntikehys). Ongelmatilanteissa vanhemmista koostuva johtokunta ja hallitus joutuvat kohtuuttomaan tilanteeseen, eikä monikaan jaksa tai halua ryhtyä selvittämään esimerkiksi henkilöstön sisäisiä ongelmia. Vaikeissa asioissa he voivat mennä heidän (rehtori, apulaisrehtori) selkensä taakse. Sitten taas voi käydä niin, että rehtorit eivät kanna omaa lainmukaista vastuutaan asioista, ja opettajakunnan suuntaan toimiessaan he menevät hallituksen selän taakse. Tämä mahdollistaa rehtoreille politikoinnin opettajakunnan ja hallituksen välissä. Rehtoreiden onnistuminen perustuu pahimmillaan yksinomaan henkilökemioihin, ei asiaperusteisiin (esimerkiksi hallituksen jäsenten ollessa pääosin rehtorin opettaman luokan vanhempia). Opettajien tasavaltaisuus ei toteudu. Opettajakunnalla on koulun hallinnossa ylivalta. Se asema on itse otettu ja sen on mahdollistanut steinerkoulun yltiödemokraattinen tapa kuunnella kaikissa asioissa kaikkia riippumatta asian laadusta tai painoarvosta. Peruskoulun puolella tällaista mahdollisuutta ei ole. Koulun sisällä myös pienillä opettajaryhmillä voi olla suhteettoman suuri vaikutus koulun kokonaisuuteen. Omien etujen ajaminen ja työpaikan turvaaminen ajaa toimimaan itsekkäillä ja häikäilemättömilläkin tavoilla.*²⁶²

*Hallintomallin toimivuus vaihteli hivenen riippuen esim. johtokunnan puheenjohtajan yhteistyökyvykkyydestä tai -halukkuudesta opettajakunnan kanssa ja puolestaan kulloisistakin opettajakunnan hallintotehtävissä olevista opettajista. Yleensä ottaen yhteistyö oli hyvää 2013 asti, jolloin kyseinen hallintomalli muutettiin uuden johtosäännön myötä.*²⁶³

Steinerkoulun sisäinen yhtenäisyys perustuu luottamukseen, joka voi kuitenkin helposti rakoilla. Yhteistyön rakentuminen edellyttää yhteisössä aidon tasa-arvoisuuden ja hyväksynnän ilmapiiriä:

Vanha hallintomalli on toimiva, mutta sen edellytys on luottamus. Siinä on kuitenkin omat heikkoutensa: yhteisö ei voi päättää yksilön puolesta. Samanarvoisuuden tulee toteutua. Steinerkoulun omassa perinteisessä hallintomallissa voi käydä niin, että siinä toiset ovat tasa-

---

²⁶² H1 26.9.2013

²⁶³ Koulukysely, koulu A 2013

*arvoisempia kuin toiset. Talouden osalta vanha hallintomalli on toiminut hyvin, sillä vastuullisuuden periaate on läpäissyt koko koulun.*²⁶⁴

Koulu, jossa ei ole selkeää virallisen johtamisen järjestelmää, ja jossa opettajainkokousten valmistelu ja johtaminen eivät ole ammattimaisella tasolla, on koettu turhauttavaksi:

*Opettajakunta ei voi olla rehtori. Rehtorin työstä suuri prosentti on sopimusten ja yhteiskunnan säätelystä. Ei siihen tarvitse kaikkien aikaa käyttää. Ja jos kaikki on koko ajan säätämässä, homma ei toimi. Minusta opettajainkokousten valmisteluun ja johtamiseen tulisi kiinnittää erityisen paljon huomiota, ja niissä tarvitaan myös johtamisen perustaitoja. Kokoukset ovat usein ajallisesti olleet liian pitkiä ja raskaita.*²⁶⁵

*Minusta se on vaikea yhtälö. Se on niin ihmisistä kiinni. Olen kokenut, että kaikkia ihmisiä ei kuunnella kokouksissa, eikä tasa-arvo toteudu opettajakunnan sisällä. Käytännössä siinä käy helposti niin, että hallinto-opettajat pitävät koulussa valtaa, jolloin vain pari ihmistä tekee päätöksiä.*²⁶⁶

Virallisen johtamisen elimen puuttuminen tai organisaation passiivinen johtamiskulttuuri mahdollistavat koulussa piilojohtamisen ja piilovaikuttamisen:

*Steinerkouluissa, kuten meidänkin koulussamme on erilaisia käytänteitä ja traditioita, joita ei yleensä kyseenalaisteta. Niiden mukaan vain toimitaan. Johtamisen ja vallan eri ilmiöitä, kuten esimerkiksi piilojohtamista voi esiintyä, ellei vastuita ja velvollisuuksia ole määritelty, tai ne ovat liiankin epäselviä.*²⁶⁷

Helakankaan mukaan vanhempien rooli on ajan myötä muuttunut kouluorganisaatiossa. Samalla tarve kehittää opettajistossa tiettyä henkisen vastuun ilmapiiriä on kokeneen opettajan mielen päällä:

Meillä on alettu tehdä johtosääntöuudistusta. Nyt meillä mietitään, että pitäisikö se tehdä puhtaalta pöydältä kokonaan uudelleen, sillä uudistus ei voi olla vain lakimuutosten

---

²⁶⁴ Wilhelms 24.9.2013

²⁶⁵ H5 19.10.2013

²⁶⁶ H6 19.10.2013

²⁶⁷ Häyrynen 5.11.2013

*kirjaamista johtosääntöön. Johtokunnan vastuu koulun asioista, ja samalla rooli koulussa oli siinä vaiheessa erilainen, kun meillä rakennettiin koulua, kuin mitä ne ovat tällä hetkellä. Silloin johtokunnan aktiivisuus oli suurta ja tarpeellista, nyt sellainen rooli ei ole tarpeen. Meillä tehtiin muutama vuosi sitten sisäinen toimintakäsikirja, jolla uudistettiin hallinnollisia käytänteitä. Tämä on johtanut siihen, että opettajakunnan asema koulussa on pikku hiljaa heikentynyt. Mielestäni opettajakunnan sisäisestä työstä puuttuvat myös sen tärkeät laadulliset ominaisuudet: moraalinen fantasia ja moraalinen tekniikka. Näkisin myös, että opettajakunnan demokraattisuus on vienyt opettajakunnalta sen arvovallan pois. Arvovalta on luonteeltaan henkistä. Minusta opettajilta ei tulisi niinkään kysyä, mitä mieltä he ovat asioista. Ennemmin opettajat tulisi asettaa tilanteeseen, jossa he joutuisivat pohtimaan sitä, mitä steinerkoulu heiltä jossakin asiassa vaatii. Sellainen kysymys asettaisi opettajat sisäisesti aivan toiseen kohtaan.*²⁶⁸

Häyrysen mukaan yltiödemokraattinen ajatus siitä, että jokainen opettaja vuorollaan toimisi vuosirehtorina, ei käytännössä ole mahdollinen, koska kaikki opettajat ensinnäkään halua tehtävään ja toiseksi heillä ei välttämättä ole myöskään tehtävän vaatimaa asioiden osaamista ja hallintaa.²⁶⁹ Sama kokemus on esimerkiksi H5:n haastatteluvastauksen antajalla. Vuosirehtoriudesta on olemassa myös toisenlaisia kokemuksia, kuten koulukyselyvastaus A osoittaa. Vastaus saattaa kertoa koulun vakiintuneista ja selkeistä toimintatavoista, mutta mahdollisesti myös siitä, että vuosirehtori on hoitanut koulussa käytännössä vain nk. juoksevia asioita ja päätökset on tehty kollegiaalisesti opettajakunnassa. Selkeät ja vakiintuneet toimintatavat eivät kuitenkaan välttämättä merkitse sitä, että johtamisen kulttuuri eli tavoitteellinen toiminta olisi aktiivista.

*Minusta se, että jokainen toimii vuorollaan vuosirehtorina, voi toimia pienessä mittakaavassa. Mutta se ei voi olla niin, että isommassa koulussa vuosirehtorin tehtävään joku valitaan vuorollaan harjoittelemaan, sillä harjoittelussa on liika pelissä. Kyse on myös johtamistaidoista. Jos vuosirehtori ei ole tehtävässään hyvä, yhteisön ääni ei pääse kuuluviin. Se helposti hukkuu huonoon johtamiseen.*²⁷⁰

Vuosirehtorijärjestelmä näännytti siinä tehtävässä toimineet opettajat, koska vuosirehtorilla on monien käytännön tehtävien lisäksi myös reilu opetusvelvollisuus tai luokanopettajana

---

²⁶⁸ Helakangas 7.10.2013.

²⁶⁹ Häyrynen 5.11.2013

²⁷⁰ H5 19.10.2013

*toimivalla oma luokka. Mitä suuremmaksi ja monimuotoisemmaksi koulu kasvaa, sitä enemmän johtamistehtävään on panostettava.*²⁷¹

*Vuosirehtoriuden onnistuminen on niin paljon henkilöstä kiinni. Lisäksi tehtävä vaatii niin paljon tietämystä. Käytännössä vuosirehtorius menee kuitenkin siihen, että sama henkilö toimii tehtävässä useamman vuoden. Kiistakysymyksissä hänen tulisi kuunnella kaikkia tasapuolisesti, eikä ottaa asioihin kantaa vain toista osapuolta kuultuaan.*²⁷²

*Meillä rehtoreilla oli ylempi korkeakoulututkinto sekä rehtoreilta vaadittava hallintokoulutus tai muuten hankittu pätevyys tehtävän hoitamiseen. Vuosirehtorius ei haitannut arkista koulutyötä, koska rehtorina toimineiden toimikaudet olivat yleensä pitemmät kuin yksi vuosi, yleensä useita vuosia, eli asioiden hoitaminen ei estynyt henkilövaihdosten takia.*²⁷³

Tilanne steinerkouluissa voi olla myös se, että opettajat eivät välttämättä tunne niitä lainsäädännössä tapahtuneita muutoksia, jotka ovat vaikuttaneet kouluorganisaation toimintaan:

*Vuosirehtorijärjestelmä ei toimi. Iso osa henkilöstöstä ei tiedä, mitä rehtori tekee. Rehtorin tehtäväkenttä laajentui merkittävästi noin 10 vuotta sitten.*²⁷⁴

Kuten alla olevasta kommentista käy ilmi, vuosirehtorijärjestelmässä on omat heikkoutensa. Vuosirehtoriksi valittu opettaja on kollegion ulkopuolella heti tehtävään valitsemisensa jälkeen. Häntä painaa vastuu, mutta hänellä ei kuitenkaan ole juridista asemaa, mikä on ehkä kaikkein merkittävin puute vuosirehtorin tehtävien suorittamisen kannalta. Hän voi toimia tehtävässään käytännössä vain niin kauan kuin hän nauttii opettajakunnan enemmistön luottamusta. Sellaiset tilanteet, joissa vuosirehtorin pitäisi toimia opettajakunnan tai yksittäisen opettajan kantaa vastaan, ja niitä tilanteita koulutyössä tulee aina, muodostuvat usein pulmallisiksi:

Lain kirjaimen mukaan valittu rehtori saisi laista selkänojan – se toimisi hänen oikeusturvanaan etenkin silloin, kun opettajakunta ei osoita valitsemaansa vuosirehtoria kohtaan luottamusta, ja yrittää vaikeuttaa hänen työskentelyään. Rehtorius voisi ratkaista myös koulun opetushenkilöstön sisäisiä ristiriitatilanteita, koska rehtorius riisuisi

---

²⁷¹ Häyrynen 5.11.2013

²⁷² H6 16.10.2013

²⁷³ Koulukysely, koulu A 2013

²⁷⁴ Kaakkolammi 18.11.2013

*opettajakunnalta pois sen ylivalta–aseman koulun sisällä, ja siten vähentäisi opettajakunnan mahdollisuuksia pelata valtapeliään koulussa.*²⁷⁵

6.6 Näkökulmia edelliseen

Kun vertaa tutkimuskohteinani olevien neljän steinerkoulun johtosääntöjä Mäkelän tutkimustuloksiin rehtorin tehtävistä, voi nähdä, miten steinerkoulun koko hallinto muodostaa rehtorin hallinnon. Kaikki on samaa hallintoa, katsottuna vain eri suunnista. Tätä taustaa vasten yhdenkään esimerkkikoulun rehtori tai vuosirehtori ei siten toimi ”lain tarkoittamana rehtorina”. He eivät esimerkiksi vastaa taloussuunnittelusta tai henkilöjohtamisesta. Sitä asemaa ei ole myöskään koulujen opettajakunnilla. Niillä ei ole valtuutusta eikä kompetenssia toimia kollegiaalisena rehtorina. Hieman kärjistäen voisi todeta, että rehtorittomassa steinerkoulussa rehtorina toimii juridisen aseman omaava ylläpitäjä ja sen edustaja. Kannatusyhdistys vain on johtosäännöllä delegoinut koko rehtorin hallinnon johtokunnalle ja opettajakunnalle, ja pitänyt itsellään talousvastuun koulun ylläpitämisen osalta. Näin perinteinen kolmijäsenteinen toimintajärjestelmä on voinut toteutua.

Koulukohtaisessa analyysissäni kiinnitin huomiota erityisesti henkilöstöjohtamisen vähäisyyteen. Seikka ihmetyttää, koska henkilöstö on yhteisön tärkein voimavara. Henkilöstöjohtamisen ilmeinen puute, yhteisjohtamiseen perustuva työyhteisö ja luottamus uuden työntekijän itseohjautuvuuteen eivät välttämättä ole erityisen onnistunut yhdistelmä. Tämä näkyy erityisesti uusien työntekijöiden sisään ottamisessa yhteisöön:

*Kun tulin uutena opettajana kouluun, en kokenut olevani täysivaltainen opettaja. Opettajakunta toimi koulun rehtorina, jolloin sen kokousrakenteeseen sisältyi koulunjohtamiskokous. Koin sen olemassaolon tunnetasolla opettajia eriarvoistavana. En osallistunut sen toimintaan. Myöskään opettajainkokousten alkuosassa asioiden esille tuojana en kokenut olevani tasa-arvoisessa asemassa kollegoiden kanssa.*²⁷⁶

Työntekijään kohdistettujen odotusten tulisi olla oikein mitoitettuja ja selkeitä:

---

²⁷⁵ H1 26.9. 2013

²⁷⁶ H5 19.10.2013

Aluksi minuun ja työhöni kohdistuvat odotukset tuntuivat selkeiltä. Odotukset osoittautuivat kuitenkin ajan myötä varsin epäselviksi ja niitä tuli koko ajan lisää. Työtehtäväkuvani ei ollut selkeä. Minulle annettiin vastuuta ja luottamusta erinäisten tehtävien hoidossa, mutta en koe saaneeni tarpeeksi tukea tai ohjausta annettujen tehtävien hoitamiseen. En saanut steinerpedagogista perehdytystä työssäoloaikani ja koen, että ohjaus työhöni ei ollut riittävää. Lisäksi tiedonkulku koulun sisällä oli puutteellinen. En myöskään kokenut olevani tasavertainen muiden työntekijöiden joukossa. Opettajakunnan kokouksissa koin olevani sivustaseuraaja. Kokoukset tuntuivat olevan viikosta toiseen samojen asioiden uudelleenkäsitelyä. Edellä mainitsemistani syistä johtuen käsitykseni omasta ammatillisesta osaamisestani heikkeni ajan myötä.²⁷⁷

Kuka steinerkoulussa huolehtii esimerkiksi palautteen antamisesta, työyhteisöön sisään ohjaamisesta ja kannustamisesta, jotka ovat keskeisiä laajasti käsitetyn pedagogisen johtamisen elementtejä? Henkilöstöjohtaminen sisältyisi luontevasti rehtorin tehtäviin, mutta rehtorin onnistumisen edellytys on, että hän ei ole hallintoihminen, vaan henkilö, joka tuntee ja hallitsee modernin johtamisen. Their huomauttaa, että pedagogisen johtajan ”pätevyysvaatimukseen kuuluu ihmisistä huolehtiminen, eikä se ole sama asia kuin, että ollaan yleensä mukavia työssä. Tämän pätevyysvaatimuksen perusta on syvemmällä: on kysymys ihmisenäkemyksestä, tiedon näkemyksestä, arvoista ja roolin kokemisesta”.²⁷⁸

Steinerkoulujen sisäiset hallinnolliset ongelmat ovat usein yhteydessä niiden epäselviin rakenteisiin ja rutiineihin sekä johtamisen kulttuurin passiivisuuteen. Passiivisessa johtamisessa asiat pyörivät usein rutiininen varassa. Siinä ei oteta kantaa mihinkään, vaan vältetään ongelmatilanteita ja vastuunottoa. Passiivisessa johtamisessa päätöksenteko on vaikeaa ja usein myöhässä, ja asioihin puututaan vasta, kun on pakko. Passiivinen johtaminen mahdollistaa myös epäviralliset vaikuttajat, piilojohtamisen.²⁷⁹ Kuten tässä tutkimuksessa käy ilmi, näitä ilmiöitä esiintyy myös steinerkouluissa.

6.7 Opettajakunta- ja rehtorikysymys vielä kerran

---

²⁷⁷ H12 26.11.2013

²⁷⁸ Their 1994, 44–45

²⁷⁹ Puolustusvoimat (Johtamisen käsikirja) 2012, 39

6.7.1 Opettajakunta koulun sydämenä

Syvennyn hermeneuttisella kehällä vielä kerran opettajakunnan rooliin ja tehtäviin steinerkoulussa. Steinerkoulujen suuri haaste on pedagogiikan kehittäminen, mikä koskee sekä perusopetuksen luokkia että lukiota. Asiaa ei tee helpoksi Niinivirran pro gradu-tutkielmassaan esittämä väite, jonka mukaan Steiner olisi elämänsä loppuvaiheessa ollut huolissaan Waldorf-koulun opettajien pedagogisesta luomiskyvystä.²⁸⁰ Kuitenkin on huomattava, että steinerpedagogiikkaa ja steinerkoulun rakennetta koskevat keskeiset innovaatiot on tehty vuosina 1919–24. Kaakkolammin mukaan ”kärjistäen voisi kysyä, opetetaanko steinerkouluissa edelleen tupakkatehtaan lapsia”. Hän katsoo, että maamme steinerkoulujen pedagogiset innovaatiot ovat olleet varsin vaatimattomia.²⁸¹ Tämä ei tarkoita luokissa toteutettua päivittäistä työskentelyä, vaan tutkimuksellisen kehitystyön kautta syntyneitä pedagogisia käytänteitä.

Vuonna 1919 Steiner odotti opettajalta, että hän olisi kiinnostunut talouden, kulttuurin ja politiikan tapahtumista. Kun alkaa avata modernia taloutta ja teknologiaa, voi todeta, että innovatiivisuus esimerkiksi tekniikan ja sen sovellutusten alueella myös edustavat vapaata henkistä elämää, sillä ne kumpuavat ihmisten lahjakkuudesta. Esimerkiksi viestintäteknologia panostaa kulttuuriin palveluihin ja sovellutuksiin menestyäkseen globaalin talouden kilpailussa. Miten oppilaat steinerkouluissa kasvatetaan osaksi modernin talouden, politiikan ja kulttuurin maailmaa? Miten se näkyy koulujen opetussuunnitelmissa? Miten moderni teknologia pyritään ottamaan uusissa opetussuunnitelmissa pedagogisesti haltuun? Entä miten kehitetään mediakasvatusta? Myös alaluokkien ympäristö- ja luonnontieto näyttää steinerkoulussa olevan pedagogisesti keskeneräinen alue. Nämä ovat kysymyksiä, jotka liittyvät koulun pedagogiseen kehitystehtävään, ja samalla myös steinerkoulujen hallintoon.

Useassa steinerkoulussa käytössä olevat valtakunnalliset KiVa-koulun²⁸² materiaalit sisältävät jo 1. ja 4. luokkien osalta aineistoa, jonka mukaan lasten keskinäistä kiusaamista tapahtuu esimerkiksi tekstiviestien ja tietokoneen välityksellä. Steinerkoulujen opetussuunnitelmien mukaan tämän ikäisille ei steinerkoulussa kuitenkaan opeteta viestimien käyttöä. Kansainvälisessä

---

²⁸⁰ Niinivirta 2007, 77

²⁸¹ Kaakkolammi 18.11.2013

²⁸² KiVa tarkoittaa kiusaamisen vastaista ja kiusaamisen vastustamista. Kyse on Turun yliopiston psykologian laitoksen vetämästä kansallisesta projektista.

opetussuunnitelmassa mainitaan, että steinerkoulujen opetuksen tulee saada suhde tietotekniikkaan, ja että vasta kahdeksannella luokalla historiassa tietokoneet esitellään uutena teknologiana.²⁸³

Rudolf Steiner kuvasi Waldorf-koulun avajaisesitelmässään, miten steinerkoulun opettajakunta muodostaa koulun sydämen.²⁸⁴ Käytännössä se merkitsee seuraavien osa-alueiden kehittämistä opettajainkokousten pedagogisessa osiossa: havainnointi taiteellisen harjoittelun avulla, pedagogisten näkemysten ja kokemusten vaihto sekä pedagogiikan ja lapsen ikäkautisen kehityksen tutkiminen. Eksakti havainnointi on opettajan keskeinen työväline, ja sitä voi ja tulisi harjoituttaa eri taiteiden avulla. Taide opettajainkokouksissa ei ole tarkoitettu mielenvirkistykseksi tai mukavaksi kevennykseksi, vaan opettajan keskeisten instrumenttien kehittäjäksi. Se voi avata silmät näkemään ja korvat kuulemaan. Tähän kaikkeen liittyy jokaisen opettajan henkilökohtainen kontemplatiivinen harjoittelu. Näin muodostuvaa tietopohjaa tulee aika ajoin opettajakunnissa reflektoiden arvioida ja siihen sisältyviä prosesseja käydä itsekriittisesti läpi, jotta työskentely saisi objektiivisen ja tutkimuksellisen luonteen.²⁸⁵ Tutkimuksellisuuden ja kontemplatiivisen harjoittelun suhteesta Rawson nostaa esille mm. seuraavia näkökohtia, jotka tukevat toinen toistaan²⁸⁶:

Action research	Possible contemplative practice
Identifying and formulating research questions and research aims.	One can contemplate the overall situation to identify what is important to focus on.
"Pre-understanding": Reflecting on and analysing your starting position, your assumptions, previous knowledge and background information on the case in question.	This is an important part of the process in which we observe what thoughts, feelings and will impulses arise when we focus on the subject. We note what occurs to us before the actual research starts.
Designing and planning your research.	It can be very helpful to contemplate the subject with the question "what can I observe?". Project design often calls for ingenuity and imaginative ideas as to how we can address the issue. Such ideas may simply occur to us as insight. These should be noted and considered.
Clarifying ethical issues related to the research project.	Cultivating inner attitudes. The cultivation of feelings of responsibility, respect and wonder are crucial to research. This can be done through conscious exercise of these qualities.
Critically surveying the literature	Finding the relevant literature is often a matter of intuition

²⁸³ Rawson ja Richter, 2004, 246

²⁸⁴ Niederhauser, ym., 1990, 49–54

²⁸⁵ Rawson 2010

²⁸⁶ Rawson 2010, 38–39

	(or hunches). These can be reflected afterwards to see what led to these discoveries.
Collecting data, e.g. through making observations etc	The actual collection of data obviously benefits from open-minded focus and alert interest whilst at the same time putting our own thoughts to one side to allow the phenomenon to reveal itself.
Discourse with colleagues	The same occurs in discussion. Close attention, open-minded interest, withholding of judgements and our own opinions whilst speaking with and listening to a colleague enhance the quality of discussion.
Picture forming: Initial data analysis to identify a salient or typical image	Intuition is required to identify an image or words that seem relevant and significant. The challenge is to allow such images to arise, use them as focus and then reflect on their relevance later.
Contemplation of the data	This includes the meditative act itself; repeated contemplative focusing on the created image followed by dissolving the image.
Self-observation: Recording and reflection of insights or intuitions arising in practice	Following contemplative practice (i.e. between meditation sessions) record your experiences in a journal.
Critical reflection and data analysis	After a period of time (e.g. after a week) read through your journal and reflect on what significant thoughts, feelings or actions have occurred that seem relevant to your research. Notice and reflect on changes of attitude, relationships and concerns that arise in the course of the research project.
Developing a theory of action	The theory can be concentrated into an image and used for contemplative focus, once it has been formulated.
Further cycles of data collection and analysis	Repeat the above.
Conclusions	
Presenting the outcomes and implementing actions	
Review of process and start of new research cycle	This too can be a focus for meditative contemplation, to observe how the solution or outcome "feels".

Kun opettajat kontemplatiivisesti harjoitelleina kokoontuvat joka torstai opettajainkokoukseen, opettajakunnassa voidaan tietoisesti rakentaa tutkiva keskustelu, joka voi kehittyä myös luovaksi keskusteluksi, jota luovuutta ja johtamista tutkineet tutkijat ja konsultit Sauer, Salovaara, Mikkonen ja Ropo tarkastelevat taiteiden näkökannalta.²⁸⁷ Luovassa keskustelussa ”yksilöiden välinen rajaamisen tarve vähenee ja luomisesta tulee kollektiivinen prosessi. Ryhmän jäsenet eivät tällöin

²⁸⁷ Sauer; Salovaara, Mikkonen, Ropo 2010, 118

mieti, kuka sanoi mitäkin, vaan osallistuvat yhteisen idean kehitysprosessiin spontaanisti. Flow-kokemukset ovat tyypillisiä..²⁸⁸ Kun kollektiivisen luovuuden tila saavutetaan, työskentelyyn liittyy eheyden kokemus, joka ”ei siis ole tunne vaan tunnesysteemi, joka mahdollistaa paitsi antamisen ja vastaanottamisen, myös ristiriitojen työstämisen luovalla tavalla”.²⁸⁹ Yksi luovuuden erityispiirteistä on ”kyky hahmottaa ristiriidat mielekkäällä tavalla”, sillä ”ristiriidat kuuluvat sisäänrakennetusti luovuuteen”.²⁹⁰ Parhaimmillaan luova keskustelu on yhteisöä ylösrakentavaa toimintaa, sillä Sauerin ym. mukaan ”eheyden luoneessa ryhmässä tai työyhteisössä on hyvä tehdä työtä, koska siellä psykologinen iho ei tule kipeäksi”.²⁹¹

Leber lähestyy samaa aihepiiriä Steinerin *Die Philosophie der Freiheit* -teoksen näkökulmasta: ”Aivan samoin kuin voin itse kehittää intuitiokykyäni, siis saada kosketuksen henkiseen, käsitteelliseen maailmaan, niin samalla tavalla voin suunnata henkistä havaintokykyäni muiden ajatuksiin ja ideoihin ja kehittää avointa intuitiota heitä kohtaan eli havainnoida heidän ajatuksiaan. [...] Tila, mikä voidaan saavuttaa ensinnäkin näennäisesti vain yksinäisyyden tunteen ja yksilöllisen vaistonvaraisen intuitiokyvyn avulla, raivaa samanaikaisesti esiin vapauden löytää uudenlaista sosiaalisuutta.”²⁹²

Luovassa keskustelussa ei esiinny hallinnollisessa mielessä esimiestä tai alaista, vaan jokainen on siinä täysivaltainen ja tasavertainen jäsen. Tulkintani mukaan siinä steinerkoulu opettajien yhteisenä asiana voi toteutua varsinaisessa merkityksessään.

6.7.2 Rehtori

Rehtorin kelpoisuusehdoista on määrätty, että Snellman–korkeakoulun luokanopettajatutkinto on riittävä pohjakoulutus steinerkoulun perusopetusvaiheen rehtorille, lukiossa sen sijaan vaaditaan ylempi korkeakoulututkinto.²⁹³ Koko steinerkoulun rehtorina ei voi toimia henkilö, jolla on pelkästään Snellman-korkeakoulun luokanopettajatutkinto.

Kuten aiemmasta käy ilmi, rehtorikysymystä ei tutkimukseni kohteena olevissa kouluissa ole ratkaistu. Sen sijaan Espoon steinerkoulussa rehtorijärjestelmää on kehitetty kaikkein pisimmälle.

²⁸⁸ Sauer; Salovaara, Mikkonen, Ropo 2010, 119

²⁸⁹ Sauer; Salovaara, Mikkonen, Ropo 2010, 125

²⁹⁰ Sauer; Salovaara, Mikkonen, Ropo 2010, 122

²⁹¹ Sauer; Salovaara, Mikkonen, Ropo 2010, 125

²⁹² Leber 1991, 246

²⁹³ Opetushallitus Määräys 40/011/2010

Siellä rehtori on ammattirehtori, jolla opetusvelvollisuus on vain 2 h viikossa, mikä mahdollistaa tarvittaessa myös sen, että rehtori voi tarvittaessa toimia sijaisena luokissa. Rehtorin valintaan liittyy myös soveltuvuustesti. Kuten alla olevasta Häyrysen haastattelutekstistä käy ilmi, Espoon steinerkoulun hallinnon uudistusprosessi muistuttaa Waldorf-koulun hallinnon muotoutumista, jota ryhdyttiin luomaan pienin askelin. Vaatii rohkeutta ja ennakkoluulottomuutta hypätä dynaamiseen ja innovatiiviseen prosessiin. Huomion arvoista Espoon steinerkoulussa on myös se, että uudistustyössä on lähdetty liikkeelle prosesseista käsin, ja vasta sitten on ryhdytty kirjoittamaan johtosääntöä, joka on sitten helppo laatia toimivien käytäntöjen pohjalta.

*Meidän koulussa kypsyi päätös – voisi sanoa ehkä kriisinkin kautta – muuttaa käytänteitä ja erityisesti kehittää koko työyhteisöä. Koulussa toteutettiin kehittämishanke ja tehtiin mm. erilaisia prosessikuvauksia. Opettajilla oli tarve keskittyä perustehtävään. Meillä lähdettiin uudistuksessa liikkeelle käytännön läheisesti, ilman, että päämäärä olisi selvä. Heittäydyttiin, kokeiltiin, muutettiin ja kehitettiin. Kolmijäsennysajatusta ei tietääkseni siinä vaiheessa ajateltu tietoisesti, vaan toimittiin hyvinkin käytännönläheisesti. Kouluun perustettiin tiimiorganisaatio, jossa oli mm. rehtoritiimi, jossa tehtäviä jaettiin, ja tämän lisäksi muita opettajatiimejä. Vuodesta 2009 koulussamme on ollut päätoiminen rehtori, joka keskittyy koulussa esimerkiksi monenlaisten prosessien johtamiseen – käytännön asioiden hoitamisen lisäksi. Kyseessä ei ole tayloristinen johtamisjärjestelmä vaan se vastaa hyvinkin moderneja käsityksiä oppilaitoksen johtamisesta. Rehtori on kuuntelija, keskustelija ja myötäoppija. Rehtorilla on myös talousvastuuta pedagogisten toimintojen osalta. Talouspäällikön ja rehtorin yhteistyö meillä on erittäin toimivaa.*²⁹⁴

Rehtorikysymys näyttää lopulta kiertyvän opettajia hiertävän käsitteen ”johtaminen” ympärille. Johtaminen mielletään steinerkouluissa usein perinteiseksi pyramidihallinnoksi, joka liitetään yleensä yleisen koululaitoksen rehtoriuteen kuuluvaksi, ja sellaista ei ole steinerkouluun haluttu.²⁹⁵ Käsitys modernin johtamisen paradigmasta näyttää olevan monelle steinerkoulun opettajalle tuntematon, toisin kuin haastattelemallani henkilö H1:lle, joka toteaa: ”Rehtori voi toimia esimerkiksi jaetun johtajuuden mallin mukaisesti, sillä vanha pyramidihallinto ei enää ole toimiva järjestelmä. Se on jo aikaa sitten todettu vanhentuneeksi.”²⁹⁶

---

²⁹⁴ Häyrynen 5.11.2013

²⁹⁵ Häyrynen, 2012, 86

²⁹⁶ H1, 26.9.2013

Oppilaitosjohtamisesta Opetushallitukselle 2012 tilannekatsauksen laatineiden Jukka Alavan, Leena Halttusen ja Mika Riskun mukaan moderni oppilaitosjohtaminen ei kuitenkaan perustu vanhakantaiseen pyramidimaiseen newtonilaisen johtamisen paradigmaan: ”Jokaisen organisaation johtajan tehtävänä on olla organisaationsa pedagoginen johtaja, jonka vastuuna on organisaation osaamisen kehittäminen ja johtaminen, henkilökunnan ammatillinen kehittyminen, jaetun johtajuuden hyödyntäminen, uutta luovan oppimiskulttuurin kehittäminen ja verkostoissa tapahtuvan oppimisen johtaminen.”²⁹⁷ Their puolestaan kirjoittaa seuraavaa: ”Silloin, kun työ lähtee kaikille selvästä filosofiasta, ja kun suuntaa ohjaa visio, voi pedagoginen johtaja, kun tavoitteista on sovittu, luovuttaa vastuun itse toiminnasta työntekijöille. Johtaja toimii, kuten pedagoginen tukihenkilö, joka ei tee päätöksiä muiden osalta vaan joka auttaa muita tekemään omat päätöksensä ja joka auttaa oppimaan ja kasvamaan”.²⁹⁸

Rehtori Jukka Ahosen mukaan asiantuntijaorganisaation johtamisen onnistuminen edellyttää delegointia, joustavia ratkaisuja ja ihmisten osallisuuden kokemusten mahdollisuuksien lisäämistä.²⁹⁹ FT Maisa Huuhka puolestaan toteaa, että luovan organisaation moderni johtaminen perustuu johtajuuden uuden paradigman mukaan kontrollin sijasta luottamukseen. Hän on tutkinut kvanttijohtamista, jota avaan tässä hänen artikkelinsa pohjalta. Kvanttijohtamisessa toiminta perustuu intuitiivisen tilannetaujan ja oman luovan potentiaalin käyttämiseen ja hyödyntämiseen. Luova johtajuus painottaa yhteistyötä, kokeilevuutta, avoimuutta ja joustavuutta, ja kontrollointi sen puitteissa on vähäistä tai delegoitua. Sille ei ole ominaista diktatorinen tai jäykkä johtamisen tapa. Luova johtaminen korostaa välittämistä, vuoropuhelua ja yhteistyötä konfliktin ja kontrollin sijasta.³⁰⁰ Hän jatkaa: ”Tällainen toimintatapa edellyttää johtajalta uskallusta luottaa omaan ja henkilöstönsä eettisyyteen ja organisaationsa dynamiikkaan.”³⁰¹

Teoksessaan *Luovan asiantuntijaorganisaation johtaminen* Huuhka yhdistää toisiinsa kvanttijohtamisen ja pedagogisen rakkauden. Pedagogisen rakkauden avulla hyvä opettaja löytää toiminnalleen oikeat suuntaviivat. Opettaja ”havaitsee, ymmärtää ja arvostaa lapsia yksilöinä, pitää vaatimuksensa lapsen kannalta kohtuullisina ja ymmärtää lapsen toiminnan ja tekojen – myös pahojen tekojen – motiiveja. Opettajan rakkaus saa vastakaikua: Elämän matkaevästä oppilas ottaa aina mieluummin vastaan rakastamaltaan opettajalta”. Kun opettaja pyrkii saamaan pedagogisen

---

²⁹⁷ Alava; Halttunen ja Risku 2012, 32. Jukka Alava on Jyväskylän yliopiston emeritusprofessori, Leena Halttunen toimii opettajana ja Mika Risku johtajana Jyväskylän yliopistossa.

²⁹⁸ Their 1994, 93

²⁹⁹ Ahonen 2001, 60–65

³⁰⁰ Huuhka 2008, 3–4

³⁰¹ Huuhka 2008, 3

rakkauden pysyväksi asenteeksi ja ylläpitämään ja kehittämään sitä jatkuvasti, muodostuu siitä opetus- ja kasvatustyön onnistumisen tärkeimpiä edellytyksiä. Se tarkoittaa ”kärsivällisyyttä, anteeksiantavaisuutta ja luottamusta”. Kun pedagogisen rakkauden kuvauksessa muuttaa ”opettajan” tilalle ”johtajan” ja ”oppilaan” tilalle ”alainen”, saavutetaan kvanttijohtajuuden ydin: palvelevan johtajuuden periaate. Hän kysyykin: ” Eikö hyvän ihmisten johtajan suhtautuminen alaiseensa voisi olla luontevaa, lämmintä ja sydämellistä?”³⁰²

Puolustusvoimissa on johtamisessa päädytty 1990-luvun lopulla syväjohtamisen malliin, joka perustuu nykyaikaiseen johtajuuteen ja oppimisen tutkimuksiin. Se muodostuu seuraavasta yhtälöstä: syväoppiminen + ihmisten johtaminen = syväjohtaminen. Syväjohtaminen perustuu ihmiskäsitykseen, jonka mukaan jokainen ihminen on oma-aloitteinen, itseohjautuva ja kehityskykyinen.³⁰³ Johtaminen nähdään johtajan ja johdettavan välisenä tavoitteellisenä vuorovaikutuksena, ja johtamiseen liittyy myös ihmisen itsensä johtaminen eli oman käyttäytymisen muuttaminen ja kehittäminen. ”Parhaimmillaan johtajuus on yhteisöllistä, arvoja korostavaa ja toteuttavaa.[...] Oikeutuksen johtajuudelle ja johtajan toimille antaa yhteisistä käsityksistä ja jaetuista arvoista kumpuava eettisyys, joka yhdistetään oman organisaation perustehtävään.”³⁰⁴

Modernin johtamisen ja modernin johtamisen näkökulmasta tarkasteltuna Steinerin kommentti rehtorista ”lepotyynynä” tulisi tulkintani mukaan asettaa 1900-luvun alun saksalaisen koululaitoksen viitekehystä vasten. Samalla väitän, että rehtorille säilytetty hyvä ja ammattimainen henkilöstöjohtamisen sisältävä pedagoginen johtaminen voisi saada kouluissa nykyisiä käytänteitä paremmin aikaan sen, että opettajien kyvyt, tiedot ja taidot tulisivat paremmin koulun ja sen pedagogiikan kehittämistyöhön mukaan.

Rehtoriuteen liittyy myös toinen näkökohta. Steinerkoulun hallinnon ongelmat johtuvat lähes poikkeuksetta siitä, että koulun rakenteet ja rutiinit ovat usein jääneet henkilökunnalle epäselviksi. Rehtorilla on lain selkänöja selkiyttää ne. Luovaa toimintaa on mahdollista kehittää vasta sitten, kun rakenteet ja rutiinit ovat muodostuneet selkeiksi ja toimiviksi. Luovuus ilman selkeää pohjaa on kaaos.

---

³⁰² Huuhka 2010, 36

³⁰³ Soutolahti 2.12.2013

³⁰⁴ Nissinen 2004, 22

7. Johtopäätökset

Tämän fenomenologis-hermeneuttisen tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia laajasti ja syvällisesti maamme steinerkoulujen hallintoa, joka syvärakenteensa osalta eroaa yleisen koulun hallinnosta. Kuten tästä tutkimuksesta käy ilmi, steinerkoulun hallinnon juuret ovat Rudolf Steinerin filosofis-yhteiskunnallisessa ajattelussa. Sen pohjalta tehtailija Emil Moltin vuonna 1919 Stuttgartiin perustamassa Waldorf-koulussa kehitettiin Rudolf Steinerin johdolla vuosien 1919–24 välisenä aikana steinerkoulun hallinnon kolmijäsenteinen toimintajärjestelmä, joka muodostaa keskeisen osan Waldorf-koulun (steinerkoulun) syvärakenteesta. Oppivan organisaation dynaamisen kehitystyön tulos on toiminut maailman yli 1000 steinerkoulun esikuvana. Alkuperäisenä tavoitteena oli säilyttää, kuten Götte huomauttaa, steinerkoulun hallinto elävänä ja joustavana, sekä kehitykselle avoimena. Tulkintani mukaan hallinnon elävyyden lähde on elävä ajattelu, jolle steinerkoulun syvärakenne antaa muodon. Aristoteelinen käsite ”muoto” sisältää steinerkoulun kontekstissa pyrkimyksen toteuttaa usein hyvinkin erilaisissa toimintaympäristöissä steinerkoulun hallinnon ja samalla koko steinerkoulun tarkoitus.

Tässä tutkimuksessa on tullut esille, että steinerkoulun hallinnon syvärakenteeseen sisältyvät kolmijäsenteisyyden lisäksi koulun arvot, jotka steinerkoulussa osoittautuvat yhteneväisiksi yleisten ihmisoikeuksien kanssa, sillä sekä Steinerin yhteiskunnallisen ajattelun että yleisten ihmisoikeuksien juuret ovat Ranskan suuren vallankumouksen kolmessa suuressa ideaalissa. Steinerkoulun viitekehyksessä esimerkiksi vapaus tarkoittaa opettajan aktiivista, vapaata ja vastuullista henkistä toimintaa, ja tasa-arvon tulisi läpäistä koko koulu. Opettajakunnassa steinerkoulujen arvojen tulisi ilmetä opettajien aitona samanarvoisuutena, ilman valtahierarkiaa. Demokraattisuuden rinnalla steinerkoulussa vaikuttaa republikaaninen periaate, johon sisältyy tulkintani mukaan ajatus, jonka mukaan jokainen koulussa toimiva opettaja on oman työnsä asiantuntija. Steinerkoulun syvärakenteeseen sisältyy myös opettajien henkinen harjoittelu, joka Hadotin mukaan sisältyi myös antiikin Kreikan filosofikoulujen, kuten esimerkiksi Platonin Akatemian tai Aristoteleen Lykeionin toimintaperiaatteisiin. Henkisen harjoittelun avulla steinerkoulun opettajan on mahdollista syventää työskentelyään, ja toisaalta sillä on yhteisöä muodostava vaikutus. Steinerkoulu tarkoitettiin opettajien yhteiseksi asiaksi, ja katson henkisen harjoittelun mahdollisuudeksi vahvistaa tätä pyrkimystä. Näin steinerkouluun on pyritty luomaan kasvualusta steinerkoulun tarkoitukselle eli eettiseen individualismiin perustuvalle kasvatus- ja opetustyölle, jonka yksi osa-alue on pedagogiikan kehittäminen.

Steinerkoulun tarkoitus historian filosofisessa kontekstissa tarkasteltuna merkitsi alun perin pyrkimystä toteuttaa vapaa teko. Tämä näkemys perustuu Steinerin filosofisen ajattelun ja saksalaisen idealismin yhtäläisyyksiin. Siinä missä esimerkiksi Hegel tarkasteli historiaa vapauden kehityksenä yhdessä moraalisen järjen kehityksen kanssa, Rudolf Steiner päätyy filosofisessa pääteoksessaan eettiseen individualismiin. Tässä tutkimuksessa käy kuitenkin ilmi, että Steiner totesi täysin vapaan teon olleen mahdoton toteuttaa. Tehtailija Emil Moltin vuonna 1919 perustaman Waldorf-koulun alkuperäinen pyrkimys emansipoitua kokonaan valtiosta ei onnistunut, sillä perustamisen yhteydessä jouduttiin tekemään kompromisseja Weimarin tasavallan hallinnon kanssa.

Steinerkoulun muoto siirtyi Suomeen sellaisten henkilöiden välityksellä, jotka olivat toimineet Stuttgartin Waldorf-koulussa Rudolf Steinerin aikana. Aivan alusta lähtien steinerkoulut ovat pyrkineet toiminnassaan toteuttamaan rehtorittoman hallinnon kolmijäsenleistä toimintajärjestelmää. Vuonna 1955 perustetusta Helsingin Rudolf Steiner -koulusta annetut kaksi erillisasetusta (1960 ja 1966) antavat siitä viitteitä. Maamme vähitellen kasvanut steinerkoululiike on tehnyt valtiovallan suuntaan paljon työtä voidakseen toteuttaa hallinnon alkuperäisiä ajatuksia. Vuosien 1977, 1991 ja 1995 lait ovat tämän työn hedelmiä. Ne antoivat steinerkoulun omalle hallintomallille lain suojan. Suomen steinerkoulujen tietoinen pyrkimys tulla osaksi maamme virallista koulujärjestelmää merkitsi samalla myös erottautumista Stuttgartin Waldorf-koulun peruspyrkimyksestä emansipoitua valtiosta.

Kuten tämä tutkimus osoittaa, steinerkoulun syvärakenne - muoto - on haasteellinen toteuttaa. Hallinnon painopiste siirtyy helposti opettajakunnalle, mutta myös hallitus voi ottaa koulussa ylivoimaa. Opettajakunnan toiminnassa sellaiset ilmiöt kuin päätöksenteon hitaus ja tehottomuus, piilojohtaminen ja epävirallinen valta, sekä opettajien keskinäisen tasa-arvon toteutumattomuus ovat tuttuja myös Suomen steinerkouluissa. Niiden esiintymisellä on yhteys johtamisen kulttuurin eli tavoitteellisen toiminnan passiivisuuteen, ja tulkintani mukaan myös steinerkoulun syvärakenteen ja pedagogiikan perusteiden sekä niiden jatkuvan kriittisen reflektoinnin vähäisyyteen tai jopa puuttumiseen. Syntyneitä toimintatapoja ja mukavuusalueita on vaikea lähteä muuttamaan ja kehittämään, etenkin jos steinerkoulun syvärakenne on opettajille ulkokohtaisen tiedon varassa, tai jopa vieras. Samoin on vaikea yrittää muuttaa kouluissa esiintyvää dogmaattisuutta ja ehdottomuutta, joilla on opettajakuntaa hajottava vaikutus. Tavoitteiden kirkastamiselle ja selkiyttämiseksi on olemassa väline: itsearviointi, jota lainlaati velvoittaa kouluja harjoittamaan, ja joka on kirjattu koulujen johtosääntöihin.

Opettajien yhteisen asian muodostumista voi osaltaan vaikeuttaa myös steinerkoulun talous, josta koulun ylläpitäjä on vastuussa. Syy steinerkoulujen taloudellisiin vaikeuksiin on niiden opiskelijamääriltään pienissä lukioissa, joissa on pyritty ylläpitämään laajaa kurssitarjontaa. Mikäli nämä pienet lukiot olisivat itsenäisiä kouluja, ne olisivat käytännössä vailla toimintaedellytyksiä. Pienen lukion vuoksi koulun toimintaa joudutaan usein muualta supistamaan, ja sen lisäksi lukiota subventoidaan perusopetuksen valtionosuuksilla. Tilanne luo usein jännitteitä opettajiston keskuuteen, eikä niiden selvittäminen ei ole ollut helppo tehtävä demokraattis-republikaaniseen toimintaan pyrkiville opettajakunnille, koska kyse on työpaikoista. Pattitilanteessa kannatusyhdistyksen hallitus voi ottaa työnantajan roolissa ohjat käsiinsä, mikä on myös sen lakiin perustuva oikeus ja velvollisuus. Oppilaiden vanhemmista koostuva vapaaehtoisuuden pohjalta toimiva hallitus ei kuitenkaan ole yleensä ollut halukas puuttumaan lastensa koulun toimintaan, vaan se jättäisi tehtävän mieluummin koulun palkatun henkilökunnan tehtäväksi.

Vuosi 1998 merkitsee käännekohtaa maamme steinerkoulujen kolmijäsenenteiselle toimintajärjestelmälle. Kyseiset lait säätelevät samanarvoisesti maamme kaikkien perusopetusta ja lukio-opetusta antavien koulujen toimintaa. Laki valtion ja yksityisen koulutuksen järjestäjästä hallinnosta sisältää määräyksen, jonka mukaan koulutuksen järjestämisestä määrätään kouluissa johtosäännöllä. Tätä kautta steinerkouluille avautuu väylä toteuttaa omaa hallintomalliaan, mutta samalla perusopetus- ja lukiolaki, sekä laki valtion ja yksityisen järjestäjän koulutuksen hallinnosta edellyttävät, että kouluissa tulee olla niiden toiminnasta vastaava rehtori. Vaatimus rehtorista haastaa steinerkoulun oman hallintomallin sen perusteita myöten, kun taas muu koulujen toimintaa säätelevä lainsäädäntö lähinnä hienosäätää ja päivittää kouluorganisaation toimintaa, mutta myös muuttaa sitä jonkin verran. Vuoden 1998 sekä sen jälkeinen kouluja koskeva lainsäädäntö muodostuvat steinerkouluille eräänlaiseksi neulansilmäksi, jonka läpi koulujen on mentävä, toteutettava lainsäädännön velvoitteet, mutta samalla pyrittävä toiminnassaan säilyttämään steinerkoulun syvärakenne, jotta steinerkoulu edelleen voisi säilyä steinerkouluna. Tulkintani mukaan rehtorin toimielimen ja hallinnon kolmijäsenenteisyyden yhteensovittaminen tarkoittaa käytännössä kolmijäsenenteisen hallinnon tradition hahmottamista uudella tavalla sekä uusien luovien ratkaisujen etsintää ja kehittämistä.

Olen tässä tutkimuksessa Mäkelän väitöstutkimuksen muodostamassa viitekehyksessä analysoinut, miten neljä maamme steinerkoulua on järjestänyt toimintansa suhteessa steinerkoulun hallinnon traditioon ja uusimpaan kouluja koskevaan lainsäädäntöön. Tutkimukseni mukaan Tampereen Rudolf Steiner -koulun ja Helsingin Rudolf Steiner -koulun johtosäännöissä kolmijäsenenteisyys tulee

kaikkein selvimmin esille. Kuten tässä tutkimuksessa käy ilmi, Tampereen steinerkoulun johtosääntö ei kuitenkaan ole kaikilta osin ajan tasalla. Jyväskylän steinerkoulun johtosäännössä hallinnon toimijoiden vastuut on määritelty selkeästi, mutta tämän tutkimuksen mukaan se osoittautuu rakenteeltaan hallitus- tai työnantajapainotteiseksi. Kuopion steinerkoulu Virkkulassa kolmijäsenteisyys sisältyy koulun johtosääntöön. Se on muutamassa kohdassa kuitenkin ristiriitainen ja vastuiden määrittelyjen osalta paikoin epämääräinen asiakirja. Lopulta osoittautui, että myös Virkkulan johtosääntöä tulisi tarkistaa ja päivittää.

On kuitenkin todettava, että se, mikä paperilla näyttää hyvältä, voi käytännössä olla jotakin aivan muuta. Kuopion steinerkoulu Virkkulassa hallinnon rakenteet ja rutiinit eivät ole kaikilta osin käytännön tasolla selkeät. Tampereen Rudolf Steiner -koulussa näyttää olevan haasteita erityisesti opettajakunnan toimintakulttuurin suhteen. Koulussa on vahva kolmijäsenteisyyden traditio, mutta koulu on yrittänyt myös uudistaa toimintaansa, koska henkilökuntaa on paljon. Uudistus ei nähtävästi ole ollut opettajakunnan osalta täysin onnistunut.

Tutkimukseni mukaan koulut ovat kuitenkin reagoineet lainsäädännön vaatimuksiin. Kouluihin on perustettu mm. YT-toimikunnat ja työsuojelutoimikunnat. Opettajarekrytoinnin osalta sen sijaan käytänteet vaihtelevat. Tampereen steinerkoulu ja Kuopion steinerkoulu noudattavat toiminnassaan steinerkoulun traditiota. Helsingin steinerkoulussa on otettu askel kohti rehtoriutta siinä mielessä, että rehtori palkkaa opettajat, tosin opettajakunnan esityksestä. Jyväskylän steinerkouluun perustetussa rekrytointiryhmässä ovat edustettuina sekä juridinen työnantaja että opettajakunta, ja lisäksi siinä on huomioitu yksityisyyden suojaa koskeva lainsäädäntö. Näyttää siltä, että Jyväskylän steinerkoulussa on tässä kohtaa lähdetty etsimään uutta ja ratkaisua näyttää onnistuneelta, koska siinä on huomioitu sekä steinerkoulun erityispiirteet että lainsäädännön vaatimukset.

Sen sijaan steinerkoulun hallinnon tradition ja lainsäädännön rehtorin toimielintä koskevan vaatimuksen yhteensovittaminen osoittautuu vaikeaksi yhtälöksi. Koulut näyttävät pitävän vahvasti kiinni perinteestä. Helsingin Rudolf Steiner -koulun ja Jyväskylän steinerkoulun rehtorien toimenkuvat ovat pääosin samansisältöinen kuin mitä vuosirehtorilla on steinerkoulussa perinteisesti ollut. Tampereen steinerkoulun hallinnollinen rakenne on aivan sama kuin aiemminkin. Tilanne on sama myös Kuopion steinerkoulussa, sillä erotuksella, että siellä vuosirehtori, jonka opettajakunta valitsee tehtävänsä vuodeksi kerrallaan, toimii johtosäännön mukaan koko henkilökunnan esimiehenä. Miten esimiesasema voi käytännön tilanteissa olla toimiva, jos se on täysin riippuvainen opettajakunnan luottamuksesta tai äänestyskäyttäytymisestä? Vaikka Espoon

steinerkoulu ei kuulunutkaan tutkimuskohteisiin, tässä tutkimuksessa tulee esille, että siellä rehtorijohtoista järjestelmää on lähdetty rohkeasti ja dynaamisesti kehittämään, ja viety pidemmälle kuin edellä mainituissa kouluissa. Toteutus vaikuttaa toimivalta. Tarkempi arvio edellyttäisi kuitenkin syvällisempää ja laajempaa koulun organisaation tutkimista.

Johtuuko asian ratkaisu ennakkoluulojen sävyttämästä muutosvastarinnasta vai vahvasta traditiosta, tai kenties siitä, että rehtorikysymystä ei ole kouluissa juuriaan myöten ja laajasti selvitetty? Vastauksen saaminen tähän kysymykseen edellyttäisi syväanalyysia koulujen toimintakulttuurista. Kuten tutkimuksessani tulee esille, maamme steinerkouluissa on myös opettajia, jotka olisivat valmiita suoraan siirtymään rehtorijohtoiseen järjestelmään. Opettajien toisistaan poikkeavat kannanotot merkitsevät tulkintani mukaan samalla sitä, että steinerkoulu opettajien yhteisenä asiana ei ole kaikilta osin toteutunut.

Koulujen sisällä esiintyvä mahdollinen muutosvastarinta ei ole tulkintani mukaan linjassa sen kanssa, että maamme steinerkoulut ovat tietoisesti pyrkineet osaksi virallista koulujärjestelmäämme. Valitun linjan seurauksena niistä on tullut osa suomalaista sopimusyhteiskuntaa, joka luo koulujen toiminnalle puitteet ja samalla säätelee niiden toimintaa. Aiemmin tehty ratkaisu merkitsee nyt sitoutumista, velvoitetta noudattaa säädöksiä ja sopimuksia, mutta sen tulisi tulkintani mukaan merkitä myös pyrkimystä laajempaan keskusteluun ja yhteistyöhön sopimusyhteiskunnan kanssa. Voidakseen vaikuttaa itseään koskeviin asioihin, näkisin, että steinerkoululiikkeen tulisi opetusviranomaisten lisäksi pyrkiä yhteistyöhön myös esimerkiksi työmarkkinajärjestöjen ja opettajakoulutuslaitosten kanssa, ja pyrkiä niiden kanssa avoimeen ja rakentavaan vuorovaikutukseen asioissa, jotka steinerkoululiikkeen kannalta kaipaavat ratkaisua.

Lain velvoite rehtoriudesta ei tulkintani mukaan merkitse kuitenkaan luopumista kolmijäsenisestä toimintajärjestelmästä. Lähestyn asiaa steinerkoulun tarkoituksen näkökulmasta. Kuten tässä tutkimuksessa on tullut esille, steinerkoulun syvärakenne luotiin Stuttgartin Waldorf-koulussa pedagogiikkaa ja sen edelleen kehittämistä varten. Toisaalta sopimusyhteiskunta edellyttää steinerkouluilta steinerpedagogiikan toteuttamista, johon käytännössä sisältyy myös sen kehittäminen. Lisäksi käytäntö osoittaa, että pedagogiikan kehitystyölle ja päivittämiselle on olemassa ilmeinen tarve. Yleisen koulun puolella ne kuuluvat rehtorin tehtäviin, mutta kuten tässä tutkimuksessa on käynyt ilmi, käytännössä rehtoreiden aika ei siihen yleisen koulun puolella riitä. Steinerkoulussa pedagogiikan kehittäminen on alusta alkaen kuulunut opettajakunnalle.

Kehitystyön onnistuminen edellyttää tulkintani mukaan kollegion pedagogisessa osiossa käytävän keskustelun kehittämistä tutkivaksi keskusteluksi, johon Leber viittaa opettajan oman intuition ulottamisella toisten ajatuksiin, ja joka parhaimmillaan voi kohota luovaksi keskusteluksi, johon Sauer ym. viittaavat, jolloin koko opettajakunnan on mahdollista inspiroitua uusista oivalluksista. Koulun ydintehtävään keskittymisen kautta opettajakunnasta on mahdollista muodostua ”koulun sydän”, so. tutkimusta harjoittava kollegio, jossa jokaisen opettajan on tulkintani mukaan mahdollista olla tasa-arvoisesti ja täysivaltaisesti mukana. Tätä kautta opettajien res publica voisi jälleen muodostua, ja kolmijäsenteisyyden idean on mahdollista kirkastua kouluorganisaation sisällä.

Samaa tehtävää voi toista kautta palvella steinerkoulun syvärakenteen tunteva ja samalla modernin johtamisen taidot omaava rehtori, joka voisi luopua pedagogisen johtamisen innovatiivisesta alueesta ja siirtää siitä vastuun opettajakunnalle. Rehtorin toimenkuvaan istuu hallintovastuiden lisäksi luontevasti myös henkilöstöjohtaminen, josta esimerkiksi tutkimuskohteinani olevissa kouluissa ei johtosääntöjen perusteella vastaa kukaan. Lain edellyttämä täysivaltainen rehtori voi selkiyttää koulun hallinnon rakenteita ja rutiineja. Selkeän johtamisen järjestelmän on mahdollista vähentää kouluissa esiintyvää piilojohtamista ja epävirallista valtaa. Hallinnon rehtorijohtoisessa järjestelmässä tulisi kuitenkin kiinnittää erityistä huomiota tiedonkulkuun, sillä steinerkoulun kaltaisessa yhteisössä, joka toimii yhteiseltä arvopohjalta, toiminnan kannalta välttämättömän tiedon jakaminen olisi erityisen tärkeää.

Näin steinerkoulun kolmijäsenteinen toimintajärjestelmä sen ydintehtävien osalta olisi tulkintani mukaan edelleen mahdollista toteuttaa, ja samalla on mahdollista täyttää lain velvoite siitä, että koulussa tulee olla sen toiminnasta vastaava rehtori. Kyse olisi siten steinerkoulun hallinnon eri toimijoiden tehtävien täsmentämisestä ajan vaatimalla tavalla.

8. Tutkimuksen arviointi ja jatkotutkimusaiheet

Tämä on ensimmäinen maassamme tehty tutkimus, jossa tarkastellaan maamme steinerkoululiikkeen historiaa sen hallinnon erityispiirteiden näkökulmasta. Tutkimus on laadullinen historiatutkimus, joka valaisee laajalti steinerkoulun hallinnon kolmijäsenteistä toimintajärjestelmää, ja keskittyy lopulta vuoden 1998 lainsäädännön steinerkoulun hallinnolle aiheuttamiin muutospaineisiin. Olen käyttänyt tutkimuksessani fenomenologis-hermeneuttista

tutkimusmenetelmää, jossa asian syvenevä ymmärtäminen etenee kehämäisenä liikkeenä, ja jossa yritetään nostaa tietoiseksi ja näkyväksi se, mikä on koettu, mutta ei vielä tietoisesti ajateltu.³⁰⁵

Laadullisen tutkimuksen haasteena on sen luotettavuus, johon Tuomi ja Sarajärvi viittaavat. Tällöin keskiöön nousevat tutkimuksen totuudellisuus ja puolueettomuus. Laadullisessa tutkimuksessa Tuomen ja Sarajärven mukaan totuudellisuus perustuu ensisijaisesti koherenssiteoriaan ja pragmaattisuuteen. Koherenssiteoria tarkoittaa sitä, että väite on totta, jos se on yhtäpitävä muiden väitteiden kanssa. Pragmaattisuus tarkoittaa sitä, että uskomus on tosi, jos se toimii ja on hyödyllinen. Puolueettomuuskysymys liittyy puolestaan siihen, antaako tutkija lähteille itsenään riittävästi tilaa, vai käykö tutkimuksessa siten, että lähteet suodattuvat tutkijan oman kehyksen läpi. Luotettavuuteen liittyy myös se, onko tutkimuksessa tutkittu, mitä on luvattu (validiteetti), ja ovatko tutkimustulokset toistettavissa (reliabiliteetti).³⁰⁶

Olen rakentanut tutkimukseni siitä laajan lähdeaineiston varaan ja tarkastellut tutkimuskohdettani useista eri näkökulmista. Steinerkouluja koskeva lainsäädäntö ja esimerkkitapauksiksi valitsemieni koulujen johtosäännöt muodostavat lähdeaineistosta keskeisen osan. Johtosäännöt osoittavat, miten hallinnon on niiden mukaan tarkoitus toimia. Johtosäännöistä voi myös nähdä, miten lainsäädännön velvoitteet kouluissa on täytetty. Jos jokin asia ei ole selvinnyt johtosäännön perusteella, olen tarkistanut asian kääntymällä koulujen vastuuhenkilöiden puoleen. Haastattelujen kautta olen saanut tarvittavat täsmennykset tutkimukseeni. Koulujen toiminnalle antavat puitteet myös viranomaismääräykset, sopimukset, oppilasmäärät ja oppilaskohtaiset valtionosuudet. Niiden kautta olen monipuolistanut steinerkoulujen kuvaa. Ne vaikuttavat joko suoraan tai välillisesti myös koulujen hallinnolliseen toimintaan. Haastattelut ovat antaneet kosketuspinnan hallinnon arkeen. Haastattelemani henkilöt ovat paraikaa tai ovat olleet kouluissa ja koululiikkeessä sellaisessa asemassa ja sellaisissa tehtävissä, että katson heiltä saamani tiedon asiantuntijatiedoksi. Steinerkoulun hallinnon lähtökohtia olen avannut sekä Rudolf Steinerin omien kirjoitusten, hänen pitämiensä esitelmien sekä tutkimuskirjallisuuden kautta.

Vaikka olen ollut osallinen steinerkoulun toimintaan yli 30 vuotta, olen tietoisesti pyrkinyt minimoimaan oman kehykseni tutkimuksestani. Sen sijaan olen pyrkinyt tarkastelemaan tutkimuskohdettani kohteenmukaisesti eli siten, että tutkimukseni ja tulkintani tekisivät oikeutta kohteelle itselleen.

---

³⁰⁵ Tuomi ja Sarajärvi 2009, 35

³⁰⁶ Tuomi ja Sarajärvi 2009, 134–136

Tutkimukseni on edennyt hermeneuttisen kehän mukaisesti. Työtaustastani johtuen minulla on asioista varsin laaja esiymmärrys. Olen löytänyt tutkimuskohteistani kuitenkin useita uusia näkökulmia, ja tietoni tutkimuskohteesta ovat syventyneet ja laajentuneet. Olen löytänyt valitsemani tutkimusmenetelmän avulla syitä ja tekijöitä siihen, miksi steinerkoulujen hallinto koetaan kouluissa haasteelliseksi. Johtopäätökseni tutkimuskohteesta ovat steinerkoulun perinteiseen linjaan nähden perusteltuja ja samalla myös steinerkoulun kolmijäseniteisen toimintajärjestelmän huomioivia: tulkintani painopisteet ovat lopulta hallinnon toimijoiden perustehtävien täsmentämisessä ja hallinnollisten toimintojen selkiyttämisessä lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Tämä tutkimus lisää steinerkouluista saatavaa tietoa. Samalla tämä tutkimus käy steinerkoulusta itsekriittistä keskustelua, sekä monipuolistaa maamme viralliseen koulujärjestelmään kuuluvan merkittävän reformipedagogiikkaa toteuttavan koulumuodon toiminnasta saatavaa kuvaa. Samalla se käy steinerkoulusta itsekriittistä keskustelua yleisen koululaitoksen kanssa.

Tutkimuksen tekemisen yhteydessä avautui muutamia mielenkiintoisia jatkotutkimusteemoja:

Koska Suomesta puuttuu Englannissa toteutetun RR 645 mukainen steinerkoulujen analyysi, olisi mielenkiintoista selvittää maamme jokaisen steinerkoulun pedagogiset ja hallinnolliset käytänteet, niiden vahvuudet ja heikkoudet, sekä toiminta ja toimivuus. Kvantitatiivisena ja etnografisena akateemisena tutkimuksena toteutettuna se voisi osaltaan auttaa maamme steinerkouluissa tehtävää kehitystyötä.

Toinen jatkotutkimusteema liittyy Rudolf Steinerein tutkimustulosten tietopohjaan ja tietoteoriaan. Steinerein tutkimusmetodia olisi mielenkiintoista analysoida syvemmin ja verrata sitä yleisesti tieteessä käytettyihin laadullisiin tutkimusmenetelmiin. Esimerkiksi fenomenologis-hermeneuttisella tutkimustavalla ja kontemplatiivisen harjoittelun kautta tehdyllä tutkimuksella näyttää olevan selkeitä yhtymäkohtia, kuten ymmärtävä ja aiheen mukainen tutkimus, sekä tiedon syveneminen tutkimuskohteesta tutkimusprosessin aikana.

Kolmas teema liittyy Suomen 1970-lukuun, joka läpeensä politisoitunut vuosikymmen. Se näkyi mm. kouluissa, joissa esimerkiksi kouluneuvostovaalit käytiin poliittisin tunnuksin. Koululaitosta johdettiin hierarkkisesti ja toiminta oli tarkkaan säänneltyä. Tätä taustaa vasten olisi

mielenkiintoista tutkia, miten ja ennen kaikkea miksi vuoden 1977 steinerkoululain oli mahdollista mennä eduskunnassa läpi, koska steinerkoulu koulumuotona oli vastakkainen tuon ajan yhteiskunnalliselle valtavirralle.

Neljäs mielenkiintoinen aihepiiri olisi entisen Neuvostoliiton alueelle perustettujen steinerkoulujen tutkiminen. Neuvostoliiton hajoamisprosessista alkaen sinne perustettiin useita steinerkouluja. Suomen steinerkoululiikkeen piiristä niissä kävi eri kouluista opettajia ja myös taloushallinnon edustajia. Suomessa oli tätä työtä varten perustettu erityinen orgaani: EAST (Eurooppalais-aasialainen yhdistys steinerpedagogiikan tukemiseksi), jota johtivat Ulla Ahmavaara ja Eero Peltonen. Tämä idäntyö olisi kiinnostava jatkotutkimusaihe: millä tavoin steinerkoulut ovat tuolle alueelle juurtuneet, minkälaiset toimintaedellytykset niillä on ja miten steinerkoulun hallinnon kolmijäsenteistä toimintajärjestelmää niissä on toteutettu.

Viimeinen jatkotutkimusaihe liittyy Euroopan Unionin koulutuspoliittisiin tavoitteisiin. Annette Robert (1999) on väitöstutkimuksessaan tutkinut EU:n koulutuspolitiikkaa ennen ja jälkeen Maastrichtin sopimuksen, mutta tilanne olisi mielenkiintoista päivittää nyt, kun integraatio on syvenemässä talouskriisin myötä. Onko koulutuspolitiikka etenemässä talouden määräämin ehdoin, vai painottuvatko sen piirissä yleissivistys ja henkinen vapaus.

9. Lähteet ja kirjallisuus

I. Arkistolähteet

Espoon steinerkoulun kannatusyhdistys ry. ja Tampereen Steiner-kouluyhdistys ry.

Toimintayksikkösopimus. 8.10.2009.

Ilmajoen kunta. *Valtuustopäätös* 283§. Ilmajoki, 18.12.1989.

Jyväskylän steinerkoulun kannatusyhdistys ry. *Opetuksenjärjestämislupa* 23.9.2004

Mali, Eija. *Yhteistoiminta*. OAJ, 2012.

Suomen yksityisten oppikoulujen digitaalinen matrikkeli 1872—1977. Rudolf Steiner -koulu (Helsinki) 1959–76. Jari Salminen. 2005.

<http://www.yksityiskoulut.fi/yksityiskoulujenmatrikkeli/rudolfsteiner.htm> (haettu 27.10.2013).

UNITED NATIONS. ”UNESCO World Heritage List.” UNESCO World Heritage Centre 1992–2013. 30.11.1998. <http://whc.unesco.org/en/list/785> (haettu 31.10.2013).

Webarchive. Nationalarchives.gov.uk. *Steiner Schools in England Research Report RR645*.

Woods, Philip, Ashley Martin, Woods Glenys. Department for Education gov. uk. 7 2005. <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20130401151715/https://www.education.gov.uk/publications/eOrderingDownload/RR645.pdf> (haettu 24.10.2013).

Yle. Elävä arkisto. *INKA tähtäsi inhimilliseen kasvuun* . 23. 4 1988.

http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/inka_tahtasi_inhimilliseen_kasvuun_99030.html#media=98983 (haettu 1.11.2013).

—. *Raportti steinerkoulusta*. 30. 1 1972.

http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/peruskoulujen_perustaminen_mietitytti_steinerkoululaisia_96101.html#media=96091 (haettu 1.11.2013)

II. Painetut lähteet

1. Asiakirjajulkaisut

Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 986/1998. Edita Publishing Oy. 14. 12 1998. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1998/19980986> (haettu 25.10.2013).

Espoon steinerkoulu. *Johtosäntö*. Espoo, 12.5.2009.

HE 26/1996. Edita Publishing Oy. 12. 4 1996. <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/1996/19960026> (haettu 3.10. 2013).

HE 35/1995. Edita Publishing Oy. 24. 5 1995. <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/1995/19950035> (haettu 14.10.2013).

HE 86/1997. Edita Publishing Oy. 5. 23 1997.
<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/1997/19970086?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=he%2086%2F1997> (haettu 3.10.2013).

Helsingin Rudolf Steiner -koulu. *Johtosääntö*. 10.1. 2008.
http://www.rudolfsteinerkoulu.fi/fileadmin/tiedostot/Ladattavat_tiedostot/Lomakkeet/HRSK_johtosaanto.pdf (haettu 1.10.2013).

Jyväskylän steinerkoulu. *Johtosääntö*. Jyväskylä, 2013.

—. *Jyväskylän steinerkoulun kannatusyhdistys ry. Yhdistyksen säännöt*. 2012

Kuopion steinerkoulu Virkkula. *Johtosääntö*. 20. 11 2008. <http://www.kuopionsteiner.fi/kuopion-steinerpedagogiikan-kannatusyhdistys-ry/kuopion-steinerkoulu-virkkula/> (haettu 1.10.2013).

—. *Steinerpedagogiikan kannatusyhdistyksen säännöt*. 2012. http://kuopionsteiner.fi/wp-content/uploads/2012/09/steinerped_yhdistys_säännöt.pdf (haettu 29.10.2013).

Laki peruskoululain muuttamisesta 169/1991. Edita Publishing Oy. 25.1.1991.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1991/19910169> (haettu 28.9.2013).

Laki perusopetuslain muuttamisesta 2010/642. Edita Publishing Oy. 24. 6.2010.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100642> (haettu 14.10.2013).

Laki Steiner-koulusta annetun lain muuttamisesta 1154/1996. Edita Publishing Oy. 20.12.1996.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1996/19961154> (haettu 28.10.2013).

Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta 2006/44. Edita Publishing Oy. 20.1.2006.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060044?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=Laki%20ty%C3%B6suojelun%20valvonnasta%20ja%20ty%C3%B6paikan%20ty%C3%B6suojeluyhteistoiminnasta> (haettu 1.10.2013).

Laki valtion ja yksityisen koulutuksen järjestämästä hallinnosta 1998/634. Edita Publishing Oy. 21. 8.1998. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980634> (haettu 10.10.2013).

Laki yhteistoiminnasta yrityksissä 2007/334. Edita Publishing Oy. 30.3.2007.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070334?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=Laki%20yhteistoiminnasta%20yrityksiss%C3%A4> (haettu 29.9.2013).

Laki yksityisyyden suojasta työelämässä 2004/759. Edita Publishing Oy. 13.8.2004.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040759> (haettu 3.11.2013).

Lukiolaki 1998/629. Edita Publishing Oy. 21.8.1998.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980629?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lukiolaki> (haettu 2.10.2013).

Opetus- ja kulttuuriministeriö. *Lukiokoulutus*. 2013. [http://vipunen.csc.fi/fi-](http://vipunen.csc.fi/fi-fi/lukiokoulutus/opiskelijat/Pages/default.aspx)

[fi/lukiokoulutus/opiskelijat/Pages/default.aspx](http://vipunen.csc.fi/fi-fi/lukiokoulutus/opiskelijat/Pages/default.aspx) (haettu 15.11.2013).

—. *Rakennepoliittinen ohjelma*. 15.11.2013.

<http://valtioneuvosto.fi/etusivu/rakennemuutos/395285/tiedostot/ministerioiden-materiaalit-15112013/okm/OKM-aineistot-15112013.pdf> (haettu 12.12.2013).

—. *Tuntijakotaulukko*. 16.11.2013.

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/lukiokoulutus/lukio-opetus/tuntijakotaulukko/lukiontuntijako.pdf> (haettu 16.11.2013).

Opetushallitus. *Koulutus ja tutkinnot, lukiokoulutus*. Opetushallitus. 2013.

http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/lukiokoulutus (haettu 29.10.2013).

—. *Määräys 40/011/2010*. Opetushallitus. 24.8.2010. <http://www.finlex.fi/data/normit/36138-oph400112010su.pdf> (haettu 29.10.2013).

—. *Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitus*. Opetushallitus. 2013.

<http://www02.oph.fi/asiakkaat/rahoitus/rahjulk13/Rahoitusjulkaisu%202013.pdf> (haettu 4.11.2013).

—. *Oppilas- ja opiskelijahuollon opas*. Opetushallitus. 2014.

http://www.oph.fi/oppilashuollon_opas (haettu 16.1.2014)

—. *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet*. Opetushallitus. 2004.

http://www.oph.fi/download/139848_pops_web.pdf (haettu 4.11.2013).

Opetusministeriön *asetus eräiden oppilailta ja opiskelijoilta perittävien maksujen perusteista 1323/2001*. Edita Publishing Oy. 19. 12 2001.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2001/20011323> (haettu 4.11.2013).

Perusopetuslaki 1998/628. Edita Publishing Oy. 21. 8 1998.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=perusopetuslaki> (haettu 1.10.2013).

Suomen asetuskokoelma. *Asetus Rudolf Steiner -koulun hallinnosta*. N:o 248. Helsinki, 20.5.1960.

—. *Asetus Rudolf Steiner -koulun hallinnosta*. N:o 340. Helsinki, 3.6. 1966.

Suomen asetuskokoelma. *Laki Steiner-koulusta* N:o 417. 27.5.1977.

Suomen asetuskokoelma. *Asetus Steiner-koulusta* N:o 625. 12.8.1977.

Tampereen Rudolf Steiner -koulu. *Johtosääntö*. 15. 9 2008.

<http://www.tampereensteinerkoulu.fi/images/stories/johtosnt.pdf> (haettu 28. 10. 2013).

- . *Hallituksen ja johtokunnan kokouspöytäkirjat*. 12.10.2013.
<http://www.tampereensteinerkoulu.fi/hallinto/ylla> (haettu 28.10.2013).
- . *Vanhempainyhdistyksen säännöt*. 4.10.2013. <http://www.tampereensteinerkoulu.fi/yl/vsaannot>
 (haettu 12.11.2013).
- . *Tampereen Steinerkoulu-yhdistyksen säännöt 2007*
 Tietosuojavaluutettu. *Oppilasta koskevan henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman käsittely*. Tietosuojavaluutetun toimisto. 2004/2013.
<http://www.tietosuoja.fi/47841.htm> (haettu 3.11.2013).
- Työsopimuslaki 2001/55*. Edita Publishing Oy. 26.1.2001.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010055> (haettu 27.10.2013).
- Työturvallisuuskeskus. *Työsuojelupäällikkö*. 2013.
http://www.ttk.fi/tyosuojelun_yhteistoiminta/tyosuojelun_yhteistoimintahenkilosto/tyosuojelupaallikko (haettu 4.11.2013).

2. Lehistö

- Ammattikorkeakoulujen verkkojulkaisu. Huuhka, Maisa. *Luovan organisaation johtaminen ja johtamisen uusi paradigma*. Tieteellinen artikkeli. 9.9. 2008.
<http://www.uasjournal.fi/index.php/kever/article/viewFile/146/244> (haettu 7.11.2013).
- Kauppalehti 30.9.2013. Laakso, Leena. *Yt-laki ei ole irtisanomislaki*.
<http://www.kauppalehti.fi/etusivu/yt-laki+ei+ole+irtisanomislaki/201309516517> (haettu 30.9.2013).
- Opettaja elehti. 11.5.2012. OAJ
http://www.opettaja.fi/pls/portal/docs/PAGE/OPETTAJALEHTI_EPAPER_PG/2012_19/page6.pdf (haettu 27.10. 2013).
- Takoja 1999, 4: 8–15, Rask, Raimo. *Goethen luonnontutkimus fenomenologisen filosofian valossa*. Suomen antroposofinen liitto ry.
- RoSEjournal. Research on Steiner Education academic journal. Seuraavat kirjoitukset:
 Rawson, Martyn. *Democratic leadership in Waldorf schools*. 12/ 2011.
<http://www.rosejournal.com/index.php/rose/article/viewFile/70/98> (haettu 25.11.2013).
- . *Sustainable teacher learning in Waldorf education: a socio-cultural perspective*. 12/2010.
<http://www.rosejournal.com/index.php/rose/article/viewFile/49/82> (haettu 3.12.2013).
- Steinerkasvatus 3 /2013: 10–14. Wilenius, Reijo. *Ihmiskäsityksen aineksia*. Steinerkasvatuksen liitto ry.

III. Haastattelut

Ahmavaara, Ulla, Tampere, steinerkoulun opettaja ja Snellman–korkeakoulun opettaja, eläkkeellä.

Haastattelu 9.10.2013, haastattelija Jorma Pärssinen, tekijän hallussa.

Helakangas, Pirkko, Tampere, steinerkoulun opettaja ja erityisopettaja, eläkkeellä.

Haastattelu 7.10.2013, haastattelija Jorma Pärssinen, tekijän hallussa.

Häyrynen, Filip, Espoo, Espoon steinerkoulun rehtori. Haastattelu 7.10.2013, haastattelija Jorma Pärssinen, tekijän hallussa.

Kaakkolammi, Ilkka, Tampere, Tampereen Rudolf Steiner -koulun talouspäällikkö. Haastattelu 18.11.2013, haastattelija Jorma Pärssinen, tekijän hallussa.

Kutinlahti, Liisa, Espoo, Espoon steinerkoulun talouspäällikkö. Puhelinhaastattelu 5.12.2013, haastattelija Jorma Pärssinen, tekijän hallussa.

Kosunen, Anne, Kuopion, Kuopion steinerkoulu Virkkulan vuosirehtori. Puhelinhaastattelu 22.11.2013, haastattelija Jorma Pärssinen, tekijän hallussa.

Länsikallio, Riina, Helsinki, OAJ:n työelämäasiamies. Keskustelu 4/2012 Jorma Pärssisen kanssa.

Kääriäinen, Petri, Jyväskylä, Jyväskylän kaupunki, opetusalan pääluottamusmies.

Sähköpostihaastattelu 15.11.2013, haastattelija Jorma Pärssinen, tekijän hallussa.

Niinivirta, Markku, Espoo, Snellman-korkeakoulun opettaja. Haastattelu 5.11.2013, haastattelija Jorma Pärssinen, tekijän hallussa.

Siltavuori, Sam, Kuopio, Kuopion steinerpedagogiikan kannatusyhdistyksen puheenjohtaja.

Puhelinhaastattelu 22.11.2013, haastattelija Jorma Pärssinen, tekijän hallussa.

Soutolahti, Juha, Keuruu, Puolustusvoimat, kapteeni. Haastattelu 2.12.2013, haastattelija Jorma Pärssinen, tekijän hallussa.

Wilhelms, Pipsa, Jyväskylä, Jyväskylän steinerkoulun kannatusyhdistyksen puheenjohtaja.

Haastattelu 24.9.2013, haastattelija Jorma Pärssinen, tekijän hallussa.

Puhelinhaastattelu 3.12.2013, haastattelija Jorma Pärssinen, tekijän hallussa.

H1, haastattelu 26.9.2013, haastattelija Jorma Pärssinen, tekijän hallussa.

H5, puhelinhaastattelu 19.10.2013, haastattelija Jorma Pärssinen, tekijän hallussa.

H6, puhelinhaastattelu 19.10.2013, haastattelija Jorma Pärssinen, tekijän hallussa.

H7, haastattelu 19.10.2013, haastattelija Jorma Pärssinen, tekijän hallussa.

H12, puhelinhaastattelu 26.11.2013, haastattelija Jorma Pärssinen, tekijän hallussa.

Koulukysely 2013, koulu A, haastattelu 31.10.2013, haastattelija Jorma Pärssinen, tekijän hallussa.

IV. Kirjallisuus

- Ahonen, Jukka. *Ammattina rehtori*. Helsinki: Kirjapaja, 2001.
- Ahonen, Sirkka. *Yleissivistävä koulutus hyvinvointiyhteiskunnassa*. Teoksessa *Tiedon ja osaamisen Suomi*, Pauli Kettunen ja Hannu Simola, 144–181. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 2012.
- Alava, Jukka, Leena Halttunen ja Mika Risku. *Muuttuva oppilaitosjohtaminen Tilannekatsaus–toukokuu 2012*. Opetushallitus. 2012.
http://www.oph.fi/download/141265_Muuttuva_oppilaitosjohtaminen.PDF (haettu 6. 11. 2013).
- Aristoteles. *Teokset V*. Kääntänyt Marke Ahonen. Tampere: Gaudeamus, 2006.
- Bush, Tony. *Educational leadership and management*. 2007.
http://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=5&ved=0CGEQFjAE&url=http%3A%2F%2Fwww.ajol.info%2Findex.php%2Fsaje%2Farticle%2Fdownload%2F25107%2F4321&ei=BDcUsTYEMuIyAPQ04CwDg&usg=AFQjCNGxPdYxD_Vi6LLSjL5GnVtY73DEqA (haettu 2.12.2013).
- Collingwood, Robin George. *The Idea of History*. Oxford: Oxford University Press, taskukirjapainos 1994.
- Eklund, Johanna, Anssi Keinänen, Tarmo Miettinen ja Ulla Vääänen. *Uusi yhteistoimintalaki yrityksissä 3/2010*. Työ- ja elinkeinoministeriö. 1 2010.
http://www.tem.fi/files/25762/TEM_3_2010.pdf (haettu 3. 11. 2013).
- Gut, Taja. *Ihminen Rudolf Steiner*. Tallinna: Suomen antroposofinen liitto ry., 2011.
- Götte, Wenzel M. *Erfahrungen mit Schulautonomie*. Stuttgart: Verlag Freies Geistesleben, 2006.
(Akateemisen väitöskirjan kirjajulkaisu. Väitöskirja on vuodelta 2000.)
- Hadot, Pierre. *Mitä on antiikin filosofia? Tampere: Eurooppalaisen filosofian seura / niin&näin, 2010*.
- Hemleben, Johannes. *Rudolf Steiner*. Kääntänyt Jukka Pajukangas. Juva: WSOY, 1988.
- Hernberg, Eira. *Aurinkosydän*. Sulkava: Finnreklama, 1999.
- Hilpelä, Jyrki. *Liberalismi, kommunitarismi ja uusliberalismi -koulutuspolitiikan viitekehykset?*
Teoksessa: *Kasvatus- ja koulutuskysymys Suomessa vuosisatojen saatossa*, Juhani Tähtinen ja Simo Skinnari, 643–675. Turku: Suomen kasvatustieteellinen seura, 2007.
- Hiltunen, Paavo. *Mitä Rudolf Steiner todella opetti*. Juva: WSOY, 1990.

- Hirsjärvi, Sirkka, Pirkko Remes, Pirkko Liikanen ja Paula Sajavaara. *Tutkimus ja sen raportointi*. Jyväskylä: Gummerus, 1992 (4. uudistettu painos).
- Huuhka, Maisa. *Luovan asiantuntijaorganisaation johtaminen*. Hämeenlinna: Talentum, 2010.
- Hämäläinen, Juha. *Z.J.Cleve -suomalaisuusmies ja koulupedagogiikan systeeminrakentaja*. Teoksessa: *Kasvatus- ja koulutuskysymys Suomessa vuosisatojen saatossa*, Juhani Tähtinen ja Simo Skinnari, 175–187. Turku: Suomen kasvatustieteellinen seura, 2007.
- Häyrynen, Filip. *Miten steinerkoulu johdetaan?* Pro Gradu-tutkimus. Tampere: Tampereen yliopisto kasvatustieteiden yksikkö, 2012.
- Kuikka, Martti T. *Suomalaisen koulutuksen vaiheet*. Keuruu: Otava, 1993.
- Kuopion steinerkoulu Virkkula. *Lukio-opas 2013–2014*. 2013. http://www.kuopionsteiner.fi/wp-content/uploads/2013/08/Lukio-opas_2013-2014.pdf (haettu 21.11.2013).
- Laakso, Outi. *Kolmiportainen tuki opettajan työssä*. Pro gradu-tutkimus. Helsinki: Helsingin yliopisto käyttäytymistieteellinen tiedekunta. opettajankoulutuslaitos. 16.8.2012. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201210309543> (haettu 30.12.2013)
- Leber, Stefan. *Die Sozialgestalt der Waldorfschule*. Kääntänyt Sirpa Turunen-Viljanmaa. Stuttgart: Verlag Freies Geistesleben, 1991.
- Leber, Stefan, Ernst-Michael Kranich, Jörgen Smit, Heinz Zimmermann, ja Ernst Schubert. *Der Rhythmus von Wachen und Schlafen*. Stuttgart: Verlag Freies Geistesleben, 1990.
- Mansikka, Jan-Erik. *Om naturens förvandlingar : Vetenskap, kunskap och frihet i Rudolf Steiners tidiga tänkande. Idéhistoriska perspektiv på Waldorfpedagogiken*. Akateeminen väitöskirja, Käyttäytymistieteellinen tiedekunta, kasvatustieteen laitos, Helsingin yliopisto, Helsinki, 2007. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-3644-6> (haettu 29.9.2013)
- Mazzone, Alduino. *Island of Culture*. Master of Educational Studies at THE UNIVERSITY OF ADELAIDE. January 1995. <http://www.passionateschooling.com/publications.php> (haettu 25.12.2013)
- . *Rudolf Steiner's Social Theory: How the Waldorf Schools arose from the Threefold Social Movement*. A Passionate Schooling. 1997. http://www.passionateschooling.com/resources/publications_progressive.pdf (haettu 14.10.2013).
- Mäkelä, Aarne. *Mitä rehtorit todella tekevät*. Akateeminen väitöskirja. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House, 2007.
- Niederhauser, H R, H von Kugelgen, S Leber, J Tautz, J McAlice, ja H Zimmermann, . *Zur Vertiefung der Waldorfpädagogik*. Kääntänyt Ulla Ahmavaara , ym. Dornach: Philosophisch–Anthroposophischen Verlag am Goetheanum, 1990 (2. laajennettu painos).

- Niinivirta, Markku. *Pedagogical Creativity in Waldorf Teacher Education*. Steinerkasvatuksen liitto. 2007.
http://www.steinerkoulu.fi/content/pdf/Niinivirta_M_2007_Pedagogical_Creativity_in_Waldorf_Steiner_Teacher_Education.pdf (haettu 23.11.2013).
- Nissinen, Vesa. *Syväjohtaminen*. Hämeenlinna: Karisto Oy, 2004.
- Novalis. *Fragmentteja*. Kääntänyt Vesa Oittinen. Helsinki: Otava, 1984.
- Paalasmaa, Jarno. *Omassa rytmissä*. Jyväskylä: PS-kustannus, 2009.
- Platon. *Teokset IV*. Kääntänyt Marja Itkonen-Kaila. Keuruu: Otava, 1981.
- Puolustusvoimat. *Johtamisen käsikirja*. 29.5. 2012.
http://www.puolustusvoimat.fi/wcm/634e26804ddde509a1b3bfd86fad152c/Johtajan_kasikirja_netti.pdf?MOD=AJPERES (haettu 23.11.2013).
- Rautakilpi, Sirkku. *Uno Cygnaeuksen kristillinen kasvatustajattelu*. Teoksessa: *Kasvatus- ja koulutuskysymys Suomessa vuosisatojen saatossa*, Juhani Tähtinen ja Simo Skinnari 2007, 189–206. Turku: Suomen kasvatustieteellinen seura, 2007.
- Rawson, Martyn, ja Tobias Richter. *Steinerkoulun kansainvälinen opetussuunnitelma*. Tampere: Steinerpedagogiikan seura ry, 2004.
- Robert, Annette. *Schulautonomie und –selbsterwaltung am Beispiel der Waldrofschulen in Europa*. Frankfurt am Main: Europäischer Verlag der Wissenschaften, 1999.
- Saarin, Esa. *Länsimaisen filosofian historia huipulta huipulle Sokrateesta Marxiin*. Juva: WSOY, 1999 (8.painos).
- Sauer, Erika, Perttu Salovaara, Anne-Maria Mikkonen, ja Arja Ropo. *Johtajuuden uusi taide*. Tampere: Tampereen University Press, 2010.
- Schmelzer, Albert. *Die Dreigliederungsbewegung 1919*. Stuttgart: Verlag Freies Geistesleben, 1991.
- Sivistystyönantajat ry. *Yksityistä opetusala koskeva työehtosopimus 1.3.2012–31.3.2014*. Helsinki: Sivistystyönantajat ry, 2012.
- Skinnari, Simo. *Pedagoginen rakkaus*. Jyväskylä: PS-kustannus, 2004.
- Steiner, Rudolf. *Allgemeine Menschenkunde als Grundlage der Pädagogik*. Tb 617. Bibl-Nr.293. Kääntänyt Kaisa Virkkunen, Ulla Ahmavaara ja Ritva Rieckmann. Dornach: Rudolf Steiner Verlag, 1979.
- . *Anthroposophische Gemeinschaftsbildung*. Bibl-Nr.257. Kääntänyt Risto Suurla. Dornach: Rudolf Steiner Verlag, 1983.

- . *Die Geheimwissenschaft im Umriss*. Tb 601. Bibl-Nr.13. Kääntänyt Reijo Wilenius. Dornach: Rudolf Steiner Verlag, 1979.
- . *Die Kernpunkte der Sozialen Frage*. GA 23. Kääntänyt Reijo Wilenius. 4. painos 2010.
<http://anthroposophie.byu.edu/schriften/023.pdf> (haettu 10.1.2014).
- . *Die Philosophie der Freiheit*. Tb 627. Bibl-Nr.4.Kääntänyt Reijo Wilenius. Dornach: Rudolf Steiner Verlag, 1977.
- . *Die pädagogische Zielsetzung der Waldorfschule in Stuttgart*. Teoksessa *Aufsätze über die Dreigliederung des sozialen Organismus und zur Zeitlage 1915 – 1921*. GA 24. Kääntänyt Ulla Ahmavaara, 266–276. <http://anthroposophie.byu.edu/soziologie.html> (haettu 8.2.2014).
- . *Faculty Meetings 1919–1924*. GA 300a– b. Rudolf Steiner Online Archive. 2010.
http://steinerbooks.org/research/archive/faculty_meetings/faculty_meetings.pdf (haettu 23.10.2013).
- . *Freie Schule und Dreigliederung*. Teoksessa *Aufsätze über die Dreigliederung des sozialen Organismus und zur Zeitlage 1915 – 1921*. GA 24. Kääntänyt Sirkka Olkkonen, 35–44. Dornach: Rudolf Steiner Verlag, 1982.
- . *Gegenwärtiges Geistesleben und Erziehung* . GA 307. Rudolf Steiner Online Archive. 8 2010 .
<http://anthroposophie.byu.edu/vortraege/307a.pdf> (haettu 12.11.2013).
- . *Johdatus ihmisen ja maailman henkiseen tiedostamiseen*. Kääntänyt Reijo Wilenius. Helsinki: Tammi, 1977 (3. painos).
- . *Lehrerkonferenzen Mit den Lehrern der Waldorfschule in Stuttgart, 1919–1924*. GA Bd 300 a–c. Versio 4. Auflage. Rudolf Steiner Online Archiv. 2010.
<http://anthroposophie.byu.edu/vortraege/300.pdf> (haettu 16.10.2013).
- . *Mein Lebensgang*. Tb 13. 1975. Stuttgart: Verlag Freies Geistesleben, 1975 (2. painos).
- . *Methodisch–Didaktisches*. GA 294. Kääntänyt Arto Ingervo ja Irmeli Järnefelt. Rudolf Steiner Online Archiv. 2010. <http://anthroposophie.byu.edu/vortraege/294.pdf> (haettu 14.11.2013).
- . *Opettamisen taito*. GA 294. Helsinki: Steinerpedagogiikan seura ry - Förening för Steinerpedagogik rf, 1996
- . *Spiritual Ground of Education*. GA Bd 305. Rudolf Steiner Archive by elibrarian. 17.5.2013.
<http://wn.rsarchive.org/Lectures/SpiGrndEd/19220823p01.html> (haettu 24.10.2013).
- . *Totuus ja tie*. Kääntänyt Reijo Wilenius. Helsinki: Suomen antroposofinen liitto ry, s.a. Tampereen Rudolf Steiner -koulu. *Lukion opinto-opas 2013–17*. 30.1.2014.
http://www.tampereensteinerkoulu.fi/files/lukion%20opinto-opas08_10.pdf (haettu 8.2.2014).

Their, Siv. *Pedagoginen johtaminen*. Kääntänyt Mikael Aarnitukia. Maarianhamina, Mermerus, 1994.(Tampere: Tammer-Paino Oy)

Tuomi, Jouni, ja Anneli Sarajärvi. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Jouni Tuomi, Anneli Sarajärvi ja kustannusosakeyhtiö Tammi, 2009 (5. uudistettu painos).

Wilenius, Reijo. *Tuntemattoman tutkija /Steinerin tie hengentieteeseen*. Helsinki: Suomen antroposofinen liitto ry, 1995.

V. Muut Internet-lähteet

Fredrika-koulu Porvoo. <http://www.fredrikakoulu.fi/tietoa-fredrika-koulusta/hallinto/> (haettu 8. 10. 2013).

Lahden Rudolf Steiner-koulu. *Luokat 1–9/työpiiri*. <http://www.lahdensteiner.fi/luokat-1-9/koti-ja-koulu/tyopiiri> (haettu 1.11.2013).

Steinerkasvatuksen liitto ry. <http://www.steinerkoulu.fi> (haettu 28.9.2013).

Snellman–korkeakoulu. *Luokanopettajan tutkinto*. <http://www.snellman-korkeakoulu.fi/opiskelu/koulutusohjelmat/steinerkoulun-luokanopettajan-tutkinto-280-op> (haettu 28.10.2013).

Vantaan seudun steinerkoulu. *Hallintomallin taustahistoriaa*. <http://www.vantaansteinerkoulu.fi/index.php?page=hallintomallintaustaa> (haettu 4.11.2013)

1. Liite

Teemahaastattelukysymykset:

- 1) Ovatko Rudolf Steinerin Vapauden filosofian ja yhteiskunnallisen ajattelun sisällöt Teille ja koulunne hallintoelinten jäsenille tuttuja?
- 2) Entä soveltuvien osien Stefan Leberin teos Kouluyhteisön rakentaminen?
- 3) Toimitaanko/onko koulussanne toimittu nk. steinerkoulun hallintomallin mukaisesti (Steinerkoululaki ja asetus 1977, Laki peruskoululain muuttamisesta 1991).
- 4) Miten arvioitte ko. hallintomallin toimivuuden koulunne käytännöissä?
- 5) Onko koulunne hallintokulttuuria tarkistettu/muutettu Perusopetuslain 1998 myötä?
- 6) Onko koulunne toiminnassa huomioitu – ja jos on, niin miten – seuraavat lait: Laki valtion ja yksityiskoulujen hallinnosta, Laki yksityisyyden suojasta työelämässä, Laki yhteistoiminnasta yrityksissä, sekä Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta?
- 7) Miten valmistauduite uudistustyöhön? Keskustelitteko mahdollisesti lakiasiantuntijoiden kanssa?
- 8) Millaisia käytännön ratkaisuja olette niiden pohjalta tehneet koulun organisaatiossa?
- 9) Ovatko uudistukset mielestänne selkeyttäneet koulun sisäistä toimintakulttuuria?
- 10) Miten uudistukset on otettu henkilökunnassa vastaan?
- 11) Jos uudistusta on vastustettu, millaisin perustein? (Mitkä seikat ovat mahdollisesti muodostuneet nk. kipukohdiksi?)
- 12) Mitä seikkoja mahdollisessa uudistuksessa on henkilökunnan keskuudessa pidetty myönteisinä?
- 13) Ovatko koulun sisäiset organisatoriset toimijat – hallitus, johtokunta, opettajakunta – uudistuksen jälkeen mielestänne steinerkoulun perinteisen hallintomallin vastuu-alueiden mukaisessa suhteessa toisiinsa?
- 14) Onko koulussanne koulujen toimintaa säätelevien lakien mukainen rehtori, vai onko koulussanne nk. vuosirehtori?
- 15) Jos koulussanne on/on ollut vuosirehtori, miten arvioitte ratkaisun lainmukaisuuden, ja toimivuuden koulun päivittäisen koulutyön kannalta?
- 16) Jos koulussanne on rehtori, miksi olette päätyneet ko. ratkaisuun, ja mitä lisäarvoa se mahdollisesti on tuonut käytännön koulutyöhön?
- 17) Toimiiko koulussanne luottamusmiestajärjestelmä? Jos toimii, miten arvioitte sen istuvuuden steinerkoulun hallinnollisten lähtökohtien mukaiseen toimintaan?

2. Liite

N:o 247.

Asetus **kansakouluasetuksen muuttamisesta.**

Annettu Helsingissä 20 päivänä toukokuuta 1960.

Opetusministerin esittelystä muutetaan 23 päivänä heinäkuuta 1958 annetun kansakouluasetuksen (321/58) 118 §:n 1 momentin 9) kohta näin kuuluvaksi:

118 §.

9) hoitaa koulun arkistoa, oppilas- ja kalustoluetteloja sekä muita kansliakirjoja;

Helsingissä 20 päivänä toukokuuta 1960.

Tasavallan Presidentti
URHO KEKKONEN.

Opetusministeri *Heikki Hosia.*

N:o 248.

Asetus **Rudolf Steiner-koulun hallinnosta.**

Annettu Helsingissä 20 päivänä toukokuuta 1960.

Opetusministerin esittelystä säädetään, että sen estämättä, mitä 19 päivänä tammikuuta 1951 annetussa yksityisoppikouluasetuksessa (23/51) on säädetty, voidaan Rudolf Steiner-koulun hallinto koulun ohjesäännöllä järjestää siten, että koulun johtokuntaan kuuluu rehtorin sijasta yksi opettajakunnan keskuudesta valitsema edustaja, että koulun sekä suomen- että ruotsinkieliselle osastolle valitaan vastaavien osastojen opettajien keskuudesta vuodeksi kerrallaan luottamustoiminen rehtori ja vararehtori ja että osa yksityisoppikouluasetuksen mukaan johtokunnalle tai rehtorille kuuluvista tehtävistä annetaan opettajakunnalle, johon kuuluvat ne koulussa opetusta antavat opettajat, joilla on jonkin Ru-

dolf Steiner-koulujen opettajainvalmistuslaitoksen antamat oikeudet toimia Rudolf Steiner-koulujen opettajina tai jotka ovat saaneet edellä tarkoitettujen opettajien muodostaman opettajakunnan riittäväksi katsoman koulutuksen jossakin Rudolf Steiner-koulussa. Opettajakunta voi valita keskuudestaan puheenjohtajan erikseen kutakin kokousta varten.

Jos opettajakunnan päätettäväksi on ohjesäännöllä siirretty sellainen yksityisoppikouluasetuksen mukaan johtokunnan ratkaistava asia, josta on valitusoikeus, on asianosaisella vastaava valitusoikeus opettajakunnan päätöksestä.

Helsingissä 20 päivänä toukokuuta 1960.

Tasavallan Presidentti
URHO KEKKONEN.

Opetusministeri *Heikki Hosia.*

3. Liite

N:o 340.

Asetus **Rudolf Steiner-koulun hallinnosta.**

Annettu Helsingissä 3 päivänä kesäkuuta 1966.

Opetusministerin esittelystä säädetään:

Sen estämättä, mitä 19 päivänä tammi-kuuta 1951 annetussa yksityisoppikouluasetuksessa (23/51) on säädetty, voidaan Rudolf Steiner-koulun hallinto koulun ohjesäännöllä järjestää siten, että koulun johtokuntaan kuuluu rehtorin sijasta yksi opettajakunnan keskuudestaan valitsema edustaja, että koulun sekä suomen- että ruotsinkieliselle osastolle valitaan vastaavien osastojen opettajien keskuudesta vuodeksi kerrallaan luottamustoiminen rehtori ja vararehtori ja että osa yksityisoppikouluasetuksen mukaan johtokunnalle tai rehtorille kuuluvista tehtävistä annetaan opettajakunnalle, johon kuuluvat ne koulussa opetusta antavat opettajat, joilla on jonkin Rudolf Steiner-koulujen opettajainvalmistuslaitoksen antamat oikeudet toimia Rudolf Steiner-koulujen opettajina tai jotka ovat

saaneet edellä tarkoitettujen opettajien muodostaman opettajakunnan riittäväksi katsoman koulutuksen jossakin Rudolf Steiner-koulussa. Opettajakunta voi valita keskuudestaan puheenjohtajan erikseen kutakin kokousta varten. Oppilaitten luokalta siirtämisestä määrätään samoin ohjesäännössä.

Jos opettajakunnan päätettäväksi on ohjesäännöllä siirretty sellainen yksityisoppikouluasetuksen mukaan johtokunnan ratkaistava asia, josta on valitusoikeus, on asianomaisella vastaava valitusoikeus opettajakunnan päätöksestä.

Tällä asetuksella kumotaan Rudolf Steiner-koulun hallinnosta 20 päivänä toukokuuta 1960 annettu asetusta (248/60).

Helsingissä 3 päivänä kesäkuuta 1966.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN.

SUOMEN ASETUSKOKOELMA

1977 N:o 417—428

Sisällys: N:o 417. Laki Steiner-koulusta, siv. 863. — N:o 418. Laki kirjastolain 3 §:n muuttamisesta, siv. 865. — N:o 419. Asetus kirjastoasetuksen muuttamisesta, siv. 866. — N:o 420. Laki maataloustuotteiden tuontimaksuista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta, siv. 867. — N:o 421. Laki pellon käytön rajoittamisesta annetun lain muuttamisesta, siv. 869. — N:o 422. Laki aluevaihdoista valtion ja Enso-Gutzeit Osakeyhtiön välillä, siv. 871. — N:o 423. Laki aluevaihdoista valtion ja Kemijärven kaupungin välillä, siv. 872. — N:o 424. Laki aluevaihdoista valtion ja Kuhmon seurakunnan välillä, siv. 873. — N:o 425. Laki aluevaihdoista valtion ja Pielaveden kunnan välillä, siv. 874. — N:o 426. Asetus Kouvolan hovioikeuden perustamisesta, siv. 875. — N:o 427. Valtioneuvoston päätös maidontuottajille meijeriliikkeistä myytävän tuottaja-alennusvoim hinnanalennuskorvauksesta, siv. 876. — N:o 428. Valtioneuvoston päätös voim hinnanalennusmaksusta, siv. 878.

N:o 417.

Laki Steiner-koulusta.

Annettu Helsingissä 27 päivänä toul. huuta 1977.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §.

Steiner-koulu on poika- ja tyttöoppilaille yhteinen yksityinen koulu, jossa annetaan steiner-pedagogiikkaan perustuvaa yleissivistävää kasvatus- ja opetusta.

Koulu on kaksitoistavuotinen. Siihen voi kuulua kolmastoista luokka ja yksivuotinen esiluokka.

Koulu voi jakaantua suomenkieliseen ja ruotsinkieliseen osastoon.

2 §.

Steiner-koulun yhdeksännen luokan oppimäärän suorittaminen tuottaa samat edut ja oikeudet kuin kunnan peruskoulun oppimäärän suorittaminen. Kolmannentoista luokan oppimäärän suorittaminen tuottaa samat edut ja oikeudet kuin valtion lukion oppimäärän suorittaminen.

3 §.

Valtioneuvosto voi myöntää rekisteröidylle suomalaiselle yhdistykselle luvan perustaa Steiner-koulun. Samanaikaisesti voi olla toiminnassa enintään kolme Steiner-koulua.

Perustamisluvan myöntämisen edellytyksenä on:

- 1) että koulu on maan yleisen kasvatus- ja opetustoimen kehittämiseksi tarpeellinen; ja
- 2) että koulun sijaintikunta osallistuu riittävästi koulun toiminnan avustamiseen.

4 §.

Oikeuden 5 §:ssä säädetyn valtionavun saamiseen jatkuvasti tai määräajaksi myöntää opetusministeriö.

Valtionavun saamisen ehdoista säädetään asetuksella.

5 §.

Steiner-koulu saa vuotuista valtionapua oppilasta kohti saman markkamäärän kuin kunnat, jotka kuuluvat 6. kantokyläluokkaan ja joiden asukastiheys maaneliökilometriä kohden on yli 15 mutta enintään 100, keskimäärin saavat valtionapua peruskoulun oppilasta kohti koulujärjestelmän perusteista annetun lain 26 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista käyttömenoista.

6 §.

Erityisestä syystä valtioneuvosto voi tulo- ja menoarvioon kulloinkin otettavan määrärahan puitteissa myöntää Steiner-koululle ylimääräistä valtionapua.

7 §.

Steiner-koulun palveluksessa olleen henkilön eläkkeestä ja hänen jälkeensä suoritettavasta perhe-eläkkeestä, hautausavusta ja hautauskustannusten korvauksesta on soveltuvin kohdin voimassa, mitä kunnallisten ja yksityisten oppikoulujen palveluksessa olleiden henkilöiden osalta on säädetty.

Yksityisoppikoulujen valtionavusta annetun lain muuttamisesta annetun lain (291/66) voimaantulosäännöksessä tarkoitetuista eläkkeistä Steiner-koulu saa valtionapua 75 prosenttia.

8 §.

Niiden avustussuoritusten osalta, joita kunta on maksanut Steiner-koululle, ei sovelleta kou-

Helsingissä 27 päivänä toukokuuta 1977.

lujärjestelmän perusteista annetun lain (467/68) 26 §:n 7 momentin säännöstä.

9 §.

Steiner-koulun hallinnosta, opetuksesta ja muusta toiminnasta on voimassa, mitä niistä asetuksella säädetään tai sen nojalla määrätään.

10 §.

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

11 §.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1977.

Tämän lain voimaan tultua saa Helsingissä toimiva Rudolf Steiner -koulu jatkaa toimintaansa ilman uutta lupaa ja siihen sovelletaan tämän lain säännöksiä. Mainitusta ajankohdasta Rudolf Steiner -koululla ei ole oikeutta valtionapuun kansakoululain (247/57) tai yksityisoppikoulujen valtionavusta annetun lain (493/50) nojalla.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Ministeri Kalevi Kivistö

SUOMEN ASETUSKOKKOELMA

1977

N:o 625-681

Sisällys: N:o 625. Asetus Steiner-koulusta, siv. 1281. — N:o 626. Asetus metsäparannusasetuksen muuttamisesta, siv. 1285. — N:o 627. Valtioneuvoston päätös luonnonvarojen hallinnon muuttamisesta maapomistajalle aiheutuvan menetyksen korvaamisesta, siv. 1291. — N:o 628. Valtioneuvoston päätös vuoden 1977 aikana markkinoitavan silakan vähimmäishinnoista ja tavoitehinnoista, siv. 1292. — N:o 629. Valtioneuvoston päätös pilmääntäisistä sosiaalikeististä annetun valtioneuvoston päätöksen 5 §:n muuttamisesta, siv. 1293. — N:o 630. Valtioneuvoston päätös eräiden tuotelmien maksujen muuttamisesta, siv. 1294. — N:o 631. Valtiovarainministeriön päätös eräiden tuotelmien maksujen muuttamisesta, siv. 1295.

N:o 625.

Asetus Steiner-koulusta.

Annettu Helsingissä 12 päivänä elokuuta 1977.

Opetusministerin esittelystä säädetään Steiner-koulusta 27 päivänä toukokuuta 1977 annetun lain (417/77) nojalla:

Perustaminen.

1 §.

Steiner-koulun perustamista koskeva hakemus on toimitettava kouluhallitukselle, joka toimittaa sen oman lausuntonsa seuraavana valtioneuvoston ratkaistavaksi.

2 §.

Hakemuksessa on selvitettävä Steiner-koulusta 27 päivänä toukokuuta 1977 annetun lain (417/77) 3 §:ssä säädettyjen koulun perustamisedellytysten olemassaolo. Hakemukseen on lisäksi liitettävä Steiner-pedagogiikan seura — Föreningen för Steiner-pedagogik r.y:n lausunto ja valtioneuvoston vahvistettavaksi koulun työohjelma, josta käy selville koulun sijaintikunta, toimintamuoto ja opetuskieli.

Työohjelman muutokselle on haettava valtioneuvoston vahvistus.

Hallinto ja ohjesääntö.

3 §.

Steiner-koululla tulee olla koulun ylläpitäjän asettama vähintään viisijäseninen johtokunta, joksi voidaan määrätä myös koulua ylläpitävän yhdistyksen hallitus. Johtokuntaan kuuluu lisäksi jäsenenä enintään kolme opettajakunnan keskuudesta valitsemaa opettajajäsentä. Muita koulun opettajia johtokuntaan ei saa kuulua.

Johtokunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Koulun opettajia näihin tehtäviin ei saa valita.

4 §.

Steiner-koulussa on opettajakunta, johon kuuluvat ne koulussa opetusta antavat opettajat joilla on jäljempänä 21 §:ssä säädetty kelpoisuus. Opettajakunta voi jakautua jaostoihin siten kuin ohjesäännössä määrätään.

Opettajakunta valitsee keskuudestaan vuodeksi kerrallaan opettajakunnan ja jaostojen puheenjohtajat sekä varapuheenjohtajat.

5 §.

Steiner-koululla on kouluneuvosto, josta määrätään koulun ohjesäännössä. Kouluneuvoston jäsenen ja varajäsenen tulee olla vähintään viisitoista vuotta täyttänyt.

6 §.

Steiner-koululla tulee olla ohjesääntö, joka sisältää vahvistetun työohjelman määräykset ja jossa lisäksi määrätään:

- 1) koulun nimi ja sijoituspaikka;
- 2) koulun hallintoelinten kokoonpanosta, asettamistavasta, päätösvaltaisuudesta ja tehtävistä;
- 3) opettajakunnan ja sen jaostojen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tehtävistä;

4) opettajien ja muun henkilökunnan tehtävistä, oikeuksista ja kurinpidosta;

5) koulun henkilökunnan nimikirjan pitämisestä;

6) koulun työajasta;

7) oppilasarvostelusta, luokalta siirtämisestä ja vapautuksen myöntämisestä oppilaalle jonkin aineen opiskelusta;

8) oppilaiden terveydenhoidosta;

9) lukukausimaksujen määräämistavasta ja perimisestä;

10) lukukausimaksujen alennusten ja vapautusten perusteista;

11) siitä, miten koulun omaisuus on käytettävä koulun lopettaessa toimintansa; sekä

12) muista koulua koskevista asioista, joista kouluhallitus tai koulu katsoo tarpeelliseksi määrätä ohjesäännöllä.

Ohjesäännön ja sen muutokset vahvistaa kouluhallitus.

7 §.

Jollei kouluhallitus katso voivansa vahvistaa Steiner-koulun ohjesääntöä, sen on palauttaessaan asian ilmoitettava syy vahvistamisen epäämiseen. Jos kouluhallitus katsoo, että voimassa oleva ohjesääntö ei ole lainmukainen tai tarkoituksenmukainen, sen on vaadittava ohjesäännön muuttamista. Jollei vaatimusta noudateta, on kouluhallituksen alistettava asia opetusministeriön ratkaistavaksi.

Opetus.

8 §.

Koulun lukuvuodesta sekä työ- ja loma-ajoista on voimassa mitä niistä kunnan peruskoulun osalta on säädetty tai määrätty, kuitenkin niin, että esiluokan ja kolmannentoista luokan työpäivien lukumäärästä määrätään ohjesäännössä.

9 §.

Steiner-koulun oppilas saa, mikäli häntä ei ole vapautettu jonkin aineen opiskelusta, opetusta ja ohjausta 1—9 luokalla niin monta tuntia viikossa kuin kunnan peruskoulun ja 10—13 luokalla niin monta tuntia kuin valtion lukion osalta on säädetty tai määrätty. Oppilaalle voidaan lisäksi antaa tukiopetusta sen mukaan kuin kouluhallitus määrää.

Esiluokan päivittäisestä työajasta, joka on jaettava tarkoituksenmukaisiin toimintatuokioihin, määrätään ohjesäännössä.

10 §.

Opetusryhmien muodostamisessa noudatetaan 1—9 luokalla kunnan peruskoulua ja 10—13 luokalla valtion lukiota koskevia säännöksiä, jollei kouluhallitus erityisestä syystä myönnä poikkeusta. Opetusryhmiä voidaan muodostaa erikielisistä oppilaista, jos se on tarkoituksenmukaista.

11 §.

Steiner-koululla tulee olla kouluhallituksen vahvistama opetussuunnitelma, jota opetuksessa on noudatettava. Opetussuunnitelmassa määrätään koulussa opetettavat pakolliset, valinnaiset, vaihtoehtoiset ja vapaaehtoiset aineet, opetuksen eriytymisen sekä tukiopetuksen antamisen ja opetuksellisen ja muun ohjaustoiminnan perusteet, kurssi- ja ainevalinnan suorittamisesta, oppi- ja välituntien pituus sekä muut koulutyön yleistä järjestelyä koskevat asiat.

Opetussuunnitelmaan kuuluu erillisenä osana jokaista lukuvuotta varten valmistettu vuositarkiste, jonka sisällöstä määrää lääninhallitus. Vuositarkiste on toimitettava lääninhallituksen vahvistettavaksi.

12 §.

Opetussuunnitelman vahvistamisesta on voimassa, mitä edellä 7 §:ssä on säädetty.

Jos lääninhallitus ei katso voivansa vahvistaa opetussuunnitelman vuositarkistetta, sen tulee tarpeelliset ohjeet antaen palauttaa se uudelleen käsiteltäväksi. Jollei lääninhallitus vahvista uuttakaan vuositarkistetta, sen tulee alistaa asia kouluhallituksen ratkaistavaksi.

Vahvistaessaan opetussuunnitelman vuositarkisteen lääninhallituksella on valta, palauttamatta sitä uudelleen valmistettavaksi, tehdä siihen voimassa olevien säännösten ja määräysten edellyttämät muutokset.

13 §.

Steiner-koulun opetuskieli on joko suomen tai ruotsin kieli taikka suomen ja ruotsin kieli.

Opetussuunnitelmassa voidaan määrätä, että toisen kotimaisen ja asianomaisen vieraan kielen opetuksen lisäksi voidaan muun aineen opetuksessa käyttää oppilaalle vierasta kieltä.

14 §.

Steiner-koulussa opetetaan sen mukaan kuin opetussuunnitelmassa määrätään äidinkieltä, toista kotimaista kieltä, vieraista kieliä, matemaatiikkaa, fysiikkaa, kemiaa, uskontoa, ympäristöoppia, historiaa, yhteiskuntatietoa, teknologiaa, biologiaa, maantietoa, taidetietoa, musiikkia,

kuvaamataitoa, eurytmiaa, kotitaloutta, tekstiili- ja teknistä työtä ja liikuntaa. Opetussuunnitelmaan voidaan sisällyttää muitakin kuin edellä mainittuja aineita ja siinä voidaan varata tunteja erikoiskursseja sekä opinto- ja muuta ohjausta varten. Osa opetuksesta voidaan järjestää aine- ja kurssivalintaan sekä vapaaehtoisuuteen perustuvaksi.

15 §.

Opetettavien aineiden yleiset opetusohjeet vahvistaa kouluhallitus. Esiluokan opetuksen tulee tapahtua pääasiassa leikinomaisessa muodossa.

Opetuksessa käytettävien oppikirjojen on oltava kouluhallituksen hyväksymiä.

Oppilaat.

16 §.

Steiner-koulun oppilaat otetaan kouluun ilmoittautumisjärjestyksessä, siten kuin ohjeseänsä määrätään.

17 §.

Steiner-kouluun otetuista sekä koulusta eroavista oppivelvollisista lapsista on ilmoitettava asianomaiselle koululautakunnalle.

18 §.

Jos oppilas ei noudata koulun järjestystä tai käyttäytyy muutoin sopimattomasti taikka on tehtävissään huolimaton, voidaan häntä ojentaa tai rangaista sen mukaan, kuin koulun järjestysäännöissä määrätään.

Oppilaan erottaminen lopullisesti on alistettava kouluhallituksen vahvistettavaksi. Valitus-oikeudesta oppilaan ojentamista ja rankaisemista koskevaan päätökseen määrätään järjestysäännöissä.

19 §.

Steiner-koulussa voi olla oppilaskunta- ja kerhotoimintaa.

Opettajat.

20 §.

Steiner-koulussa on aineenopettajan, luokanopettajan ja esiluokanopettajan toimia. Tarpeen mukaan kouluun voidaan ottaa myös tuntiopettajia.

21 §.

Kelpoisuusehtona Steiner-koulun aineenopettajan ja luokanopettajan toimeen on opetushar-

joittelua lukuunottamatta valtion oppikoulun tai peruskoulun vastaavan opettajan kelpoisuus taikka Steiner-koulujen opettajainkoulutuslaitoksessa suoritettut kouluhallituksen riittäväksi katsomat opinnot sekä kummassakin tapauksessa riittävä perehtyneisyys Steiner-koulun opettajan tehtävään.

Kelpoisuusehtona Steiner-koulun esiluokan opettajan toimeen on lastentarhanopettajan kelpoisuus taikka Steiner-koulujen opettajainkoulutuslaitoksessa hankitut vastaavat tiedot ja taidot sekä kummassakin tapauksessa riittävä perehtyneisyys Steiner-koulun esiluokan opettajan tehtävään.

Väliaikaiseksi, viransijaiseksi tai tuntiopettajaksi voidaan enintään lukuvuodeksi kerrallaan ottaa henkilö, joka, vaikkakaan ei täytä 1 ja 2 momentissa säädettyjä kelpoisuusehtoja, opettajakunnan harkinnan mukaan omaa tarpeelliset tiedot ja taidot sekä kyvyn antaa opetusta.

22 §.

Opettajan toimeennimittämisestä ja tuntiopettajan ottamisesta päättää opettajakunta. Samoin kuuluu opettajakunnalle opettajaan ja tuntiopettajaan kohdistuvan kurinpidollisen rangaistuksen määrääminen.

23 §.

Opettajien palkkauksen perusteet ja opetusvelvollisuuden sekä tuntiopettajan palkkion perusteet vahvistaa opetusministeriö.

Valtionapu.

24 §.

Steiner-koulusta annetun lain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun oikeuden saamista koskeva hakemus on toimitettava kouluhallitukselle, joka toimittaa sen omine lausuntoineen opetusministeriön ratkaistavaksi.

25 §.

Jatkuvan valtionavun saamiseksi vaaditaan:

- 1) että koulu on valtakunnan yleisen kasvatus- ja opetustoimen kehittämiseksi tarpeellinen;
- 2) että koulua ei ylläpidetä taloudellisen voiton tavoittelemiseksi;
- 3) että kouluhuoneisto sijaintinsa, opetus-tilojensa ja kuntosensa puolesta sekä muutoinkin vastaa tarkoitustaan ja että koululla on tarpeelliset opetusvälineet;

4) että oppilaiden terveydenhoito on tyydyttävästi järjestetty;

5) että koulun opettajilla on kouluhallituksen riittäviksi katsomat tiedot ja taidot opettamisessa aineissa;

6) että koulun lukukausimaksut ovat kohtuulliset;

7) että oppilaiden ottamisen ehdoksi ei aseteta taloudellisia velvoitteita eikä oppilaasta peritä muita maksuja kuin lukukausimaksu ja kirjoittautumismaksu, mikä saa olla enintään viidennes lukukausimaksusta;

8) että saman perheen lapsille myönnetään sisaralennusta sekä varattomien ja vähävaraisten vanhempien lapsille alennusta tai vapautusta lukukausimaksuista sen mukaan kuin kouluhallitus määrää; sekä

9) että koulu on yksityiskoulujen eläkekasosan osakas ja suorittaa kassalle sen ohjesääntöjen edellyttämät maksut.

26 §.

Steiner-koululle, joka ei täytä 25 §:n 3 ja 5 kohdassa säädettyjä ehtoja, voidaan myöntää oikeus valtionavun saamiseen määrääjäksi.

27 §.

Kulloinkin kutumassa olevan vuoden menoja varten suoritetaan Steiner-koululle valtionavun ennakkoa 90 prosenttia siitä määrästä, minkä kouluhallitus arvioi koulun valtionavuksi ennakon määräytymisvuodelta. Ennakko maksetaan kahtena yhtä suurena eränä helmi- ja elokuussa.

28 §.

Valtionavun ja sen ennakon myöntää hakemuksesta kouluhallitus. Valtionapuhakemukseen on liitettävä kouluhallituksen tarpeelliseksi katsoma selvitys.

Valvonta.

29 §.

Steiner-koulu on kouluhallituksen ja asianomaisen lääninhallituksen valvonnan ja tarkastuksen alainen.

Kouluhallitukselle, lääninhallitukselle ja niiden määräämälle tarkastajalle on esitettävä kulloinkin tarvittavat koulua koskevat tiedot.

30 §.

Lukuvuosittain syyskuussa Steiner-koulun on lähetettävä lääninhallitukselle vahvistettavaksi opetussuunnitelman vuositarkiste. Jos vuositarkisteeseen merkityissä olosuhteissa ta-

pahtuu lukuvuoden aikana muutoksia, on niistä viipymättä lääninhallitukselle ilmoitettava. Koulun vuosikertomus on lähetettävä lääninhallitukselle kesäkuussa.

Koulun tulee toimittaa tilastokeskukselle koulua koskevat tilastotiedot.

31 §.

Jos Steiner-koulun toiminnassa ilmenee epäkohtia, on kouluhallituksen ryhdyttävä viipymättä toimenpiteisiin niiden poistamiseksi. Kouluhallitus voi asettaa määräjän epäkohdan korjaamista varten.

Jos koulun lukukausimaksu ottaen huomioon koulun taloudellinen asema ja muut asiaan vaikuttavat seikat, ilmeisesti on liian korkea, kouluhallituksen on johtokuntaa tai, jos lukukausimaksun määrääminen kuuluu koulun ylläpitäjälle, tätä kuultuaan kehotettava asianomaista alentamaan lukukausimaksu kouluhallituksen kohtuulliseksi harkitsemaan määrään.

32 §.

Jollei 31 §:ssä tarkoitettuja vaatimuksia ole otettu huomioon, on kouluhallituksen ilmoitettava asia opetusministeriölle.

Opetusministeriö voi, annettuaan koululle tilaisuuden kysymyksessä olevan epäkohdan poistamiseksi määräjän kuluessa tai välittömästi, evätä oikeuden valtionavun saamiseen osittain tai kokonaan.

Erinäisiä säännöksiä.

33 §.

Steiner-koulun tilivuosi on kalenterivuosi. Kirjanpidossa on noudatettava kouluhallituksen antamia ohjeita. Yhden tilintarkastajan tulee olla joko keskuskauppakamarin tai kauppa-kamarin hyväksymä. Yhden tilintarkastajan tulee olla koulun sijaintikunnan kunnanvaltuuston hyväksymä henkilö.

34 §.

Steiner-koulun rakennusohjelmalle, rakennuspiirustuksille ja ryöselityksille on ennen rakennustöiden aloittamista hankittava kouluhallituksen hyväksyminen.

35 §.

Muutoksenhausta Steiner-koulun johtokunnan ja opettajakunnan päätökseen on soveltuvin osin voimassa, mitä muutoksenhausta johtokunnan päätökseen kunnallisista ja yksityisistä oppikouluista annetussa asetuksessa (444/70) on säädetty.

36 §.

Koulun ylläpitäjällä, joka katsoo, että sille Steiner-koulusta annetun lain tai tämän asetuksen mukaan tulevan valtionavun myöntämistä koskeva kouluhallituksen päätös on virheellinen, on oikeus vuoden kuluessa päätöksen tiedoksisaamisesta tehdä kouluhallitukselle kirjallinen vaatimus päätöksen oikaisemisesta. Oikaisuvaatimukseen annettuun kouluhallituksen päätökseen haetaan muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta siinä järjestyksessä kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty.

Muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun Steiner-koulusta annetun lain tai tämän asetuksen nojalla annettuun kouluhallituksen päätökseen haetaan muutosta valittamalla opetusministeriöön siinä järjestyksessä kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa on säädetty.

Kouluhallituksen sille tämän asetuksen perusteella tehdystä valituksesta antamaan päätökseen ei kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla.

37 §.

Valtioneuvoston tai opetusministeriön Steiner-koulusta annetun lain tai tämän asetuksen nojalla antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

38 §.

Asianmukaisesti maksuunpantu lukukausimaksu on ulosottokelpoinen ilman tuomiota tai päätöstä.

Helsingissä 12 päivänä elokuuta 1977.

Tasavallan Presidentin estyneenä ollessa

Pääministeri

KALEVI SORSA

39 §.

Steiner-koulun arkistesta saadaan asiakirjoja hävittää ainoastaan valtionarkiston suostumuksella.

40 §.

Opetusministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä ja ohjeita tämän asetuksen soveltamisesta.

41 §.

Tätä asetusta sovelletaan 1 päivästä elokuuta 1977 lukien ja sillä kumotaan Rudolf Steiner-koulun hallinnosta 3 päivänä kesäkuuta 1966 annettu asetus (340/66).

Tilivuotensa Rudolf Steiner-koulun on muutettava 33 §:n mukaiseksi tämän asetuksen voimaantuloa seuraavan tammikuun 1 päivästä lukien.

Viimeistään vuoden kuluessa tämän asetuksen voimaantulosta Rudolf Steiner-koulun on toimitettava kouluhallitukselle vahvistettavaksi tässä asetuksessa edellytetty uusi ohjesääntö.

Sen estämättä, mitä edellä 21 ja 22 §:ssä on säädetty, Steiner-koulun perustamisvuonna opettajan kelpoisuuden toteaa Steiner-pedagogiikan seura — Föreningen för Steiner-pedagogik r.y. sekä opettajan nimittämisen ja tuntiopettajan ottamisen suorittaa koulun ylläpitäjä.

Sen estämättä, mitä 27 §:ssä on säädetty, suoritetaan valtionavun ennakko Helsingin Rudolf Steiner-koululle tämän asetuksen voimaantulovuonna syyskuussa ja muille Steiner-kouluille niiden perustamisvuonna lokakuussa.

Opetusministeri *Kristian Gestrin*

6. Liite

Finlex ®

Finlex › Lainsäädäntö › Säädökset alkuperäisinä › 1991 › 169/1991

169/1991

Annettu Helsingissä 25 päivänä tammikuuta 1991

Laki peruskoululain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 27 päivänä toukokuuta 1983 annetun peruskoululain (476/83) 77§ ja

lisätään lakiin uusi 77 a ja 80 a§ seuraavasti:

77§

Valtioneuvosto voi sen mukaan kuin asetuksella säädetään myöntää Suomen kansalaiselle taikka rekisteröidylle suomalaiselle yhteisölle tai säätiölle luvan perustaa yksityisen koulun, joka kunnan ja koulun ylläpitäjän sopimuksen perusteella korvaa kunnan peruskoulua.

Opetus peruskoulua korvaavassa koulussa annetaan peruskoulun opetussuunnitelman mukaan. Peruskoulua korvaavan koulun kunkin vuosiluokan oppimäärän suorittaminen vastaa peruskoulun vastaavan vuosiluokan oppimäärän suorittamista.

77 a§

Valtioneuvosto voi perustamisluvan myöntämisen yhteydessä antaa koulun ylläpitäjälle luvan laatia oman, peruskoulun opetussuunnitelmasta poikkeavan, opetussuunnitelman. Luvan myöntämisen edellytyksenä on:

- 1) että koulun opetus perustuu kansainvälisesti tunnettuun kasvatusopilliseen järjestelmään; ja
- 2) että koulun toiminta hyödyttää maan opetus- ja kasvatustoiminnan kehittämistä.

Koulun laatima opetussuunnitelma on sen vuotuisena osana olevaa työsuunnitelmaa lukuun ottamatta alistettava kunnan koululautakunnan ja kouluhallituksen vahvistettavaksi.

Omaa opetussuunnitelmaa noudattavan peruskoulua korvaavan koulun vuosiluokan oppimäärän suorittaminen voi yhdeksättä vuosiluokkaa lukuunottamatta poiketa vastaavan peruskoulun vuosiluokan oppimäärän suorittamisesta sen mukaan kuin asetuksella tarvittaessa säädetään.

80 a§

Omaa opetussuunnitelmaa noudattavan 77 a§:ssä tarkoitetun peruskoulua korvaavan koulun hallintoa ja opetusta järjestettäessä voidaan, sen mukaan kuin koulun ohjesäännössä ja opetussuunnitelmassa määrätään, 78, 78 a ja 79§:n estämättä poiketa siitä, mitä 13 §:ssä, 18§:n 1 ja 2 momentissa, 19-21 §:ssä, 21 a§:n 2 momentissa sekä 27-30§:ssä säädetään ja niiden nojalla määrätään peruskoulun hallinnosta ja opetuksesta.

Tässä pykälässä tarkoitetulla koululla ei ole koulupiiriä. Oppilaiden ottamisessa kouluun noudatetaan, mitä oppilaan kotikunnan ja koulun ylläpitäjän kesken sovitaan.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä helmikuuta 1991.

Hallituksen esitys 88/90

Sivistysvaliok. miet. 24/90

Suuren valiok. miet. 282/90

Helsingissä 25 päivänä tammikuuta 1991

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Opetusministeri
Ole Norrback

[Finlex](#) › [Lainsäädäntö](#) › [Säädökset alkuperäisinä](#) › [1991](#) › 169/1991

Finlex® on oikeusministeriön omistama oikeudellisen aineiston julkinen ja maksuton Internet-palvelu.
Finlexin sisällön tuottaa ja sitä ylläpitää Edita Publishing Oy. Oikeusministeriö tai Edita eivät vastaa tietokantojen sisällössä mahdollisesti esiintyvistä virheistä, niiden käytöstä käyttäjälle aiheutuvista välittömistä tai välillisistä vahingoista tai Internet-tietoverkossa esiintyvistä käyttökatkoista tai muista häiriöistä.

7. Liite

Laki Steiner-koulusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Steiner-koulusta 27 päivänä toukokuuta 1977 annetun lain (417/77) 1 §:n 3 momentti, 3 §:n 2 momentti ja 5 §, näistä 5 § sellaisena kuin se on 18 päivänä joulukuuta 1995 annetussa laissa (1454/95), sekä

lisätään lakiin uusi 5 a ja 5 b § seuraavasti:

1 §

Kouluun voi kuulua erillinen toimintayksikkö, jossa annetaan opetusta vain 10—13 luokalla. Koulu voi jakaantua suomenkieliseen ja ruotsinkieliseen osastoon.

3 §

Perustamisluvan edellytyksenä on, että koulu on maan yleisen kasvatus- ja opetustoimen kehittämiseksi tarpeellinen.

5 §

Steiner-koulu saa käyttökustannuksiinsa valtionapua, joka on 57 prosenttia koulun sijaintikunnan peruskoulun oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan ja koulun oppilasmäärän tulosta.

5 a §

Kunta, joka on Steiner-koulun oppilaan kotikuntalaissa (201/94) tarkoitettu kotikunta, on velvollinen suorittamaan Steiner-koulun ylläpitäjälle maksuosuuden, joka on 43 prosenttia 5 §:ssä tarkoitetusta yksikköhinnasta, jolleivät kunta ja koulun ylläpitäjä ole sopineet muunlaisesta kustannusten jakoperusteesta.

5 b §

Valtionavun myöntämisestä, oppilaan kotikunnasta, valtionavun ja oppilaan kotikunnan maksuosuuden maksamisesta, oppilasmäärien laskemisesta, oppilasmäärien laskentapäivän soveltamisesta, oppilasmäärien ilmoittamisesta ja tietojen toimittamisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (705/92) ja sen nojalla asetuksella peruskoulua vastaavaksi järjestetyn yksityisen koulun osalta säädetään.

Valtionavusta on lisäksi voimassa, mitä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 45 §:n 1 momentissa säädetään saamatta jääneen etuuden suorittamisesta, perusteettoman edun palauttamisesta, suoritusvelvollisuuden raukeamisesta ja uhkasakosta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1996.

Ennen tämän lain voimaantuloa syntyneiden käyttökustannusten rahoittamiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa myönnettyyn koulun perustamislupaan voidaan sisällyttää tämän lain voimaan tulon jälkeen kouluun otettavien oppilaiden määrää koskevia ehtoja sen mukaan kuin asetuksella säädetään.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 12 päivänä huhtikuuta 1996

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Opetusministeri
Olli-Pekka Heinonen

8. Liite

JYVÄSKYLÄN STEINERKOULU

JOHTOSÄÄNTÖ

**JOHTOSÄÄNTÖ ON HYVÄKSYTTY HALLITUKSEN KOKOUKSESSA 13/2012 JA SITÄ
ON PÄIVITETTY HALLITUKSEN KOKOUKSESSA 07/2013.**

JOHTOSÄÄNTÖ

JYVÄSKYLÄN STEINERKOULU

1. LUKU YLEISTÄ

Opetuksenjärjestäjä - Jyväskylän steinerkoulun kannatusyhdistys ry

Opetuksenjärjestäjänä toimii Jyväskylän steinerkoulun kannatusyhdistys ry.

Kannatusyhdistys järjestää opetusministeriön 12. tammikuuta 2004 tekemän päätöksen mukaisesti perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitettua esiopetusta ja perusopetusta Jyväskylän steinerkoulussa Jyväskylän kaupungissa. Jyväskylän steinerkoulu on yksiluokkasarjainen steinerkoulu.

Jyväskylän steinerkoulu järjestää Lahden Rudolf Steiner -koulun opetusluvan mukaisesti lukiolaisissa (629/1998) tarkoitettua lukiokoulutusta Jyväskylässä Lahden koulun toimintayksikkönä.

Koulutuksen yhteydessä tutkitaan ja kehitetään steinerpedagogisia opetus- ja kasvatusten menetelmiä. sekä järjestetään toimintaa, jolla tuetaan ja edistetään steinerpedagogiikan tuntemusta ja kehittämistä opetus- ja kasvatustoimessa. Lisäksi järjestetään opettajille steinerpedagogista täydennyskoulutusta.

Jyväskylän steinerkoulun kannatusyhdistys ry järjestää myös aamu- ja iltapäivätoimintaa koulun oppilaille. (laki aamu- ja iltapäivätoiminnasta)

LIITE 1 Opetuksenjärjestämislupa

2. LUKU TOIMIELIMET JA NIIDEN TEHTÄVÄT

Koulun toimielinten tehtävien jaossa noudatetaan periaatetta, jonka mukaan kannatusyhdistyksen hallitukselle ja koulun johtokunnalle kuuluvat hallintoa ja taloutta koskevat ja siihen liittyvät asiat. Opetajakunnalle kuuluvat kasvatusta ja opetusta koskevat ja niihin liittyvät asiat.

Yhteistyön ja tiedonkulun sujumiseksi kaikkien koulun päätöksiä tekevien toimielimien on pidettävä kokouksistaan pöytäkirjaa, jotka ovat kaikkien saatavilla lukuun ottamatta salassa pidettäviä asioita ja pöytäkirjan liitteinä olevia asiakirjoja.

Kannatusyhdistyksen hallituksen kokouksessa esittelijänä toimii talouspäällikkö ja opetushallintoa koskevissa asioissa rehtori. Koulun johtokunnan kokouksissa esittelijänä toimii rehtori.

Kannatusyhdistyksen hallitus antaa tarvittaessa kokouksen jälkeen tiedotteen käsitellyistä ja päätetyistä asioista koulun henkilökunnalle ja tarvittaessa muille asianosaisille.

Kannatusyhdistyksen hallitus

- vastaa koko koulun taloudesta ja ylläpitää koulua
- toimii palkatun henkilökunnan työnantajana, työnantajaa edustaa hallitus ja hallituksen puheenjohtaja
- päättää henkilökunnan työsuhteiden ehdoista
- päättää kouluun otettavan henkilökunnan työsuhteista joko rehtorin tai rekrytointitoimikunnan ehdotuksesta
- ottaa rehtorin määräaikaiseen tai toistaiseksi voimassa olevaan työsuhteeseen
- nimittää apulaisrehtorin, joka toimii rehtorin varahenkilönä
- vahvistaa opettajakunnan puheenjohtajan valinnan
- valitsee koulun talouspäällikön ja päättää hallinto- ja ohjaushenkilöstön toimenkuvista
- nimittää työsuojelupäällikön ja hyväksyy työsuojelutoimikunnan muut jäsenet opettajakunnan ja muun henkilökuntaryhmän esityksestä
- vahvistaa koulun YT-neuvottelukunnan kokoonpanon
- hyväksyy koulun johtosäännön
- vahvistaa koulun järjestyssäännön
- vahvistaa johtoryhmän jäsenet lukuvuosittain
- valitsee koulun johtokunnan jäsenet kalenterivuodeksi kerrallaan
- nimittää hallituksen alaiset toimikunnat; kuten työvaliokunta, rekrytointitoimikunta, tiedotustoimikunta, tilatoimikunta, varhaiskasvatustoimikunta
- päättää koulun tuntikehyksestä
- vahvistaa koulun työajat

LIITE 2 Jyväskylän steinerkoulun kannatusyhdistys ry:n säännöt

Vanhempainkunta – Virvatulet

Virvatulet ovat koulun vanhempain yhteistyötä. Virvatuliin kuuluvat kaikki koulun kannatusyhdistyksen jäsenmaksun maksaneet vanhemmat ja näin ollen kaikilla vanhemmilla on oikeus osallistua Virvatulien kokouksiin. Virvatulien perusryhmään kuuluu luokkien yhteysvanhemmat sekä koulun johtokunnan edustajat.

Vanhempain yhteistyön tarkoituksena on luoda yhteistä toimintaa koulun perheiden piiriin, pitää huolta, että yhteistoimintaa on ja että se toimii vakaalla ja myönteisellä pohjalla. Varainhankintaprojektien toteuttaminen koko koulun hyväksi kuuluu vanhempainryhmän tehtäviin yhteistyössä kannatusyhdistyksen hallituksen kanssa.

Koulun johtokunta

Koulun johtokuntaan kuuluu puolet kannatusyhdistyksen hallituksen jäsenistä, opettajakunnan puheenjohtaja ja opettajakunnan keskuudestaan valitsema jäsen, sekä yksi muun koululla toimivan ammattiryhmän edustaja. Johtokunnan puheenjohtajana toimii kannatusyhdistyksen puheenjohtaja, varapuheenjohtajana johtokunnan keskuudestaan valitsema jäsen, joka ei voi olla opettaja. Sihteerinä toimii talouspäällikkö ja esittelijänä rehtori. Koulun johtokunnan toimikausi on kalenterivuosi.

Koulun johtokunta vastaa opetuksen ja koulutuksen järjestämisestä ja kehittämisestä sekä hallinnosta niiltä osin, kuin tässä johtosäännössä määrätään.

Johtokunta kokoontuu puheenjohtajan tai rehtorin kutsusta tai kun vähintään 1/3 johtokunnan jäsenistä katsoo siihen olevan aihetta. Johtokunta on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja vähintään puolet jäsenistä ja vähintään yksi opettajajäsen on läsnä.

Johtokunta tekee päätöksensä yksinkertaisella äänten enemmistöllä. Äänten mennessä tasan puheenjohtajan ääni ratkaisee, paitsi henkilövalinnoissa arpa ratkaisee.

Koulun johtokunta voi asettaa tarvitsemiaan työryhmiä asioiden hoitamiseksi ja niihin voidaan kutsua jäseniksi sekä opettajia että vanhempia. Työryhmät antavat selvityksen työskentelystään koulun johtokunnalle.

Koulun johtokunta antaa tarvittaessa kokouksen jälkeen tiedotteen johtokunnan kokouksessa käsitellyistä ja päätetyistä asioista koulun hallitukselle ja henkilökunnalle.

Koulun johtokunta

- johtaa ja valvoo koulun toimintaa hyväksytyn talousarvion puitteissa
- hyväksyy vuosittaisen työsuunnitelman ennen lukuvuoden alkua
- hyväksyy muutokset työsuunnitelmaan lukuvuoden aikana
- hyväksyy koulun vuosittaisen tilasuunnitelman
- hyväksyy koulun opetussuunnitelman
- huolehtii ja päättää koulun kehittämiseen kuuluvista asioista, niiden arvioinnista ja arviointien keskeisten tulosten julkistamisesta
- päättää oppilailta perittävien maksujen suuruudesta
- päättää leirikoulu- ja retkiavustuksista
- vastaa koulun stipendi-, lahja- ja muista rahastoista
- päättää esityksestä koulun työajoista kannatusyhdistyksen hallitukselle
- päättää esityksestä koulun järjestyssäännöstä kannatusyhdistyksen hallitukselle
- ottaa kouluun oppilaat ja opiskelijat
- valmistelee yhteistyössä opettajakunnan kanssa esityksen koulun toimintamäärärahan käytöstä ja päättää sen jälkeen koulun toimintamäärärahan käytöstä hyväksytyn talousarvion puitteissa.

Rehtori

Laki valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta 21.8.1998/634 jokaisessa koulussa tulee olla rehtori. 3§ mukaan rehtori valitsee rekisteröidyn yhteisön järjestämässä koulutuksessa koulutuksen järjestäjä eli tässä tapauksessa kannatusyhdistyksen hallitus.

Rehtori voidaan valita opettajakunnan esityksestä viiden (5) vuoden määräajaksi tai kannatusyhdistyksen hallituksen niin päättäessä avoimen hakumenettelyn kautta. Avointa hakumenettelyä käytettäessä hallitus pyytää opettajakunnan lausunnon rehtorin valinnasta.

Rehtorin kelpoisuudesta noudatetaan lain ja asetusten määräyksiä.

Rehtori on toimitus, jolla on itsenäinen päätösvalta oman toimivaltansa alaisiin asioihin.

Rehtorin varahenkilö on apulaisrehtori, jonka nimittää kannatusyhdistyksen hallitus.

Johtoryhmä

Rehtorin tukena toimii johtoryhmä, johon kuuluu rehtori, opettajakunnan puheenjohtaja ja talouspäälikkö. Johtoryhmä voi kutsua kokoukseensa myös jonkun muun koulun henkilökuntaan kuuluvan edustajan tai ulkopuolisen henkilön, jos se katsotaan asian kannalta tarpeelliseksi.

Kannatusyhdistyksen hallitus vahvistaa johtoryhmän kokoonpanon rehtorin esityksestä lukuvuosittain.

Johtoryhmä kokoontuu säännöllisesti määräämään ajankohtana ja johtoryhmän kutsuu koolle rehtori tai talouspäälikkö. Johtoryhmä valmistelee esityksiä ja koordinoi hallinnon sujumista eri toimielinten välillä ja välittää tietoa.

Rehtori

- edustaa koulua viranomaisiin ja muihin koulun ulkopuolisiin tahoihin asioissa, jotka johtosäännön mukaan kuuluvat opettajakunnan toimivaltaan.
- huolehtii viranomaisten määräyksiin perustuvien koulua koskevien tilastotietojen toimittamisesta yhdessä koulun johtokunnan kanssa.
- laatii yhdessä opettajakunnan kanssa koulun lukuvuosittaisen työsuunnitelman
- laatii koulun vuosikertomuksen lukuvuosittain
- huolehtii opetuksen hallintoon liittyvästä kirjeenvaihdosta ja yhteydenpidosta koulun ulkopuolisiin tahoihin
- huolehtii opetuksen hallintoon ja opetukseen liittyvän asiakirja-aineiston arkistoinnista yhdessä talouspäälikön/toimiston kanssa
- antaa pyydettyä opettajille todistuksia heidän toiminnastaan koulussa
- myöntää opettajille vapautukset työstä ja järjestää sijaisen opettajan poissa ollessa
- myöntää opettajien palkattomat vapaat sekä tekee esityksen kannatusyhdistyksen hallitukselle palkallisen vapaan myöntämisestä

JOHTOSÄÄNTÖ

- antaa selvityksen kouluun hakevista oppilaista ja tekee esityksen kouluun otettavista oppilaista koulun johtokunnalle
- allekirjoittaa oppilaille ja opiskelijoille annettavat päättö- ja erotodistukset
- päättää lukion opiskelijan opinto-ohjelman muuttamisesta
- antaa hakemuksesta lukion opiskelijalle luvan suorittaa lukion oppimäärään kuuluva kurssi opetukseen osallistumatta ja päättää muualla suoritettujen opintojen hyväksi luvusta/muualla hankitun osaamisen tunnistamisesta
- valvoo, että lukion opiskelijoilla on vaadittava määrä opintoja päättötodistuksen saamiseksi
- valvoo, että ylioppilastutkintoon ilmoittautuvat ovat suorittaneet vaadittavan määrän opintoja ja että kokelaat suorittavat ylioppilastutkintoon kuuluvat kokeet säädettyssä ajassa
- hoitaa kurinpitotoimet niin kuin perusopetuslaki 36§ ja lukiolaki 26§ määrää.
- päättää kirjallisen varoituksen antamisesta oppilaalle tai opiskelijalle ja oppilaan tai opiskelijan määräaikaisesta erottamisesta sekä opiskelijan lukiolain 24§:n 4 momentissa tarkoitetusta opiskeluoikeuden pidättämisestä
- vastaa koulun kriisisuunnitelman ja muiden turvallisuuteen liittyvien viranomaismääräysten ajantasaisuudesta sekä siitä, että kaikki henkilökuntaan kuuluvat ovat tietoisia niiden vaikutuksista koulun toimintaan
- toimii koulun kaikkien opettajien lähiesimiehenä
- tekee päätökset oppilaille annettavasta erityisestä tuesta ja tehostetusta tuesta

3. LUKU OPETTAJAKUNTA JA OPETTAJAT

Opettajakunta

Opettajakuntaan kuuluvat kaikki koulussa säännöllisesti opetusta antavat opettajat. Äänivaltaisia opettajainkokouksissa ovat luokanopettajat, aineenopettajat ja päätoimiset tuntiopettajat.

Opettajakunta valitsee keskuudestaan kolmeksi vuodeksi kerrallaan opettajakunnan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja sihteerin.

Opettajainkokouksessa puheenjohtajana toimii opettajakunnan puheenjohtaja, hänen ollessaan estyneenä varapuheenjohtaja ja kummankin ollessa estyneenä opettajakunnan keskuudestaan valitsema jäsen.

Opettajainkokouksien pöytäkirjaa pitää sihteeri tai hänen ollessaan estyneenä opettajakunnan keskuudestaan valitsema jäsen. Pöytäkirjan tarkastaa ja hyväksyy opettajakunta seuraavassa kokouksessaan. Pöytäkirjan allekirjoittaa sen laatija ja kokouksen puheenjohtaja.

Opettajakunta kokoontuu lukuvuoden aikana viikoittain määräämäänään aikana opettajainkokoukseen. Viikoittaisen kokouksen ohjelmaan kuuluu pedagogis-taiteellista työskentelyä, joka on osa opettajien koulutusta.

Opettajainkokouksen valmistelevat opettajakunnan puheenjohtaja, rehtori ja opettajakunnan sihteeri.

JOHTOSÄÄNTÖ

Opettajakunta voi asettaa keskuudestaan määräaikaista tai vakituista työryhmiä hoitamaan erityisstehtäviä kulloinkin erikseen määriteltujen toimeksiantojen mukaisesti. Työryhmien työskentelystä annetaan selvitys opettajakunnalle ja niiden toimenpiteet merkitään kokouksen pöytäkirjaan. Työryhmillä on vain valmistelu- ja esittelyoikeus. Kaikkien työryhmien kokouksiin voi halutessaan osallistua jokainen opettajakunnan jäsen.

Opettajainkokous on päätösvaltainen, kun kaksi kolmasosaa sen jäsenistä on läsnä. Opettajainkokouksissa pyritään neuvotellen yksimielisiin ratkaisuihin. Äänestettäessä päätökseksi tulee se ehdotus, jota kannattaa yli puolet annetuista äänistä. Äänen mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni. Henkilövaaleissa äänen mennessä tasan, tuloksen ratkaisee arpa.

Opettajakunta voi päteväksi katsomansa syyn perusteella vapauttaa opettajan osallistumasta opettajainkokouksiin. Opettajakunnan jäsentä, joka opettajainkokouksen päätöksellä on määrääjäksi vapautettu osallistumasta opettajainkokouksiin, ei oteta huomioon opettajainkokouksen päätösvaltaisuutta todettaessa.

Ylimääräisiä kokouksia voidaan pitää lukukausien ja lomien aikana opettajakunnan päätöksestä tai puheenjohtajan kutsusta. Puheenjohtajan on kutsuttava ylimääräinen kokous koolle, jos kolme opettajakunnan jäsentä sitä vaatii.

Ylimääräisestä kokouksesta ja siinä käsiteltävistä asioista on ilmoitettava opettajakunnan jäsenille henkilökohtaisesti vähintään kaksi päivää ennen kokousta ja lomien aikana vähintään neljä päivää ennen kokousta.

Opettajakunnan puheenjohtaja

Opettajakunnan puheenjohtaja valitaan kolmeksi lukuvuodeksi, mutta korkeintaan kahdeksi kaudeksi peräkkäin. Määräaikaisessa työsuhteessa oleva opettaja voidaan valita kuitenkin vain työsuhteensa keston ajaksi opettajakunnan puheenjohtajan tehtävään.

Opettajakunnan puheenjohtajan valinnan vahvistaa kannatusyhdistyksen hallitus.

Opettajakunnan puheenjohtaja on myös koulun johtokunnan jäsen.

Opettajakunnan puheenjohtaja

- kutsuu opettajainkokoukset koolle sovitussa aikataulussa
- suunnittelee ja johtaa opettajainkokoukset
- huolehtii siitä, että opettajakunta viipymättä käsittelee sille kuuluvat asiat
- huolehtii opettajainkokousten päätösten toimeenpanosta
- pitää tarvittaessa yhteyttä vanhempiin opettajainkokouksen valtuutuksen mukaisesti
- auttaa osaltaan selvittämään kouluyhteisössä henkilöiden välisiä ristiriitatilanteita

Opettajakunnan sihteeri

Opettajakunnan sihteeri valitaan kolmeksi lukuvuodeksi, mutta korkeintaan kahdeksi kaudeksi peräkkäin. Määräaikaisessa työsuhteessa oleva opettaja voidaan valita kuitenkin vain työsuhteensa keston ajaksi opettajakunnan sihteeri tehtävään.

Opettajakunnan sihteerin tehtävät

- pitää pöytäkirjaa opettajainkokouksista
- huolehtii päätösten tiedottamisesta välittömästi kokouksen jälkeen talouspäällikölle, koulun johtokunnalle ja tarpeen mukaan muille asianosaisille kuten eri toimikunnille ja väliaikaisille työryhmille
- on tiedotusryhmän jäsen

Opettajakunta

- johtaa, ohjaa ja valvoo kasvatus- ja opetustyötä ja vastaa steinerpedagogisten periaatteiden toteutumisesta oppilaiden parhaaksi
- kehittää koulun kasvatus- ja opetusmenetelmiä
- vastaa opettajien perehdyttämisestä koulun käytäntöihin ja steinerpedagogiikkaan
- pitää yhteyttä koulun oppilaiden huoltajiin koulunkäyntiin liittyvissä asioissa järjestämällä vanhempainiltoja, oppilaspalavereja ja vastaavia tilaisuuksia
- pitää yhteyttä koulun pedagogiikasta kiinnostuneisiin henkilöihin ja yhteisöihin järjestämällä tiedotustilaisuuksia, koulutuksia, näyttelyitä ja vastaavia tilaisuuksia
- tekee esityksen kannatusyhdistyksen hallitukselle pyynnöstä rehtorin sekä opettajakunnan puheenjohtajan valinnasta
- valitsee keskuudestaan työsuojeluvaltuutetun tai -valtuutetut sekä näiden varavaltuutetut kahdeksi vuodeksi kerrallaan
- valitsee yhden opettajajäsenen koulun johtokuntaan kalenterivuodeksi kerrallaan
- antaa lausunnon rehtorin laatimasta koulun opetussuunnitelmaan perustuvasta vuosittaisesta työsuunnitelmasta, joka esitetään koulun johtokunnalle hyväksyttäväksi
- laatii esityksen koulun johtokunnalle koulun järjestyssäännöistä yhdessä oppilaskuntien kanssa
- laatii vuosittaisen tilasuunnitelman yhteistyössä koulun eri työntekijäryhmien kanssa vahvistettavaksi koulun johtokunnalle
- tekee esityksen koulun työ- ja loma-ajoista koulun johtokunnalle
- laatii koulun johtokunnalle koulun opetussuunnitelman ja sen muutosesitykset
- tekee tarvittaessa kannatusyhdistyksen hallitukselle muutosesityksiä koulun johtosäännöstä
- vastaa koulun toiminnan pedagogisesta arvioinnista, koulun pedagogista työtä koskevasta itsearvioinnista sekä tekee esityksen koulun johtokunnalle arviointien keskeisten tulosten julkistamisesta

JOHTOSÄÄNTÖ

- tekee suunnitelman opettajien täydennyskoulutukseen osallistumista ja antaa lausunnon koulun johtokunnalle yksittäin opettajan koulutushakemuksesta, mikäli siitä aiheutuu kustannuksia
- päättää opettajille kuuluvista muista tehtävistä ja niiden työnjaosta. (esim. postivastaava, oppilaskunnan edustaja, oppilashuoltoryhmän jäsen)
- päättää tukiopetuksen ja perusopetuslain 17§:n 1 momentin mukaisen erityisopetuksen järjestämisen tavoista
- päättää uusista oppimateriaaleista
- kuulee oppilaskunnan edustajia heidän ottaessa yhteyttä opettajakuntaan
- tekee esityksiä koulun johtokunnalle stipendien ja muiden apurahojen jaosta mikäli rahastojen säännöissä tai lahjakirjassa tai testamentissa ei toisin määrätä

Opettajat ja muu henkilökunta

Opettajan ja muun koulun henkilökuntaan kuuluvan on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä sekä noudatettava työnjohto- ja valvontamääräyksiä. Hänen on käytäyttyävä asemansa ja tehtävänsä edellyttämällä tavalla.

Opettajina toimivat luokanopettajat, aineenopettajat, erityisopettajat sekä sivutoimiset tuntiopettajat.

Luokanopettajat opettavat vuosiluokilla 1–8. Tarvittaessa luokanopettaja voi tilapäisesti opettaa myös muilla luokilla. Aineenopettajat huolehtivat pääsääntöisesti luokkien 9–13 opetuksesta, mutta voivat antaa opetusta myös luokanopettaja-asteella 1–8.

Jokaisella luokalla on luokanohjaaja, joka opettajakunnan edustajana ohjaa luokan oppilaiden työskentelyä. Luokanopettaja-asteella 1–8 luokanohjaajana toimii luokanopettaja, joka vastaa myös pääsääntöisesti luokkansa opettamisesta.

Rehtori valitsee kuultuaan tarvittaessa opettajakuntaa uusille opettajille ohjaavat opettajat. Ohjaava opettaja tapaa ohjattavansa säännöllisesti tukien tätä ammatillisessa kehittämisessään ja työssä jaksamisessaan.

Koulussa voi olla myös muuta kuin edellä todettua pedagogista henkilökuntaa kuten koulunkäynnin ohjaajia, iltapäivätoiminnan ohjaajia, opetusharjoittelijoita tai terapiahenkilökuntaa.

Lisäksi koulussa voi olla toimistohenkilökuntaa, talous- ja hallintoasioista vastaavaa henkilökuntaa sekä muuta koulun toiminnan kannalta tarpeellista henkilökuntaa.

LIITE 3 Opetusta antavan opettajan tehtävät

LIITE 4 Oppilasarviointi

4. LUKU KOULUN MUU HENKILÖKUNTA

Jyväskylän steinerkoulussa voi olla muuta henkilökuntaa kulloisenkin toiminnallisen tarpeen mukaan.

Koulun talouspäälikkö toimii työnantajan edustajana ja vastaa koulun talouden ja hallinnon operatiivisesta johtamisesta.

Ohjaustoiminnan koordinaattori vastaa aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnittelusta ja toteutuksesta. Hän toimii myös kaikkien ohjaajien (koulunkäynninohjaajat ja aamu- ja iltapäivätoiminnanohjaajat) esimiehenä ja vastaa sen resurssin koordinoimisesta.

LIITE 5 Talouspäälikön toimenkuva

LIITE 6 Taloussihteerin toimenkuva

LIITE 7 Ohjaustoiminnan koordinaattorin toimenkuva

LIITE 8 Koulunkäynninohjaajan toimenkuva

LIITE 9 Aamu- ja iltapäivätoiminnanohjaajan toimenkuva

5. LUKU YHTEISTOIMINTA TYÖPAIKALLA

Yhteistoiminta

Yhteistyötoimintatoimikuntaan Jyväskylän steinerkoululla osallistuu rehtori, luottamusmies, aineenopettajien edustaja, luokanopettajien edustaja, kannatusyhdistyksen puheenjohtaja, talouspäälikkö, työsuojeluvaltuutettu ja ohjaustoiminnan koordinaattori.

Yhteistoimintamenettelyn mukaisia neuvotteluja voidaan Jyväskylän steinerkoulussa käydä sekä työnantajan että henkilökunnan aloitteesta. Neuvottelujen osapuolia ovat työnantaja Jyväskylän steinerkoulun kannatusyhdistys ry ja koulun henkilökunta.

Neuvottelut käydään työnantajan sekä niiden henkilöiden tai heidän edustajiensa kanssa, joita asia koskee. Yksittäistä työntekijää koskeva asia käsitellään ensisijaisesti ao. henkilön ja hänen esimiehensä välillä, työpaikkatason asiat työpaikkakokouksessa, ja laajemmat ja periaatteelliset asiat erikseen perustettavassa neuvottelukunnassa.

Kun asia koskee useampaa kuin yhtä työntekijää, osallisina ovat henkilöstöryhmän edustaja, sekä työnantajan nimeämä edustaja. Henkilöstöryhmän edustajina voivat toimia kulloisenkin asian ja tilanteen mukaan työsuojeluvaltuutettu, luottamusmies, muu yhteyshenkilö tai yksittäinen työntekijä.

Neuvottelukunnan toimikausi on kaksi vuotta. Jos joku jäsen eroaa kesken toimikauden, hänen tilalleen valitaan henkilöstöryhmän kokouksessa uusi edustaja. Uusi edustaja valitaan jäljellä olevaksi kaudeksi.

Neuvottelukunta valitsee kaksivuotiskaudeksi keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Toinen heistä edustaa työnantajaa ja toinen henkilöstöä. Lisäksi valitaan kaksivuotiskaudeksi sihteeri. Neuvottelukunta kokoontuu tarpeen mukaan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan kutsusta.

Neuvottelukunta huolehtii koulun perehdytyskansion, kriisisuunnitelman ja muiden koulun toiminnan kannalta keskeisten asiakirjojen ajantasaisuudesta sekä niiden asian mukaisesta arkistoinnista.

Henkilöstön vähentäminen

Taloudellis-tuotannollisista syistä johtuvissa henkilöstön vähentämistapauksissa noudatetaan säädösten mukaista porrastettua selvittely- ja neuvottelumenettelyä.

Työsuojelutoiminta

Työsuojelutoimikunnassa ovat edustettuina työnantajan, opettajakunnan ja muiden henkilöstöryhmien edustajat ja se perustetaan kahdeksi vuodeksi kerrallaan.

Toimikunnan jäsenmäärä on neljä. Neljännes jäsenistä edustaa työnantajaa. Periaatteena on, että jäsenenä on tuolloin se työnantajan edustaja, jonka tehtäviin käsiteltävät asiat kuuluvat työpaikan organisaatiossa.

Työsuojeluvaltuutettu on työsuojelutoimikunnan jäsen asemansa perusteella. Muut valitaan vaaleilla. Työsuojelupäälliköllä on oikeus osallistua kokouksiin, vaikka ei olisikaan toimikunnan jäsen. Hänellä on silloin puhevalta, mutta ei äänivaltaa.

Toimikunta käsittelee kokouksissaan laajakantoisia ja työpaikkaa yleisesti koskevia työsuojeluasioita. Toimikunnan jäsenillä on oikeus tehdä esityksiä kokouksessa käsiteltäviksi asioiksi ja saada esityksistään perusteltu palaute.

6. LUKU TALOUS

Koulun taloudesta vastaa kannatusyhdistyksen hallitus yhdessä johtokunnan ja talouspäällikön kanssa sekä opettajakunta niiden tehtävien osalta mitä taloudesta on koulun talousohjeessa määritelty opettajakunnan vastuulle.

Kaikessa talousasioiden hoitamisessa noudatetaan tarkkuutta ja huolellisuutta sekä voimassa olevia lakeja, säännöksiä ja asetuksia.

LIITE 10 Talousohjesääntö

7. LUKU TIEDOTTAMINEN

Koulun tiedottamisen on oltava selkeää, johdonmukaista ja avointa.

- Opettajat tiedottavat ensisijaisesti oppilaitaan tulevista tapahtumista ja muista ajankohtaisista asioista suullisesti, huoltajia Wilman kautta
- Opettajakunnan tiedottaja / sihteeri ilmoittaa koulun tapahtumiin, aikatauluihin, käytänteisiin liittyvät muutokset tiedotustoimikunnalle ja opettajakunnalle säännöllisesti opettajainkokousten jälkeen
- Johtokunnan sihteeri tekee tiedotteen koulun johtokunnan kokouksista, joka toimitetaan myös tiedotustoimikunnan jäsenille
- Tiedotustoimikunta huolehtii koulun nettisivujen päivittämisestä, lukukausitiedotteiden ja sisäisten tiedotteiden toimittamisesta, koulun mediatiedotteista, mainoksista sekä markkinointikirjeistä
- Vastineet ja tiedotusvälineiden yhteydenotot hoitaa koulun rehtori ja johtokunnan puheenjohtaja yhteistyössä tiedotusryhmän kanssa

Tiedotustoimikunta

Koulun tiedotustoimikuntaan kuuluu vähintään talouspäällikkö, opettajakunnan sihteeri ja yksi johtokunnan jäsen. Toimikunta voi täydentää itse itseään tarvittaessa. Toimikunta sopii tehtävien jaosta keskuudessaan. Toimikunnan kokoonpanon vahvistaa kannatusyhdistyksen hallitus jokaisen lukuvuoden alussa.

Tiedotuskello – aikataulut

Tiedotustoimikunnan työkalu on tiedotuskello, jonka pohjalta toimitaan.

Tiedotustoimikunta ylläpitää ja huoltaa 'kelloa' ja se on julkisesti nähtävissä koulun nettisivuilla. Tiedotustoimikunta vastaa, että tiedottaminen tapahtuu aikataulun mukaisesti. Tiedotuskello päivitetään jokaisen lukuvuoden alussa opettajakunnan ja kannatusyhdistyksen hallituksen yhteisessä kokouksessa.

Koulun tiedottamista ohjaa tiedotusohje, joka on tämän johtosäännön liite ja sitä päivitetään tarvittaessa esimerkiksi tiedotuskanavien vaihtuessa.

LIITE 11 Tiedotusohje

8. LUKU TYÖSUHTEET

Työhön ottamisen hallintomenettely

Jyväskylän steinerkoulun kaikista työsuhteista päättää kannatusyhdistyksen hallitus, joka toimii työnantajana.

Rekrytointitoimikunta vastaa työhön ottamisen hallintomenettelyn hoitamisesta huomioiden kuitenkin mitä muuta työhön otosta on tässä johtosäännössä määrätty.

Rekrytointitoimikuntaan kuuluu pysyvinä jäseninä rehtori ja apulaisrehtori sekä talouspäällikkö. Toimikuntaa voidaan täydentää tarpeen mukaan, niin että täytettävänä olevasta tehtävästä riippuen tulee ko. ammattiryhmän osaaminen ja asiantuntemus hyödynnettyä.

Rekrytointitoimikunta hoitaa työhön ottoon liittyvät toimet, tekee esityksen valittavista työntekijöistä kuultuaan kuitenkin ensin opettajakuntaa.

Ohjaustoiminnan koordinaattori vastaa yhdessä talouspäällikön kanssa koulunkäynnin – ja iltapäivätoiminnanohjaajien rekrytoinnista, missä noudatetaan samoja periaatteita kuin muussakin rekrytoinnissa. Valittaessa ohjaajaa pelkkään koulunkäynninohjaajan tehtävään rekrytointitoimikunnan opettajajäseniä kuullaan ennen esityksen tekemistä kannatusyhdistyksen hallitukselle.

Lyhytaikaiset työsuhteet ja sijaisuudet

- rehtori vastaa lyhytaikaisten alle (1 kk) opettajien sijaisten rekrytoinnista
- koordinaattori vastaa lyhytaikaisten alle (1 kk) ohjaajien sijaisten rekrytoinnista
- talouspäällikkö päättää lyhytaikaisten sijaisten työsopimusten ehdoista ja allekirjoittaa yksin sijaisten työsopimukset

Rekrytointitoimikunnan tehtävät

- rehtori kutsuu rekrytointitoimikunnan koolle, kun on tiedossa tarve yli kuukauden mittaiselle sijaiselle
- rekrytointitoimikunta päättää talouspäällikköä kuultuaan sijaisen hakumenettelystä, mikäli tehtävää ei voida hoitaa koulun sisäisillä järjestelyillä
- rehtori vastaa koulun sisäisestä hakumenettelystä, jonka tulee olla avoin ja tasapuolinen kaikille koulussa toimiville opettajille
- rekrytointitoimikunta vastaa uuden työntekijän rekrytoinnista ja tekee esityksen uudesta työsuhteesta kannatusyhdistyksen hallitukselle kuultuaan opettajakuntaa
- kaikki koulun työtehtävät julistetaan avoimeen hakuun joko toistaiseksi voimassa olevina tai määräaikaisina työsuhteina, mikäli niitä ei pystytä täyttämään koulun sisäisellä hakumenettelyllä
- avoimet tehtävät täytetään niiden hakijoiden joukosta, jotka ovat kirjallisesti hakuaikana tehtävää hakeneet.
- opettajan tehtävään valittavalta henkilöltä vaaditaan kelpoisuutta opetettaviin aineisiin, mutta tästä ehdosta voidaan poiketa muodollisesti kelpoisten hakijoiden puuttuessa, jos hakijalla on riittävä perehtyneisyys steinerpedagogiikkaan ja opetettaviin aineisiin. Jos opettajalta puuttuu kelpoisuus, tehtävä täytetään korkeintaan kuuden kuukauden tai erityisillä perusteilla vuoden määräajaksi.
- kaikista työsuhteista tehdään kirjallinen työsopimus, jonka ehdoista päättää kannatusyhdistyksen hallitus

9. LUKU OPPILAAKSI OTTAMINEN

Esiopetus

Ilmoittautuminen esiopetukseen tehdään sähköisellä/kirjallisella lomakkeella koulun toimistoon. Ilmoittautumisen yhteydessä mainitaan lapsen henkilötiedot sekä vanhempien nimet ja postiosoite. Muutoksista on ilmoitettava koulun toimistoon. Esiopetuksessa oppilaat otetaan ilmoittautumisjärjestyksessä niin, että kouluun hakeutuvat oppilaat ovat etusijalla.

Ensimmäinen luokka

Ilmoittautuminen ensimmäiselle luokalle tehdään sähköisellä/kirjallisella lomakkeella koulun toimistoon. Ilmoittautumisen yhteydessä mainitaan lapsen henkilötiedot sekä vanhempien nimet ja postiosoite. Muutoksista on ilmoitettava koulun toimistoon. Koulun johtokunta tekee päätöksen oppilaaksi ottamisesta rehtorin esityksestä siten, että oppilaspaikoista kaksi kolmasosaa täytetään ilmoittautumisjärjestyksessä. (syntymä ja ilmoittautumispäivän välinen aika). Adoptio- tai sijaiskotilapsen ilmoittautumiskä määritetään adoptio- tai sijoituspäätöksestä, joka vastaa lapsen syntymäpäivää oppilaaksi otossa. 1/3 oppilaspaikoista täytetään seuraavien perusteiden mukaan:

- lapset joilla on sisaruksia koulun muilla luokilla
- lapsi on ollut steinerpedagogisessa esiopetuksessa

Ennen oppilaiden ottamista kouluun huoltajille järjestetään tiedotustilaisuus, jossa annetaan tietoa steinerpedagogiikasta ja koulun toimintatavoista.

Ilmoittautumisen jälkeen voidaan järjestetään oppilaiden ja huoltajien tapaaminen, jossa on paikalla opettajia ja erityisopettajia.

Ensimmäisen luokan oppilasmäärä on opetuksen järjestämisluvan mukaisesti enintään 36 oppilasta.

Huoltajan on vahvistettava ilmoittautuminen kirjallisesti koulun aloittamista edeltävänä lukuvuonna ilmoittautumisen yhteydessä ilmoitetun aikataulun mukaisesti. Mikäli vahvistusta ei tehdä oppilaspaikka katsotaan vapautuneeksi.

Huoltajille ja oppilaille järjestetään oppilaspaikan vahvistamisen jälkeen kouluun tutustuminen opettajakunnan nimeämien edustajien kanssa koulun aloittamista edeltävänä lukuvuonna.

Muut luokat

Hakeminen muille luokille tehdään sähköisellä/kirjallisella lomakkeella koulun toimistoon. Hakemisen yhteydessä mainitaan lapsen henkilötiedot sekä huoltajien nimet ja postiosoite.

Hakemuksen jälkeen järjestetään koululla tapaaminen, jossa huoltajia informoidaan steinerpedagogiikasta ja koulun toimintatavoista.

Muiden luokkien oppilasmäärä on korkeintaan 32 oppilasta, mutta se voidaan ylittää seuraavin perustein:

- lapset joilla on sisaruksia koulun muilla luokilla
- lapsi on ollut steinerpedagogisessa opetuksessa.

Lukio

Koulun ulkopuolelta lukioon pyrkivät oppilaat valitaan perusopetuksen päättötodistuksen ja haastattelun perusteella.

Muilla osin oppilaaksi otosta on voimassa, mitä perusopetuslaissa ja lukiolaissa niiden nojalla säädetään.

10. LUKU OPPILAIKEN TUKEMINEN

Oppilashuolto

Oppilashuoltoryhmä

Koulussamme toimii oppilashuoltoryhmä, joka käsittelee mm seuraavia asioita:

- oppilaan koulumenestys ja äkilliset muutokset siinä
- oppimisvaikeudet
- vuorovaikutus- ja tunne-elämän pulmat
- käyttäytyminen
- poissaolot
- koulukiusaaminen
- luokan työskentely ja työrauha

Oppilashuoltoryhmään kuuluvat rehtori, erityisopettajat ja oppilaan asiaa käsiteltäessä oppilaan luokanopettaja tai -ohjaaja, oppilaan osallistuessa iltapäivähoitoon tukipalveluiden koordinaattori ja tarvittaessa opinto-ohjaaja. Oppilashuoltoryhmä kokoontuu viikoittain.

Moniammatilliseen oppilashuoltoryhmään kuuluvat lisäksi tilanteen mukaan viranomaisista mm. terveydenhoitaja, oman alueen koulukuraattori ja koulupsykologi, sekä muut tarvittavat tahot. Moniammatillinen oppilashuoltoryhmä kokoontuu tarvittaessa.

Oppilashuoltoryhmän tehtävänä on suunnitella, seurata ja arvioida tukitoimia sekä yksittäisen oppilaan että kokonaisen luokan osalta.

Yksittäisen oppilaan asiaa koskevaan oppilashuoltoryhmän kokoukseen voivat osallistua huoltajat ja heidän suostumuksellaan muut asianosaiset henkilöt. Luokanopettaja tai -ohjaaja tiedottavat vanhemmille, kun oppilaan asiaa käsitellään oppilashuoltoryhmässä. Vanhemmat ovat myös ensisijaisesti yhteydessä luokanopettajaan tai -ohjaajaan oman lapsensa asioissa.

Oppilashuoltoryhmän esityksestä rehtori tekee päätökset oppilaan siirtämisestä tehostetun tai erityisen tuen piiriin tai tukitoimien lopettamisesta.

Oppilashuoltotyön yksityiskohtaisemmat toimintatavat on kirjattu koulun opetussuunnitelmaan.

Oppilashuolto lukiossa

Lukio-opiskelijoiden oppilashuollollisia asioita käsitellään erillisessä opiskelijahuoltoryhmässä. Ryhmän vakituksina jäseninä ovat rehtori, opinto-ohjaaja ja terveydenhoitaja. Tarvittaessa mukana ovat luokanohjaaja sekä opiskelijan huoltaja. Ryhmä kokoontuu säännöllisesti tarpeen mukaan. Lukion opiskelijahuollon toimintamalli on kirjattu Opiskelijahuollon käsikirjaan.

Erityisopetus

Yksityisen opetuksenjärjestäjän vastuulla ei ole tehdä erityisen tuen päätöksiä. Jyväskylän steinerkoulussa järjestetään osa-aikaista, laaja-alaista erityisopetusta yksilö,- pienryhmä ja samanaikaisopetuksena.

9. Liite

JYVÄSKYLÄN STEINERKOULUN KANNATUSYHDISTYS RY

YHDISTYKSEN SÄÄNNÖT

1 § NIMI JA KOTIPAikka

Yhdistyksen nimi on Jyväskylän steinerkoulun kannatusyhdistys ry. Yhdistyksen kotipaikka on Jyväskylän kaupunki.

2 § TARKOITUS JA TOIMINNAN LAATU

Yhdistyksen tarkoituksena on ylläpitää ja tukea aatteellisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti Jyväskylän steinerkoulua. Erityisesti sen tarkoituksena on edistää kouluyhteisön piirissä toimivien henkilöiden yhteistyötä ja osallistumista koulun elämään.

Tarkoituksensa toteuttamiseksi kannatusyhdistys hankkii omistukseensa tai muutoin käyttöönsä koulun tarpeita varten kiinteistöjä, rakennuksia ja muuta mahdollista omaisuutta; ottaa vastaan lahjoituksia, avustuksia ja testamentteja; hankkii varoja myyjäisillä, rahankeräyksillä yms; järjestää juhlia, näyttelyitä tms. sekä järjestää yhteisiä jäsentilaisuuksia. Tarvittaessa yhdistys hankkii asianomaisen luvan.

Yhdistys voi harjoittaa taloudellista toimintaa; järjestämällä koulutarvike- ja kouluruokailuhuollon, ylläpitämällä kahvilaa ja kioskia, harjoittamalla ylläpitämänsä koulun opetus- ja oppimateriaalin julkaisu- ja kirjanpitoa toimintaa.

Yhdistys pyrkii myös viemään eteenpäin niitä Rudolf Steinerin yhteiskunnallissosiaalisia virikkeitä, jotka ovat steinerkoulun perustana.

Yhdistys osallistuu kansainvälisen steinerkoululiikkeen yhteistyöhön.

Yhdistys voi järjestää koulun oppilaille aamu- ja iltapäivätoimintaa sekä kerhotoimintaa oppilaille ja yhdistyksen jäsenille.

3 § JÄSENYYS

Yhdistyksen jäsenet ovat varsinaisia jäseniä tai kannattajajäseniä. Varsinaisia jäseniä ovat yhdistyksen hallituksen hyväksymät koulun oppilaiden vanhemmat. Kun jäsen ei enää kuulu edellä mainittuun ryhmään, hänen kuulumisensa yhdistykseen varsinaisena jäsenenä katsotaan hallituksen päätöksellä päättyneeksi ellei yhdistyksen hallitus yksittäistapauksissa toisin päättä. Varsinaiseksi jäseneksi voidaan yhdistyksen hallituksen päätöksellä hyväksyä muukin kuin em. ehdot täyttävä henkilö.

Kannattajajäseneksi voi liittyä 18 vuotta täyttänyt henkilö tai oikeustoimikelpoinen yhteisö, jonka hallitus hyväksyy. Kannattajajäsenillä ei ole yhdistyksen kokouksissa äänioikeutta.

4 § JÄSENMAKSU

Kannattajajäsenten ja varsinaisten jäsenten jäsenmaksun suuruudesta päättää yhdistyksen kevätkokous seuraavalle kalenterivuodelle.

5 § HALUTUS

Hallitukseen kuuluu yhdeksästä viiteentoista jäsentä. Hallituksen jäsenten lukumäärän tulee olla kolmella jaollinen.

Hallituksen jäsenet valitaan syyskokouksessa kolmeksi seuraavaksi kalenterivuodeksi kerrallaan niin, että kolmannes jäsenistä on vuosittain erovuorossa. Erovuoroiset jäsenet voidaan valita uudelleen.

Hallituksen puheenjohtaja ja kolme varapuheenjohtajaa valitaan syyskokouksessa kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

Hallituksen kutsuu koolle puheenjohtaja tai hänen estyneenä ollessa joku kolmesta varapuheenjohtajasta, omasta aloitteestaan tai kolmen hallituksen jäsenen vaatimuksesta.

Hallitus on päätösvaltainen, kun kolmasosa sen jäsenistä ja sen lisäksi puheenjohtaja tai yksi varapuheenjohtajista on läsnä.

Hallituksen tulee päätöksenteossa pyrkiä yksimielisyyteen. Jos kuitenkin joudutaan äänestämään, riittää yksinkertainen ääntenemmistö. Äänten mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni.

Yhdistyksen toimihenkilöillä ja koulun työntekijöillä on oikeus olla läsnä omaa toimialaansa koskevia asioita käsiteltäessä hallituksen kokouksissa, mutta heillä ei ole äänioikeutta.

6 § TOIMIHENKILÖT JA TOIMIKUNNAT

Yhdistyksellä voi olla käytännön asioiden hoitoa varten toimisto ja tarpeellinen henkilöstö

Hallitus voi asettaa avukseen toimikuntia yhdistyksen asioiden valmistelemisessa ja/tai hoitamista varten. Toimikunnassa on oltava vähintään yksi hallituksen jäsen. Toimikuntien työhön voidaan hallituksen päätöksellä kutsua myös yhdistyksen ulkopuolisia henkilöitä.

7 § NIMEN KIRJOITTAMINEN

Yhdistyksen nimen kirjoittavat hallituksen puheenjohtaja ja yksi varapuheenjohtajista yhdessä tai joku heistä yhdessä jonkun muun hallituksen jäsenen tai toimihenkilön kanssa.

8 § TILIVUOSI

Yhdistyksen toiminta- tilikausi on kalenterivuosi. Tilit on jätettävä tilintarkastajalle viimeistään kuukautta ennen kevätkokousta. Tilintarkastajien on annettava lausuntonsa hallitukselle viimeistään kaksi viikkoa ennen kevätkokousta.

9 § YHDISTYKSEN KOKOUKSET JA NIIDEN TEHTÄVÄT

Yhdistys pitää vuosittain kaksi sääntömääräistä kokousta, kevätkokouksen ja syyskokouksen. Kevätkokous pidetään viimeistään huhtikuussa ja syyskokous viimeistään marraskuussa. Yhdistyksen ylimääräinen kokous kutsutaan koolle, kun hallitus katsoo sen tarpeelliseksi tai kun vähintään kymmenesosa yhdistyksen kaikkien jäsenten määrästä sitä erityisesti ilmoitettua asiaa varten kirjallisesti hallitukselta vaatii.

Kevätkokouksen tehtävänä on

1. Valita kokouksen puheenjohtaja ja sihteeri
2. Todeta kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus
3. Valita kaksi pöytäkirjantarkastajaa
4. Valita kaksi ääntenlaskijaa
5. Vahvistaa vuosikertomus, tilinpäätös sekä päättää vastuuvapauden myöntämisestä yhdistyksen hallitukselle ja muille tilivelvollisille
6. Päättää seuraavan vuoden jäsenmaksusta
7. Käsitellä kokouksutsussa mainitut muut mahdolliset asiat

Syyskokouksen tehtävänä on

1. Valita kokouksen puheenjohtaja ja sihteeri
2. Todeta kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus
3. Valita kaksi pöytäkirjantarkastajaa
4. Valita kaksi ääntenlaskijaa
5. Hyväksyä toimintasuunnitelma seuraavalle vuodelle
6. Hyväksyä talousarvio seuraavalle vuodelle
7. Vahvistaa hallituksen jäsenten lukumäärä seuraavalle toimikaudelle
8. Valita erovuoroisen hallituksen puheenjohtajan tilalle puheenjohtaja
9. Valitaan erovuoroisten hallituksen varapuheenjohtajien tilalle varapuheenjohtajat
10. Valita erovuoroisten hallituksen jäsenten tilalle hallituksen jäsenet
11. Valita tilintarkastajaksi HTM- tai KHT-yhteisö, joka valitsee keskuudestaan vastuuhenkilön
12. Käsitellä kokouksutsussa mainitut muut mahdolliset asiat

Kokouksissa käsiteltäviksi halutut ehdotukset on toimitettava kirjallisesti hallitukselle 30 vuorokautta ennen kokousta.

10 § YHDISTYKSEN KOKOUKSEN KOOLLEKUTSUMINEN

Kutsu yhdistyksen kokouksiin on toimitettava jäsenille vähintään kaksi viikkoa ennen kokousta joko kirjallisesti tai julkaistava se yhdistyksen nettisivuilla.

11§ SÄÄNTÖJEN MUUTTAMINEN

Näihin sääntöihin voidaan tehdä muutoksia yhdistyksen varsinaisissa kokouksissa, jos 2/3 äänestyksessä annetuista äänistä sitä kannattaa.

12§ YHDISTYKSEN PURKAMINEN

Yhdistyksen purkamisesta on päätettävä kahdessa, vähintään kuukauden väliajoin pidettävässä yhdistyksen kokouksessa ja on päätös tehtävä ensimmäisessä kokouksessa yksinkertaisella ja toisessa kokouksessa vähintään kolmen neljänneksen äänten enemmistöllä annetuista äänistä.

13 § VAROJEN KÄYTTÖ YHDISTYKSEN PURKAUTUESSA

Yhdistyksen purkautuessa luovutetaan sen varat yhdistyksen päämäärien mukaiseen toimintaan jälkimmäisen purkamisesta päättäneen kokouksen päätöksen mukaisesti.

10. Liite

LIITE 1

Opetuksenjärjestämislupa

PÄÄTÖS

Pvm
23.9.2004

Jyväskylän seudun steinerkoulun
kannatusyhdistys ry
Honkaharjuntie 6
40600 JYVÄSKYLÄ

Dnro
192/430/2003

Asia: OPETUKSEN JÄRJESTÄMISLUPA

Opetusministeriö on päättänyt muuttaa perusopetuslain (628/1998) 7 §:n nojalla Jyväskylän seudun steinerkoulun kannatusyhdistys ry:lle 9.11.2001 (nro 192/430/2000) myöntämänsä opetuksen järjestämisluvan tämän päätöksen mukaiseksi.

Opetus, jota päätös koskee: Esiopetus ja perusopetus

Kunnat, joissa opetusta järjestetään: Jyväskylän kaupunki

Opetuskieli: Suomi

Muut ehdot: Perusopetuksessa noudatetaan perusopetuslain 6 ja 7 §:n tarkoittamaa erityistä maailmankatsomuksellista tai kasvatuspillistä järjestelmää (Steiner-pedagogiikka).

Oppilasmäärä voi olla enintään 36 oppilasta alkavaa vuosiluokkaa kohden.

Tämä päätös tulee voimaan 1.8.2005.

Samalla kumotaan opetusministeriön aikaisempi päätös opetuksen järjestämisluvasta 9.11.2001 (nro 192/430/2000).

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Valitus saadaan tehdä sillä perusteella, että päätös on lainvastainen. Valitusaika on 30 päivää tiedoksisaannista. Liitteenä olevasta valitusosoituksesta ilmenee, miten muutosta haettaessa on meneteltävä.

Opetusministeri

Tuula Haatainen

Opetusneuvos

Heikki Blom

11. Liite

JOHTOSÄÄNTÖ

1. LUKU YLEISTÄ

1 §

Koulutuksen järjestäjä

Koulutuksen järjestäjänä toimii Tampereen Steiner-kouluyhdistys ry. (Jäljempänä kouluyhdistys.)

2 §

Johtosäännön piiriin kuuluva koulutus ja muu toiminta

Kouluyhdistys järjestää opetusministeriön 12. päivänä tammikuuta 2004 tekemän päätöksen mukaisesti perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitettua esiopetusta ja perusopetusta sekä aamu ja iltapäivätoimintaa (1136/2003) sekä lukiolaissa (629/1998) tarkoitettua lukiokoulutusta. Koulutyössä noudatetaan steinerpedagogiikan periaatteiden ja menetelmien mukaista opetussuunnitelmaa ja työtapoja.

Koulussa tutkitaan ja kehitetään steinerpedagogisia opetus- ja kasvatusten menetelmiä, tuetaan ja edistetään steinerpedagogiikan tuntemusta ja kehittämistä sekä huolehditaan opettajille järjestettävästä steinerpedagogisesta koulutuksesta.

Koulutuksen järjestämisessä ja muussa toiminnassa toimitaan yhteistyössä steinerpedagogiikan edistämiseksi työskentelevien järjestöjen ja yhteisöjen kanssa.

3 §

Koulu, jossa opetus järjestetään

Opetus järjestetään Tampereen Rudolf Steiner -koulu -nimisessä koulussa, joka sijaitsee Tampereella. Koulussa on kaksi luokkasarjaa. Koulun opetuskieli on suomi.

Koulussa on esiluokka ja kaksitoista vuosiluokkaa. Lisäksi on ylioppilastutkintoon valmistava kolmastoista luokka.

Kouluun kuuluvat lisäksi erilliset toimintayksiköt, jotka toimivat Espoon steinerkoulun, Etelä-Pohjanmaan Rudolf Steiner -koulun, Oulun steinerkoulun ja Vaasan Rudolf Steiner -koulun yhteydessä. Näissä toimintayksiköissä järjestetään lukiolaissa tarkoitettua koulutusta steinerpedagogiikkaan perustuvan opetussuunnitelman mukaisesti.

2 LUKU

TOIMIELIMET JA -HENKILÖT SEKÄ NIIDEN TOIMIVALTA JA TEHTÄVÄT

4 §

Toimielimet ja niiden tehtävien jaon perusteet sekä hallinnossa noudatettavat periaatteet

Koulutuksen järjestämisestä ja kehittämisestä sekä hallinnosta vastaavat koulun johtokunta ja opettajakunta.

Erillisissä toimintayksiköissä näistä tehtävistä vastaavat niiden koulujen opettajakunnat ja johtokunnat, joiden yhteydessä yksiköt toimivat. Toimintayksiköissä noudatetaan niiden koulujen johtosääntöjä, joiden yhteydessä yksiköt toimivat.

Johtokunnan ja opettajakunnan tehtävien jaossa noudatetaan periaatetta, jonka mukaan johtokunnalle kuuluvat hallintoa ja taloutta koskevat ja niihin liittyvät asiat sekä opettajakunnalle kasvatusta ja opetusta koskevat ja niihin liittyvät asiat.

Toimielinten toiminnassa noudatetaan, jollei koulutusta koskevassa lainsäädännössä tai tässä johtosäännössä toisin säädetä tai määrätä, soveltuvin osin yleisiä yhdistystoimintaa koskevia säännöksiä ja periaatteita.

5 §

Johtokunta

Johtokunta koostuu kouluyhdistyksen hallituksen keskuudestaan valitsemasta 4-12 jäsenestä ja kolmesta opettajakunnan keskuudestaan vuodeksi kerrallaan valitsemasta opettajajäsenestä.

Johtokunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja kaksi varapuheenjohtajaa. Koulun opettajaa ei saa valita puheenjohtajaksi eikä varapuheenjohtajaksi.

Johtokunta kokoontuu puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan kutsusta tai jonkun johtokunnan jäsenen vaatimuksesta, kun tämä katsoo siihen olevan aihetta.

Johtokunta on päätösvaltainen, kun puolet sen jäsenistä, mukaan lukien puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja, ja vähintään yksi opettajajäsen on läsnä.

Johtokunnan kokouksissa pyritään neuvotellen yksimieliseen päätökseen. Jos kuitenkin joudutaan äänestämään, johtokunta tekee päätöksensä yksinkertaisella äänten enemmistöllä. Äänten mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni paitsi henkilövalinnoissa, joissa ratkaisee arpa.

6 §

Johtokunnan tehtävät

Johtokunnan tehtävänä on:

- 1) Johtaa, ohjata ja valvoa koulun toimintaa hallintoon ja talouteen kuuluvissa asioissa.
- 2) Edustaa koulua viranomaisiin ja muihin koulun ulkopuolisiin nähden asioissa, jotka eivät koske pääasiallisesti opetuksellisia ja kasvatuksellisia kysymyksiä tai jotka eivät tämän johtosäännön mukaan kuulu opettajakunnan yksinomaiseen toimivaltaan.
- 3) Ottaa muu henkilökunta kuin opettajat ja muut pedagogiset henkilöt ja päättää heidän työsuhteensa irtisanomisesta tai purkamisesta sekä muista työnantajalle kuuluvista asioista.
- 4) Määrätä opettajakunnan esityksestä vuosirehtori ja apulaisvuosirehtori tehtävänsä lukuvuodeksi kerrallaan.
- 5) Hyväksyä opettajakunnan esityksestä opetussuunnitelma ja siihen perustuva työsuunnitelma sekä tukiovetus ja erityisopetus.
- 6) Päättää opettajien ja muun henkilökunnan työsuhteen luonne (luokanopettaja/aineenopettaja/tuntiopettaja), palkkauksen perusteet ja palkat sekä muut työsuhteisiin liittyvät edut ja antaa pyydetessä opettajakunnalle lausunto opettajan tai muun pedagogisen henkilön työsuhteen irtisanomisesta tai purkamisesta.
- 7) Päättää perusopetuslain 17 §:n 2 momentin mukaisesta oppilaan siirtämisestä tai ottamisesta erityisopetukseen.
- 8) Ilmoittaa tiedot valtionosuuden saamista varten ja hakea perustamiskustannuksia varten myönnettävää valtionosuutta.
- 9) Hoitaa stipendi- ja lahjarahastoa sekä muita rahastoja, mikäli rahastojen säännöissä tai lahjakirjassa tai testamentissa ei toisin määrätä.
- 10) Tehdä toiminta- ja talousarvioesitys kouluyhdistyksen hallitukselle.
- 11) Tehdä sopimukset kouluterveydenhuollon järjestämiseksi.
- 12) Huolehtia ja päättää muista koulun talouteen ja hallintoon kuuluvista asioista.
- 13) Arvioida koulutuksen järjestäjän edustajana annettua koulutusta ja sen vaikuttavuutta.

Johtokunta voi antaa toimivaltaansa kuuluvan asian talouspäällikön, työvaliokunnan tai erityistä tehtävää varten asettamansa työryhmän hoidettavaksi.

Opettajakuntaan kuuluvat kaikki luokanopettajat ja esiluokan opettajat sekä yli vuoden työsuhteessa olleet muut päätoimiset opettajat.

Opettajakunta tekee lukuvuodeksi kerrallaan johtokunnalle esityksen sekä perusopetuslain 37 §:ssä että lukiolain 30 §:ssä tarkoitetusta vuosirehtorista ja apulaisvuosirehtorista.

Vuosirehtori toimii opettajakunnan puheenjohtajana.

Opettajakunta jakaantuu jaostoihin, määrittelee jaostojen kokoonpanot ja tehtävät sekä valitsee niille puheenjohtajat ja sihteerit lukuvuodeksi kerrallaan. Jaosto on päätösvaltainen, kun vähintään puolet sen jäsenistä on läsnä.

Opettajakunnan puheenjohtajan / sihteerin ollessa estyneenä, valitsee kokous keskuudestaan puheenjohtajan / sihteerin. Jaostojen puheenjohtajat ja vuosirehtori tulee mahdollisuuksien mukaan valita siten, että joukossa on sekä luokanopettajia että aineenopettajia.

Opettajakunta kokoontuu kerran kuukaudessa koko opettajakuntana ja jaostoina kerran viikossa lukuvuodeksi kerrallaan päätettynä viikonpäivänä. Ylimääräisen kokouksen kutsuu koolle jaoston puheenjohtaja tai vuosirehtori. Ylimääräinen kokous on kutsuttava koolle myös, jos kolme opettajakunnan jäsentä sitä vaatii. Ylimääräisestä kokouksesta ja siinä käsiteltävistä asioista on ilmoitettava jäsenille vähintään kaksi päivää ennen kokousta.

Opettajakunnan kokouksen yhteydessä voidaan tarvittaessa käsitellä opettajakunnan toimivaltaan liittyviä asioita yhdessä koulun muun henkilöstön kanssa. Koko koulun henkilökunnalla on oikeus osallistua opettajakunnan järjestämään pedagogiseen ja taiteelliseen työhön.

Opettajakunta on päätösvaltainen, kun vähintään puolet sen jäsenistä on läsnä. Opettajakunnan kokouksissa pyritään neuvotellen yksimieliseen päätökseen. Jos kuitenkin joudutaan äänestämään, opettajakunta tekee päätöksensä yksinkertaisella äänen enemmistöllä. Äänen mennessä tasan vaali ratkaistaan arpomalla, kurinpitoasia rangaistuksesta vapauttamista tai lievempää rangaistusta koskevan ehdotuksen mukaisesti sekä muissa asioissa puheenjohtajan kannan mukaisesti.

Opettajakunta ja jaostot pitävät kokouksistaan pöytäkirjaa. Tehdyt päätökset vahvistaa joko opettajakunta tai työvaliokunta.

Opettajakunnan tehtävänä on:

- 1) Ohjata, valvoa ja osallistua koulun opetus- ja kasvatustyötä sekä erityisesti valvoa, että koulun kasvatusten menetelmiä sovelletaan oppilaiden parhaaksi.
- 2) Pitää tarvittaessa yhteyttä koulun oppilaiden huoltajiin sekä muihin koulun pedagogikasta kiinnostuneisiin henkilöihin ja yhteisöihin järjestämällä huoltajien kokouksia, tiedotustilaisuuksia, näyttelyitä ja vastaavia tilaisuuksia.
- 3) Esittää johtokunnan hyväksyttäväksi opetussuunnitelma ja siihen perustuva työsuunnitelma sekä tukiopetus ja erityisopetus.
- 4) Päättää työsuunnitelman täydennyksistä ja tarkentamisesta sekä oppikirjoista.
- 5) Pyrkii jatkuvasti kehittämään koulun kasvatus- ja opetusmenetelmiä, koulun toimintaa yleensä sekä huolehtia koulun opettajien ja muun pedagogisen henkilöstön täydennyskoulutusmahdollisuuksista ja tehdä näihin liittyvät määrärahaesitykset johtokunnalle. Muu pedagoginen henkilöstö käsittää ne henkilöt, jotka osallistuvat opetus-, kasvatus- ja huolenpidon tehtäviin.
- 6) Ottaa opettajat ja muu pedagoginen henkilökunta palvelussuhteen ehtojen mukaisesti sekä johtokuntaa kuultuaan päättää heidän työsuhteensa irtisanomisesta tai purkamisesta sekä muista työnantajalle kuuluvista asioista.
- 7) Valita kolme opettajajäsentä koulun johtokuntaan lukuvuodeksi kerrallaan.
- 8) Tehdä opettajien ja muun pedagogisen henkilökunnan työsuhteen luonnetta koskeva esitys johtokunnalle ja määrätä opettajille kuuluvat aineet sekä mahdolliset ylitynmit.
- 9) Määrätä luokanopettajat ja luokanvalvojat.
- 10) Myöntää anomuksesta opettajalle ja muulle pedagogiseen henkilökuntaan kuuluvalla määräaikaista vapautuksia tehtävistään.
- 11) Päättää koulun työ- ja loma-ajoista.
- 12) Päättää koulun järjestyssäännöistä.
- 13) Pyytää oppilaskunnalta lausuntoja koulun järjestyssäännöistä, opetussuunnitelmasta ja siihen perustuvasta vuosisuunnitelmasta, oppikirjoista ja

muusta oppimateriaalista sekä muista suunnitelmista ja päätöksistä, jotka vaikuttavat opintoihin ja oppilaiden asemaan.

- 14) Päättää oppilaiden ottamisesta kouluun, koulunkäynnin aloittamisesta säädettyä aikaisemmin tai myöhemmin.
- 15) Päättää oppilaan valitseman oppiaineen muuttamisesta toiseksi aineeksi sekä perusopetuslain 18 §:ssä ja lukiolain 13 §:ssä tarkoitetuista erityisistä opetusjärjestelyistä ja perusopetusasetuksen 5 §:ssä tarkoitetun korvaavan opetuksen järjestämistä.
- 16) Hyväksyy perusopetuslain 17 §:n 2 momentissa tarkoitettu henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma.
- 17) Päättää 10 – 13 luokkien oppilaan opinto-ohjelman muuttamisesta.
- 18) Antaa hakemuksesta 10 - 13 luokkien oppilaalle lupa suorittaa lukion oppimäärään kuuluva kurssi opetukseen osallistumatta ja päättää muualla suoritettujen opintojen hyväksilukemisesta.
- 19) Päättää perusopetuslain 31 ja 32 §:ssä tarkoitettujen opintososiaalisten etujen järjestämisestä ja antamisesta oppilaalle.
- 20) Myöntää hakemuksesta oppilaalle lupa poissaoloon koulusta kolme koulupäivää pidemmäksi ajaksi. Sitä lyhyemmät lomat myöntää luokanvalvoja.
- 21) Päättää kirjallisen varoituksen antamisesta oppilaalle ja oppilaan määräaikaisesta erottamisesta sekä 10 – 13 vuosiluokan oppilaan lukiolain 26 §:n 2 momentissa tarkoitettua opiskelusta pidättämisestä.
- 22) Päättää koulun toiminnan pedagogisesta arvioinnista ja arviointien keskeisistä julkistettavista tuloksista.
- 23) Päättää stipendien ja muiden apurahojen jaosta, mikäli rahastojen säännöissä taikka lahjakirjassa tai testamentissa ei toisin määrätä.
- 24) Päättää ja suorittaa muut asiat ja tehtävät, jotka säännösten tai määräysten tai asian laadun mukaan sille kuuluvat.

Opettajakunta voi antaa toimivaltaansa kuuluvan asian jaoston, työvaliokunnan tai erityistä tehtävää varten asettamansa työryhmän tai opettajakunnan jäsenen hoidettavaksi.

10 §

Jaostojen puheenjohtajat ja vuosirehtori

Opettajakunnan jaostojen puheenjohtajien tehtävänä on sen lisäksi, mitä muualla tässä johtosäännössä määrätään:

- 1) Valmistella opettajakunnalle ja sen jaostolle viipymättä käsiteltäväksi kaikki niille kuuluvat asiat, sekä pitää huolta opettajakunnan päätösten täytäntöönpanosta, ellei päätöksen täytäntöönpanoa ole määrätty vuosirehtorin tehtäväksi.
- 2) Toimia aloitteentekijänä koulun pedagogisten menetelmien kehittämisessä ja jaostojen jatkuvan taiteellisen ja pedagogisen työskentelyn toteuttamisessa.
- 3) Huolehtia vuosittaisen itsearvioinnin toteuttamisesta ja arvioinnin keskeisten tulosten julkistamisesta sekä muista arviointiin liittyvistä käytännön toimenpiteistä.
- 4) Huolehtia yhdessä vuosirehtorin kanssa opettajien sijaisuusjärjestelyistä ja ottaa poikkeustilanteessa sivutoiminen tuntiopettaja.

Vuosirehtorin ja apulaistusrehtorin tehtävänä on sen lisäksi, mitä muualla tässä johtosäännössä määrätään:

- 1) Vuosirehtorin tehtävänä on toimia perusopetuslain 37 §:n ja hukiolain 30 §:n mukaisena toiminnasta vastaavana rehtorina.
- 2) Edustaa koulua viranomaisiin ja muihin koulun ulkopuolisiin nähden asioissa, jotka tämän johtosäännön mukaan kuuluvat opettajakunnan toimivaltaan, ottaen erityisesti huomioon, mitä 11 §:ssä määrätään.
- 3) Esitellä opettajakunnan asiat johtokunnalle sekä huolehtia johtokunnan päätösten tiedottamisesta opettajakunnalle ja päinvastoin.
- 4) Huolehtia opettajien ja muun pedagogisen henkilöstön perehdyttämisestä
- 5) Huolehtia yhdessä jaostojen puheenjohtajien kanssa opettajien sijaisuusjärjestelyistä ja ottaa poikkeustilanteessa sivutoiminen tuntiopettaja.
- 6) Valvoa, että 10 – 12 luokkien oppilailla on vaadittava määrä opintoja päättötodistuksen saamiseksi.
- 7) Valvoa, että ylioppilastutkintoon ilmoittautuvat ovat suorittaneet vaadittavan määrän opintoja ja että kokelaat suorittavat ylioppilastutkintoon kuuluvat kokeet säädettyssä ajassa.
- 8) Allekirjoittaa oppilaille annettavat päättötodistukset.
- 9) Huolehtia viranomaisten määräyksiin perustuvien koulua koskevien tilastotietojen toimittamisesta.
- 10) Laatia yhdessä opettajakunnan kanssa työsuunnitelma ja koulun vuosikertomus.

- 11) Vastata lukujärjestyksen laadinnasta.
- 12) Huolehtia opettajakunnan ohjeiden mukaan opetustoimintaan liittyvästä kirjeenvaihdosta ja yhteydenpidosta koulun ulkopuolisiin.
- 13) Huolehtia opetustoimintaan liittyvän asiakirja-aineiston arkistoinnista.
- 14) Vastata opettajien nimikirjan pidosta.
- 15) Antaa pyydettyä opettajille todistuksia heidän toiminnastaan.
- 14) Suorittaa muut opettajakunnan antamat tehtävät.

11 §

Työvaliokunta

Opettajakunnalla on työvaliokunta, johon kuuluvat vuosirehtorit, jaostojen puheenjohtajat, opettajakunnan sihteeri sekä tarvittaessa lisäksi opettajakunnan valitsevat muut opettajakunnan jäsenet. Työvaliokunta on päätösvaltainen, kun vähintään puolet sen jäsenistä on läsnä.

Työvaliokunta kokoontuu viikoittain lukuvuodeksi kerrallaan päätettynä viikonpäivänä. Kokouksen asialista jaetaan jäsenille viimeistään kokousta edeltävänä päivänä. Asialista rakennetaan siten, että siitä voidaan tehdä pöytäkirja asioiden dokumentointia ja tiedottamista varten. Asialista annetaan tiedoksi intranetissä ja pöytäkirja kokouksen jälkeisenä päivänä intranetissä.

Asialista muodostuu opettajakunnan kokouksen ja johtokunnan delegoimista tehtävistä sekä muista yksittäisistä asioista.

Kokousaika kolme tuntia otetaan huomioon jäsenten työajan suunnittelussa

Työvaliokunnan kokoonpano

Työvaliokunnalla on kiinteä peruskokoonpano, johon kuuluvat:

- vuosirehtori, joka toimii puheenjohtajana
- varapuheenjohtaja on apulaisvuosirehtori
- sihteeri,
- jaostojen puheenjohtajat (3), varalla jaostojen sihteerit tai valittu varahenkilö

Asialistan edellyttäessä mukana kokouksessa ovat edustettuina iltapäivätoiminta, esikoulu, osuuskunta, toimisto ja päiväkodit

Työvaliokunnan tehtävät

Työvaliokunta toimii opettajakunnan ja johtokunnan mandaatilla. Sen tehtävät ovat seuraavat:

- valmistelee opettajakunnan kokouksen asialistan
- tekee päätöspöytäkirjan ja tiedottaa toimistaan
- työvaliokunta on vastuussa käytännön koulutyön ylläpidosta ja kehittämisestä
- työvaliokunnan vastuulla on pysyä tietoisena koulun tilanteesta ja tapahtumista
- työvaliokunta tekee vuosityösuunnitelman
- tekee ja toimeenpanee käytännön toimintaan liittyviä päätöksiä. Käsittelee koulutusanomukset, opettajien palkattomat vapaat, opetuksen poikkeusjärjestelyt, kiinteistön ja sen ympäristön toimivuuteen ja kunnossapitoon liittyvät asiat, jaostojen esittelemät asiat, oppilaita koskevat hallintopäätökset, rekrytinnin toimeenpano, vierailu- ja esiintymispyyntöjen käsittely
- kehittää omaa työskentelyään ja osaamistaan
- työvaliokunta delegoi ja valvoo toimikuntien sekä toimintojen työtä
- yhdessä talouspäällikön ja luottamusmiehen kanssa työvaliokunta muodostaa yt-lain mukaisen yhteistoimintaelimen

12 § Johtokunnan ja opettajakunnan yhteistyö

Johtokunnan ja opettajakunnan on kaikissa koulua koskevissa asioissa toimittava keskenään hyvässä yhteistyössä. Yhteistoiminta ja avoin vuoropuhelu on välttämätöntä tehtäessä sekä jatkuvaa itsearviointia että tarpeen tullen tapahtuvaa jonkin osa-alueen erityistä arviointia koulun kehittämiseksi.

Johtokunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajien sekä opettajakunnan jaostojen puheenjohtajien ja vuosirehtorin tulee huolehtia siitä, että toisen hallintoelimen edustajille ilmoitetaan ja annetaan tarpeelliset tiedot oman hallintoelimen toiminnasta. Mainittujen henkilöiden tulee aina neuvotella keskenään suoritettavista toimenpiteistä ja koulun puolesta viranomaisille ja muille ulkopuolisille annettavista esityksistä. Ilmoittamisen ja tiedottamisen tulee tapahtua etukäteen.

3 LUKU OPETTAJAT JA MUU HENKILÖKUNTA JA HEIDÄN TEHTÄVÄNSÄ

13 § Opettajat ja muu henkilökunta

Opettajia ovat esiluokanopettajat, luokanopettajat, aineenopettajat, opinto-ohjaajat, erityisopettajat, erityiseurytmian opettajat ja tuntiopettajat.

Luokanopettajat ohjaavat vuosiluokilla 1 – 8 kukin luokkaansa ja opettavat sille pääasiassa jaksottain lukuaineet toista kotimaista kieltä ja vieraita kieliä lukuun ottamatta. Luokanopettaja voi tarvittaessa opettaa muitakin aineita ja antaa opetusta myös muilla luokilla.

Aineenopettaja huolehtivat muusta kuin edellä mainitusta luokanopettaja-asteen sekä pääsääntöisesti vuosiluokkien 9 – 13 opetuksesta.

Esiluokanopettaja opettaa esiluokkaa.

Erityisopettaja ja erityiseurytmian opettaja antavat oppilaille erityisopetusta ja taideterapiaa.

Koulun henkilöstöön voi kuulua muuta pedagogista tai oppilashuoltoon osallistuvaa henkilökuntaa, esimerkiksi koulupsykologi, koulukuraattori, koulunkäyntiavustajia, säästäjiä, iltapäiväkerhon ohjaajia, terapiatoimintaa ohjaava lääkäri ja muita terapiatyötä tekeviä henkilöitä.

Koulussa on talouspäällikkö ja muuta toimisto- ja huoltohenkilökuntaa sekä muuta tarpeellista henkilökuntaa.

14 §

Henkilökunnan velvollisuudet ja tehtävät

Opettajan ja muun koulun henkilökuntaan kuuluvan on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä sekä noudatettava työnjohto- ja valvontamääräyksiä. Hänen on käyttydyttävä asemansa ja tehtävänsä edellyttämällä tavalla.

Opettajan tehtävänä on:

- 1) Antaa opetusta työehtosopimuksen tai muun paikallisen sopimuksen mukaisesti sekä hoitaa hänelle määrättyt ylitunnit.
- 2) Noudattaa hyväksyttyä opetussuunnitelmaa ja käsitellä sen mukaiset oppimäärät.
- 3) Valmistella oppitunnit ja huolehtia niiden työrauhasta, tarkistaa oppilaiden tehtävät ja ohjata niiden suorittamista.
- 4) Huolehtia oppilasarvioinnista.
- 5) Kehittää ja käyttää steinerpedagogisia opetusmenetelmiä ja työmuotoja.
- 6) Huolehtia oppilaiden ojentamisesta, ellei muualla tässä johtosäännössä toisin määrätä.
- 7) Osallistua opettajakunnan jäsenenä opetuksen kehittämiseen ja suunnitteluun sekä annetun koulutuksen arviointiin.
- 8) Olla tarvittaessa yhteydessä oppilaan huoltajiin koulunkäyntiä koskevissa asioissa.

9) Suorittaa muut opettajakunnan määräämät opettajalle kuuluvat tehtävät.

Koulun muuhun henkilökuntaan kuuluvan tulee suorittaa hänelle määrätty tehtävät. Tehtävät määritellään erikseen vahvistettavassa toimenkuvassa..

15 §

Tehtävien hakumenettely

Toistaiseksi voimassa olevaan työsuhteeseen otettavien henkilöiden ja yli kuuden kuukauden pituiseksi määräajaksi otettavien henkilöiden tehtävät täytetään hakumenettelyn perusteella. Avoimet tehtävät pyritään ensisijaisesti täyttämään koulun sisäisellä hakumenettelyllä huomioiden, mitä opetustoimen henkilöstön kelpoisuudesta on säädetty.

Tarvittaessa edellä todetut tehtävät julistetaan haettaviksi, mikäli mahdollista, viimeistään kuukautta ennen työsuhteen alkamista.

16 §

Tehtävän täyttäminen

Hakumenettelyn piiriin 15 §:n mukaan kuuluvissa tehtävissä työsuopimus voidaan tehdä vain sellaisen henkilön kanssa, joka on kirjallisesti hakenut tehtävää ennen hakuajan päättymistä ja silloin täyttää tehtävän kelpoisuusvaatimukset. Jos kelpoisuusvaatimukset täyttäviä hakijoita ei ole tai on muu erityinen syy, tehtävään voidaan enintään lukuvuodeksi kerrallaan ottaa henkilö, joka täyttää opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun asetuksen 23 §:n vaatimukset.

Toistaiseksi voimassa olevaan työsuhteeseen otettavalle henkilölle määrätään enintään neljän kuukauden pituinen koeaika. Vuosirehtorin tulee hyvissä ajoin muistuttaa opettajakuntaa koeajan päättymisestä.

Muiden kuin edellä todettujen tehtävien täyttämismenettelystä päättää johtokunta.

4 LUKU

OPPILAAKSIOTTO JA OPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN

17 §

Sovellettavat säännökset ja määräykset

Oppilaaksiotosta, opetuksesta ja työajoista on voimassa, mitä perusopetuslaissa ja lukiolaissa sekä niiden nojalla säädetään ja määrätään ja mitä opetusta varten hyväksytyssä opetussuunnitelmassa ja tässä johtosäännössä määrätään.

18 §

Oppilaaksiotto

Opettajakunta ottaa oppilaat koulun ensimmäiselle luokalle siten, että oppilaspaikoista kolme neljäsosaa täytetään ilmoittamisjärjestyksessä. Tällöin otetaan huomioon myös muihin steinerkouluihin ilmoittamispäivämäärä. Adoptio- ja sijaiskotilapsen ilmoittamisikä määritellään adoptio- ja sijoitus päätöksestä. Loput oppilaspaikat täytetään seuraavasti:

1. etusijalla ovat lapset, joilla on sisaruksia koulun muilla luokilla
2. edelleen vapaiksi jääneet oppilaspaikat täyttää opettajakunta harkintansa mukaan ottaen huomioon mm. lapsen aiemmin saaman steinerpedagogisen kasvatuksen jatkuvuuden

Oppilaaksiottamiseen liittyvät asiat opettajakunnalle valmistelee opettajakunnan asettama oppilaaksiottoryhmä.

Ilmoittaminen tehdään koulun kansliaan. Ilmoittamisen yhteydessä on mainittava lapsen henkilötiedot sekä huoltajien nimet ja yhteystiedot. Yhteystietojen muutoksista on ilmoitettava koulun kansliaan. Ilmoittaminen vahvistetaan kirjallisesti koulun aloittamista edeltävänä lukuvuonna 15.11 mennessä.

Ennen oppilaiden ottamista kouluun heidän huoltajilleen järjestetään informaatiotilaisuus, jossa annetaan tietoa steinerpedagogiikasta ja koulun toimintatavoista. Ennen oppilaspaikan vahvistamista huoltajien tulee antaa opettajakunnalle tiedoksi lapsen terveydentilaa koskevat tai muut koulunkäyntiin vaikuttavat seikat, jotta voidaan päättää onko steinerkoulu lapsen edun mukainen opiskelupaikka ja onko koululla mahdollisuus antaa hänelle opetusta.

Otettaessa oppilaita esiluokalle noudatetaan soveltuvin osin edellä mainittuja määräyksiä.

Opetuksen alkamisen jälkeen mahdollisesti vapautuvat oppilaspaikat opettajakunta täyttää harkintansa mukaan.

19 §

Työajat esiopetuksessa ja vuosiluokilla 10 – 13

Esiopetuksessa työpäivien määrä on sama kuin perusopetuksessa.

Vuosiluokilla 10 – 12 työpäivien määrä on sama kuin perusopetuksessa.
Vuosiluokalla 13 opetusta järjestetään enintään 120 työpäivänä.

20 §

Opetusryhmien muodostaminen

Opetusryhmän enimmäiskoko on 32 oppilasta. Tämä voidaan kuitenkin erittäin painavista syistä opettajakunnan harkinnan mukaan ylittää. Syy voi esimerkiksi olla toisesta steinerkoulusta siirtyminen.

21 §

Tuki- ja erityisopetus

Sairauden tai muun syyn vuoksi opetuksessa tilapäisesti jälkeensäjääneille tai muutoin erityistä tukea tarvitseville järjestetään tukiopetusta.

Jos opetuksen eriyttäminen tai tukiopetus eivät ole riittäviä toimenpiteitä oppimis- tai sopeutumisvaikeuksien poistamiseksi tai lieventämiseksi, oppilaalle annetaan osaaikaista erityisopetusta.

Tuki- ja erityisopetuksen järjestämisestä on syytä ilmoittaa oppilaan huoltajille.

Oppilaille voidaan tarjota myös taideterapiaa.

22 §

Iltapäivätoiminta

Iltapäivätoiminta on osa Tampereen Rudolf Steiner -koulun toimintaa ja sitä johtaa henkilökunnan keskuudestaan valitsema ja johtokunnan nimeämä tiimivastaava apunaan toiminnasta voimassa olevien määräysten mukainen henkilökunta. Opettajakunnasta nimetään iltapäivätoiminnan yhteyshenkilö lukuvuodeksi kerrallaan.

Iltapäivätoiminta on kasvun tukemista yhteistyössä opettajien ja vanhempien kanssa ja se koostuu kolmesta osasta;

- kasvatus
- huolenpito
- vapaa leikki

5 LUKU

OPPILASKUNTA

23 §
Oppilaskunta ja sen tehtävät

Oppilaskuntaan kuuluvat vuosiluokkien 9 – 13 oppilaat. Oppilaskunta valitsee itselleen hallituksen, johon puheenjohtajan lisäksi kuuluu 2 oppilasta kutakin luokkaa kohti.

Oppilaskunnan kuraattorina toimii opettajakunnan nimeämä opettaja. Kuraattori voi osallistua oppilaskunnan kokouksiin.

Oppilaskunnan tehtävänä on:

- 1) Järjestää jäsenilleen sellaista toimintaa, joka tukee koulun tavoitteita ja joka erityisesti auttaa tutustumaan suomalaiseen yhteiskuntaan, sekä kehittää yhteistyökykyä ja kansainvälistä yhteisymmärrystä.
- 2) Seurata koulun oppilaiden aseman kehitystä ja esityksien ja keskustelujen avulla myötävaikuttaa oppilaiden turvallisuuteen ja viihtyvyyteen koulussa.
- 3) Antaa opettajakunnalle lausuntoja koulun järjestyssäännöistä, opetussuunnitelmasta ja siihen perustuvasta vuosisuunnitelmasta, oppikirjoista ja muusta oppimateriaalista sekä muista suunnitelmista ja päätöksistä, jotka vaikuttavat opintoihin ja oppilaiden asemaan, ja tehdä aloitteita näihin liittyvistä asioista.
- 4) Toimittaa lukuvuoden alussa tarpeelliset henkilövalinnat, joissa puheenjohtaja ja kaksi edustajaa luokkaa kohti valitaan oppilaskunnan hallitukseen. Jokaisella oppilaskunnan jäsenellä on yksi ääni.
- 5) Suunnitella ja toteuttaa koulun yhteisiä tapahtumia yhteistyössä johtokunnan, opettajien ja muun henkilökunnan kanssa.
- 6) Pitää yhteyttä johtokuntaan, viranomaisiin ja yhteisöihin, jotka tukevat oppilaskunnan tavoitteita.
- 7) Laatia oppilaskunnan säännöt ja lähettää ne opettajakunnalle vahvistettavaksi.

Oppilaskunnan hallituksen tehtävänä on:

- 1) Valita keskuudestaan varapuheenjohtaja, sihteerin ja muut mahdolliset toimihenkilöt.
- 2) Pitää pöytäkirjaa kokouksistaan.

- 3) Valmistella oppilaskunnan kokoukset ja kutsua oppilaskunta koolle säännönmukaisiin kokouksiin.
- 4) Valmistaa oppilaskunnan toimintasuunnitelma ja toimintakertomus.
- 5) Valmistella ne asiat, jotka käsitellään oppilaskunnan kokouksissa, ja panna täytäntöön oppilaskunnan päätökset.
- 6) Antaa esitykset opettajakunnan työvaliokunnalle käsittelyä varten.
- 7) Kokoontua tarvittaessa puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan johdolla.

Sellaista oppilaskunnan tai sen hallituksen päätöstä asiassa, joka edellyttää myös johtokunnan tai opettajakunnan päätöstä, ei saa panna täytäntöön ennen kuin johtokunta tai opettajakunta ovat asian hyväksyneet.

6 LUKU VOIMAANTULO

24 § *Voimaantulo*

Tämä johtosääntö tulee voimaan 15. päivänä syyskuuta 2008 ja korvaa koulun aiemman johtosäännön.

Heikki Salo
puheenjohtaja

12. Liite

Tampereen Steiner-kouluyhdistyksen säännöt

1§

Nimi ja kotipaikka

Yhdistyksen nimi on Tampereen Steiner-koulu yhdistys r.y. ja sen kotipaikka on Tampereen kaupunki.

2§

Tarkoitus

Yhdistyksen tarkoitus on toimia Tampereen Rudolf Steiner-koulun omistajana ja ylläpitäjänä. Lisäksi tarkoitus on lähidemokraattisena yhteisönä kannustaa Tampereen Rudolf Steiner-koulun piirissä olevien henkilöiden osallistumista koulun elämään ja toimimista koulun hyväksi. Mahdollistuksiansa mukaan yhdistys tukee ja edistää myös yleistä steinerpedagogiikan tutkimusta, opetusta ja toteuttamista. Yhdistyksen tarkoituksena ei ole voiton eikä muun välittömän taloudellisen ansion hankkiminen yhdistyksen toimintaan osallisille eikä yhdistyksen toiminta mmutoimintaan saa muodostua pääasiallisesti taloudelliseksi.

3§

Tehtävät

Koulun ylläpitäjänä yhdistys voi ottaa vastaan avustuksia, lahjoituksia ja testamentteja, omistaa irtainta ja kiinteää omaisuutta, toimeenpanna näytöksiä, juhlia, myyjäisiä sekä asianomaisen luvan saatuaan arpajaisia ja rahakeräyksiä. Lisäksi yhdistys voi harjoittaa julkaisutoimintaa, kahvila-, kirjakauppa- ja kioskitointia, kutakin ainoastaan yhdessä liikepaikassa.

Yhdistys järjestää myös jäsentilaisuuksia yhdessä Tampereen Rudolf Steiner-koulun kanssa.

4§

Jäsenyys

Yhdistyksen jäsenet ovat varsinaisia jäseniä tai tukijäseniä. Varsinaisiksi jäseniksi voivat liittyä koulun toimihenkilöt, oppilaiden huoltajat sekä 18 vuotta täyttäneet oppilaat. Kun jäsen ei enää kuulu niihin edellä mainituista ryhmistä, hänen on erottava yhdistyksestä.

Tukijäseneksi voi liittyä jokainen 18 vuotta täyttänyt henkilö. Tukijäsenellä ei ole yhdistyksen kokouksissa äänioikeutta.

Ennen näiden sääntöjen voimaantuloa jäseniksi hyväksytyt säilyttävät jäsenyytensä entisillä oikeuksilla.

5§

Jäsenmaksu

Yhdistyksen varsinaisilta jäseniltä ei kanneta jäsenmaksua. Tukijäsenten jäsenmaksun suuruudesta päätetään vuosikokouksessa.

6§

Johtokunta

Yhdistyksen johtokuntana toimii hallitus, jonka jäseniksi vuosikokouksessa valitaan kaksitoista yhdistyksen jäsentä kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Näistä vähintään kahdeksan on oltava oppilaiden huoltajia.

Hallituksen jäsenistä on vuosittain neljä jäsentä erovuorossa. Erovuoroiset jäsenet voidaan valita uudelleen.

Yhdistyksen hallitus valitsee keskuudestaan puheenjohtajana kaksi varapuheenjohtajaa. Näihin tehtäviin ei voi valita Tampereen Rudolf Steiner-koulun opettajaa. Hallituksen sihteerinä toimii koulun talouspäällikkö.

Hallitus kokoontuu puheenjohtajan tai hänen ollessaan estynyt, varapuheenjohtajan kutsusta tarvittaessa tai kun kolme hallituksen jäsentä sitä pyytää.

Hallitus on päätösvaltainen, kun seitsemän sen jäsenistä puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja mm. huhtana on kokouksessa läsnä. Päätökset tehdään yksinkertaisella äänten enemmistöllä. Äänten mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni.

- 1) ohjaa ja valvoo yhdistyksen talouden ja omaisuuden hoitamista yhdistyksen tarkoitusta vastaavalla tavalla
- 2) vastaa toimivaltansa puitteissa yhdistyksen hallinnosta
- 3) edustaa yhdistystä suhteissa viranomaisiin, yhteisöihin ja laitoksiin toimivaltansa liittyvissä asioissa
- 4) päättää koulun talouspäällikön ja isännöitsijän sekä muiden tarvittavien yhdistyksen työntekijöiden palvelukseen ottamisesta, irtisanomisesta ja palvelussuhteen ehdoista
- 5) hyväksyy koulun talouspäällikön esittämän yhdistyksen talousarvion esitettäväksi vuosikokoukselle, ja päättää siitä
- 6) hyväksyy vahvistetun talousarvion puitteissa kouluyhdistyksen menot
- 7) päättää koulun johtokunnan esittämistä hankkeista ja menoista
- 8) vastaa muista hallituksen toimivaltaan kuuluvien asioiden hoitamisesta

7§

Hallituksen puheenjohtajan ja sihteerin tehtävät

Hallituksen puheenjohtaja huolehtii siitä, että hallitus käsittelee yhdistyksen toiminnalle tarpeelliset asiat ja että yhdistyksen sääntöjä noudatetaan sekä johtaa asioiden käsittelyä yhdistyksen ja hallituksen kokouksissa yhdistyksen vuosikokousta lukuun ottamatta. Varapuheenjohtaja huolehtii puheenjohtajan tehtävistä tämän ollessa estynyt. Sihteeri pitää pöytäkirjaa yhdistyksen ja hallituksen kokouksissa, yhdistyksen vuosikokouksessa kuitenkin vain kokouksen valitsemana. Pöytäkirjan vahvistaa allekirjoituksellaan kokouksen puheenjohtaja ja sihteeri.

8§

Nimen kirjoittaminen

Yhdistyksen nimen kirjoittaa hallituksen puheenjohtaja ja talouspäällikkö, kukin yksin, tai kaksi hallituksen jäsentä yhdessä.

9§

Tilivuosi

Yhdistyksen tilivuosi on 1.7-1.6. Poikkeuksena pidennetty tilivuosi 1.1.2007-30.6.2008. Hallituksen on jätettävä tilit viimeistään seuraavan syyskuun 30. päivänä tilintarkastajille, joiden tulee antaa tilitys ja yhdistyksen hallinnosta lausuntoja ja palauttaa ne kahden viikon kuluessa vastaanottamisesta.

10§

Yhdistyksen kokoukset

Yhdistyksen vuosikokous pidetään vuosittain 15.5. mennessä. Vuosikokous kutsutaan koolle vähintään kahdeksan päivää ennen kokousta jäsenille lähetetyllä kirjeellä tai Tampereen Rudolf Steiner-koulun tiedotteessa julkaistulla ilmoituksella.

Asiat, jotka halutaan vuosikokouksessa käsiteltäviksi, on jätettävä kirjallisesti hallitukselle vähintään 14 päivää ennen vuosikokousta.

Yhdistyksen ylimääräinen kokous kutsutaan koolle samoin kuin vuosikokous. Kokous on kutsuttava koolle, jos vähintään 1/10 yhdistyksen jäsenistä sitä kirjallisesti esittämänsä asian käsittelyä varten hallitukselta pyytää.

11§

Asioitten käsittely vuosikokouksessa

Vuosikokouksessa

- 1) valitaan kokoukselle puheenjohtaja, sihteeri ja kaksi pöytäkirjan tarkastajaa
- 2) todetaan kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus
- 3) esitetään vuosikertomus, tilinpäätös ja tilintarkastajien lausunto
- 4) päätetään tili- ja vastuuvapauden myöntämisestä hallitukselle ja muille tilivelvollisille tai niistä toimenpiteistä, joihin tilit ja tilien ja hallinnon tarkastus antavat aihetta
- 5) käsitellään hallituksen laatima, kulumassa olevan tilivuoden toimintasuunnitelma sekä siihen liittyvä talousarvio ja päätetään niiden hyväksymisestä
- 6) päätetään tukijäsenmaksun suuruudesta
- 7) valitaan hallituksen jäsenet erovuorossa olevien tilalle
- 8) valitaan kaksi tilintarkastajaa ja näille varamiehet
- 9) käsitellään mm:n kokouskutsussa mainitut asiat ja päätetään niistä.

12§

Yhdistyksen purkaminen

Yhdistyksen purkamisesta on päätettävä kahdessa, vähintään kahden viikon väliajoin pidettävässä kokouksessa.

Päätös on tehtävä kummassakin kokouksessa vähintään kolmen neljäsosan enemmistöllä annetuista äänistä.

Yhdistyksen purkautuessa on sen varat luovutettava jollekin samansuuntaisia tarkoituksia ajavalle rekisteröidylle yhdistykselle tai oikeuskelpoiselle yhteisölle.

Helsingin Rudolf Steiner-koulun suomenkielisen osaston johtosääntö

Hyväksytty 10.1.2008

(lisäys §:ään 22, oppilaaksi ottaminen 27.11.2008 / lisäys §:ään 18, monijäseninen elin 14.5.2009 / lisäys §:ään 12, opettajakunta 12.4.2010)

SUOMENKIELISEN OSASTON JOHTOSÄÄNTÖ

Hyväksytty Helsingin Rudolf Steiner –koulun kannatusyhdistys – Understödsföreningen för Rudolf Steiner skolan i Helsingfors ry:n hallituksen kokouksessa 10 päivänä tammikuuta 2008.

TÄSTÄ ALKAA SAMANSISÄLTÖINEN OSUUS KOULUN MOLEMPIEN OSASTOJEN JOHTOSÄÄNNÖISSÄ.

1. LUKU YLEISTÄ

1 § *Koulutuksen järjestäjä*

Koulutuksen järjestäjänä toimii Helsingin Rudolf Steiner –koulun kannatusyhdistys – Understödsföreningen för Rudolf Steiner skolan i Helsingfors ry (jäljempänä kannatusyhdistys).

2 § *Johtosäännön piiriin kuuluva koulutus ja muu toiminta*

Kannatusyhdistys järjestää opetusministeriön 12. tammikuuta 2004 tekemän päätöksen mukaisesti perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitettua esiopetusta ja perusopetusta sekä lukiolaissa (629/1998) tarkoitettua lukiokoulutusta (Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen järjestämislupa / liite 1). Koulutuksessa noudatetaan steinerpedagogiikkaan perustuvia työskentelytapoja.

Koulutuksen yhteydessä tutkitaan ja kehitetään steinerpedagogisia opetus- ja kasvatustekniikoita sekä järjestetään toimintaa, jolla tuetaan ja edistetään steinerpedagogiikan tuntemusta ja kehittämistä opetus- ja kasvatustoimessa. Lisäksi järjestetään opettajille steinerpedagogista täydennyskoulutusta.

Kannatusyhdistys voi järjestää koululaisille perusopetuslain mukaista iltapäivätoimintaa (Perusopetuslaki 628/1998 8 a luku) ja esikoululaisille päivähoitolain mukaista päivähoitoa (Laki lasten päivähoitosta 36/1973) sekä muuta koululaisten kerhotoimintaa.

Koulutuksen järjestämisessä ja muussa toiminnassa toimitaan yhteistyössä steinerpedagogiikan hyväksi työskentelevien järjestöjen ja yhteisöjen kanssa.

3 §

Koulu, jossa opetus järjestetään

Opetus järjestetään Helsingin Rudolf Steiner –koulu – Rudolf Steiner skolan i Helsingfors –nimisessä koulussa, joka sijaitsee Helsingissä. Koulun voi kuulua useita toimintayksiköitä.

Koulussa on esiluokka ja kaksitoista varsinaista vuosiluokkaa sekä ylioppilastutkintoon valmistava kolmastoista luokka.

Koulu muodostuu kahdesta osastosta; suomenkielisestä ja ruotsinkielisestä osastosta. Suomenkielisestä osastosta käytetään nimeä Helsingin Rudolf Steiner-koulu ja ruotsinkielisestä osastosta nimeä Rudolf Steiner skolan i Helsingfors.

Koulun kuuluu lisäksi erilliset suomenkieliset toimintayksiköt, jotka ovat Elias-koulun yhteydessä toimiva Elias-toimintayksikkö ja Vantaan seudun steiner-koulun yhteydessä toimiva yksikkö. Mainituissa toimintayksiköissä järjestetään lukiolaissa tarkoitettua koulutusta steinerpedagogiikkaan perustuvan opetussuunnitelman mukaisesti.

2 LUKU

TOIMIELIMET JA -HENKILÖT SEKÄ NIIDEN TOIMIVALTA JA TEHTÄVÄT

4 §

Yleistä

Kannatusyhdistys vastaa koko koulun taloudesta ja pitää yllä koulun puitteita. Kannatusyhdistys osoittaa opetustoimintaan koulun osastoille käyttövarat kannatusyhdistyksen hyväksymän talousohjesäännön mukaisesti.

Hallitus nimittää suomenkielisen osaston johtokuntaan kymmenen (10) jäsentä

- kuusi (6) jäsentä ehdokkaista, jotka asettaa kannatusyhdistyksen kokous
- kaksi (2) opettajakunnan jäsentä osaston opettajakunnan nimeämistä ehdokkaista
- yhden (1) muun henkilökunnan jäsenen henkilökunnan nimeämistä ehdokkaista
- yhden (1) oppilaskunnan jäsenen oppilaskunnan hallituksen nimeämistä ehdokkaista

Kannatusyhdistyksen jäsenten toimikausi johtokunnassa on kolme (3) lukuvuotta siten, että joka lukuvuosi 1/3-osa on erovuoroisia. Erovuoroinen voidaan valita uudelleen. Muiden jäsenten toimikausi on yksi (1) lukuvuosi. Vuoden 2008 alusta aloittavan johtokunnan kannatusyhdistyksen jäsenten toimikaudet ovat seuraavat: 1/3-osan toimikausi päättyy 31.7.2008, 1/3-osan 31.7.2009 ja 1/3-osan 31.7.2010. Muiden johtokunnan jäsenten ensimmäinen toimikausi päättyy 31.7.2009.

Hyväksytty 10.1.2008

(lisäys §:ään 22, oppilaaksi ottaminen 27.11.2008 / lisäys §:ään 18, monijäseninen elin 14.5.2009 / lisäys §:ään 12, opettajakunta 12.4.2010)

Hallitus nimittää ruotsinkielisen osaston johtokuntaan kahdeksan (8) jäsentä

- viisi (5) jäsentä ehdokkaista, jotka asettaa kannatusyhdistyksen kokous
- kolme (3) opettajakunnan jäsentä osaston opettajakunnan nimeämistä ehdokkaista

Kannatusyhdistyksen jäsenen ensimmäinen toimikausi johtokunnassa on kaksi lukuvuotta. Mikäli erovuoroinen valitaan uudelleen, on hänen toimikautensa yksi lukuvuosi. Vuoden 2008 alusta aloittavan johtokunnan jäsenten toimikausi päättyy 31.7.2009.

5 §

Toimielimet ja niiden tehtävien jaon perusteet sekä hallinnossa noudatettavat periaatteet

Koulutuksen järjestämisestä vastaa hallitus. Koulutuksen kehittämisestä sekä hallinnosta vastaavat kummankin osaston johto- ja opettajakunnat. Erillisessä toimintayksikössä on johtoryhmä, joka käyttää lainsäädännön ja tämän johtosäännön mukaista päätösvaltaa.

Johtokunnan ja opettajakunnan tehtävien jaossa noudatetaan periaatetta, jonka mukaan johtokunnalle kuuluvat osaston taloushallintoa koskevat ja siihen liittyvät asiat sekä opettajakunnalle kasvatusta ja opetusta koskevat ja niihin liittyvät asiat.

Toimielinten toiminnassa noudatetaan, jollei koulutusta koskevassa lainsäädännössä tai tässä johtosäännössä toisin säädetä tai määrätä, soveltuvin osin yleisiä yhdistystoimintaa koskevia säännöksiä ja periaatteita.

Toimielimien kokouksien päätöksenteossa pyritään yksimielisyyteen neuvotellen. Jos kuitenkin joudutaan äänestämään, tehdään päätökset yksinkertaisella äänen enemmistöllä. Äänen mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni paitsi henkilövalinnoissa, joissa asia ratkaistaan arvalla.

Koulun päätöksiä tekevien toimielimien on pidettävä kokouksistaan pöytäkirjaa, jotka pidetään nähtävillä niiden hyväksymisen jälkeen.

6 §

Hallitus ja sen tehtävät

Sen lisäksi mitä kannatusyhdistyksen säännöissä on hallituksen tehtäviksi osoitettu, hallitukselle kuuluu seuraavat tehtävät:

- laatii koululle yhteisen talousarvion ja antaa sen kannatusyhdistyksen hyväksyttäväksi viimeistään joulukuun loppuun mennessä
- vastaa talousohjesäännön mukaisista yhteisistä kuluista

Hyväksytty 10.1.2008

(lisäys §:ään 22, oppilaaksi ottaminen 27.11.2008 / lisäys §:ään 18, monijäseninen elin 14.5.2009 / lisäys §:ään 12, opettajakunta 12.4.2010)

- seuraa koulun osastojen taloutta
- hoitaa stipendi- ja lahjarahastoa sekä muita rahastoja, mikäli rahastojen säännöissä taikka lahjakirjassa tai testamentissa ei toisin määrätä
- vahvistaa koko koulun järjestyssäännöt
- nimittää johtokunnan esityksestä perusopetuslain 37 §:ssä ja lukiolain 30 §:ssä tarkoitetun rehtori(t) sekä apulaisrehtori(t)
- nimittää työsuojelupäälliköt ja johtokuntien yhteisestä esityksestä työsuojelutoimikunnan jäsenet.
- nimittää johtokuntien yhteisestä esityksestä osastojen ja HTP-henkilöstön edustajat YT-neuvottelukuntaan
- määrittää talouspäällikön ja muun HTP-henkilöstön tehtävät ja valtuudet

7 §

Osastojen yhteistoiminta

Yhteisten tilojen, materiaalien, resurssien yms. käytöstä sekä koko koulun työajoista sopivat osastojen johtokunnat, opettajakunnat tai oppilaskunnat keskenään – siitä riippuen, keille kulloinenkin asia kuuluu.

3 LUKU

OPPILASKUNTA

8 §

Oppilaskunta ja sen tehtävät

Oppilaskuntaan kuuluvat vuosiluokkien 9 – 13 oppilaat. Oppilaskunta valitsee itselleen hallituksen, johon kuuluu 1 – 2 oppilasta kutakin luokkaa kohti.

Oppilaskunnan ja sen jaoston ohjaavana opettajana toimii opettajakunnan nimeämä luokion opettaja. Ohjaava opettaja voi osallistua oppilaskunnan kokouksiin.

Oppilaskunnan tehtävänä on:

- 1) Järjestää jäsenilleen sellaista toimintaa, joka tulee koulun tavoitteita ja joka erityisesti auttaa tutustumaan suomalaiseen yhteiskuntaan, sekä kehittää yhteistyökykyä ja kansainvälistä yhteisymmärrystä.
- 2) Seurata koulun oppilaiden aseman kehitystä ja esityksien ja keskustelujen avulla myötävaikuttaa oppilaiden turvallisuuteen ja viihtyvyyteen koulussa.
- 3) Antaa lausuntoja koulun järjestyssäännöistä, opetussuunnitelmasta ja siihen perustuvasta vuosisuunnitelmasta, oppikirjoista ja muusta oppimateriaalista sekä muista suunnitelmista ja päätöksistä, jotka vaikuttavat opintoihin ja oppilaiden asemaan, ja tehdä aloitteita näihin liittyvistä asioista.
- 4) Toimittaa lukuvuoden alussa tarpeelliset henkilövalinnat, joissa kaksi edustajaa luokkaa kohti valitaan oppilaskunnan hallitukseen.
- 5) Suunnitella ja toteuttaa koulun yhteisiä tapahtumia yhteistyössä johtokunnan, opettajien ja muun henkilökunnan kanssa.
- 6) Pitää yhteyttä johtokuntaan, viranomaisiin ja yhteisöihin, jotka tukevat oppilaskunnan tavoitteita.
- 7) Laatia oppilaskunnan säännöt ja lähettää ne opettajakunnalle vahvistettavaksi.

Hyväksytty 10.1.2008

(lisäys §:ään 22, oppilaaksi ottaminen 27.11.2008 / lisäys §:ään 18, monijäseninen elin 14.5.2009 / lisäys §:ään 12, opettajakunta 12.4.2010)

Oppilaskunnan hallituksen tehtävänä on:

- 1) Valita keskuudestaan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, sihteeri ja muut mahdolliset toimihenkilöt sekä oppilaskunnan edustaja koulun johtokuntaan.
- 2) Pitää pöytäkirjaa kokouksistaan.
- 3) Valmistella oppilaskunnan kokoukset ja kutsua oppilaskunta koolle säännönmukaisiin kokouksiin.
- 4) Valmistaa oppilaskunnan toimintasuunnitelma ja toimintakertomus.
- 5) Valmistella ne asiat, jotka käsitellään oppilaskunnan kokouksissa, ja panna täytäntöön oppilaskunnan päätökset.
- 6) Antaa esitykset opettajakunnan työvaliokunnalle käsittelyä varten.
- 7) Kokoonnutta tarvittaessa puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan johdolla.

**4 LUKU
VANHEMPAIN TYÖPIIRI**

**9 §
Vanhempain työpiiri**

Koululla toimii kaikille avoin vanhempain työpiiri. Työpiiriin toimintaa vetää koulun yhdysvanhemmat, jotka luokkien vanhemmat valitsevat keskuudestaan lukuvuodeksi kerrallaan (vähintään yksi / luokka).

Yhdysvanhemmat valitsevat keskuudestaan puheenjohtajan.

Työpiiri voi järjestää varainkeruuta kuten myyjäisiä, arpajaisia yms.

TÄHÄN PÄÄTTY Y JOHTOSÄÄNTÖJEN SAMANSISÄLTÖINEN OSUUS

**TÄSTÄ ETEENPÄIN JOHTOSÄÄNTÖ KOSKEE SUOMENKIELISTÄ OSASTOA JOTA
KOULU-SANALLA TARKOITETAAN.**

**5 LUKU
KOULUN TOIMIELIMET**

**10 §
Johtokunta**

Johtokunta valitsee johtokunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan kannatusyhdistyksen jäsenistä, jotka eivät ole koulun opettajia, henkilökuntaa tai oppilaita.

Johtokunta kokoontuu puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan kutsusta tai kun vähintään 1/3-osa johtokunnan jäsenistä katsoo siihen olevan aihetta.

Johtokunta on päätösvaltainen, kun kolmasosa sen jäsenistä, mukaan lukien puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja, ja vähintään yksi opettajajäsen, on läsnä.

Esittelijöinä johtokunnan kokouksissa toimivat koulun henkilökunta sen mukaan kenen toimenkuvaan kulloinenkin asia kuuluu. Esittelijöinä toimivat mm. rehtori, talouspäällikkö, isännöitsijä ja opettajakunnan puheenjohtaja.

**11 §
Johtokunnan tehtävät**

Johtokunnan tehtävänä on:

- 1) Ohjata ja valvoa koulun toimintaa koulun talouteen ja taloushallintoon kuuluvissa asioissa sekä tehdä niitä koskevia esityksiä hallitukselle.
- 2) Edustaa koulua viranomaisiin ja muihin koulun ulkopuolisiin nähden asioissa, jotka eivät koske pääasiallisesti opetuksellisia ja kasvatuksellisia kysymyksiä taikka jotka eivät tämän johtosäämön mukaan kuulu opettajakunnan yksinomaiseen toimivaltaan.
- 3) Määrätä opettajakunnan esityksestä opettajien lukumäärä.
- 4) Vahvistaa opettajien palkkauksen perusteet ja palkat koulua koskevaa lainsäädäntöä, määräyksiä ja sopimuksia noudattaen sekä päättää mahdollisista lisistä, korotuksista ja muista opettajien työsuhteeseen liittyvistä eduista.
- 5) Hyväksyä osaston talousarvio ja antaa se viimeistään 30 päivänä marraskuuta kannatusyhdistyksen hallitukselle vahvistettavaksi.
- 6) Ilmoittaa koulussa käyvistä oppilaista oppilaan asuinkunnalle.
- 7) Päättää muista osaston talouteen ja taloushallintoon kuuluvista asioista.

**12 §
Opettajakunta**

Muutos 12.4.2010:

Opettajakuntaan kuuluvat koulun suomenkielisellä osastolla päätoimisesti opetusta antavat luokanopettajat, aineopettajat, osa-aika eläköityneet, apulaisrehtori(t) ja rehtori(t).

Hyväksytty 10.1.2008

(lisäys §:ään 22, oppilaaksi ottaminen 27.11.2008 / lisäys §:ään 18, monijäseninen elin 14.5.2009 / lisäys §:ään 12, opettajakunta 12.4.2010)

Opettajakunta muodostuu jaoksista. Erillisessä toimintayksikössä on oma jaosto. Opettajakunta työskentelee jaoksissa ja tekee päätöksiä opettajakunnan kokouksissa.

Opettajakunta tekee johtokunnalle esityksen perusopetuslain 37 §:ssä ja lukiolain 30 §:ssä tarkoitetun rehtorin valinnasta 5 – 7 vuodeksi kerrallaan ja tarvittaessa apulaisrehtorin valinnasta 3 - 5 vuodeksi kerrallaan, sekä valitsee kullekin jaostolle puheenjohtajan kahdeksi lukuvuodeksi kerrallaan. Apulaisrehtorin tulee olla kelpoinen antamaan lukio-opetusta.

Opettajakunnalla on sihteeri, jonka opettajakunta valitsee keskuudestaan lukuvuodeksi kerrallaan.

Opettajakunta kokoontuu kouluvuoden aikana vähintään kerran kuukaudessa yhteiseen kokoukseen lukuvuodeksi kerrallaan päätettyinä päivinä. Jaostojen puheenjohtajat toimivat vuorotellen opettajakunnan kokousten puheenjohtajina.

Opettajakunta on päätösvaltainen, kun vähintään puolet sen jäsenistä on läsnä.

13 §

Opettajakunnan tehtävät

Opettajakunnan tehtävänä on:

- 1) Johtaa, ohjata ja valvoa koulun opetus- ja kasvatustyötä sekä erityisesti valvoa, että koulun kasvatustöitä sovelletaan oppilaiden parhaaksi.
- 2) Pitää yhteyttä koulun oppilaiden huoltajiin sekä muihin koulun pedagogikasta kiinnostuneisiin henkilöihin ja yhteisöihin järjestämällä huoltajien kokouksia, tiedotustilaisuuksia, näyttelyitä ja vastaavia tilaisuuksia.
- 3) Pyrkii jatkuvasti kehittämään koulun kasvatustöitä ja opetusmenetelmiä ja koulun toimintaa yleensä sekä huolehtia koulun opettajien täydennyskoulutusmahdollisuuksista.
- 4) Laatia johtokunnalle esitys opetussuunnitelmasta ja opetussuunnitelmaan perustuvasta vuosisuunnitelmasta sekä päättää oppikirjoista.
- 5) Päättää oppilaiden ottamisesta kouluun, koulunkäynnin aloittamisesta säädettyä aikaisemmin tai myöhemmin.
- 6) Myöntää hakemuksesta oppilaalle luvan poissaoloon koulusta.
- 7) Päättää tukiopetuksen ja erityisopetuksen järjestämisestä.
- 8) Päättää koulun työ- ja loma-ajoista.
- 9) Tehdä opettajien ja muun pedagogisen henkilökunnan määrää koskeva esitys johtokunnalle ja määrätä opettajille kuuluvat aineet.
- 10) Tekee rehtorille esityksen opettajien ja muun pedagogisen henkilökunnan ottamisesta johtokunnan vahvistaman henkilökunnan lukumäärän ja palvelussuhteen ehtojen puitteissa.
- 11) Myöntää vapautus opettajalle ja muulle pedagogiseen henkilökuntaan kuuluvalla tehtävistään pidemmäksi ajaksi kuin seitsemäksi päiväksi lukuvuoden aikana.
- 12) Päättää koulun toiminnan pedagogisesta arvioinnista ja arviointien keskeisten tulosten julkistamisesta.
- 13) Tehdä esitys johtokunnalle opetustoiminnan ja koulun kehittämisen vaatimista määrärahoista.

7(12)

Hyväksytty 10.1.2008

(lisäys §:ään 22, oppilaaksi ottaminen 27.11.2008 / lisäys §:ään 18, monijäseninen elin 14.5.2009 / lisäys §:ään 12, opettajakunta 12.4.2010)

- 14) Päättää stipendien ja muiden apurahojen jaosta
- 15) Valita kaksi opettajajäsentä koulun johtokuntaan lukuvuodeksi kerrallaan.
- 16) Määrätä luokanopettajat ja luokanvalvojat.
- 17) Päättää ja suorittaa muut asiat ja tehtävät, jotka asian laadun mukaan sille kuuluvat.
- 18) Nimeää oppilaskuntaa kuultuaan oppilaskunnan ohjaavan opettajan luokkien 9-13 opettajista

14 §

Jaostot ja työvaliokunta

Opettajakunta muodostuu kolmesta jaoksesta; rinnakkaisluokkien 1 – 8 opettajien jaostoista ja luokkien 9-13 opettajien jaostosta. Opettajakunnan jäsen kuuluu sellaiseen jaostoon, jossa hän pääasiassa opettaa.

Jaosto valitsee keskuudestaan puheenjohtajan.

Työvaliokuntaan kuuluvat jaostojen puheenjohtajat, rehtori, apulaisrehtori ja opettajakunnan sihteeri. Työvaliokunta kokoontuu tarpeen mukaan jaostojen puheenjohtajien johdolla.

15 §

Jaostojen ja työvaliokunnan tehtävät

Opettajakunnan jaosten tehtävänä on tehdä esityksiä opettajakunnan kokoukselle.

Työvaliokunnan tehtävänä on:

- 1) Valmistella opettajakunnalle ja sen jaostolle viipymättä käsiteltäväksi kaikki niille kuuluvat asiat, sekä pitää huolta opettajakunnan päätösten täytäntöönpanosta.
- 2) Toimia aloitteentekijänä koulun pedagogisten menetelmien kehittämisessä ja jaostojen jatkuvan taiteellisen ja pedagogisen työskentelyn toteuttamisessa.
- 3) Toimia vuosittaisen itsearvioinnin toteuttamiseksi sekä huolehtia arvioinnin keskeisten tulosten julkistamisesta ja muista arviointiin liittyvistä käytännön toimenpiteistä.

16 §

Rehtorin tehtävät

Rehtorin tehtävänä on sen lisäksi, mitä muualla tässä johtosäännössä määrätään:

- 1) Edustaa koulua viranomaisiin ja muihin koulun ulkopuolisiin tahoihin.
  - 2) Toimia aktiivisesti ja aloitteellisesti koulun opetussuunnitelmassa esitettyjen yhteistyömuotojen, kansainvälistymisprojektien ja hankkeiden käynnistämiseksi.
  - 3) Myöntää vapautus opettajalle ja muulle pedagogiseen henkilökuntaan kuuluvalla tehtävistään korkeintaan seitsemäksi päiväksi lukuvuotta kohti.
  - 4) Palkkaa opettajat ja muun pedagogisen henkilökunnan opettajakunnan esityksestä.
- Huolehtia opettajien sijaisuusjärjestelyistä ja ottaa poikkeustilanteessa sivutoimisen tuntiopettajan

Hyväksytty 10.1.2008

(lisäys §:ään 22, oppilaaksi ottaminen 27.11.2008 / lisäys §:ään 18, monijäseninen elin 14.5.2009 / lisäys §:ään 12, opettajakunta 12.4.2010)

- 5) Päättää valitun oppiaineen muuttamisesta toiseksi aineeksi sekä perusopetuslain 18 §:ssä ja lukiolain 13 §:ssä tarkoitetuista erityisistä opetusjärjestelyistä ja perusopetusasetuksen 5 §:ssä tarkoitetun korvaavan opetuksen järjestämistä
- 6) Hyväksyä perusopetuslain 17 §:n 2 momentissa tarkoitetun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman
- 7) Päättää oppilaan siirtämisestä perusopetuslain 17 §:n 2 momentissa tarkoitettuun erityisopetukseen
- 8) Päättää perusopetuslain 31 ja 32 §:ssä tarkoitettujen opintososiaalisten etujen (opetuksen maksuttomuus, oppilashuolto ja koulumatkat) järjestämisestä ja antamisesta oppilaalle
- 9) Päättää lukion oppilaan opinto-ohjelman muuttamisesta
- 10) Antaa hakemuksesta lukion oppilaalle luvan suorittaa lukion oppimäärään kuuluva kurssi opetukseen osallistumatta ja päättää muualla suoritettujen opintojen hyväksi lukemisesta
- 11) Valvoa, että lukion oppilailla on vaadittava määrä opintoja päättötodistuksen saamiseksi
- 12) Valvoa, että ylioppilastutkintoon ilmoittautuvat ovat suorittaneet vaadittavan määrän opintoja ja että kokelaat suorittavat ylioppilastutkintoon kuuluvat kokeet säädetysissä ajassa
- 13) Allekirjoittaa oppilaille annettavat päättötodistukset ja erotodistukset
- 14) Huolehtia viranomaisten määräyksiin perustuvien koulua koskevien tilastotietojen toimittamisesta
- 15) Laatia yhdessä opettajakunnan kanssa koulun vuosikertomus
- 16) Huolehtia opetustoimintaan liittyvän asiakirja-aineiston arkistoinnista
- 17) Vastata opettajien nimikirjan pidosta
- 18) Antaa pyydettyä opettajille todistuksia heidän toiminnastaan
- 19) Perusopetuslain 36§ sekä lukiolain 26§ kurinpito niin kuin laissa määrätään

17 §

Apulaisrehtorin tehtävät

Apulaisrehtori toimii rehtorin sijaisena. Muista apulaisrehtorin tehtävistä päättää rehtori.

6 LUKU

OPETTAJAT JA MUU HENKILÖKUNTA JA HEIDÄN TEHTÄVÄNSÄ

18 §

Opettajat ja muu henkilökunta

Opettajina toimivat luokanopettajat, aineenopettajat, opinto-ohjaajat, erityisopettajat ja tuntiopettajat.

Luokanopettajat ohjaavat vuosiluokilla 1 – 8 kukin luokkaansa ja opettavat sille niin sanottua pääainetta, joka jaksoittain sisältää koulun lukuaineet toista kotimaista kieltä ja vieraita kieliä lukuun ottamatta. Luokanopettaja voi tarvittaessa opettaa muitakin aineita ja antaa opetusta myös muilla luokilla. Muusta luokanopettaja-asteen sekä pääsääntöisesti vuosiluokkien 9 – 13 opetuksesta huolehtivat aineenopettajat.

9(12)

Hyväksytty 10.1.2008

(lisäys §:ään 22, oppilaaksi ottaminen 27.11.2008 / lisäys §:ään 18, monijäseninen elin 14.5.2009 / lisäys §:ään 12, opettajakunta 12.4.2010)

Koulussa voi olla myös muuta kuin edellä todettua pedagogista henkilökuntaa, kuten esiluokanopettajia, hoitoeurytmisteja, koulunkäyntiavustajia, terapeutteja ja terapiatoinnin ohjaamisesta vastaava lääkäri sekä psykologi.

Koulussa toimii oppilashuoltoryhmä, jonka varsinaisia jäseniä ovat pedagoginen lääkäri, kouluterveydenhoitaja, koulupsykologi ja rehtori.

Lisäys 14.5.2009: Monijäseninen elin

Monijäsenisenä elimenä toimii koulun oppilashuoltoryhmä, jonka varsinaisia jäseniä ovat pedagoginen lääkäri, kouluterveydenhoitaja, koulupsykologi, erityisopettaja, opinto-ohjaaja ja rehtori. Rehtorin on kuultava oppilashuoltoryhmää oppilaan erottamisasioissa.

19 §

Tehtävien hakumenettely

Toistaiseksi voimassa olevaan työsuhteeseen otettavien henkilöiden ja yli kuuden kuukauden pituiseksi määräajaksi otettavien henkilöiden tehtävät täytetään hakumenettelyn perusteella.

Edellä todetut tehtävät julistetaan haettaviksi, mikäli mahdollista, viimeistään kuukauden ennen työsuhteen alkamista. Hakuilmoitus julkaistaan sähköisessä muodossa ja harkinnan mukaan paikkakunnalla leviävässä sanomalehdessä.

Tehtävä voidaan julistaa uudelleen haettavaksi tai hakuaikaa pidentää, jollei kelpoisuusvaatimukset täyttävää hakijaa ole. Jos tehtävä julistetaan uudelleen haettavaksi, on hakuilmoituksessa samalla mainittava, otetaanko aikaisemmat hakemukset tehtävää täyttäessä huomioon.

20 §

Tehtävän täyttäminen

Hakumenettelyn piiriin 15 §:n mukaan kuuluvissa tehtävissä voidaan valita henkilö, joka on kirjallisesti hakenut tehtävää ennen hakuajan päättymistä ja tehtävää täytettäessä täyttää tehtävän kelpoisuusvaatimukset. Hakemukseen on liitettävä selvitykset, jotka osoittavat hakijan kelpoisuuden. Jos kelpoisuusvaatimukset täyttäviä hakijoita ei ole tai siihen on muu erityinen syy, tehtävään voidaan enintään lukuvuodeksi kerrallaan ottaa henkilö, jolla on opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun asetuksen 23 §:ssä säädetty koulutus ja tehtävän edellyttämä taito.

Toistaiseksi voimassa olevaan työsuhteeseen otettavalle henkilölle määrätään enintään voimassa olevan työlainsäädännön mukainen koeaika.

Kaikkien työntekijöiden kanssa laaditaan kirjallinen työ sopimus ja kaikille työntekijöille laaditaan toimenkuva.

7 LUKU

OPPILAAKSIOTTO JA OPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN

21 §

Sovellettavat säännökset ja määräykset

Oppilaaksi otosta, opetuksesta ja työajoista on voimassa, mitä perusopetuslaissa ja luolaissa sekä niiden nojalla säädetään ja määrätään ja mitä opetusta varten hyväksytyssä opetussuunnitelmassa ja tässä johtosäännössä määrätään.

22 §

Oppilaaksi ottaminen

Oppilaat otetaan ensimmäiselle luokalla ilmoittautumisikäjärjestyksessä niin, että jos hakijoita on enemmän kuin täytettävää oppilaspaikkaa etusija on sillä, jolla syntymän ja koulun ilmoittautumisen välinen aika on lyhin. Sillä, että lapsi on osallistunut koulun järjestämään esiopetukseen, ei ole ratkaisevaa vaikutusta etusijajärjestykseen.

Lisäys 27.11.2008

Oppilaaksi otossa koulu voi varmistaa tulokkaan koulukypsyyden erilaisten selvityksin ja asiantuntijalausunnoin yhteistyössä huoltajan kanssa.

Ilmoittautuminen tehdään koulun kansliaan. Ilmoittamisen yhteydessä on mainittava lapsen henkilötiedot sekä huoltajien nimet ja postiosoite. Lisäksi on mainittava, halutaanko lapsi suomenkieliseen, ruotsinkieliseen vai vaihtoehtoisesti kumpaankin osastoon. Postiosoitteen muutoksista on ilmoitettava koulun kansliaan.

Jotta ilmoittautuminen voidaan ottaa huomioon päätettäessä oppilaaksi ottamisesta, huoltajien on kirjallisesti vahvistettava ilmoittautuminen. Koulu toimittaa huoltajille kirjeen, jossa pyydetään vahvistamaan ilmoittautuminen viimeistään koulun aloittamista välittömästi edeltävän kevään aikana kirjeessä ilmoitettuun määräpäivään mennessä.

Otettaessa oppilaita esiluokalle noudatetaan soveltuvin osin edellä mainittuja määräyksiä.

Koulun ulkopuolelta kymmenennelle (10) luokalle hakeutuvien valinta perustuu oppilaan keskiarvoon sekä motivoituneisuuteen. Oppilaan keskiarvo sellaisenaan sekä motivaatiopisteet, jotka vähintään kaksi haastattelijaa antaa, muodostavat laskennallisen pohjan valinnalle.

Opetuksen alkamisen jälkeen mahdollisesti vapautuvat oppilaspaikat opettajakunta täyttää harkintansa mukaan.

Ennen oppilaiden ottamista koulun heidän huoltajilleen toimitetaan tietoa steinerpedagogisesta opetuksesta ja kasvatuksesta sekä steinerkoulun toimintatavoista.

23 §

Työajat esiopetuksessa ja vuosiluokilla 10 – 13

Esiopetuksessa työpäivien määrä on sama kuin perusopetuksessa.

Vuosiluokilla 10 – 12 työpäivien määrä on sama kuin perusopetuksessa. Vuosiluokalla 13 opetusta järjestetään enintään 120 työpäivänä.

24 §

Opetusryhmien muodostaminen

Opetusryhmän enimmäiskoko on 32 oppilasta. Opetusryhmän enimmäiskoko voidaan pedagogisista syistä ylittää niin, että ryhmään voi kuulua enintään 36 oppilasta. Erityisopetuksessa opetusryhmän enimmäiskoosta on kuitenkin voimassa, mitä perusopetusasetuksen 2 §:ssä säädetään.

25 §

Erityisopetus ja terapiatoiminta

Oppilaille joilla on lieviä oppimis- tai sopeutumisvaikeuksia, järjestetään erityisopetusta muun opetuksen ohessa. Jos opetuksen järjestäminen on opetukseen tulevien määrä ja muut tekijät huomioon ottaen tarkoituksenmukaista, oppilaille voidaan antaa myös perusopetuslain 17 §:n 2 momentissa tarkoitettua erityisopetusta.

Oppilaille voidaan tarjota myös terapiaa.

8 LUKU VOIMAANTULO

26 §

Voimaantulo

Tämä johtosääntö tulee voimaan 11. päivänä tammikuuta 2008.

LIITE: Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen järjestämislupa (12.1.2004)

Kuopion steinerkoulun johtosääntö

Koulun johtosääntö täsmentää Kuopion steinerkoulu Virkkulan osalta sitä, mitä koulun ylläpitäjän, Kuopion steinerpedagoogiikan kannatusyhdistys r.y:n säännöissä yhdistyksen ylläpitämien laitosten hallinnosta on sanottu. Johtosäännön hyväksyy Kuopion steinerpedagoogiikan kannatusyhdistys r.y. kokouksessaan.

Yksityiskohtaisemmat ohjeet koulun toimintaan liittyen esitetään koulun toimintaohjeessa, jonka hyväksyy koulun johtokunta.

1. YLEISET MÄÄRÄYKSET

Nimi, ylläpitäjä ja toimintaperuste

1 §

Koulun nimi on Kuopion steinerkoulu Virkkula ja sen sijaintikunta on Kuopion kaupunki.

2 §

Koulua ylläpitää Kuopion steinerpedagoogiikan kannatusyhdistys ry., joka järjestää perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitettua esiopetusta ja perusopetusta sekä Lahden Rudolf Steiner –koulun Kuopion toimintayksikkönä lukioasteen koulutusta lukiolain (629/1998) mukaisesti.

Toiminnan tarkoitus ja rakenne

3 §

Kuopion steinerkoulu Virkkula antaa oppilailleen steinerpedagogiikkaan perustuvaa yleissivistävää kasvatusta ja opetusta.

Koulu on yhtenäiskoulu. Vuosiluokilla 1 – 9 saavutettava tieto- ja taitomäärä vastaa peruskoulun päättöastetta. Lukiovaiheen (10.–12. lk.) sekä ylioppilastutkintoon valmentavan 13. luokan tieto- ja taitomäärä täyttää lukiolain no. 629/1998 1 luvun 1 § asettaman velvoitteen yleissivistävästä lukiokoulutuksesta.

Luokanopettajat huolehtivat pääsääntöisesti opetuksesta luokilla 1 – 8.

2. TOIMIELIMET JA – HENKILÖT SEKÄ NIIDEN TOIMIVALTA JA TEHTÄVÄT

Yleistä

4 §

Opetustoiminnasta ja sen kehittämisestä sekä koulun hallinnosta vastaavat koulun johtokunta ja opettajakunta sekä rehtori / vuosirehtori ja apulaisrehtori.

Luokka-asteiden 10–13 osalta Lahden Rudolf Steiner –koulun Kuopion toimintayksikön johtoryhmän tehtävistä vastaa Kuopion steinerkoulu Virkkulan johtokunta ja opettajakunnan jaoston tehtävistä vastaa Kuopion steinerkoulu Virkkulan opettajakunta.

5 §

Johtokunta vastaa koulun toiminnan edellytyksistä ja taloudesta yhdessä rehtorin / vuosirehtorin ja apulaisrehtorin kanssa. Opettajakunta vastaa koulun opetuksen, kasvatuksen ja oppilashuollon hallintotehtävistä rehtorin kanssa.

Johtokunta

6 §

Johtokuntaan kuuluu vähintään kuusi ja enintään kymmenen jäsentä. Varajäseniä on kaksi. Varajäsenillä on oikeus osallistua johtokunnan kokouksiin, mutta heillä ei ole kokouksissa puhevaltaa elleivät he ole varsinaisten jäsenten sijaisina. Vähintään puolet syyskokouksessa valituista johtokunnan jäsenistä tulee olla koulussa olevien oppilaiden huoltajia. Opettajakunnan edustajina johtokunnassa toimivat opettajakunnan nimeämät henkilöt. Päiväkodin edustajana toimii päiväkodin johtokunnan nimeämä henkilö. Yhdistyksen palkkaamilla työntekijöillä on puhe- mutta ei äänioikeutta johtokunnan kokouksissa.

Johtokunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Koulun opettajia ei voi valita näihin tehtäviin. Johtokunnan sihteerinä toimii hallintosihteerit tai joku muu johtokunnan tehtävään nimeämä henkilö.

Johtokunnan kutsuu koolle puheenjohtaja tai hänen estyneenä ollessaan varapuheenjohtaja. Johtokunta on myös kutsuttava koolle, kun vähintään 1/3 johtokunnan jäsentä sitä vaatii. Kirjallinen kokouskutsu ja esityslista tulee lähettää johtokunnan jäsenille viimeistään seitsemän päivää ennen kokousta.

Johtokunta on päätösvaltainen, kun vähintään puolet sen äänivaltaisista jäsenistä mukaan luettuna puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sekä toinen opettajajäsen ovat läsnä.

Johtokunta tekee päätöksensä yksinkertaisella äänten enemmistöllä. Äänten mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni, paitsi henkilövalinnoissa arpa.

7 §

Johtokunnan tehtävät:

1. Ohjata ja valvoa koulun toimintaa ja taloutta koulun tarkoitusta vastaavalla tavalla
2. Edustaa koulua yhteyksissä viranomaisiin, yhteisöihin ja laitoksiin johtokunnan toimivaltaan kuuluvissa asioissa
3. Haastatella rehtorin paikkaa hakeneet yhdessä opettajakunnan nimeämien kolmen henkilön kanssa sekä valita koulun rehtori. / Valita vuosirehtori- ja apulaisrehtori
4. Perustaa opettajakuntaa kuultuaan opettajantoimet ja tuntiopettajan tehtävät sekä 19 ja 20§:n muut toimet. Päättää avoinna olleiden opettajantoimien ja tuntiopettajien tehtävien täyttäminen sekä päättää toimihenkilön ottamisesta työsuhteeseen
5. Päättää opetushenkilökuntaan kuuluvan ja toimihenkilön työsuhteen päättämisestä
6. Myöntää henkilökunnan yli päivän pituiset vapaat, jotka edellyttävät työntekijän suostumusta

7. Hyväksyä opettajakunnan valmisteleva opetussuunnitelma ja sen muutokset sekä opetussuunnitelmaan perustuva rehtorin / vuosirehtorin ja apulaisrehtorin laatima työsuunnitelma
8. Vahvistaa opettajakunnan esityksestä koulun järjestyssäännöt sekä tarvittaessa oppilaskunnan ja koulussa toimivien kerhojen säännöt.
9. Esittää koulun tulo- ja menoarvio sekä toimintasuunnitelma Kuopion steinerpedagogiikan kannatusyhdistys ry:n sääntömääräisen syyskokouksen hyväksyttäväksi
10. Valmistella johtosääntö sekä sitä täydentävä toimintaohje rehtorin / vuosirehtorin kanssa sekä hyväksyä toimintaohje
11. Tehdä sopimukset kouluruokailun ja kouluterveydenhoidon järjestämiseksi
12. Päättää perusopetuslain 31 § ja 32 § tarkoitettujen opintososiaalisten etujen järjestämisestä ja antamisesta oppilaalle
13. Tarvittaessa antaa toimivaltaansa kuuluva asia valtuuttamansa henkilön hoidettavaksi.

Opettajakunta

8 §

Opettajakunnan muodostavat koulussa opetusta antavat opettajat ja tuntiopettajat sekä rehtori. Äänivaltaisia opettajakunnan kokouksissa ovat luokanopettajat, aineenopettajat ja päätoimiset tuntiopettajat. Opettajakunta on päätösvaltainen, kun kaksi kolmasosaa sen äänivaltaisista jäsenistä on läsnä. Päätökset tehdään yksinkertaisella äänten enemmistöllä. Äänten mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni, henkilövalinnoissa arpa. Kun käsitellään oppilaan määräaikaista erottamista, vaaditaan, että kaksi kolmasosaa läsnä olevista opettajakunnan jäsenistä äänestää esityksen tekemisen puolesta.

9 §

Opettajakunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja sihteerin. Opettajakunta tekee päätökset opettajainkokouksessa, jonka puheenjohtajana toimii opettajakunnan puheenjohtaja, hänen ollessaan estynyt opettajakunnan keskuudestaan valitsema jäsen.

10 §

Opettajakunta kokoontuu tarpeen mukaan opettajakunnan puheenjohtajan tai rehtorin / vuosirehtorin kutsusta. Opettajakunnan kokouksia voidaan lomien aikana järjestää opettajakunnan puheenjohtajan tai rehtorin / vuosirehtorin kutsusta. Puheenjohtajan on kutsuttava opettajakunnan kokous koolle, jos kolme opettajakunnan jäsentä sitä vaatii. Opettajakunnan kokouksesta ja siinä käsiteltävistä asioista on ilmoitettava opettajakunnan jäsenille henkilökohtaisesti tai lukuvuoden aikana opettajainhuoneen ilmoitustaululla vähintään kaksi päivää ennen kokousta ja lomien aikana kirjoitettuna neljä päivää ennen kokousta.

11 §

Opettajakunnan tehtävät:

1. Johtaa, ohjata ja kehittää koulun opetus- ja kasvatustyötä sekä erityisesti valvoa, että koulun opetusmenetelmiä sovelletaan oppilaiden parhaaksi

2. Pitää yhteyttä koulun oppilaiden huoltajiin ja järjestää vanhempainiltoja
3. Arvioida koulun pedagogista toimintaa ja päättää arviointien keskeisten tulosten julkistamisesta
4. Valmistella opetussuunnitelma ja sen muutokset
5. Päättää oppilaiden ottamisesta perusopetukseen sekä tarvittaessa tehdä esitys oppilaan siirtämisestä perusopetuslaissa (PL 17§ 2 mom.) tarkoitettuun erityisopetukseen
6. Päättää oppilaiden tukiopetuksen ja osa-aikaisen erityisopetuksen järjestämisestä (PL 17 1.mom.)
7. Päättää tarvittaessa oppilaiden vapauttamisesta joidenkin oppiaineiden opiskelusta (PL 18§)
8. Päättää opiskelijoiden ottamisesta lukioasteen koulutukseen (LL 20§)
9. Päättää lukion opiskelijaa koskevista erityisistä opetusjärjestelyistä (LL 13§, koulutuksen järjestämislupa 2001)
10. Myöntää kirjallisesta hakemuksesta oppilaalle/opiskelijalle lupa yli kolmen päivän mittaiseen poissaoloon koulusta
11. Päättää oppilaiden kurinpidollisista toimenpiteistä (PL 36§, LL26 §). Opettajakunta voi päätöstä tehdessään toimia yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa
12. Laatia koulun järjestyssäännöt ja esittää ne johtokunnalle vahvistettaviksi
13. Tehdä johtokunnalle perusteltuja esityksiä opettajantoimien ja tuntiopettajien tehtävien sekä 19 ja 20§:ssä mainittujen muiden toimien perustamiseksi
14. Haastatella opettajantoimia hakeneet sekä tehdä johtokunnalle esitys valinnasta
15. Esittää lukuvuodeksi kerrallaan keskuudestaan vuosirehtori ja apulaisrehtori, mikäli koululla ei ole päätoimista rehtoria
16. Sitoutua koulun talouteen
17. Hoitaa muut työnantajan osoittamat tehtävät.

12 §

Rehtorin / vuosirehtorin ja apulaisrehtorin tehtävät:

Perusopetus- ja lukiolaki edellyttävät, että koulussa on sen toiminnasta vastaava rehtori.

Koululla voi olla joko päätoiminen rehtori tai opettajakunnan keskuudestaan esittämät vuosirehtori ja apulaisrehtori. Molemmissa tapauksissa rehtorin tehtäviin kuuluu koulun johtaminen ja hän on vastuussa johtokunnalle koulun toiminnasta ja taloudesta. Rehtori/vuosirehtori toimii esittelijänä johtokunnan kokouksissa sekä huolehtii johtokunnan ja opettajakunnan päätösten toimeenpanosta ja tiedottamisesta.

Vuosirehtorin ja apulaisrehtorin tehtävät voidaan jakaa pedagoogisiin ja hallinnollisiin vastuualueisiin, jotka määritellään koulun toimintaohjeessa.

1. Vastata koulun talouden ja toiminnan johtamisesta työnantajan edustajana

2. Toimia työyhteisön esimiehenä
3. Toimia koulun työsuojelupäällikkönä
4. Laatia työsuunnitelmaehdotus sekä oppilaitos- ja opettajarekisteri
5. Laatia ja lähettää tilastokeskukselle sekä viranomaisille niiden vaatimat tilastotiedot koulusta
6. Hoitaa yhteydenpito kunnan, läänin ja valtion opetustoimeen ja muihin koulun ulkopuolisiin tahoihin sekä edustaa tarvittaessa koulua
7. Huolehtia opetustoimintaan liittyvän asiakirja-aineiston arkistoinnista asianmukaisesti
8. Antaa pyydettyä todistuksia opettajille ja muulle henkilökunnalle heidän toiminnastaan
9. Myöntää enintään päivän pituinen vapaus toimen hoitamisesta ja tilapäisesti hankkia sijainen kiireellisissä tapauksissa
10. Valmistella toimen avoimeksi julistamiseen sekä hakumenettelyyn ja toimeen nimittämiseen liittyviä toimenpiteitä
11. Vastata uusien työntekijöiden perehdyttämisen järjestämisestä
12. Huolehtia oppilaiden/opiskelijoiden kurinpitorangeistuksiin liittyvän ilmoitusvelvollisuuden täyttämisestä
13. Huolehtia oppilashuollon asioihin liittyvistä ilmoituksista ja anomuksista sekä niiden toimittamisesta asianomaisille virastoille
14. Valvoa, että lukion opiskelijoilla on vaadittava määrä opintoja päättötodistuksen saamiseksi
15. Valvoa, että ylioppilastutkintoon ilmoittautuvat ovat suorittaneet vaadittavan määrän opintoja ja että kokelaat suorittavat ylioppilastutkintoon kuuluvat kokeet säädettyssä ajassa
16. Vastata ylioppilaskirjoitusten käytännönjärjestelyistä
17. Allekirjoittaa oppilaille ja opiskelijoille annettavat päättötodistukset
18. Vastata koulutuksen arvioinnin käytännön suorittamisesta (PL 21 § 2. mom. LL 16§)
19. Valmistella johtosääntö ja sen muutokset johtokunnan puheenjohtajan kanssa
20. Suorittaa muut työnantajan osoittamat tehtävät.

Koulun nimen kirjoittaminen

13 §

Koulun nimen kirjoittaa johtokunnan toimivaltaan kuuluvissa asioissa johtokunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja yhdessä johtokunnan muun jäsenen kanssa sekä opettajakunnan tai rehtorin toimivaltaan kuuluvissa asioissa rehtori / vuosirehtori. Jos asia kuuluu sekä johtokunnan että rehtorin tai opettajakunnan toimivaltaan, nimen kirjoittavat molempien elinten edellä mainitut edustajat.

3. OPETTAJAT JA MUU HENKILÖKUNTA SEKÄ HEIDÄN TEHTÄVÄNSÄ

Opettajat

14 §

Opettajan tehtävän täyttäminen

Koulun opettajavalinnoissa painotetaan perehtyneisyyttä steinerpedagogiikkaan.

Toistaiseksi tai määräaikaisesti avoimeksi tullut toimi tai tuntiopettajan tehtävä julistetaan haettavaksi rehtorin/vuosirehtorin esittämällä ja johtokunnan vahvistamalla tavalla. Paikkaa hakeneiksi hyväksytään ne henkilöt, jotka ovat paikkaa hakeneet kirjallisesti ennen hakuajan päättymistä. Toimeen valituilta edellytetään sitoutumista steinerpedagogisiin opetus- ja kasvatusmenetelmiin.

Jos kelpoisuusvaatimukset täyttäviä hakijoita ei ole tai siihen on muu erityinen syy, tehtävään voidaan enintään lukuvuodeksi kerrallaan ottaa henkilö, jolla on opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetussa asetuksessa (1998/986) säädetty koulutus ja tehtävien edellyttämä taito.

Toistaiseksi voimassa olevaan työsuhteeseen otettavalle henkilölle määrätään enintään neljän kuukauden pituinen koeaika.

15 §

Opettajan tehtävät:

1. Noudattaa hyväksyttyä opetussuunnitelmaa ja käsitellä opetussuunnitelman mukaiset oppimäärät
2. Käyttää ja kehittää erilaisiin oppimistilanteisiin soveltuvia steinerpedagogiikan mukaisia opetusmenetelmiä ja työmuotoja
3. Ottaa palkkiota vastaan hoidettavakseen rehtorin esittämä kohtuullinen määrä ylitunteja
4. Opettaa niitä aineita, joihin opettajakunta katsoo hänellä olevan edellytykset, jos opettajantoimen päätoimisuus ei muuten toteudu
5. Suorittaa valvontatehtäviä, ohjata oppilaskuntaa, hoitaa kirjastoa ja kokoelmia sekä suorittaa muita samankaltaisia tehtäviä, joiden voidaan katsoa kuuluvan opettajan velvollisuuksiin
6. Huolehtia rehtorin määräyksestä tunneista, jotka muuten jäisivät hoitamatta toisen opettajan sairaudesta tai muusta esteestä johtuen
7. Suorittaa muut työnantajan osoittamat tehtävät.

16 §

Jokaisella luokalla on opettajakunnan määräämä luokanvalvoja, joka opettajakunnan edustajana valvoo luokan ja sen oppilaiden/opiskelijoiden työskentelyä ja käyttäytymistä. Luokkien 1–8 luokanvalvojana toimii luokanopettaja. Luokkien 9–13 luokanvalvojana toimivat tuntiopettajat.

Luokanvalvojan tehtävät:

1. Pitää tarvittavia luetteloita luokan oppilaista/opiskelijoista, tarkkailla heidän työmääräänsä, edistymistään ja käyttäytymistään sekä antaa opettajakunnan käytettäväksi kulloinkin tarvittavia tietoja
2. Huolehtia luokan oppilaita/opiskelijoita koskevien lausuntojen ja todistusten laatimisesta ja antamisesta
3. Antaa oman luokkansa oppilaille/opiskelijoille hyväksyttävästä syystä lupa poissaoloon enintään kolmen päivän ajaksi
4. Ottaa oppilashuoltoon liittyvissä asioissa tarvittaessa yhteys rehtoriin ja oppilashuoltoryhmään
5. Suorittaa muut työnantajan osoittamat tehtävät.

17 §

Koulun kaikilla opettajilla on velvollisuus osallistua opettajainkokouksiin, jotka katsotaan työehtosopimuksen mukaisiksi yhteissuunnittelutilaisuuksiksi. Johtokunta voi perustellusta syystä vapauttaa opettajan määräajaksi velvollisuudesta osallistua opettajainkokoukseen, kuitenkin enintään puoleksi vuodeksi kerrallaan.

18 §

Koulun päätoimisen opettajan on anottava lupa sivutoimiin johtokunnalta.

Toimihenkilöt

19 §

Koululla voi olla taloudenhoito- ja kansliahenkilökuntaa sekä isännöitsijä, talonmies, vahtimestari, keittiö- ja siivoushenkilökuntaa. Koulussa voi olla myös kouluavustajia, opetusharjoittelijoita ja iltapäiväkerhonohjaajia.

20 §

Hallintosihteerin tehtävät

1. Kannatusyhdistyksen sekä hallituksen kokousten esityslistojen kokoaminen ja kokousten sihteerinä toimiminen
2. Yhdistyksen kokousten koollekutsuminen
3. Toimintasuunnitelmien ja talousarvioiden laatiminen yhdessä hallituksen ja johtokunnan puheenjohtajien ja rehtoreiden kanssa
4. Koulun kanslian tehtävien hoitaminen
5. Yhdistyksen tiedotustoiminnan hoitaminen
6. Yhdistyksen työryhmien toiminnan koordinointi
7. Koulun oppilasrekisterin ylläpito sekä tarvittavien tietojen toimittaminen viranomaisille ja sidosryhmille
8. Yhdistyksen asiakirja-aineiston arkistoinnista vastaaminen
9. Yhdistyksen jäsenrekisterin ylläpitäminen
10. Muut työnantajan osoittamat tehtävät

4. OPPILAAT JA OPISKELIJAT

21 §

Perusopetus

Oppilaiden ottamisesta päättää opettajakunta. Oppilaat otetaan pääsääntöisesti ilmoittautumisjärjestyksessä. Mikäli perusopetukseen pyrkii oppilaita muille kuin aloitusasteelle, luokanopettajan tai luokanvalvojan on opettajakunnan nimeämien edustajien kanssa arvioitava aloittamisen mahdollisuudet ja esitettävä asia opettajakunnan päätettäväksi.

Lukio-opetus

Opinto-ohjaaja ja opettajakunnan nimeämät edustajat haastattelevat lukioon pyrkivät sekä arvioivat haastattelun ja perusopetuksen päättötodistuksen perusteella kunkin lukio-opetukseen hakeneen aloittamisen mahdollisuudet. Opettajakunta tekee päätökset opiskelijaksi ottamisesta ja opintosuoritusten hyväksilukemisesta.

22 §

Oppilaille ja opiskelijoille, joilla on lieviä oppimis- ja sopeutumisvaikeuksia, järjestetään erityisopetusta muun opetuksen ohessa.

5. TYÖAIKA JA OPETUS

23 §

Työpäivien lukumäärä on se, mitä perusopetus- ja lukiolaissa määrätään.

Leiritoiminta ja retket, jotka sisältyvät koulun opetukseen ja kasvatukseen, katsotaan koulun työajaksi.

Opetukseen käytettävästä ajasta ja tuntien siirtämisestä, opetusryhmien muodostamisesta sekä työ- ja loma-ajoista päätetään vuosittain työsuunnitelmassa. Työsuunnitelman hyväksyy koulun johtokunta.

24 §

Koulun perusopetus- ja lukio-opetuksen ryhmissä on kullakin enintään 36 oppilasta ensimmäiseltä luokalta lähtien.

Oppilas- ja opiskelija-arviointi

25 §

1. – 3. luokkien oppilaat saavat kevätlukukauden päättyessä oppilaille itselleen pedagogisia näkökohtia noudattaen laaditun kevätrunon. Oppilaan huoltajille annetaan kuvaus lapsen kehitymisestä, käyttäytymisestä ja edistymisestä eri oppiaineissa.

4. – 9. luokkien oppilaat saavat kevätlukukauden lopussa luokanvalvojan ja aineenopettajien laatiman sanallisen vuositodistuksen käyttäytymisestään ja edistymisestään eri oppiaineissa.

Koulusta eroavalle oppilaalle ja opiskelijalle annetaan erotodistus.

9. luokan jälkeen annetaan oppilaalle sanallinen todistus ja perusopetuksen numeerinen päättötodistus opetushallituksen määräysten mukaisesti. Luokat 10 – 12 saavat numeeriset kurssitodistukset syys- ja kevätlukukauden päättyessä sekä keväisin myös sanalliset todistukset.

6. OPPILASKUNTA

26 §

Oppilaskuntaan kuuluvat 9. – 13. luokan oppilaat. Kukin luokka voi valita kaksi edustajaa oppilaskunnan hallitukseen. Oppilaskunnan ohjaajana toimii opettajakunnan valitsema opettaja. Ohjaava opettaja osallistuu hallituksen kokouksiin.

Oppilaskunnan asioista päättää oppilaskunnan hallitus, joka valitsee puheenjohtajan keskuudestaan.

Oppilaskunta voi:

1. Järjestää lukuvuoden alussa tarvittavat henkilövaalit, joissa jokainen oppilas voi äänestää oman luokkansa ehdokasta
2. Laatia oppilaskunnan säännöt ja toimittaa ne opettajakunnan hyväksyttäväksi
3. Osallistua retkien ja leirikoulutoiminnan suunnitteluun ja organisointiin
4. Seurata oppilaiden asemaa koulussa ja pyrkiä lisäämään viihtyvyyttä ja parantamaan turvallisuutta tekemällä asioita koskevia aloitteita koulun opettajakunnalle ja johtokunnalle
5. Antaa lausuntoja koulun järjestyssäännöistä sekä muista koulun toimintaa koskevista asioista
6. Järjestää vanhempien, oppilaiden ja opettajien yhteisiä tilaisuuksia
7. Kehittää oppilaiden vapaata harrastustoimintaa
8. Tehdä esityksensä oppilaskunnan ohjaajasta opettajakunnalle
9. Osallistua koulun johtokunnan toimintaan
10. Pitää yhteyttä muiden koulujen oppilaskuntiin ja toimintaa tukeviin yhteisöihin.

7. OPPILASHUOLTO

27 §

Koulussa toimii oppilashuoltoryhmä. Ryhmään kuuluvat rehtori, apulaisrehtori, opinto-ohjaaja ja erityisopettaja sekä kouluterveydenhoitaja ja/tai luokanopettaja/-valvoja. Lisäksi oppilashuoltoryhmä voi kutsua tapaamisiinsa koululääkärin, koulukuraattorin, psykologin, oppilaan/opiskelijan vanhemmat sekä muita tarpeelliseksi katsomiaan moniammatillisen yhteistyön piiriin kuuluvia tahoja.

28 §

Peruskouluikäisten oppilaiden asuinkunta järjestää näiden terveydenhuollon. Lukioikäiset kuuluvat opiskelijaterveydenhuollon piiriin, jonka järjestää Kuopion kaupunki. Lisäksi voidaan järjestää steinerpedagogiikkaan pohjautuvaa tai muuta terapiatoimintaa.

29 §

Oppilaiden vanhemmat vastaavat koulukuljetuksesta.

Tämä johtosääntö astuu voimaan Kuopion steinerpedagogiikan kannatusyhdistys r.y.:n hyväksyttyä sen kokouksessaan ja korvaa 19.4.2004 hyväksytyn johtosäännön.

Allekirjoitus

Kuopiossa marraskuun 20. päivä 2008

Kuopion steinerpedagogiikan kannatusyhdistys ry.

kannatusyhdistyksen hallituksen puheenjohtaja

15. Liite

KUOPION STEINERPEDAGOGIIKAN KANNATUSYHDISTYS RY

SÄÄNNÖT

1

Yhdistyksen nimi ja kotipaikka

Yhdistyksen nimi on Kuopion steinerpedagogiikan kannatusyhdistys ry. Yhdistyksen kotipaikka on Kuopion kaupunki.

2

Yhdistyksen tarkoitus ja toiminta

Yhdistyksen tarkoituksena on edistää tietoa steinerpedagogiikasta ja sen perustana olevista Rudolf Steinerin yhteiskunnallisista virikkeistä sekä käynnistää, ylläpitää ja tukea steinerpedagogisia työmuotoja kokeilevia ja toteuttavia päiväkoteja, kouluja ja hoitolaitoksia.

Tarkoituksen toteuttamiseksi yhdistys voi

- hankkia omistukseensa tai muuten käyttöönsä ko. toimintoja varten kiinteistöjä, huoneistoja ja muuta tarpeellista omaisuutta
- ottaa vastaan lahjoituksia, avustuksia ja testamentteja
- hankkia varoja myyntitoiminnan, keräysten ja arpajaisten muodossa sekä harjoittaa majoitus-, ravintola-, pitopalvelu- ja siivoustoimintaa
- järjestää yhteisiä jäsentilaisuuksia, juhlia, näyttelyjä ja koulutus- ja esitelmätilaisuuksia yms.
- hankkia, välittää ja tuottaa asiaankuuluvaa oppimateriaalia
- pitää yllä yhteyksiä muihin steinerpedagogisiin yhdistyksiin sekä kasvatus-, sosiaali- ja terveydenhuoltoviranomaisiin.

3

Yhdistyksen jäsenet

Yhdistyksen varsinaiseksi jäseneksi voi päästä jokainen täysi-ikäinen henkilö, joka sitoutuu noudattamaan yhdistyksen sääntöjä ja jonka yhdistys hyväksyy.

Yhdistyksen kannattajajäseneksi voi päästä yksityinen henkilö tai oikeuskelpoinen yhteisö, joka haluaa tukea yhdistyksen toimintaa ja jonka yhdistyksen hallitus hyväksyy. Yhdistys voi kutsua myös kunniajäseniä.

Jäsenen, joka haluaa erota yhdistyksestä, on ilmoitettava siitä kirjallisesti hallitukselle tai sen puheenjohtajalle, taikka suullisesti yhdistyksen kokouksessa pöytäkirjaan merkittäväksi.

Jäsen voidaan hallituksen yksimielisellä päätöksellä erottaa yhdistyksestä, jos hän jättää erääntyneen jäsenmaksunsa suorittamatta tai toiminnallaan yhdistyksessä tai sen ulkopuolella estää yhdistyksen tarkoituksen toteuttamista.

4

Liittymis- ja jäsenmaksut

Yhdistyksen jäseneksi hyväksytty saa jäsenelle kuuluvat oikeudet suoritettuaan syyskokouksen vahvistamat liittymis- ja jäsenmaksut, jotka voivat olla erisuuruisia eri jäsenryhmille. Kunniajäseniltä ei peritä liittymis- eikä jäsenmaksuja.

5

Yhdistyksen kokoukset

Yhdistyksen päättävä elin on yhdistyksen kokous. Yhdistyksen varsinaisia kokouksia pidetään kaksi: kevätkokous viimeistään huhtikuussa ja syyskokous syksyllä, viimeistään marraskuussa. Lisäksi yhdistyksen ylimääräinen kokous pidetään milloin hallitus katsoo sen tarpeelliseksi tai kun vähintään 1/10 yhdistyksen jäsenistä sitä kirjallisesti hallitukselta vaatii erityistä ilmoitettua asiaa varten. Kokouksien ajan ja paikan määrää hallitus.

6

Yhdistyksen koollekutsuminen

Hallitus kutsuu koolle yhdistyksen kokoukset viimeistään kahdeksan (8) päivää ennen kokousta lähettämällä kutsun kirjallisena kullekin jäsenelle.

7

Äänioikeus ja päätösvalta

Yhdistyksen kokouksessa on jokaisella varsinaisella ja kunniajäsenellä yksi ääni. Kannattajajäsenillä ei ole äänioikeutta.

Päätökset tehdään yksinkertaisella ääntenenemmistöllä lukuun ottamatta yhdistyksen sääntöjen muuttamista ja yhdistyksen purkamista. Äänten mennessä tasan on puheenjohtajan ääni ratkaiseva, paitsi vaalissa ja suljetussa lippuäänestyksessä arpa.

Yhdistyksen kokouksessa ei valtakirjalla saa äänestää.

8

Asioiden käsittely yhdistyksen kokouksissa

Kevätkokouksessa

esitetään tilinpäätökset, jotka käsittävät

1. tuloslaskelman, taseen ja toimintakertomuksen
2. tilintarkastuskertomukset

vahvistetaan

3. tilinpäätökset

päätetään

4. vastuuvapauden myöntämisestä hallituksen jäsenille ja muille tilivelvollisille

käsitellään

5. asiat, joille halutaan kokouksen päätös ja joiden käsittelyä on kirjallisesti hallitukselta anottu ja kokouskutsussa mainittu

6. muut mahdolliset asiat

Syyskokouksessa

esitetään

1. hallituksen ja johtokuntien laatimat toimintasuunnitelmat ja talousarviot seuraavaksi vuodeksi

vahvistetaan

2. seuraavan vuoden jäsen- ja liittymismaksut

3. tulevan vuoden toimintasuunnitelmat ja talousarviot

päätetään

4. hallituksen ja johtokuntien jäsenmäärästä seuraavaksi vuodeksi

valitaan

5. hallituksen ja johtokuntien jäsenet erovuoroisten tilalle

6. kaksi tilintarkastajaa ja näiden varahenkilöt seuraavaksi tilikaudeksi

käsitellään

7. asiat, joille halutaan kokouksen päätös ja joiden käsittelyä on kirjallisesti

hallitukselta anottu ja kokouskutsussa mainittu

8. muut mahdolliset asiat

9

Hallitus

Yhdistyksen toimeenpaneva elin on syyskokouksen kahdeksi vuodeksi kerrallaan valitsema hallitus, johon kuuluu vähintään kuusi (6) ja enintään kymmenen (10) jäsentä, joista vuosittain puolet on erovuoroisia, ensimmäisellä kerralla arvan ja seuraavalla kerralla vuoron mukaan. Hallitus voi toimia yhdistyksen ylläpitämien laitosten johtokuntana.

Hallitus valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä keskuudestaan tai sen ulkopuolelta tarvitsemansa toimihenkilöt.

Hallitus kokoontuu puheenjohtajan tai hänen estyneenä ollessa varapuheenjohtajan kutsusta tai jos 1/3 hallituksen jäsenistä sitä puheenjohtajalta pyytää.

Hallitus on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja vähintään puolet hallituksen jäsenistä on läsnä. Päätökset tehdään yksinkertaisella äänten-enemmistöllä. Äänten mennessä tasan on puheenjohtajan ääni ratkaiseva, vaalissa tai suljetussa lippuäänestyksessä kuitenkin arpa.

10

Hallituksen tehtävät

Hallituksen tehtävänä on johtaa yhdistyksen toimintaa näiden sääntöjen ja yhdistyksen kokousten antamien ohjeiden mukaan.

Sen lisäksi, mitä muualla näissä säännöissä on sanottu, hallituksen tulee

1. määrittää suunta- ja kehityslinjat yhdistyksen toiminnalle yhdistyksen kokousten päätösten mukaisesti
2. laatia yhdistyksen toimintakertomus sekä ehdotukset toimintasuunnitelmaksi ja talousarvioksi
3. valmistella ja esitellä yhdistyksen kokouksissa käsiteltävät asiat
4. huolehtia yhdistyksen kokousten koollekutsumisesta
5. toteuttaa yhdistyksen kokousten päätökset
6. pitää jäsenluetteloa
7. asettaa tarvittavat toimikunnat avukseen sekä valita toimikuntien puheenjohtajat

11

Laitosten johtokunnat

Yhdistyksen ylläpitämien laitosten hallinnon ja talouden hoitamisesta varten yhdistyksen syyskokous valitsee tarpeelliset johtokunnat, jotka toiminnassaan noudattavat kokouksessa vahvistettuja ohjesääntöjä.

12

Yhdistyksen nimen kirjoittaminen

Yhdistyksen nimen kirjoittavat joko hallituksen puheenjohtaja yksin tai varapuheenjohtaja yhdessä hallituksen siihen määräämän hallituksen jäsenen tai toimihenkilön kanssa.

13

Tilikausi

Yhdistyksen toiminta- ja tilikausi on kalenterivuosi. Hallituksen ja johtokuntien tulee jättää tilinpäätökset ja muut tarpeelliset tilinpitoa ja hallintoa koskevat asiakirjat tilintarkastajille helmikuun loppuun mennessä.

14

Sääntöjen muuttaminen

Sääntöjen muuttamista koskeva päätös on tehtävä yhdistyksen kokouksessa, jossa sitä on kannattanut 3/4 kokouksessa annetuista ja hyväksytyistä äänistä.

15

Yhdistyksen purkaminen

Yhdistyksen purkamista koskeva päätös on tehtävä kahdessa perättäisessä, vähintään kuukauden väliajoin pidettävässä yhdistyksen kokouksessa, joista toinen on sääntömääräinen kokous, vähintään 3/4 ääntenemmistöllä kokouksessa annetuista ja hyväksytyistä äänistä. Yhdistyksen purkamista koskeva ehdotus on toimitettava kokouskutsun yhteydessä.

Yhdistyksen purkautuessa sen jäljellä olevat varat luovutetaan yhdistyksen viimeisen kokouksen päätöksen mukaisesti sellaiselle rekisteröidylle yhdistykselle tai säätiölle, jonka toiminta lähinnä vastaa yhdistyksen toimintaa.

16

Muut määräykset

Muilta osin noudatetaan voimassa olevaa yhdistyslakia.

TOIMINTAYKSIKKÖSOPIMUS

1 § Osapuolet

Tilaja: Tampereen Steiner-koulu yhdistys ry, 0206162-4 (myöhemmin "Tilaja")
Tuottaja: Espoon Steinerkoulu kannatusyhdistys ry (myöhemmin "Tuottaja")
Toimintayksikkö: Espoon Steinerkoulu (myöhemmin "Toimintayksikkö")

2 § Sopimuksen tausta

Tilaja on Tuottajan lukiokoulutuksen opetusluvan haltija ja osapuolet sopivat tällä sopimuksella toimintayksikön lukiokoulutuksen järjestämisestä. Tämä sopimus korvaa osapuolten aikaisemmat sopimukset koulutuksen järjestämisestä koskien, mutta ei poista aikaisemmista sopimuksista niiden voimassaoloajalta periytyviä osapuolten vastuita tai mahdollisia korvausvelvollisuuksia.

Lukiolain (21.8.1998 629/1998) perusteella lukiokoulutuksen järjestämisluvassa määritellään kunnat, joissa lukiokoulutusta järjestetään. Tämän perusteella lukiokoulutuksen järjestämisluvan saanut yksityinen yhteisö voi järjestää lukiokoulutusta eri toimipisteissä. Lain valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta (21.8.1998 634/1998) mukaan johtosäännössä määrätään koulutuksen järjestämisen yleisistä periaatteista, hallinnosta, toimielinten ja henkilöstön toimivallasta ja tehtävistä sekä muista tarpeellisista asioista.

3 § Sopimuksen tarkoitus

Sopimuksen tarkoituksena on määrittää ne ehdot, joilla

1. Tilaja järjestää lukiokoulutusta Tuottajan ylläpitämän koulun yhteydessä sekä kanavoi yhteiskunnalta tätä toimintayksikköä varten saamansa valtionosuuden Tuottajalle.
2. Tuottaja huolehtii ja vastaa omasta hallinnostaan, opetustoiminnastaan ja taloudestaan lakien ja asetusten sekä opetusministeriön ja opetushallituksen määräysten ja ohjeiden mukaisesti omaa johtosääntöä noudattaen.

4 § Tuottajan ja Toimintayksikön toiminta, kustannukset ja rahoitus

Lisäksi, mitä edellä on sanottu Tuottajan hallinnosta, opetustoiminnasta ja taloudesta, määrätään tässä Tuottajan toimintaa koskevista ehdoista.

Toimintayksikön opettajina toimivat ne Tuottajan opettajat, jotka toimintayksikkönsä johtosäännön mukaisesti on määrätty tehtäviinsä. Nämä opettajat (ja muu henkilökunta) ovat työsuhteessa Tuottajaan, joka yksin vastaa voimassaolevan työsopimuslain määräysten toteuttamisesta.

Tuottaja vastaa omasta rahoituksestaan ja kaikista kustannuksistaan itse.

Tilajan kautta Tuottajan saama valtionosuus määräytyy vuosittain voimassaolevan lainsäädännön laskentaohjeiden mukaisesti oppilaiden lukumäärään perustuen.

Tilaja tilittää Tuottajalle valtionosuusennakot ennakon perusteena olevan oppilasmäärän mukaisesti.

Lopullisen valtionosuuslaskennan mukaisesti Tuottaja on velvollinen palauttamaan ylimääräiset maksut tai oikeutettu saamaan täydennysmaksun.

Tuottajan toimintayksikkö antaa itse todistukset oppilailleen.

5 § Tuottajan velvollisuudet

Tuottaja huolehtii ja vastaa kaikista toiminnastaan aiheutuvista kustannuksista ja velvoitteista.

Tuottaja on velvollinen raportoimaan oppilasmääränsä ja oppilasrekisteritietonsa kulloinkin voimaassa olevien määräysten mukaisesti virallisina laskentapäivinä Tilajalle. Lisäksi Tuottaja on velvollinen ilmoittamaan säännöllisesti muutoksista oppilasrekisterissään.

Tuottaja on velvollinen toimittamaan voimassa olevien määräysten mukaisen kustannusraportin vuosittain koskien edellistä kalenterivuotta vuosittain maaliskuun 15. päivään mennessä. Tuottaja on tämän jälkeen velvollinen toimittamaan tilintarkastajansa vahvistuksen kustannusraporttia koskien.

6 § Tilaajan velvollisuudet

Tilaaja huolehtii voimassaolevan lainsäädännön mukaan Tuottajan valtion rahoituksen saamiseksi edellytettävistä hakemuksista tai ilmoituksista ja tilityksistä tai muista sellaisista toimenpiteistä.

Täydennysmaksut ja jäämät lasketaan sopimuksen tekohetkellä voimassaolevan opetusministeriön aikataulun mukaan vuosittain 15.2. mennessä ja tilitetään 28.2. mennessä.

Tilaaja suorittaa opetusministeriöltä Tuottajaa koskevat valtionosuudet Tuottajalle kunkin kuun 15. päivään mennessä lyhentämättöminä.

7 § Yhteistyö ja toiminnan kehittäminen

Osapuolet kokoontuvat säännöllisesti ja sitoutuvat kehittämään toimintaa yhdessä määritettyyn ja haluttuun suuntaan.

8 § Sopimuksen siirtäminen

Tämä sopimus ei ole siirrettävissä.

9 § Sopimuksen irtisanominen

Osapuolet voivat sanoa sopimuksen irti lukuvuoden päättyttyä 2 vuoden irtisanomisajalla.

Osapuolilla on myös oikeus sanoa irti sopimus 30 pv irtisanomisajalla, mikäli toinen osapuoli laiminlyö velvollisuutensa tai rikkoo sopimusta oleellisesti ja kirjallisesta huomautuksesta huolimatta ei korjaa toimintaansa 30 pv kuluessa.

Tilaajalla on oikeus irtisanoa sopimus, mikäli opetusministeriö peruu Tilaajan toimiluvan tai Tuottajan oikeuden toimia lukio-opetusta antavana laitoksena. Irtisanomisaika määräytyy tällöin toimiluvan irtisanomisajan mukaisesti.

10 § Vahingonkorvausvelvollisuus

Molemmilla osapuolilla on vahingonkorvausvelvollisuus koskien välittömiä toiselle sopijapuolelle aiheuttamia vahinkoja. Osapuolilla ei ole velvollisuutta korvata välillisiä vahinkoja, mikäli ne eivät johdu tuottamuksellisesta tai tahallisuudesta toiminnasta.

Yksiköllä tulee olla yhden miljoonan euron toiminnanvastuuvakuutus, joka kattaa Tilaajalle aiheutuneet välilliset ja välittömät vahingot vakuutussummaan saakka. Mikäli vahinko on aiheutettu tahallisesti, vahingonkorvaussummaa ei rajoiteta.

11 § Vastuunrajoitus

Tilaaja vapautuu velvollisuudestaan koskien Tuottajalle suoritettavia maksuja, mikäli se itse ei saa Yksikölle kuuluvia rahoituseriä tai mikäli maksuliikenne on Tilaajasta riippumattomista syistä estynyt.

12 § Sopimusmuutokset

Kaikista sopimusmuutoksista sovitaan kirjallisesti osapuolten kesken.

13 § Erimielisyydet

Tätä sopimusta koskevat erimielisyydet ratkaistaan Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa.

14 § Voimassaolo

Tämä sopimus tulee voimaan allekirjoitushetkellä ja on voimassa toistaiseksi. Sopimuksesta on tehty kaksi kappaletta, yksi kummallekin osapuolelle.

Tampereella 8.10 2009

Espoossa 6.8 2009

Tampereen Steiner-kouluyhdistys ry

Heikki Salo
Hallituksen puheenjohtaja

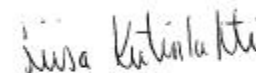
Espoon Steinerkoulun kannatusyhdistys ry

Niko Nordström
Hallituksen puheenjohtaja

Ilkka Kaakkolampi
Toiminnanjohtaja

Liisa Kutinlahti
Talouspäälikkö